Laurențiu Fulga

Moartea lui Orfeu

roman

Editura Eminescu

LAURENŢIU FULGA

Moartea lui Orfeu

052

EDITURA EMINESCU
1972

Cuprins

CAPITOLUL UNU _____ 4
CAPITOLUL DOI _____ 40
CAPITOLUL TREI _____ 67
CAPITOLUL PATRU _____ 111
CAPITOLUL CINCI _____ 151
CAPITOLUL ŞASE _____ 192
CAPITOLUL ŞAPTE _____ 228
EPILOG _____ 269

CAPITOLUL UNU

ŞTIAM CĂ VEI MURI, DAR MI S-A recomandat să nu ți-o spun. Mai precis: că n-ar fi uman să ți-o spun! Omul nu trebuie să ştie din ce cauză moare şi, mai ales, când urmează să moară. Față de rigoarea matematică a execuțiilor, grefată pe o stare de luciditate impusă, moartea noastră banală primeşte, în compensație, girul stării de inconştiență absolută. Şi până-n final, mai mult chiar decât iluziile sterpe ale morfinei, minciuna joacă rol decisiv. E aici un stupid capriciu al destinului, care-şi găseşte printre noi destui complici devotați: „Uman, uman, fiți, vă rog, umani, domnilor!“ – şi-aşa mai departe, pe toate vocile, cu toate surâsurile, indiferent despre cine-i vorba, sau cât ne costă această minciună. Imbecilii! Au descoperit plăcerea acestui cuvânt şi-n numele lui ne împart moartea, ca pe bomboane, în cutii sterilizate şi poleite, lua-i-ar dracu! Numai să nu-şi încarce în niciun fel conştiințele şi să apară la Judecata de Apoi curați ca lacrima lui Cristos.

Va trebui să deschid fereastra, a început să plouă. La căderea nopții nu se arătaseră semne de ploaie, dar iată că deodată. Şi ție totdeauna ți-a plăcut să auzi cum sună ploaia – pe caldarâm, prin frunzişul copacilor, noaptea, mai ales. De câte ori nopțile, oriunde ne-am fi aflat, dacă plouă, nu ieşeam de-a dreptul în ploaie şi.

— Nu fi ursuz, omule, vino cu mine!

— Horația, dar uită-te în oglindă, eşti goală!

— Cu atât mai bine, omule, dezbracă-te şi tu. Vom fi cei mai frumoşi amanți din lumea asta zăludă, nu crezi că

merită? Şi-apoi cine să ne vadă, noaptea, goi?

— Să zicem că Dumnezeu din cer.

— Nu-mi pasă de niciun Dumnezeu din cer, vino!

Da, acesta-i adevărul teribil pe care analizele de laborator îl consfinţiseră încă de-acum patru zile: vei muri! Clepsidra timpului tău pe pământ ştiam că-şi va termina foarte curând nisipul, iar tu vei muri! Un fir, încă unul, şi încă unul, ultimul fir – gata, se va sfârşi, s-a sfârşit! E ora două după miezul-nopţii, afară plouă, prima ploaie din acest octombrie neverosimil de fierbinte, şi tu ai murit!

Mi-e teamă că nu voi rezista să stau singur cu tine toată noaptea, ar trebui să chem pe cineva, să te veghem împreună, pe cine să chem? Şi de ce să fac publică o suferinţă atât de proprie („Veniţi, compătimiţi-mă, eliberaţi-mă de spaimele acestei singurătăţi!”), chiar şi celui mai bun prieten, dacă l-aş avea, ce i-ar putea spune moartea ta?

— Hai să plecăm mâine-dimineaţă undeva, în lume, încotro vom vedea cu ochii, da? Fă, te rog, asta pentru mine, şi să fim doar noi doi, da? Spune, omule drag, da?

Mă doare capul, mi-e greaţă, aş bea ceva tare, un coniac de cincizeci de grade, excepţional, m-aş mulţumi chiar şi cu o mizerie de „trei stele”, unde voi fi pus sticla aia de coniac?

— Bine, Horaţia, plecăm. Fac tot ce vrei tu, mâine-dimineaţă, doar noi doi, sigur. Şi sper să fie cea mai senzaţională aventură a noastră, îţi promit. Acum, însă, culcă-te, dormi, te rog!

E odios, îmi dau seama, cât de senin şi detaşat am putut să te mint. În fiecare buzunar – mii de minciuni colorate, şi-n toate planurile de viitor – câte o speranţă criminală! Dar căpătasem duritatea celor care încă de-acum patru zile, când s-a hotărât ieşirea ta din spital, mi-au comunicat în termeni incredibil de duri, ca pe o sentinţă, concluzia ultimului consult. O comisie de halate albe, suflete împietrite, medici burduşiţi cu ştiinţă din creştet până-n călcâie, dar incapabili să despice dumnezeirea în şapte şi să-i afle misterele capitale. Plini, altfel, de importanţă şi

ținând grozav la calitatea lor de mântuitori dezinteresați ai lumii, deşi, în realitate, doar legatari oficiali ai morții, singura, nefasta lor glorie pe acest pământ. Şi mai ales purtătorul lor de cuvânt, propriul tău medic curant, ah!, duşmanul, cum n-avea curajul să se uite la mine prin ochelarii lui în rame subțiri de aur, şi cum îşi netezea, instinctiv, meşa brumărie de pe mijlocul capului, şi vocea lui albă, neutră, de parcă s-ar fi referit la un butuc de lemn, fără utilitate, nu la o ființă vie.

— Domnule, suntem dezolați, nu se mai poate face nimic, doamna e condamnată. Presupunem că ştiți cât de neputincioasă, în asemenea cazuri, se dovedeşte medicina. Din nefericire, începând de azi, de asta am şi dorit să vă vorbim personal, nici în spital n-o mai putem ține. Ar ocupa fără justificare un pat, şi cine ştie câte zile!, de care avem neapărată nevoie pentru alți bolnavi cu şanse oricum sporite.

— Şanse, totuşi, nu? Şanse!

— Deocamdată, domnule.

— Şi ea, Horația, nici măcar atât, o şansa dintr-o mie?

— Nu, domnule.

— Bine, dar, cum să vă explic?, nu e drept! Mai ales în această situație, nu e drept s-o dați afară din spital. Eu sunt singur, cum s-o ajut eu, singur, să moară? Pe când la spital, gândiți-vă bine: asistență, medicamente, chiar dacă paleative, va fi altceva, nu?

— Tocmai asta e, domnule, că nouă morții nu ne convin. Vreau să spun – aceia de care noi răspundem, pe care noi îi asistăm! Devin duşmanii noştri, se transformă în argumente ale nimicniciei noastre. După cum vedeți, ne recunoaştem fără sfială limitele şi paradoxurile profesiei. Dar, oricât de vulnerabili am fi, de ce să ne încărcăm conştiințele inutil? Încă o dată, domnule, suntem dezolați! Vă rugăm să păstrați taina pentru dumneavoastră, nici n-ar fi uman altfel, şi să-i ocrotiți doamnei sfârşitul!

Ce uşor, netrebnicii, s-au spălat pe mâini! Şi cu câtă dezinvoltură, ca de un lucru oarecare, s-au lepădat de tine!

Şi tu, naiva, care tot timpul mi-i ridicai în slăvi! De domnul ăsta, cel puțin, mai-marele lor, părea chiar că te îndrăgostiseşi, nefericitul!

— E foarte bun cu mine, şi atent, şi prevenitor. De la un timp mi-aduce zilnic flori, în fiecare dimineață alt soi de flori, de la el din grădină. Şi ciudat cât de timid arată, ca un elev de şcoală, când mi le oferă! Ba, uneori, se întâmplă să.

Ah!, şi ploaia asta tot mai densă, monotonă, de toamnă. Şi cernerea ei lipsită de patetism, adormitoare. Şi muzica de dincolo de sursele ei, fantastică, inefabilă, din necuprins, cu toate misterioasele fluctuații câte se cuprind în vastitatea nopții şi pe care doar întunericul cel mai profund le poate zămisli.

Oare, chiar nimic nu mai străbate până la scoarța ta cerebrală din acest flux şi reflux al infinitului universal, care încă acum o oră te invada şi te năucea? Spune-mi, draga mea: în tăcerea ta de acum, noua ta existență de tăceri, nu mai răsună niciunul din ecourile condiției pe care ai părăsit-o? Ce se petrece cu voi în acea clipă de ruptură, nici măcar o undă de contact nu vi se mai lasă cu tărâmul nostru? Dar *ceva* trebuie să fie, cu *ceva* trebuie să comunicați, ce este acest *ceva* şi cum se poate afla?

— Sunt atât de fericită că scap de spitalul ăsta şi mă iei cu tine acasă „tu nu eşti fericit?

Ar fi meritat să-i scuip în obraz, pe rând, până la unul, dacă la atât se reducea umanismul lor. Zâmbeau însă cu toții strâmb, crispați, sigur că fiecare-şi vedea, şi-n ceilalți vedea, moartea la fel de perfid cuibărită, erau şi ei condamnați. Doar pe mine groaza mă scălda în sudori de gheață, timpul prescris până la moartea ta devenise propriul meu călău la pândă. Şi tu aşteptai pe coridor, beată de fericire, să te conduc acasă.

— Va suferi mult?

Cel puțin în această privință erai salvată, ți se acorda o concesie. Dar cine ți-o acorda, şi de ce ți-o acorda? Constituiai pentru ei o inexplicabilă excepție, maladia ta urma alte legi.

— Nu domnule, dimpotrivă: se va consuma ca o lumânare!

„Auzi, Horaţia, i-auzi? Tu, cea mai frumoasă din câte cunosc şi încă destul de tânără, abia de vei împlini 27 de ani în decembrie, dacă îi vei mai împlini, roaba şi amanta mea fără seamăn, nenuntită cu mine şi totuşi femeia mea unică, transfigurată în esenţa tuturor pietrelor cioplite de mine până acum şi tutelându-mi atelierul de lucru ca un geniu devotat doar mie şi fără moarte – pricepe, ascultă, aşa cel puţin mă asigură corbii ăştia albi, savanţii ăştia ignoranţi, despre tine, cea atât de frenetică şi necontenit lacomă de minunile acestei lumi, tu, da, pe sfântul lor cuvânt de probitate şi previziune profesională: te vei consuma ca o lumânare!“

— E limpede, stimate doctor-şef, vă mulţumesc!

Bate cineva la uşă, afară, în stradă, cine să fie în târziul ăsta al nopţii? Ar fi idiot să-mi închipui că-i tot Moartea, Moartea a bătut încă de-acum o oră, a sunat. Moartea a văzut butonul soneriei şi pe întuneric şi a sunat. Ce-ar fi fost dacă m-aş fi dus eu să-i deschid şi s-o întreb ce vrea? Dar te-ai dus tu, pe tine te căuta, şi ai lăsat-o să intre. Iar acum, desigur, se va fi aflând aici, în odaie, nevăzută, lăfăindu-se în vreun fotoliu, satisfăcută. Aşa se instalează Moartea în casă, cât mai comod şi temeinic, de câte ori vreunul dintre noi. „Din care fotoliu o asistaţi, Doamnă?“ Şi când a murit fratele meu geamăn, singurul dintre ai mei pe care l-am asistat, la fel am ştiut, cu certitudine, că Ea se află înăuntru, tot aşa, aşezată într-un.

Bate din nou, alarmant, asurzitor. „Bate, bate, mama ta care vei fi, aşteaptă!“ Şi tu, draga mea, iartă-mă că trebuie să te las singură, mă duc să văd cine este, mă-ntorc imediat I

— Ai spus ceva?

Poate nu-i nimeni, poate-i doar vântul. Sau cine ştie ce vagabond, amator de farse, cum s-a întâmplat să fie acela care, sunând, i-a uşurat Morţii să intre, şi Moartea a intrat.

— Da, să-ţi pui fularul, s-a lăsat frig, la noapte poate că ninge. Şi să nu întârzii prea mult, omule, o să-mi fie tare

greu să stau singură atâtea ceasuri, te rog!

Atelierul ăsta întunecat şi ochii mei miopi. Mă împiedic mereu de piedestale şi umbre, de bronzuri şi grămezi de piatră. Cine o să-mi mai fie sursă de inspiraţie şi de gândire, pentru toate câte visam să desăvârşesc? Şi cine o să mă mai ducă de mână pe străzi, ca pe orbi, prin zonele de spaimă şi necunoscut ale lumii? Tu, doar, ai murit, cine?

— Bine, bine, fii cuminte, n-o să întârzii prea mult, în două ceasuri sunt înapoi. Citeşte şi tu o carte, sau gândeşte-te la mine, sau scrie-mi o scrisoare.

— De dragoste?

— Obligatoriu, suport şi o mie de pagini, te sărut!

Pe uşa asta, Dumnezeule, te vor scoate peste două zile, în acel sinistru obiect de lemn, oamenii aceia lugubri, lipsiţi de orice omenie, ca să te urce în hodoroaga lor de maşină neagră, la fel de sinistră, şi pentru ultima oară.

— Cine-i acolo?

Bâjbâie careva prin bezna de dincolo, foşnesc veşminte scoarță de ploaie. Pare că-i aud respirația străbătând prin uşă, precipitată, şi un mormăit de vorbe ciudate. Numai de n-ar fi zănatica de Sibylla, tulburătoarea muiere Sibylla, beată şi dornică de bărbat. Fiindu-i totuna că tu eşti moartă, ba şi mai îndrăcită, dimpotrivă, o ştiu eu bine, ce altă ocazie mai fericită pentru ea să se răzbune pe tine pentru umilința de-acum doi ani? Şi de ce tocmai în noaptea asta să mă bântuie chipul Sibyllei, chiar eu să fi convocat-o, inconştient? Blestemată, oricum, situație – să mă aflu deodată între una moartă, alta vie, cum aş reacționa? Fie, poftim!

— Ce este, femeie? Ce vrei?

Dar nu este Sibylla, oricât de interesant ar fi fost să fie, nu te teme! Altcineva este – o scovergă de bătrână, puțină la făptură ca o părere şi înfofolită pe de-a-ntregul în negru. Doar ochii iscoditori ca de viezure şi gura stafidită i se deosebesc dintr-atâta negru.

— A murit, maică?

N-o cunosc, poate o cunoşteai tu. Trebuie să fie una din

cerşetoarele, vrăjitoarele, spiritele mereu neliniştite ale mahalalei noastre, care văd tot, ştiu tot, nu lasă să le scape nimic, şi-ți torturează mereu sufletul cu tot felul de prorociri funeste, cum dracu de-a aflat?

Probabil că totuşi există un anume aer al morții, care înconjoară fulgerător casa, din chiar clipa morții cuiva, ca un nimb suveran. Şi vibrează, alarmează, cheamă ursitoarele la priveghi. Sau să cred că însuşi sufletul tău, potrivit unor legi barbare, se şi agită de jur împrejurul casei, fără odihnă, până ce nu te va şti dusă la groapă şi îngropată, el însuşi să-i fi dat de ştire?

Şi ce să-i răspund, nu se vede pe fața mea?

— Atunci de ce nu-i aprinzi o lumânare, după datină, să-i fie întunericul mai uşor? Creştin eşti dumneata, sau ce eşti? Aprinde-i lumânarea, păgânule!

Aş vrea să mă înşel, dar nu mă înşel, glasul ăsta, femeia asta, dar unde, când?

— Nu, n-am să-i aprind nicio lumânare, am ajuns să am oroare de lumânări. Iar tu, ignobilă creatură, cară-te de la uşa mea, îți rup picioarele dacă mai baţi la uşa mea! Du-te dracului cu toate superstițiile şi tâmpeniile tale primitive!

Mi-e totuşi greu să mă întorc, trebuie să învinq mii de bariere nevăzute ca să răzbat până la tine.

— S-a întâmplat ceva, de ce nu intri?

Mă zbat dintr-un perete în altul, şi spațiul dintre pereți se face tot mai strâmt.

— Credeam că-i ceva în cutia de poştă, nu-i nimic.

Şi astfel tu continui să exişti în mine doar prin cuvintele spuse cândva, prin imagini ale unor întâmplări de demult. Memoria mi le oferă automat, cu o fidelitate de sclavă. Şi nu mai ştiu ce timp trăiesc, ce timp moare în mine. Unul mă consumă până la epuizare, un altul se trezeşte din morți şi-şi cere dreptul de a fi. Astfel că dispariția ta e doar o trecere dintr-un înveliş în alt înveliş, memoria îşi cunoaşte bine rostul, memoria mea nu se poate absolvi de răspunderea ce o are față de tine. Şi-i mulțumesc, e foarte bine!

— Vino să ne iubim, omule, azi e ziua ta de naştere!

— Faptul că te iubesc, omule, mi-e de ajuns pentru toată viața!

— Omule, să ştii că nu-mi doresc alt Dumnezeu în afară de tine!

— Spune-mi că mă iubeşti, omule, te rog!

Dar când memoria va începe să mi se sclerozeze, bătrână, istovită, iar ochii orbi zadarnic te vor mai căuta în identitatea fostelor portrete, din ce resturi să te mai reconstitui pentru amurgul vieții mele?

Cel puțin de-aş putea să mă opresc aici, în atelier, şi să mă deconectez de realitatea morții tale. Să-mi închipui că doar dormi, eşti foarte obosită şi dormi, somnul tău profund de totdeauna şi purificat de orice reziduuri ale tragicei noastre canosse cotidiene. Iar eu să-mi reiau ca de obicei lucrul, într-un fel – îmbătat de conştiința prezenței tale alături şi dăruit actului meu de creație ca într-o dăruire ție însăți. Mulajul ăsta, de altfel, îl şi gândeam să te reprezinte, nu după chipul şi asemănarea ta, ci ca şi-n celelalte bronzuri şi teracote, marmure şi pietre – câte ți le-am dedicat, numai bănuită, sugerată, ca pe o flacără ce de-abia.

— Nu, domnule, dimpotrivă: se va consuma ca o lumânare!

Ce zeitate sau diavol, în acel proces de laborație mentală ale cărui secrete evoluții sau involuții nu ni se vor dezlega vreodată, mi te-a relevat încă înainte de darea sentinței ca pe o Horația-flacără? Tu doar ştii, draga mea, că chinul meu la mulaje ar fi durat numai până ce s-ar fi adunat în mine furia fără de care niciodată nu mă apropii de marmura inertă. Or eu, încă de pe-atunci, dinainte de a se şti că eşti condamnată, vedeam marmura dematerializată, îngenuncheată, supusă freneziei mele, şi pe tine smulsă din captivitatea materiei, transcendență fără egal, sau egală doar cu misterioasa esență din care va fi conceput Dumnezeu femeia.

— Nu, domnule, dimpotrivă: se va consuma ca o lumânare!

Zadarnic însă, n-o să pot lucra, tu ai murit. Femeia moartă din camera alăturată eşti tu, iar ideea despre această nouă transfigurare a ta mi-a fost ucisă o dată cu tine, urmând timpul halucinant al aceleiaşi agonii. Fiindcă, de patru zile şi patru nopţi, nu mai sunt în stare să pun mâna pe daltă, mi-e silă, şi-mi vine să urlu de durere. Acum un ceas dubla crimă era săvârşită, a fost săvârşită cu o cruzime de fiară. Iar eu duc în mine două leşuri asemeni – tu, cea omenească, şi cealaltă, ideală, care ai fi putut deveni.

Şi cine-i făptaşul, marele vinovat? Pe cine la rându-mi să ucid, eliberându-mă? Sau prin ce alte jertfe, cu ce preţ te-aş răscumpăra, vie, din imperiul morţii?

— Nu, domnule, dimpotrivă: se va!

Cineva merge prin ploaie, i-aud paşii negrăbiţi pe trotuar. Mi-l închipui uşor grizat, sau zâmbind vag amintirii vreunei femei de care abia s-o fi despărţit. E limpede că poartă cu sine o femeie, golul dintre un pas şi altul i-l umple o tăcere prea încărcată de gânduri. Îşi va răsuci într-o doară capul, inexplicabil de ce tocmai spre noi, şi va vedea fereastra noastră deschisă, lumina aprinsă. Lumina lămpii cu abajur de papură, aşezată jos în colţul odăii, şi va fi convins că într-o asemenea atmosferă nu putem fi decât fericiţi. Şi, va surâde acestei odihnitoare imagini, din imaginaţia lui amabilă, şi se va întoarce în cuşca existenţei lui oarecum înduioşat de aceste farmece discrete ale vieţii. Şi niciodată nu va şti că-n realitate noi ne găseam la graniţa infernului, pătrunşi de un frig ancestral, şi aşteptam de o oră să vină luntraşul bătrân, să ne treacă şi pe noi (da, da, pe amândoi deolaltă!) de partea cealaltă a Styxului.

— Dragul meu, închide fereastra, intrăm în tunel. Şi dă-mi haina ta, mi s-a făcut frig. Sau mai bine ia-mă în braţe, te rog, omule, strânge-mă lângă tine, ţie nu ţi-e frică de întuneric? Mie mi-e grozav de frică, nu ştiu de unde m-a apucat frica asta deodată, şi aprinde lumina, vreau să te văd! Vreau să te văd, omule, te rog! de ce nu vrei s-o aprinzi?

Când ne-am trezit, amândoi în aceeaşi clipă, fiindcă tu dormeai cu tâmpla rezemată de umărul meu şi, trezindu-mă

eu, te-ai trezit şi tu. Dar nu trenul a fost de vină, smucindu-ne poate din somn, ci lumina violentă a dimineții care ne-a orbit în aceeaşi clipă ochii la amândoi. Peste noapte ninsese, pentru prima oară în iarna aceea, iarna logodirii noastre. Şi zăpada ardea pe munți, ardea chiar pe marginea ferestrei, afară, evenimentul ne-a răscolit. Am lăsat repede fereastra în jos şi am cules un pumn de zăpadă proaspătă, ți-am oferit-o, nu pe toată, câteva fire ți le-am vârât pe neaşteptate între sâni şi tu ai țipat înfiorată. Dar şi tu, la fel de surprinzător, pe a ta mi-ai zvârlit-o mie în obraz („Ca să te înveți minte, na!, acum te-ai potolit?“) şi te-ai pornit pe râs – Doamne, cum mai râdeai!

— Nu, domnule, dimpotrivă!

Horația, tu n-ai de unde şti, dar în aceeaşi zi, după ce te-am adus acasă, noaptea târziu, şi te-ai culcat, şi ai adormit, eu m-am refugiat hoțeşte în boxa-bibliotecă şi m-am încuiat cu cheia pe dinăuntru. Am luat una din lumânările pe care tu singură le cumpăraseşi pentru sfeşnicul de fier forjat, cu patru brațe, la lumina căruia obişnuiam să ascultăm Bach. Am luat una din acele lumânări neîncepute, am înfipt-o într-un căuş de lut moale, pe măsuța de lângă perete, am aprins-o şi m-am aşezat alături, în fotoliul scund, s-o privesc cum arde, cum se consumă. Se consuma înspăimântător de simplu, şi insuportabil de alene, toată povestea, a durat exact 94 de minute şi 5 secunde. Nu m-am mişcat o clipă de pe locul meu, doar am fumat şapte țigări, aproape una de la alta, şi am golit o sticlă din acest impur coniac de „trei stele“. Am stat neclintit locului, cu ochii ațintiți demențial pe flacăra gălbuie, cu reflexe de roşu sângeriu, poate din cauza întunericului compact din jur, şi am urmărit cum se mistuie lumânarea. Fitilul n-a gemut o dată, ceara n-a țipat o dată, lumânarea nu s-a clătinat o clipă din liniştea şi nepăsarea orgolioasă cu care-şi aştepta sfârşitul.

— Dimpotrivă, se va consuma ca o lumânare!

Acolo totuşi avea loc un proces de dezagregare, o ardere şi o topire – un corp se transforma în negația lui. Dar orice

ardere presupune o suferinţă, însăşi mutaţia atomilor dintr-o schemă în altă schemă nu se petrece fără o rezistenţă acerbă. Şi cedarea nici unuia (forţei dominante) nu se operează fără o durere amarnică. Şi renunţarea la o calitate în favoarea altei calităţi (mai ales când această nouă calitate se numeşte „moarte") nu se face fără o desperare anume. Cum să accept atunci că nefericitul acela de doctor, al tău, mi-a spus adevărul, că tu n-aveai să suferi?

— Înapoi la abecedar, stimate doctor-şef, înapoi la formulele elementare! Ori schimbă-ţi meseria, ori nu-mi mai vinde (fiindcă eu, cel puţin, te-am plătit cu bani grei pentru asta) inumanele, absurdele dumitale indulgenţe!

Şi-n aceeaşi noapte am aruncat pe apa Sâmbetei toate lumânările din casă, din noaptea aceea am oroare de lumânări. De ce m-a minţit, de ce? Ştiam bine că, de fapt, tu suferi în această ardere continuă a bolii, deşi nici tu (ca fitilul şi ceara) nu ţi-ai ţipat o singură clipă durerea şi n-ai gemut. Dar eu n-am făcut nimic (mai ales neputându-mă împotrivi consumării tale) să-ţi egalez în vreun fel suferinţa, să fiu una cu tine în această oarbă alunecare spre moarte, doar timpul ţi-l măsurăm pe zile, pe ceasuri, cum o să-mi iert asta vreodată?

Coniacul ăsta împuţit, fabricat din scursuri şi tratat cu tot soiul de chimicale otrăvitoare, amar şi scârbos, care-ţi zgârâie gâtlejul şi-ţi întoarce stomacul pe dos! Mai speram să mă anestezieze, degeaba, gata, s-a terminat, nici coniac n-o să mai am.

— Bună seara, Horaţia, ce mai faci?

Cu tine vorbesc: aceasta de acum, întinsă pe pat, moartă, de ce nu-mi răspunzi? Şi cât o să mă mai laşi să vorbesc de unul singur în pustietatea asta patronată de forţe oculte, în care de o oră s-a statornicit dictatura celor mai abjecte contradicţii? Ce calmă poţi fi, ce calmă şi nepăsătoare! La uşă? Nu, n-a fost nimeni, m-am înşelat. O fi fost vântul-năucul, sau ploaia-nebuna, sau. Ei da, şi ce pofteşti? am băut fiindcă voiam să mă îmbăt, să constat lumea în stare de inconştienţă perfectă, dar n-am reuşit să mă îmbăt,

am devenit nesimțitor ca pământul, nu vezi că nici măcar o lacrimă nu sunt capabil să vărs pentru tine?

— Dacă-ți rămân ceva bani, cumpără şi tu nişte flori, nu mi-ai mai cumpărat flori de o mie de ani!

Abia acum observ în penumbra odăii, pe noptiera cealaltă, lângă vaza de flori, plină cu flori proaspete pe care nu eu ți le-am cumpărat, patru lumânări galbene, neîncepute, înfipte în sfeşnicul de fier forjat. Acum un ceas nu erau, ştiu bine că nu erau, atunci – când au apărut şi cine a adus lumânările astea aici?

Horația, draga mea, dă-mi puterea să rămân lucid până la capăt. Şi dacă tu însăți, în deplină conştiință a grozăviei ce urma să aibă loc, ți le-ai pregătit şi adus din timp la îndemână, aşa cum le-ai pregătit pe toate cu de-amănuntul, ca pe valizele necesare unei călătorii lungi, la ce bun, Horația? Te întreb: la ce bun?

Dumnezeu nu poate fi îmblânzit cu lumânări şi rugăciuni, continuă să fie el însuşi un blestemat şi un surghiunit în propria-i abstracțiune inabordabilă. Mi-l pot imagina jubilând pentru fiecare suflet nenorocit care se întoarce în magma primordială, să-i sature, orgoliile de stăpân, dar în aceeaşi măsură şi sfâşiat de remuşcări, zbătându-se desperat şi neputincios printre monştrii unui infern personal, plătind astfel în eternitate pentru condiția la care ne-a osândit. Nu, draga mea, nu-l pot socoti un creator desăvârşit, erorile lui sunt incalculabile, răspunderea lui – imensă, şi, dacă e adevărat că vom fi chemați cândva la Judecata de Apoi, atunci nu el să îndrăznească să ne judece, noi să-l judecăm şi să-l pedepsim.

— Aprinde-i lumânarea, păgânule!

„Bine, bine, scorpie bătrână, le voi aprinde pe toate patru, poftim, eşti mulțumită?“ Şi tu, Horația, sufletul tău e acum mai împăcat? Probabil că nici tu n-ai scăpat de frica de a te trezi singură în fața eternității, care trebuie să fie ca un imens labirint întunecat, uite-ți lumina, Horația!, crezi că-ți va ajunge pentru atâta rătăcire prin noaptea fără capăt?

Ce frumoasă eşti!

Pe albul imaculat al pernei, cu atât mai contrastant, părul tău foarte negru închipuie mai degrabă aura destinului tău tragic. Ca şi rochia roşie pe care ai îmbrăcat-o anume, roşul acesta incandescent şi patetic, atât de fidel propriei tale naturi intime, şi a cărei imagine va dura statornică în mine cu toate pe câte doar eu le cunosc. De nespus însă îmi place fruntea ta de acum, netedă şi luminoasă, cu toate dungile încruntării din trecut preschimbate într-un fel de semne ale unui scris indescifrabil. Pielea obrazului, brună, a căpătat o lucire stranie, ca reflectând văpăi încă nestinse în făptura ta stinsă de un ceas. Nici albastrul ochilor, atât de intens în viață, n-a murit de tot. Mi se pare a-l vedea cum se desenează, rotund, chiar pe suprafața pleoapelor căzute definitiv, şi astfel o altă privire a ta, din tenebre, va stărui permanent deschisă asupra mea şi mă va urmări, oriunde aş încerca să fug şi să mă ascund. După cum şi acest dulce surâs, întipărit pe buze, va rămâne pentru mine asemeni vestirii mute a unui dor de dincolo de moarte şi căruia nu am cum îi răspunde, cum îl potoli. Doar dacă eu însumi, coborând în infern după tine şi.

— Sărută-mă, omule, te rog!

Nu, Horația, n-am să te sărut, fiindcă tu eşti acum ca sticla şi lemnul icoanelor, m-ai obliga la o minciună convențională. Odată am sărutat o sfântă de-a dreptul pe gură, cu voluptate, şi mi s-a spus că am comis un mare sacrilegiu. Dar când pe-aceeaşi am sărutat-o cu umilință, pe obraz, am înțeles că nu poate fi mai amarnică nemurire decât nemurirea unei sfinte care se vede transformată în obiect de adorație oarbă. Crezi c-o să mă trăsnească Dumnezeu pentru câte le gândesc, înainte de a constata că, de fapt, gândirea mea te urmează, sau se chinuie să răzbată pe urmele tale, în haos?

De-aceea mă şi răzvrătesc, Horația, şi refuz să te sărut, acum, vezi bine! Fiindcă nu concep să mă resemnez în fața morții tale, simt nevoia să stăpânesc acel adevăr supradumnezeiesc capabil să-ți anuleze moartea. Şi dacă deocamdată nu-mi vine nimeni în ajutor, atunci să mi se

lase măcar libertatea de a gândi ce vreau, şi să caut, să caut. E noaptea asta, şi mâine, şi cealaltă noapte, şi ziua a treia, după lege, de aşteptare. Voi semna actul tău de drum, spre dincolo, numai după ce voi fi epuizat toate căutările cu putință. Dar nu voi ajunge să le epuizez, jur că voi afla acel adevăr!

— Tu, omule, mi s-au uscat buzele de-atâta dragoste! Dă-mi un strop de vin.

Acum o oră te mai țineam încă vie în brațele mele şi eram foarte departe de gândul că te amenință vreo.

S-a terminat banda la magnetofon, ce tăcere s-a lăsat deodată! Până şi benzile ți le-ai rânduit una peste alta, scoase din casete, doar să n-apară nicio clipă de sincopă în scurgerea timpului tău de acum, desigur alt timp decât al nostru din această galaxie, un timp poate euforic, sau un anti-timp, cine să ştie?!

„Sonata în si bemol minor“, ți-amințeşti când am ascultat-o prima dată şi de pe a cui placă am înregistrat-o? Nu, nu se mai poate suporta, memoria e cel mai cumplit lucru cu care ne-a împovărat natura. Cel puțin de-aş reuşi o fisură în spațiul opac, impenetrabil, care te desparte de această muzică, fluidul ei să pătrundă până la membrana auzului tău mort şi tu să auzi, să te scoli ca dintr-un somn care, tocmai fiind o formă a morții, nu reține nimic din ce s-a petrecut cu tine în lumea de dincolo şi, uşor intrigată, să mă întrebi: „De ce ard lumânările, de ce această muzică la magnetofon?“ – iar eu să-ți răspund, ce să-ți răspund?

Azi e luni, ieri a fost miercuri, alaltăieri a fost joi, răsalaltăieri a fost, ce-a fost? Şi de ce trebuie să fi fost anume o zi, pentru cine să fi fost? Azi e luni, ieri a fost marți, alaltăieri a fost. Nu, n-a fost nimic. Dar când a fost ziua când ți s-a dat sentința? Am senzația că a pătruns cineva în casă, un personaj nevăzut, necunoscut, nu Moartea, Altcineva! Şi acest Cineva s-a introdus în gândirea mea şi-mi tulbură echilibrele logice, descleştează timpul din ireversibilitatea lui şi-l obligă să meargă alandala, gâfâind, în plină anarhie.

— Cine eşti, Domnule, şi ce vrei de la mine?

Ascult încordat, cu inima prinsă ca-n cleşte – doar Chopin şi ploaia, doar tu – moartă şi presupunerea Morţii tale tolănită în fotoliu, nimeni viu în afara mea, de unde, atunci, Altcineva? Azi e luni, ieri a fost duminică, alaltăieri a fost sâmbătă, da, acum ştiu, la început a fost vineri. Exact, vinerea trecută, pe la şase după-amiază, tu aşteptai pe coridor, beată de fericire, să se termine o dată cu spitalul acela nenorocit, cu doctorii aceia de doi bani, şi să te iau acasă.

— Ai nevoie de ceva, draga mea?

Mi-ai surâs incert, sorbindu-mă lacomă cu privirea, şi ai clătinat din cap. Arătai ingenuă, strălucitoare, ca o adolescentă la prima ei întâlnire de dragoste.

— Nu, nimic, te priveam doar!

N-ar fi trebuit să te uiți aşa la mine, cu privirea aceea umilă de sclavă şi prea încărcată de patimi, eu eram ticălosul care deținea secretul destinului tău. Şi nici să exulți fără măsură, fiind din nou liberă, alături de mine, să goneşti hămesită spre un presupus rai al plăcerilor, neîngăduit până atunci, pe care numai prin mine ți l-ai fi recâştigat şi numai eu ți l-aş fi asigurat la nesfârşire, zile şi nopți, şi iar de la capăt, nesăturați, eu nu făceam altceva decât să-ți pândesc sfârşitul.

— Mă mai iubeşti?

Fetița din tine se alinta, sau se voia alintată, dezmierdată, adorată. Ciudat cum de astă dată intuiția ta se înşela, te înşela, nu recepta nimic din câte, descompus de oroare, cu Moartea prezentă real între noi, le gândeam. Deşi – ce degajat gândeşti unele lucruri, când e vorba de moartea altcuiva! Te-am strâns şi mai mult lângă mine, cu tandrețe, şi ți-am mângâiat, pe sub breteaua rochiei, umărul gol, fierbinte, catifelat.

— Fireşte, draga mea, te iubesc foarte mult, ți-o jur!

Dar, de fapt, eu aşteptam de la o clipă la alta să constat pe obrazul şi-n privirea ta semnele, alarma, acea lentă, insesizabilă modificare a ființei tale în neființă, şi am simțit de-aievea, ca pe o lighioană, cum mă gâtuie groaza. Nu de

apariția marelui, funestului semn care avea să te întoarcă definitiv cu fața către moarte, ci de uluirea pe care urma s-o citesc în ochii tăi mai târziu, spre final, când ți-ai fi dat seama că tocmai eu te-am mințit, ți-am interzis să te fi pregătit şi să-ți fi primit moartea cum se cuvine, cu alte onoruri şi cu altă mândrie, chiar sfidând-o şi provocând-o, decât aşa, în stare de inconştiență. „Laşule! Neomule! Cu ce drept? Şi de ce tocmai tu?“ De asta, încă de pe-atunci, mă ardeau mustrări fără număr, numai cu disprețul tău din clipa de pe urmă n-aş fi vrut să fiu pedepsit. „Dumnezeule, mă rugam, leagă-mă de catargele tale ca pe Ulise şi înfundă-mi gura cu ceară!“ Numai să nu mă fi trezit deodată spărgând oglinzile din casă şi călcând în picioare propriile mele opere, încleştându-mă de făptura ta şi apărându-te, luptându-mă cu Nevăzutul şi urlând: „Nu vreau să mori! Nu vreau!“ Fiindcă, atunci, descoperind ce te-aşteaptă, ai fi avut tot dreptul să-mi ceri a muri o dată cu tine, a mă îngropa de viu o dată cu tine, şi ce altă măsură mai exactă aş fi aflat iubirii mele decât aceasta, în eternitate?

— Tu, omule, mi s-au uscat buzele de-atâta dragoste! Dă-mi un strop de vin.

Acum o oră te mai țineam încă vie în brațele mele şi eram foarte departe de gândul că te amenință vreo primejdie. Ne aflam în acea stare de epuizare şi plenitudine, puțin crepusculară, puțin ireală, care urma totdeauna prelungitelor şi năucitoarelor noastre ceasuri de dragoste. Lumina felinarului din stradă se filtra prin geamuri ca irizată în infinite şuvițe multicolore, şi acestea în permanentă mişcare, când mai dense, când mai voalate, astfel că întunericul odăii părea îndulcit şi ospitalier, iar gesturilor noastre acordându-le un vag aer hieratic, aproape neverosimil față de cruzimea cu care ne consumasem până atunci.

Cum stăteai căzută pe spate, de-a latul patului, goală, a trebuit să-ți sprijin capul şi să-l înalț, ca să poți bea. Încă pluteai amețită pe deasupra celor terestre şi-abia ai sorbit. Şi sânii tăi ardeau, şi ai surâs cu ochii închişi. Mâinile tale

mi-au căutat orbeşte obrazul şi mi l-au cercetat pe îndelete, eu eram, nicio îndoială. Şi iar mi-ai surâs, şi iar ai sorbit o picătură de vin, şi mi-ai luat apoi paharul din mână şi mi l-ai întins.

— Bea şi tu!

Am băut şi nu m-am temut. Vreau să spun că-n clipa aceea n-am avut senzația că, de fapt, beau dintr-o licoare a morții, licoarea morții tale, şi că foarte curând, mai curând decât aş fi fost capabil să-mi închipui, se va produce ireparabilul. Dimpotrivă, mi-amintesc bine, îmi plăcea să mă joc cu destinul tău, să-l provoc şi să-l batjocoresc. Cum stăteai destinsă, pierdută în acea lenevie fierbinte a simțurilor şi a sângelui, sânge şi simțuri care nu uitaseră de tot (nici n-ar fi putut să uite) prin câte vertijuri şi biciuiri au trecut, era ceva neştiut care-ți învăluia trupul într-un fel de halou protector şi-i sublima nuditatea într-o frumusețe nepământeană. Te contemplam fără idolatrie, neutru şi cumpănit, şi-mi spuneam că nu-i cu putință ca-n această perfecțiune de trup să se fi instalat moartea. Ştiam că ne naştem ca să murim, că moartea ni-i dată o dată cu viața, că fiecare trup (o viață de om) nu face altceva decât să-şi hrănească sâmburele, celula morții – care se lățeşte, acaparează, înfulecă tot ce întâlneşte în calea ei şi-şi încheie funcția în triumf, triumful ei şi al lui Dumnezeu.

Dar la ora aceea, ora cea mai puțin îndreptățită pentru moarte, după câte raiuri şi iaduri străbătuseşi în delir, şi după candoarea extatică în care mi te arătai acum, atât de înnebunitor de frumoasă încât chiar demonii (şi îngerii înşişi) ar fi renunțat la calitatea lor, numai ca să te poată mângâia şi cunoaşte ca femeie, eram deci convins că trupul tău îşi biruise moartea.

E-adevărat că din obscurități nedefinite rânjea la mine acest dulău de destin, a cărui mutră se schimba mereu şi căpăta, pe rând, mutra câte unuia din cei ce-ți semnaseră cu-atâta nepăsare sentința, la spital. Fiecare agitând spre mine, glorios, ba fiole pecetluite sau lame de microscop, ba tomuri academice de medicină sau simple foi de analiză,

lătrându-şi spre mine concluziile şi penibila lor ştiință. Dar, împotriva cărora, încă lucid, foarte calm şi plin de speranță, aduceam argumentul armoniei trupului tău şi superbele lui farmece, voluptatea pântecului neadormit şi neliniştea sânilor foarte orgolioşi, acolada somptuoasă a coapselor şi toate acele, fără număr, fantastice taine ce doar mie mi se lăsaseră dezlegate, pe care slugile destinului (cu suficiența lor exemplară) n-ar fi putut nici măcar să şi le imagineze.

Atunci ai tresărit (oare cu ce semnal ni se anunță moartea în trup?) şi trupul tău, în alarmă, s-a încordat ca un arc.

— Sună!

M-am concentrat eu însumi asupra tăcerii de dincolo de noi, şi-ți jur, Horația, că n-am auzit nimic. Doar ploaia, doar vântul. Pe tine însă, oricât m-am chinuit să te-aduc la realitate, n-am reuşit să te smulg din ghearele acelei alarme stârnite din senin.

— Sună! Tu n-auzi că sună?

Şi-n clipa următoare erai dreaptă, în picioare, neînduplecată la obiecțiile mele şi deodată indiferentă față de toate ispitele cu care te cerşeam înapoi, în patul răvăşit, lângă mine. Trupul tău s-a mai reflectat o clipă, fascinant, în oglinda garderobei din care ți-ai scos haina de casă albă, acel alb argintiu, foşnitor, care te prindea atât de bine, matlasată cu mătase japoneză şi lungă până la glezne, în care ai şi dispărut, subțire şi plăpândă, deşi tot înfrigurată şi parcă stăpânită de o forță adversă.

Acum ştiu bine cine te chemase şi cui te duceai să deschizi (se pare că totdeauna trebuie să se deschidă o uşă, o fereastră) – acestei, aşadar, grațioase, incomparabile Doamne a Veciilor, pe care acum o bănuiesc retrasă discret într-unul din fotolii şi nemaisăturându-se de frumusețea ta. Şi chiar dacă aş fi izbutit să te rețin, pentru încă un ceas, pentru şapte, n-ar fi fost de fapt decât o simplă amânare, o agonie ceva mai lungă şi sigur mai chinuită, acum când erai avertizată. Fiindcă Ea tot ar fi aşteptat lipită de zid, să vină vagabondul acela să sune, şi tu la fel ai fi tresărit, alarmată, până la urmă tot i-ai fi deschis. Dar în clipa aceea, crede-mă,

cu toate spaimele narcotizate încă din timpul urgiei noastre de dragoste şi încă rob al demenței pe care o visam reluată de la capăt, nu voiam să cred că atât de repede a bătut ora. Eu tot mai aşteptam semnele, să te doară ceva şi obrazul să capete culoarea specifică, nu mi-am dat seama că primul dintre semne şi apăruse.

De-aceea te-am şi întâmpinat pe pragul odăii, la întoarcere, zâmbind şi dorindu-te din nou, nici măcar nu m-a interesat să aflu dacă a fost cineva la uşă, cine a fost şi ce a vrut, cu o mână ți-am oferit să bei, cu cealaltă să te dezbrac din nou.

— Nu, omule, te rog!

Dar eu n-aveam ochi să-ți văd privirea deodată umbroasă, paloarea accentuată a feței, surâsul resemnat. Mai târziu aveam să le văd, o clipă mai târziu, când tu ai căzut moale pe marginea patului, iar eu am îngenuncheat la picioarele tale, supus. Atunci însă, dintâi, aşteptându-te pe pragul odăii, n-am văzut nimic. Ochii mei de beţiv nepotolit vedeau altceva, dincolo de împietrirea ta şi de materia hainei, vedeau ca obsedați numai sânii bruni, pielea brună, coapsele brune pe care soarele şi marea, din vacanța petrecută în sălbăticia plajei de la gurile Dunării, aşternuseră o pulbere de aur.

— Te rog, dragul meu, nu!

Dar nu era în glasul tău de-atunci nici silă, nici reproş (ce sunet alb avea glasul tău!), ci doar o imensă tristețe.

Dacă ți le evoc acum pe toate, mai puțin amănuntele, cât interludiile prin care am trecut, şi sincer, omeneşte, n-o fac pentru a mă dezvinovăți față de tine. Răspunderea mea nu poate să fie mai mare decât a celor care nu s-au priceput să te vindece, decât răspunderea celui care te-a condamnat încă de la naştere. O fac numai pentru a constata ce pondere mai au aceste ultime amintiri în relația nouă stabilită acum între noi, după ce pentru tine ele şi-au încetat existența o dată cu moartea ta, ce răsunet vor avea totuşi în mine care-ți supraviețuiesc şi cu ce nemilă mă vor chinui până la moarte.

Fiindcă, vezi tu, Horația, eu devin autonom față de

condiția ta prezentă. În cercul ei ferecat eu nu am cum pătrunde, ca să comunic din nou cu tine şi să fiu iarăşi al tău. Chiar dacă, desperat, aş accepta să mor şi eu în această clipă, tot n-aş rezolva nimic. Fiecare s-ar afla în esența morții proprii, cel mult ca două jumătăți ale unui întreg care nu va mai fi niciodată întreg. Tot nu ne-am recunoaşte, aşa cum e sigur că tu nu recunoşti acum nici glasul care-ți vorbeşte, nici mâna care te mângâie pe obraz. Tu te arunci (sau eşti aruncată) în neant, fără ca să iei cu tine nimic din imaginile şi simbolurile acestei lumi, nimic din ceea ce ne-a aparținut deopotrivă la amândoi în această viață. Deci, pierind tu, nu mi se uşurează în niciun fel osânda pe acest pământ, până la ora când îi voi spune, şi eu adio. Față de trecutul nostru comun, deci, nu mai sunt autonom. Blestemului propriu i se adaugă azi blestemul de a mă împovăra de-acum înainte şi cu zilele, nopțile pe care ți le-ai petrecut alături de mine, dar şi cu speranțele, nerealizările tale. Tu te absolvi prin moarte, dar eu rămân să ispăşesc şi pentru tine. Cu aceste ghiulele nevăzute agățate de gât, e şi firesc ca moartea mea să fie mai dură, de două ori mai tristă: eu pe seama cui să las ce-am visat şi nu voi fi împlinit până la ora aceea?

Da, tot plouă, parcă mai tare. Cred că s-a pornit şi vântul, o rafală s-a izbit în perdea, şi perdeaua tremură. Nu, n-a fost decât şuierul unei locomotive undeva departe, şi-acum duduitul înfundat al acelui tren gonind spre o destinație necunoscută. Altfel e linişte, oraşul doarme, pământul doarme, universul doarme, nu te mai veghează nimeni în toată lumea, nu-i pasă nimănui de moartea ta. Chiar dacă aş porni bezmetic pe străzi şi aş striga: „A murit Horația! Oameni buni, a murit Horația! Cum de vă mai rabdă sufletul să dormiți, să vă iubiți, când a murit Horația?“ – pe dracu, nu s-ar sinchisi nimeni, şi-ar vedea mai departe de somnul lor împuțit, de amorurile lor imbecile, m-ar înjura şi ar arunca după mine cu pietre: „Închideți-i gura, să tacă! Sau duceți nebunul la balamuc, s-o caute acolo! Sau dați-i un somnifer, ca să doarmă!“ Dar eu nu vreau să dorm, trebuie

să pun reşoul în priză, unde o fi ibricul, cafeaua, să-mi fac o cafea mare, amară, cât mai amară?

— N-ai văzut albumul de sculptură aztecă?

A fost odată o civilizație care se chema.

— Poftim?

Paşi pe trotuar, paşi de soldat sau paşi de om hăituit. Un-doi, un-doi, un-doi, sacadat, şi mai sacadat, luând-o acum la goană, ca fugăriți de moarte: „Fugi, băiete!, nu-i de glumit! Repede, repede! Vine Moartea pe urmele tale!“ – Şi numai ecoul paşilor în pustiul nopții, dar greu de spus dacă-s tot paşii acelui om sau, dimpotrivă.

— Ce m-ai întrebat, Horația?

— Sculptura aztecă, albumul, nu l-ai văzut?

Era ora, dar eu nu ştiam că tu şi începuseşi să mori. Îngenuncheat la picioarele tale, cu fruntea căzută pe genunchii tăi, într-un fel de venerație viciată, ezitam între gândul calm iluminat de iubire şi panica sângelui, continuă. Mi-ar fi plăcut să desfăşurăm larg acelaşi ritual de totdeauna, compus din apropieri şi respingeri, acceptări şi refuzuri, tot acel miraculos joc de acumulare a infinite arderi şi doruri – tocmai pentru a întârzia cât mai mult clipa cunoaşterii fiecăruia de către celălalt, mereu alta de fiecare dată, şi mereu mai intensă exaltarea cu care o realizam.

Acum însă, când mi-e limpede că toată nebunia asta eu o săvârşeam în prezența acelei Doamne Străine, căreia tu îi descinseseşi uşa să intre, sub privirea ei probabil sticloasă şi ironică (femeie stearpă, vegetală, care n-a ştiut niciodată ce-i aceea dragoste de bărbat!), îmi vine, să-mi crăp capul în bucăți. Aş putea să te mint şi să pretind că, de fapt, o şi văzusem de cum a intrat cu tine în odaie, nevăzută în spatele tău, mă şi uitasem la Ea, sfidând-o, când s-a lipit de perete să te-aştepte, că de fapt, în felul acesta, i-aş fi dovedit cum iubirea mea pentru tine e mai puternică decât hotărârea Ei. Te-aş putea minți că, înlănțuindu-mă de tine şi dorind să te am, te apăram de fapt împotriva Ei, să nu mi te ia. Dar nu-i adevărat, zadarnic încerc să mă justific, orice efort de justificare îmi accentuează şi mai mult vina. Cu multe

nemernicii mi-e încărcată conştiinţa, dar niciuna ca asta de pe urmă, în legătură cu moartea ta, mai mare şi de neîndurat.

— De ce nu, Horaţia? spune-mi: de ce?

Îngenuncheat la picioarele tale, cu fruntea căzută pe genunchii tăi, mâinile tale răvăşindu-mi părul, mai degrabă mecanic, fără vreun sens anume, eu însă mizând pe sensul obscur de totdeauna, cu gura lipită de abia întrezărită piele a genunchiului rotund, şi aşteptând, aşteptând. O, dacă şi tu! Dar cine şi-ar fi închipuit că atât de repede, atât de precis!? Atunci mi-ai înălţat capul spre tine şi mi-ai cuprins obrajii între palmele amândouă. Privirea ta era albă, zâmbetul tău – foarte îndepărtat. A urmat o tăcere grea de câteva clipe, stăruind să mă priveşti îndelung, dar nici atunci n-am văzut oglindindu-se în ochii tăi umbra Celeilalte, care aştepta rezemată de perete, eram intrigat, nervos, bântuit de prea multe mânii împotriva.

— Şi la ce-ţi trebuie sculptura aztecă, e târziu, cred că a trecut de miezul nopţii, spune-mi: la ce?

Ai râs uşor graţioasă, râs de copil răsfăţat, ca de fiecare dată când ţineai să ţi se ia în seamă capriciile, dorinţele gratuite, jocul îţi plăcea, şi evident câştigai.

— Atâtea explicaţii pentru un biet album, e-n bibliotecă, pe undeva prin fund, l-am dus eu aseară, te rog!

Şi m-ai sărutat fugar pe obraz, şi te-ai uitat din nou la mine cu privirea ta fantastică, albă. Te-ai încleştat apoi de mine şi m-ai sărutat cu înverşunare pe gură, mult, zdrobitor de mult. Şi iar ţi-ai revenit, ţi-ai recăpătat calmul de piatră, seninătatea silnică a detaşării de toate. M-ai împins alene către uşă, cu un vag suspin care putea să însemne şi uşurare şi regret, şi cert este că te aflai acum în picioare, când eu m-am întors pe pragul odăii să-mi iau ţigările şi bricheta. Arătai ca o flacără de argint încremenită, cuprinsă într-un fel de contur luminos ca de nimb sacru, cu ochii deschişi imens către mine şi mâna stângă dând parcă să înlăture din jurul gâtului un laţ nevăzut, un alt surâs ivindu-se chinuit pe buze, şi mâna dreaptă (după ce a

renunțat să ordoneze valul de păr negru căzut pe umeri) preschimbându-se până la urmă într-un mic fior tremurat, imprecis ca semnificație, poate de chemare înapoi, desperată, poate de adio!

Şi, dintre nenumăratele reflectări sub care te-am perceput până acum, de neuitat, aceasta îmi va rămâne cea mai fidelă şi definitiv pecetluită în memorie.

Una dintre lumânări arde mai repede, ceara ei topită s-a şi prelins peste bucla sfeşnicului până pe tăblia noptierei. La fel o să se prelingă şi ceara celorlalte, a toate câte vor mai arde până poimâine (convinge-mă că nu-i şi asta tot păgânism!), şi grăsimea cerei se va îmbiba în lemn, prefigurând pentru totdeauna cu petele ei lățite rațiunea acestei arderi continui, de două zile şi două nopți, petele nu se vor şterge niciodată, parcă mai are vreo importanță!?

— Tu, se răceşte cafeaua, unde te gândeşti?

Da, sunt pe deplin conştient de impietatea pe care o comit bându-mi cafeaua de față cu tine, ca față de o mobilă, față de un manechin – oare ce-ai spune dacă m-ai asista neutră, din altă realitate? Situația e absolut stranie, sau dacă vrei absurdă, penibilă, nimicitoare pentru idealitatea iubirii noastre, pentru contradicția flagrantă care apare deodată în raporturile dintre noi. Uite pe ce treaptă inferioară (de gândire şi manifestări domestice primitive) ne descoperim şi rămânem totdeauna față de actul morții! Dar de ce să fiu eu mai vinovat, şi conştiința mea să sufere mai mult, decât monstruoasa conştiință care a decis aceste lucruri o dată cu crearea noastră?

— Bea-ți cafeaua, omule, trebuie să plecăm!

Trenul urma să plece la câteva minute după miezul nopții şi aerul era rece, prevestitor de ninsoare. Chiar în noaptea aceea avea să ningă, în timp ce noi dormeam, dacă-ți mai aminteşti, adu-ți aminte: chiar strălucirea zăpezii ne-a săgetat ochii, a doua zi dimineața, şi ne-a trezit din somn! Dar până la plecarea trenului mai era un sfert de oră, şi eu uitasem să iau țigări. Abia de-am găsit la bufetul gării, şi de bucurie am mai băut un coniac, ți-am cumpărat şi ție

portocale, ciocolată, alune. Tu m-aşteptai neliniştită în cadrul ferestrei, fiindcă ți-era teamă să nu pierd trenul, cum aveam să-l pierd? Nu ştiu câți dintre ceilalți călători erau fericiți, noi eram. Tu împliniseşi douăzeci de ani şi hotărâseşi să fii a mea. De altfel tu singură le-ai hotărât pe toate, într-un fel – noaptea noastră de nuntă să se desfăşoare potrivit altor legi, fără acte, fără preot, la o cabană din munții Harghita. Acolo şi mergeam, şi noaptea aceea se întâmpla să fie chiar noaptea de revelion.

— Pentru Dumnezeu, urcă, tu nu vezi că pleacă trenul?

Ah, dacă aş fi ştiut că obiectul albumului constituia un simplu pretext pentru a rămâne singură, tu cu Moartea, nu ca s-o îndupleci, nu ca să i te împotriveşti, ci fiindcă nu concepeai să mori altfel decât în liniştea propriei tale mistuiri – ca frunzele, toamna, bătute de vânt, ca păsările obosite, traversând mări în furtună, ca stelele căzătoare, anonime – fără bocetele şi desperarea gratuită a nici unei asistențe! Dacă aş fi ştiut că mă interziceai anume pentru a nu-ți fi martor la degradarea ce urma să aibă loc! Fiindcă moartea n-a fost şi nu va fi niciodată o expresie a frumuseții, şi nicio victorie a spiritului etern asupra materiei, e dimpotrivă abdicare şi neputință, te afli dimpotrivă (în fața ei) dezarmat şi învins dinainte. Aşadar tu, atât de orgolioasă altădată şi mândră de condiția ta umană, cum aveai să suporți chiar şi un singur martor, pe mine mai ales, al umilirii tale? Dacă aş fi ştiut că mă îndepărtai anume pentru a mă scuti de grozăvia confruntării cu tine, minciunile mele de până atunci cu adevărul acelei ore, fiindcă acum e sigur că ție ți-era cunoscut acel adevăr încă din ziua ieşirii din spital, oricum îl presimțeai şi aşteptai foarte calmă această oră să bată, poate nu chiar atât de repede, la un răgaz de numai patru zile şi patru nopți, dar o aşteptai! Altfel e de neînțeles luciditatea cu care ți le-ai pregătit pe toate din vreme, cu discreție, ocrotindu-mă (Dumnezeule!) tocmai pe mine – florile, lumânările, benzile de magnetofon, până şi alegerea rochiei roşii (cumpărată exact în aceste zile) pe care urma s-o îmbraci, pantofii noi pe care urma să-i încalți,

refuzul oricărei bijuterii, niciun fard pe obraz, în aceeaşi lumină în care dormeai obişnuit, lumina lămpii cu abajur de papură din colţul odăii, şi toate desfăşurate pe îndelete, măsurate la amănunt, în ritmul egal şi monoton al timpului care nu se grăbea, sub privirea atentă a Doamnei care te supraveghea, din fotoliu, de lângă perete, răbdătoare să te-aştepte până ce aveai să le termini pe toate, şi ordinea în care le-ai lăsat pe celelalte, fiecare la locul său – crezi oare acum, când constat cum le-ai gândit şi îndeplinit pe toate, desăvârşit, că suport mai uşor confruntarea cu tine, moartă?

A fost totuşi o clipă de comunicare directă, peste interdicţia impusă, peste distanţa care ne separa. Sau, mai degrabă, o clipă de tăiere a tuturor legăturilor dintre noi, o clipă teribilă, electrizantă, ca smulsă din scurgerea timpului. Sau, dimpotrivă, clipa în care forţa supremă peste veşnicii decapitează timpul, şi ceea ce ar fi trupul timpului se zvârcoleşte, ceea ce ar fi capul timpului geme şi-şi caută orb legătura cu fostul trup, mi se pare că am mai numit undeva clipa asta – „clipa infinită“, am înregistrat deci cu exactitate această clipă şi-atunci am ştiut că ai murit.

— Horaţia!

De o oră stăteam turtit sub noianul cărţilor aruncate din rafturi, în căutarea blestematului de album. Ajungeau până la mine, prin uşile deschise ale atelierului, mici zgomote confuze, inexplicabile, ale precipitării tale necontenite prin dormitor, şi mă întrebam încă derutat de eveniment: „Doamne, ce o fi cu ea, de ce s-o fi agitând atâta? Mai bine s-ar culca!“ Şi iar dădeam rafturile peste cap, în furie, fiindcă făgăduisem să-ţi satisfac orice dorinţă şi n-aş fi vrut să mă întorc la tine cu mâna goală. Trebuia să fie acolo albumul, dar nu era, şi doar îmi spuseseşi că tu însăţi l-ai adus aseară în bibliotecă, dar nu era, de parcă l-ar fi înghiţit deodată pământul. Şi-atunci s-a făcut o tăcere mare, agitaţia ta se potolise cu desăvârşire, timpul a gemut ca înjunghiat, de clipa asta mă temusem cel mai mult, şi clipa năvălise peste tine în absenţa mea.

— Horația, de ce nu răspunzi?

Apoi am auzit pereții cum se despică, geamurile cum crapă, temeliile casei rupându-se din țâțâni – şi un vaier ca de suflete neodihnite dând buzna din toate părțile şi izbindu-mă dintr-un raft în altul. N-aveam să mă înşel, erau bunii şi străbunii tăi, în puhoi, care veneau tocmai din îndepărtatele Câmpii Elizee să-ți fie aproape în clipa morții. Speram înnebunit că-ți voi fi şi eu de față, m-am opintit printre fantasmele lor ca să ajung mai repede în odaia noastră, am ajuns prea târziu. De pe banda de magnetofon şi începuse să se prefire muzica funebră, iar albumul de sculptură aztecă (alături, pe noptieră) dovedea că-n realitate mă îndepărtaseşi din preajma ta, anume mă îndepărtaseşi, tu îmbrăcaseşi rochia roşie (cea încă neîmbrăcată până atunci) şi dormeai.

— Horația!

E o oră de când dormi, o oră de când îți vorbesc. Şi ora are şapte zile, ziua are treizeci de săptămâni, săptămâna are patru ani. Şi anul are, deceniul are, secolul are, mileniul are, veşnicia are. Ce o fi cu mine, de unde anarhia asta în gândirea mea? Şi din nou senzația că a pătruns Cineva în casă, nu Moartea, Altcineva, şi acest Cineva (mama lui, oricine o fi, că niciodată nu l-am simțit mai adânc implântat în mine!) s-a introdus în conştiința mea şi mi-o scotoceşte ca pe afundul stătut al unei mocirle. Parcă s-a auzit Ceva mişcându-se în atelier, Cineva umblă pe întuneric prin atelier şi mă biciuie cu tăcerea lui.

— Cine eşti, Domnule, şi ce vrei de la mine? Dacă ai ceva de împărțit cu mine, arată-te la față şi spune-mi: ce vrei?

Nimeni!

Şi tu iartă-mă, draga mea, dacă nu mai sunt în stare să-mi stăpânesc nervii. E-n mine o spaimă de necunoscut, de moartea proprie, încât orice. Lasă-mă, de-aceea, să mă refugiez la fereastră, să mă bată ploaia în plin. Simt nevoia unui contact imediat cu realitatea obiectivă a lumii exterioare ție, oricât de absurdă ar fi şi fără soluții. Nu poți rămâne, eu cel puțin nu pot rămâne, pentru prea multă

vreme, prizonier al acestei încercuiri a neantului, în imposibilitate de a comunica altfel cu femeia iubită decât adresându-te neantului, şi neantul să te desfidă, neantul să tacă. Mi-aş îndura mai uşor conştiinţa vinovăţiei faţă de tine, dacă tu însăţi mi-ai releva că prin mijlocirea morţii ai căpătat o condiţie superioară celei de pe pământ, ai şi pătruns în zona fericirii absolute.

— Spune-mi, draga mea, ce vezi şi ce auzi? Cine te-a întâmpinat şi ce alte miracole decât ale lumii noastre ţi-a dezvăluit? Horaţia, ce reprezentare mai ai despre viaţa ta anterioară şi ce loc ocup eu în această reprezentare? Am devenit eu însumi pentru tine o noţiune moartă, chiar nu duci cu tine dincolo nicio imagine de-a mea? Şi eu însumi, de-aş cădea fulgerat acum, la fel de sterp şi jefuit de toate darurile tale aş trece şi eu dincolo? Atunci s-o ia dracu de divinitate, dacă atât de geloasă a ajuns să fie pe creaţiile ei, încât se poate înjosi până la asemenea răzbunare de rând! Suntem pierduţi, nicio scăpare, pe vecie pierduţi!

Şi ploaia asta, care.

Mâine dimineaţă va trebui să chem doctorul policlinicii de cartier, să-ţi constate moartea, să-mi elibereze actul de. Oricât m-aş vrea de izolat, numai cu tine, între pereţii acestei case ca într-o capsulă ermetic închisă, n-o să pot face nimic, tu nu-mi mai aparţii. De-acum înainte tu aparţii unei tiranice organizări funcţionăreşti, cu care ar fi ridicol să mă bat ca să te smulg din ghearele ei: Biroul Decese de la primărie şi magazinul de pompe funebre, administraţia cimitirului şi groparii, cioclii şi maşina lor hodorogită cu care au să te transporte până la cimitir, ceilalţi ciocli de la poarta cimitirului, cu platforma lor rudimentară, care să te transporte până la groapă. Nu, în capelă n-am să te duc, preoţi n-am să tocmesc, i-am ignorat şi disprețuit prea mult în această viaţă pentru ca tocmai acum să mă umilesc şi să te umilesc înaintea lor. După cum nici nu voi anunţa pe nimeni: prietene, cunoscute, să te conducă pe ultimul tău drum şi să mă consoleze. N-am nevoie de lacrimi artificiale şi de vorbe găunoase, prea multă minciună şi prea multă

fățărnicie, m-am săturat, cel puțin acum să te scutească şi să mă scutească, bine că nu ai nici rude, să le suport compasiunea şi leşinurile false. Îi voi alunga la mama dracului şi pe cei amatori de spectacol, cerşetori şi pomanagii. Doar eu te voi conduce, nici tu n-ai mai dori pe altcineva, ți-ar fi şi ție lehamite de-atâta ipocrizie. Apoi – coborârea în groapă şi bulgării de pământ, primul – al meu, ceilalți – cu lopata, şi gata, asta va fi tot!

— Ce simplu: ca într-o aritmetică elementară! Şi cu ce dezinvoltură te gândesc acum: ca pe un obiect oarecare!

— Horația, unde eşti, unde te-ai ascuns?

Probabil acestea vor fi primele cuvinte ce le voi rosti după ce mă voi fi întors acasă, dacă mă voi întoarce, dacă nu voi rătăci toată noaptea din cârciumă în cârciumă, înghițind cantități enorme de coniac şi nereuşind să mă îmbăt. Oricum – nu îndeajuns de beat ca să nu mai ştiu ce e cu mine şi, inconştient, să mă las zdrobit de vreun tramvai, nici suficient de desperat ca să nu-ți mai suport dispariția şi să-mi pun ştreangul de gât. Uite cea dintâi laşitate pe care mi-o descopăr şi am curajul să ți-o comunic, fiindcă-mi voi aminti că am o operă de terminat şi nu voi avea curajul să renunț la ea, încă amăgindu-mă că merită, altă salvare nici nu există, cel puțin atât să rămână de pe urma mea. Indiferent însă la ce oră şi-n ce hal mă voi întoarce acasă, acestea vor fi desigur primele cuvinte pe care le voi rosti: „Horația, unde eşti, unde te-ai ascuns?“ – când mă voi izbi de pustiul casei şi din pustiu (oricât l-aş implora şi oricât te-aş invoca să mi te-arăți) nu se va ivi nicio plăsmuire vie de-a ta. Zadarnic voi da casa peste cap şi te voi căuta printre lucruri, în inima lucrurilor, tu nu vei mai fi. Eu nici atunci nu voi realiza ce s-a întâmplat cu tine, de lipseşti de-acasă ori te ascunzi de mine. Voi ieşi în stradă şi voi întreba oamenii, pietrele, copacii: „N-ați văzut-o pe Horația?“ – şi dacă pietrele, copacii nu vor avea ce-mi răspunde, oamenii (de bună seamă) vor socoti că am înnebunit, şi zgripțuroaicele mahalalei se vor închina înfricoşate, şi copiii se vor lua după mine râzând, urlând în cor: „N-ați văzut-o pe Horația? Cine a

văzut-o pe Horaţia?“ şi-n mine va dospi aceeaşi durere atroce, fără remediu.

— Te întreb, atunci, draga mea: de ce? De ce să râdă, de ce să mă facă nebun?

O maşină lungă, neagră, somptuoasă, şi mai lucioasă din cauza ploii, alunecă uşor, parcă ezitând să oprească, pe partea cealaltă a străziii, chiar şi lumina scăzută a farurilor aliindu-se acestui aer de complicitate. Stopează în cele din urmă în dreptul casei de peste drum, nu ţi-aş putea spune pe cine a adus, nu se deschide încă nicio portieră. Presupun că e o femeie, însoţită fireşte de un bărbat, dar care femeie? Interiorul maşinii continuă să fie cufundat în întuneric, pesemne fiindcă vor mai fi rămas cuvinte de spus, jurăminte de făcut, promisiuni şi pentru altă noapte la fel de nebună, ultime şi trudnice îmbrăţişări.

Dacă stărui asupra acestui univers închis, oferit însă oricărei imaginaţii, nu din perversiune stărui, ci fiindcă, în comparaţie cu tine, moartă, acea dublă celulă vie care se frământă în interiorul maşinii constituie pentru mine singurul, şi cel mai paradoxal, punct de sprijin al vieţii mele din această noapte, al vieţii pe care o mai am de trăit pe acest pământ – fără tine, dimpotrivă cu.

Portiera s-a deschis, în sfârşit, apoi încă un timp mic de aşteptare, silueta care fuge acum prin ploaie, doar în rochie, s-ajungă mai repede pe peronul casei, o recunosc – e fata arhitectului! Această superbă combinaţie de inocenţă şi desfrâu, care se pricepe să se împartă cu dispreţ egal şi vieţii de şcoală şi vieţii de noapte, pe care tu însăţi (dacă-ţi mai aminteşti) într-o seară, când ieşeam de la Operă şi aşteptam în staţie troleibuzul, văzând-o, ai fost nevoită (deşi n-o cunoşteai personal) să-i atragi atenţia că-i absolut necesar să se întoarcă acolo de unde tocmai coborâse, ori să se refugieze într-un gang, pentru că a îmbrăcat, din greşeală desigur, pe mare grabă şi pe întuneric, rochia pe dos.

Acum scotoceşte nervoasă în poşetă, căutându-şi cheia. A găsit-o şi a deschis, a aprins lumina scării ce duce la etaj. Mai zăboveşte o clipă în cadrul uşii, cu toată lumina

dinăuntru răsfrântă asupra ei, arată cu adevărat fascinantă şi aproape ireală. (Cine şi-ar închipui, Doamne, din ce alcov străin şi însoțită de cine vine la ora asta copila asta-femeie?!) O fluturare şăgalnică de mână spre necunoscutul din maşină, domn cu bani grei, dacă-şi poate îngădui asemenea lux. A închis, dar silueta ei se mai desenează un timp, parcă halucinatorie acum, pe tot urcuşul spiralat al scării, prin geamurile rotunde, verzui, ale spațiului strâmt care leagă mezanina cu etajul, acolo unde părinții ei dorm somn de plumb. Lumina s-a stins, maşina a pierit în beznă.

Idiot, de o mie de ori idiot, dacă din această vastă realitate exterioară ție, al cărei contact l-am căutat ca pe o salvare, e tot ce-am găsit să-ți aduc la cunoştință! Dar poate că-n afara ta nici nu mai există nimic – nici case, nici oameni, nici materie, nici flăcări ale materiei – ci doar această noapte fără sfârşit, bezna ei pluvioasă şi haotică, din care nu se va mai naşte nimeni, nimic, şi toate pe câte ți le-am comunicat până acum, presupunând că mai eşti în stare să receptezi ceva, nu sunt decât imagini diforme şi idei mutilate ale agoniei ultimului om de pe acest pământ – eu! Şi poate că din această clipă nici eu nu mai exist, aşa cum mă vei fi cunoscut vreodată, ci nu sunt decât propria mea proiecție astrală, şi ar fi extraordinar dacă, întorcându-mă acum spre tine, tu însăți n-ai mai fi întinsă pe pat, moartă, ci dreaptă pe pragul odăii – contur de infinite particule de lumină, în noua ta formă şi identitate de nemuritoare. Nici eu şi nici tu să n-avem memoria altei vieți, a fiecăruia despre celălat, mai ales. Şi totuşi misterul nou sub a cărui autoritate ne-am afla, de astă dată, să determine între noi tot o relație de iubire, iubirea specifică nemuririi, ca să ne îndurăm mai uşor eternitatea.

Bietul de mine – astea ar fi iluziile mele, nevoia de a scăpa de pământul care mă va întoarce cândva în pământ şi de a nu fi niciodată singur dincolo. Fiindcă, dacă mă înfricoşează de pe acum moartea, numai din cauza singurătății veşnice mă înfricoşează, eu – atât de dornic altfel de singurătate în această viață, chiar şi pe tine refuzându-te uneori, iluziile

tale care mai sunt?

Cred că am comis undeva o eroare, mai precis – inteligența mea a comis-o, torpilată mereu de instincte şi până la urmă cedând. Ocupând la început doar o zonă restrânsă în sfera perfectă a inteligenței, instinctele şi-au lărgit tot mai mult zona, parvenind până la urmă să domine şi să hotărască. Tu ai murit – fiind o victimă a instinctelor mele, a conştiinței mele încărcată de prea multe crime. Femeia existând numai în inteligența mea, de care doar spiritul meu să se fi bucurat, n-ar fi avut moarte. Dar cum să te gândesc acum altfel, cu alte virtuți, şi-n speranța altor virtuți proprii, când ipoteza morții tale a devenit certitudine? Prea târziu, Horația, prea târziu, eu ți-am sacrificat nemurirea, pe-a propriei mele opere am sacrificat-o, iată prețul cu care-mi plătesc eroarea!

Şi locomotiva asta care vuieşte asurzitor, zdrobindu-mi nervii, otrăvindu-mi sângele, parcă alarmând, chemând un ultim întârziat, cel mai de seamă, fără de care trenul n-ar putea să plece, să fiu eu acela?, da, sigur!, pentru mine se şi despică printre case, peste străzi, însăşi bezna dându-se în lături, acest drum de lumină, pentru cine să fie?, n-am ce face, oricât m-aş împotrivi şi n-aş vrea să te părăsesc, e ca o vrajă care mă eliberează din strânsoarea pereților, din rigiditatea argumentelor, s-ar zice că ies din mine însumi, nici nu ştiu de ce şi pentru cine trebuie să mai rămână o parte din mine aici, mi se fac mereu semne, sunt mai degrabă fulgere care înscriu numele meu pe bolta cerească, şi sunt fără contenire strigat, numele acesta care răsună în huiet, dintr-o margine în alta a văzduhului, e numele meu, gata, nu vă mai zbuciumați atâta, uite, am pornit!, plouă torențial, dar ploaia nu mă udă, mă trag înapoi brațe invizibile, poate ale celuilalt care a rămas, dar eu îmi tai toate legăturile cu cel din urmă şi merg neşovăit mai departe, s-ar părea că până la gară e o cale infinită, dar spiritul meu domesticeşte infinitul ca pe o jivină şi-l supune altor principii, am şi ajuns, cum sună sirena locomotivei, ce sfâşietor şi amarnic!, nu, n-am nevoie de bilet, cum de nu

mă recunoaşteţi?, doar pe mine m-aşteaptă trenul care nu poate să plece, lăsaţi-mă să trec!, mi-e gura uscată, mă arde pesemne un foc pe dinăuntru, mai bine mi-aţi da ceva de băut, o drojdie, un coniac, şi ce-i cu oamenii aceştia de piatră, în poziţii atât de ciudate, care împânzesc peronul?, ciudat!, tot de piatră e şi omul pe care l-am lăsat acasă şi din care m-am desprins, ca să fug încoace, mă prind de bara ultimului vagon exact în clipa în care trenul porneşte, ce bine că l-am prins!, mă simt foarte uşor, ca fără nicio densitate, în afara integrităţii mele corporale, de parcă mi s-ar fi scurs din sânge şi din conştiinţă toată drojdia vieţii dinainte, şi am uitat ce-am fost, cum mă cheamă, dacă m-a chemat vreodată cumva, sunt atât de fericit!, culoarul e pustiu, nu-mi va fi greu să găsesc locul ce mi-a fost rezervat, ultimul cărei urma să mai fie ocupat, şi totuşi, de la primul pas mai departe, întâmpin o rezistenţă sălbatică, dură, din partea unor puteri nevăzute, duşmane, e ca şi cum ar trebui să mă strecor printr-o viermuiala de trupuri care ocupă tot culoarul, trup lângă trup, unele peste altele, ca îndesate până la refuz, şi care se opun cu înverşunare trecerii mele, sunt nevoit, atunci, să-mi pun în evidenţă pumnii, izbind fără milă în stânga şi-n dreapta, călcând în picioare toate sufletele ce-mi stau împotrivă, puţin îmi pasă de geamătul continuu pe care-l las în urma mea, şi care se unduie dintr-un perete în altul al culoarului ca o litanie de mulţimi umilite, urgisite, eu trebuie să răzbat mai departe, să-mi găsesc locul, din nefericire, deşi la fel de pustii, cu băncile goale, şi mai dezolante în lumina orbitoare care le inundă, compartimentele sunt blocate, zadarnic bat şi mă chinui să smucesc uşile din zăvoare, nu se deschide nicio uşă, e în mine o furie ca de fiară înfierbântată, cu zeci de cuţite înfipte în greabăn, cum gonesc din vagon în vagon fără odihnă şi mereu căutând, necontenit înşurubându-mă ca un burghiu prin masa puterilor nevăzute care-mi opun aceeaşi rezistenţă, făcându-mi drum printre ele cu ghearele şi cu dinţii, tot mai nesimţitor la jalea lor, sunt parcă scâncete de copii şi tânguiri bătrâneşti, vaiete de femei şi scrâşnete

surde – adunate laolaltă într-un fel de suferință în valuri, care nu se mai termină, şi când, în sfârşit, pierdută aproape orice speranță, găsesc deschisă uşa unui compartiment, iar pe banca din dreapta, chiar lângă fereastră, locul liber, cu fața în direcția în care merge trenul, aşa cum mi-a plăcut totdeauna să ocup, mă prăbuşesc istovit pe acel loc şi caut pe geam cam pe unde am fi, peisajul mi-apare cu totul necunoscut, dintr-o geografie foarte ciudată: pământ sterp şi întunecat, fără măcar un arbore, fără vreun semn de viață, parcă şi aerul mort, cerul mort, perspectivele moarte, anulată orice posibilitate de a fi, ci doar, cât vezi cu ochii până la marginea zării, pietre şi pietre fără număr!, pietre în picioare şi marmure în genunchi, bronzuri căzute pe o coastă şi oțeluri îmbrățişate, sculpturi de forme şi dimensiuni felurite, şi fiecare parcă de altă vârstă, ce univers reprezentați voi?, sau ce prăpăd cosmic v-a adus (de-ați fost cândva oameni) în această stare?, trenul însuşi pare mai degrabă că alunecă prin văzduh, cu o viteză (e adevărat) de neînchipuit, dar fără zgomot, sau (dacă aud bine) cu binecunoscutu-i zgomot ritmat preschimbat acum într-un fel de muzică – de sonate ori de nocturne, de uverturi sau de preludii funebre – am mai auzit oare vreodată, undeva, o astfel de muzică?, şi iată cum, întorcându-mă deodată cu fața drept înainte, privirea mea se izbeşte de tine, nu, nu poate fi nicio îndoială, tu eşti! Horația, ce cauți tu aici?, doar te-am lăsat acasă dormind – îmbrăcată în rochia ta roşie, încălțată cu pantofii tăi roşii, părul prins pe creştet cu panglica ta roşie, nu poți fi în acelaşi timp şi acolo şi aici, Horația, eşti sau nu eşti?, întrebare de altfel fără sens, fiindcă tu eşti, realitate incontestabilă, şi la fel de grav e că ai luat cu tine sonata care-ți ocrotea somnul, lumina în care-ți plăcea obişnuit să dormi, florile pe care ți le-am cumpărat ieri cu ultimii mei bani, până şi pietrele, bronzurile, oțelurile, marmurele acestea cu care-i populat acum pământul sunt ale mele, într-un cuvânt mi-ai luat tot, de ce?, şi de ce taci?, lămureşte-mă, faptul că taci îți agravează şi mai mult vina, şi unde te uiți (peste mine) cu privirea fantastică, albă, de ce

priveşti prin mine ca prin sticlă, ai şi uitat cine sunt?, şi cine-i acest Domn ţeapăn, îmbrăcat atât de oficial în negru, cu tâmplele lui argintate sub pălăria neagră, cu zâmbetul lui superior pe buzele veştede, cum te ţine strâns lângă el ca pe o proprietate personală, de unde acest drept al lui să mi te ia?, ascultă, Horaţia, gândeşte-te bine, te rog, înainte de a mă lua de piept cu acest individ, să-l snopesc în bătaie şi să-l strâng de gât, la nevoie să fac şi moarte de om pentru tine, te întreb: oare tu singură să-l fi ales?, şi eşti mulţumită de alegerea ta?, n-o să regreţi niciodată ce alegere ai făcut?, sau Altcineva să fi hotărât, chiar el a hotărât?, a profitat de absenţa mea de-acasă şi mi te-a luat?, de ce taci, împietrito?, răspunde!, ce straniu lucru – întind mâna să-ţi cuprind mâna, să te trezesc la realitate, dar mâna mea caută oarbă în gol, mi-apropii gura de gura ta, să-ţi fie trezirea lină, cum acasă mai totdeauna la fel te deşteptam din somn, dar gura mea caută oarbă în gol, ce se petrece cu tine?, ce magie a acţionat, acţionează asupra ta, de nu mai eşti tu?, şi dumneata, Domnule, pui de curvă ce-mi eşti, de ce?, de ce?, dar pumnul meu încleştat ca o ghioagă, ţintind cu precizie mutra lui pomădată şi lăcuită, de filfizon, izbeşte orbeşte în gol, de parcă n-ar fi, şi totuşi vă aflaţi amândoi în faţa mea, vă văd, doar n-am înnebunit, vă văd – şi privirea ta fixă mă arde, dispreţul acestui Domn mă pălmuieşte, pentru asta, oare, am fost smuls dintr-ale mele şi chemat aici, să vă bateţi joc de mine?, el se ridică, te ridici şi tu, el porneşte înainte, tu îl urmezi, şi ce-i cu trenul ăsta care coboară, coboară, coboară, cu aceeaşi viteză halucinantă, în adâncimi tot mai întunecate, în această groapă fără fund?, nici pe voi nu vă mai zăresc şi simt nevoia să mă agăţ de ceva, să strig după ajutor, zadarnic, însă!, am devenit eu însumi pulbere şi nimic, iar ultimul gând, poate singurul gând supraviețuitor din sumedenia de gânduri moarte care mă reprezintă acum, bâjbâie năuc prin mine ca printr-o beznă ca smoala, şi cu ce rest de conştiinţă putredă înregistrez acest final, de ţi-l pot comunica?, nu ştiu!, atât mai ştiu – că totuşi gândul acesta salvat din genuni se chinuie să compună un nume, la nevoie

el însuşi să-l articuleze şi să-l lanseze spre adâncimile în care au coborât toate – lumina, pietrele, tu, în care şi eu cobor, nu mai există scăpare – dar ce nume, ce nume, ce nume?

— Trezeşte-te, omule, ce-ai visat?, şi de ce mă strigai? De la o vreme ți-e aşa de agitat somnul!

Da, mi se pare că am ațipit, poate am şi dormit de-a binelea, cât voi fi dormit? Te rog să mă ierți, Horația, sunt foarte obosit, obosit fizic, istovit sufleteşte, şi mi-e groaznic de somn, sau poate caut refugiul în somn ca într-o? Da, cred că până la urmă o să trag un fotoliu lângă pat şi o să-mi las fruntea pe marginea patului, să dorm, ca-n iarna de-acum şapte ani, după primul nostru revelion, şi noaptea noastră de nuntă, dimineața, la cabana din munții Harghita, când s-a întâmplat povestea aceea ciudată şi la fel te-am vegheat, te-am apărat, numai că atunci.

Dumnezeule, acum mi-amintesc bine, mă zbăteam în somn să-ți rostesc numele şi nu reuşeam. Încetasem să exist şi coboram, coboram, ca într-un fel de groapă fără fund. Te găseai şi tu acolo, pe tine şi căutam să te scot la suprafață, dar nu reuşeam. Şi mai era Cineva cu tine, Cineva care te ținea îmbrățişată pe după umeri şi pretindea că eşti a lui, cine era Domnul acela țeapăn în haine negre şi cu tâmple argintii, care se pretindea stăpân peste tine şi te ducea cu sine în aceeaşi groapă fără fund? Horația, dragostea mea, tu trebuie să ştii, cine este, ce vrea şi-acum de la tine?

— Hei, e Cineva acolo, în atelier?

N-are cine să fie, doar eu cu mâna mea am încuiat uşa de la intrare şi am tras zăvorul de siguranță, iar ferestrele atelierului sunt închise, la astălaltă fereastră de-aici stau eu de pază, cine să fi pătruns în casă şi mai ales pe unde? O singură explicație ar mai fi – să nu fi început să moară şi celelalte gemene ale tale, Horațiile din bronzuri şi marmure, opera mea. Senzația despre o prezență străină în atelier să mi-o dea tocmai moartea acelor idei pe care eu le socoteam nemuritoare, mă amăgeam că pot constitui nemurirea mea. Dar nu poate fi asta, fiindcă ar fi într-adevăr groaznic, atunci

chiar că nu mi-ar mai rămâne decât să-mi pun ştreangul de gât. Nu! E Altceva, Altcineva! Nici bunii şi străbunii tăi, constituiți eventual în conclav de judecată, să-mi pună conştiința la zid şi să mi-o execute. Nu! E o prezență de cu totul altă natură, poate aparținând unui univers absurd, sau unui mister imanent, dar pe care (oricine ar fi şi de oriunde ar veni) mi-l presimt duşman, fiară, şi cu care va trebui desigur să mă bat, luptă cumplită, va fi el învingătorul, voi fi eu învinsul, vor fi dimpotrivă de partea mea sorții?

Numai că atunci, sunt foarte obosit, vreau să dorm, şi nu vreau să-mi mai amintesc de nimic, nimic, sunt foarte obosit, obosit fizic, istovit sufleteşte, şi vreau să dorm, când s-a întâmplat povestea aceea ciudată şi la fel te-am vegheat, te-am apărat, sunt foarte obosit, vreau să dorm, în iarna de-acum şapte ani, la Harghita, sunt foarte obosit, vreau să dorm, şi nu vreau să-mi mai amintesc de nimic, nimic, sunt foarte obosit, vreau să dorm, de nimic, nimic, sunt foarte, şi vreau să dorm, să dorm, să...

CAPITOLUL DOI

E TOTUŞI DREPTUL TRECUTULUI să se afirme, nu putem scăpa de autoritatea lui, infernul însuşi de-ar fi, prevestitor al celui care urmează dincolo de Styx, trecutul şi infernul nostru comun. De ce însă tocmai acum, şi mai ales cu acest conținut, de ce?

— Eu cobor, Horația, te aştept jos!

Singuri în toată cabana, şi cabana pierdută printre nămeți. Ninsese toată noaptea, ninsese şi ziua următoare, ningea încă la ceasul acela dinaintea miezului nopții. Şi cabanierul, plecat în ajun după provizii, pentru îndestularea oaspeților ce obişnuit îi veneau destul de mulți, nu se întorsese încă, puține speranțe că avea să răzbată cu măgăruşii lui împovărați de samare prin atâta potop de zăpadă (de altfel, cum nici altcineva nu reuşise să mai ajungă până la ora aceea la cabană) şi, el adică, să-şi petreacă revelionul cel puțin în tovărăşia noastră. La început, după câte ne închipuisem că va fi, dezlănțuire până-n zori de pasiuni şi libertăți gratuite, tineri îndeobşte şi fiecare cu perşchea lui, într-o desperare colectivă de a ne înşela că vom putea opri timpul în loc, oricum – să uităm de lume, de mizeriile ei, şi numai cabanierul patronând imperturbabil peste noi ca un zeu, această perspectivă nescontată, de a fi singuri în toată cabana şi de a ne petrece revelionul în doi, ne-a surprins şi ne-a tulburat. Dar până la urmă am convenit că e mai bine aşa, doar noaptea aceea urma să fie şi noaptea noastră de nuntă, cum să nu ne fi lăsat de bună voie în seama destinului care ne izolase între

nămeții Harghitei ca într-un paradis regăsit?

— Horația, ce Dumnezeu faci acolo?

Mai era aproape un ceas până la miezul nopții, dar tu întârziai să cobori. Eu terminasem de gătit sala de jos cu aceleaşi arhicunoscute şi banale podoabe de doi lei, datorită cărora (în atari circumstanțe şi indiferent de durată) concepem viața ca pe un carnaval: ghirlande şi lampioane de hârtie, poleială de argint şi globuri multicolore, serpentine şi crengi de brad, bradul înalt cât bolta sălii şi spectaculos ca-n marile palate. Aşezasem şi cele necesare pentru ospăț şi beție, tacâmuri la câte un capăt al mesei foarte lungi, şi-mi imaginam ce caraghioşi vom arăta în jilțurile acelea demodate, solemni ca doi seniori din timpuri străvechi, aşteptând să fim serviți de slujitori în livrele de teatru. Deşi, oricât de comun şi artificial, ştiam bine că pitorescul acesta avea să capete peste un ceas, prin mijlocirea noastră, alte sensuri şi alt conținut, fiind doar prologul euforic al primei noastre nopți de dragoste.

— Da' coboară o dată, Horația, de ce nu cobori?

De-aş putea să rezist asaltului acestei amintiri, s-o împing înapoi în temnița-subconştient care le depozitează pe toate! Voi fi izbutit eu să neutralizez amintiri mai grele, încărcate cu tot soiul de crime şi laşități, a căror fatală recrudescență se transforma în adevărate rechizitorii, dar uite că pe asta nu izbutesc nici măcar s-o amân, pentru timpul în care cel puțin n-aş mai fi obligat să stau față-n față cu tine, moartă. Fiindcă simt că violența acestei amintiri nu-i lipsită de o anume determinare, o forță implacabilă leagă începutul de-atunci cu sfârşitul de-acum, asemeni polilor unui arc voltaic, şi-n fluviul electric neîntrerupt dintre cei doi poli – stai tu, şi stau eu, păpuşi de sârmă la bunul plac al arbitrariului care ne guvernează viața. Ce chip are însă acest arbitrar, ce nume poartă, îmi va fi dat vreodată să dau ochii cu el? Şi de ce (dacă nu mi-e frică să dau ochii cu el, cel puțin aprioric) vreau totuşi înăbuşită această amintire?

— Grăbeşte-te, Horația, se-apropie ora!

Căminul, rustic, ocupa aproape întreg peretele de sub

scară şi era înţesat cu butuci. Focul ardea cu flăcări intense, şi fiecare şarpe de flacără închipuia câte o femeie goală, dezmăţată. Zeci de trupuri feciorelnice, goale, care-şi schimbau fără încetare conturul şi esenţa. Nu era o simplă joacă, ori simplu răsfăţ, parcă toate se băteau să scape de braţele unui fel de Dumnezeu al întunericului, care se repezea pe neaşteptate din hăurile căminului asupra lor, să le înhaţe, să le aibă. Un timp am avut impresia (dacă nu cumva intensitatea focului mă năucise de-a binelea) că însuşi trupul tău, altfel necunoscut până atunci, într-o nuditate care mă înnebunea înainte de a-l fi cunoscut, se află de asemeni prins, poate chiar multiplicat în zeci de variante, în acea insuportabilă, fantastică orgie de flăcări. Dar, în aceeaşi măsură, cum priveam ca-n extaz focul, şi sublimând toate arătările pe coordonatele propriei noastre împreunări de mai târziu, în fiecare şarpe de flacără existai tu, şi acel Dumnezeu al întunericului de-acolo eram eu. Jocul se desfăşura acum altfel, te cerşeam cu umilinţă, şi nici tu nu te mai zbăteai să scapi. Dimpotrivă, ne căutam acum cu o frenezie egală, continuă, şi totul se petrecea într-o perfectă uitare de sine, pentru mine, pentru imaginaţia mea.

Atunci am auzit paşi pe scară, coborând, şi eram încredinţat că sunt paşii tăi. N-am luat seama dintru început că sunt paşii grei, apăsaţi, a doi oameni deodată, sub a căror călcătură treptele trosneau şi parcă gemeau. Nu m-a intrigat nici intervalul mare de la o treaptă la alta, ca de aşteptare, de pândă, să se stingă mai întâi ecoul primului trosnet până la declanşarea celuilalt. Într-atât de dăruit eram delirului ce-l stârnise focul în mine: „Vino, vino-mi din Liban, mireasa mea!“, încât mi-ar fi fost greu să mai despart visul de realitate, ca-n vis te concepeam coborând şi tu: „Tu, preaiubita fiică a desfătării mele!“, cine altcineva? Abia când am simţit cum sunt privit cu maximă concentrare şi, smulgându-mă brusc din acea stare ambiguă, am văzut alături doi străini – un bărbat şi o femeie, cum se uitau la mine ca pe gânduri, ciudat de absenţi, şi n-am priceput din ce lume senzaţională, ireală, apăruseră acolo.

— Bună seara, domnule!

Bărbatul era îmbrăcat într-un costum de schi negru, femeia (mai cochetă) într-un hanorac verde ca iarba. Omul avea un obraz uscat, colțuros, buzele subțiri şi privirea metalică, doar fruntea înaltă şi argintiul tâmplelor acordându-i oarecare noblețe. Femeia, în schimb, m-a cucerit din prima clipă cu zâmbetul ei galeş, insinuant, şi cu ochii săi foarte mari, lăcrămoşi, părul unduindu-i galben pe umeri şi trupul sugerându-se tânăr în toate ale sale, frumusețe altfel neostentativă, dar tulburătoare de nespus.

— Vă deranjăm, domnule, deşi, fiți sigur, n-am fi vrut să vă deranjăm. Suntem prietenii, invitații cabanierului. Ne-a invitat cabanierul să facem revelionul cu el, dar cabanierul nu-i de găsit, şi până la miezul nopții mai sunt 21 de minute!

Ceva neştiut se mistuia în mine şi altceva, ca de forță ostilă, mă țintuia pe butucul de lemn din fața căminului. Doar îi priveam holbat şi nu înțelegeam nimic. Omul nici măcar nu se uitase la ceas, când îmi anunțase timpul, dar aşa era, pendula din spatele lor arăta că până la miezul nopții mai sunt exact 21 de minute.

— Când ați venit?

Un fel de ceață parcă trecu peste ochii bărbatului, întunecându-l şi mai mult, dar femeia continua să zâmbească la fel de galeş, avea gura cărnoasă, cu tăietura prelungă, plină de patimi.

— Cred că pe la şapte, da, la şapte fix. Nu ne-ați văzut, poate dormeați. Noi cunoşteam odaia cabanierului, am mai fost pe la el, şi am urcat direct acolo, să-l aşteptăm.

Eram contrariat, la ora aceea nu dormeam. Doar tu dormeai, eu mă trezisem şi citeam, le-aş fi auzit paşii pe scară, pe coridor, n-am auzit nimic. Doar uşa de jos, de la intrare, într-un timp, dată de perete, dar mi-am spus că trebuie să fi fost vântul. Să fi fost dimpotrivă ei, s-o fi deschis şi închis ei, aceştia, necunoscuții?

Bărbatul se uita la mine, împietrit.

— Se vede însă că prietenul nostru a uitat. Cam distrat – prietenul nostru, şi a uitat. A uitat să vină la întâlnirea de

revelion, şi doar el ne invitase, ce om!, nu?

Mi-am aprins o ţigare, am constatat că-mi tremură mâna.

— Cabanierul e plecat după provizii, şi aţi văzut ce este afară, prăpădul lui Dumnezeu, e şi firesc să întârzie.

Bărbatul şi-a tras gluga hanoracului peste cap, legând-o strâns sub bărbie. Obrazul lui mi-a apărut şi mai palid în negrul glugii, care-i înfăşură faţa ca un bandaj.

— Da, sigur, aveţi dreptate, ce vreme! De-aceea am şi hotărât să ne ducem înaintea lui.

Tutunul îmi făcea rău, am aruncat ţigara în foc.

— Poate ar fi mai bine să-l aşteptaţi, trebuie să se întoarcă. Mai ales dacă ştie că are invitaţi, se va întoarce neapărat. Şi chiar dacă, s-admitem, nu se întoarce noaptea asta.

Femeia a schiţat un gest de refuz şi uimire.

— A, nu, în niciun caz! Ar fi şi neloial din partea noastră. Noi să ne petrecem revelionul aici, la căldură, iar el acolo, cine ştie pe unde şi-n ce situaţie dificilă. Dacă are nevoie de noi?

S-au îndreptat spre uşă, unde-şi aveau schiurile rezemate de perete. Stăteam la îndoială dacă n-ar trebui totuşi să stărui, propunându-le fireşte să rămână. Dar mi-am adus aminte de tine, Horaţia, şi m-am temut că o să te stânjenească prezenţa unor străini din toată lumea, indivizi atât de ciudaţi, la evenimentele nopţii care trebuia să fie exclusiv a noastră, am renunţat.

Îşi puseseră schiurile, se controlaseră unul pe altul dacă toate-s în regulă, nimic nu-i mai reţinea să plece, aşteptau totuşi tăcând. Femeia zâmbea cu aerul ei înşelător şi domestic, cred că la fel ar fi zâmbit şi dacă m-ar fi văzut la picioarele ei zvârcolindu-mă de dor sau de moarte. Pentru prima dată (de când îi cunoscusem) zâmbea şi bărbatul, într-un fel însă mai personal, superior şi cinic.

— Frumoasă fata de sus, dacă ne permiteţi! Uşa era deschisă şi am văzut-o. Tocmai treceam pe coridor, ea se pieptăna în faţa oglinzii, şi am văzut-o. E cu dumneavoastră, nu? Iubita dumneavoastră, da? Original revelion o să faceţi

în doi, felicitările noastre! Am auzit-o şi cântând, are o voce superbă, da! Ne pare foarte rău că trebuie să vă părăsim, am fi petrecut de minune împreună. Dar cine ştie? Poate că ne mai vedem în viața asta, sigur o să ne mai vedem, marile spirite se întâlnesc întotdeauna! Până atunci să auzim de bine, vă dorim o noapte cât mai plăcută, şi de Anul Nou!

Ultimele cuvinte nu i le-am mai auzit, prin uşa izbită de perete țâşniseră valuri de vânt şi zăpadă, vuind ca niciodată asurzitor. Abia atunci am reuşit să mă descleştez de pe locul meu, dând buzna pe urmele lor. Acolo m-ai şi aflat, când ai apărut în capul scării, cum tot le mai căutam umbrele mistuite în nebunia nopții.

— Ce s-a întâmplat?

Am închis uşa, răsucit în mine ca o pasăre bolnavă.

— Nimic, vântul!

Zadarnic m-am împotrivit, uite cu ce uşurință mi se dezvăluie (şi la rându-mi ți-o dezvălui) această amintire despre care tu n-ai ştiut niciodată nimic. Dacă nu cumva, aparținând altei memorii, poate ancestrale, eu însumi iau cunoştință de ea tot acum. De-aceea te şi întreb: crezi oare posibil ca gena care ne conține virtuțile şi viciile transmise ereditar, binele şi răul întregului lanț de străbuni, să tăinuiască şi ceva din cunoaşterea stării dinainte de a fi părăsit paradisul, această calitate singură explicând şi desperarea cu care ne batem pentru recâştigarea nemuririi? Deşi, paradoxal mi se pare nu hazardul care determină sursa unei atât de inadmisibile amintiri, ci gratuitatea ei absolută. Fiindcă nimeni nu mă va putea convinge că paradisul şi infernul sunt altundeva decât în noi, că aspirația omului la nemurire e altceva decât apanajul tragic al sinistrului nostru orgoliu, că (mai ales) nu va veni un timp neutru, dinafara istoriei, şi deci fără nicio memorie, când peste toate ale noastre – iluzii, orgolii, realizări, nerealizări – se vor aşterne disprețul şi tăcerea acelui timp de sfârşit de lume. Şi-atunci?

— Uite-mă omule, sunt frumoasă?

Adevărul e că surpriza noii tale înfățişări, strălucitoare, a

fost atât de mare, încât trezirea mea la realitate a anulat fulgerător întreaga stare de echivoc de până atunci, dublat cum fusesem (până-n clipa apariţiei tale) de un *alter ego* al tenebrelor. Or, acum, mă constatam redat mie însumi cu toate datele conştiinţei – integre şi mai ales clarificate. Mă stăpânea o bucurie fără margini, la fel de nelimitată emoţie; ca într-o nemaisperată ieşire dintr-un labirint populat cu fantasme, la capătul căruia ochii mei te descopereau chiar pe tine.

Erai îmbrăcată într-o rochie roşie, fapt nu uluitor în sine, de a fi ţinut secretă până la ora aceea în rucsac o rochie, dimpotrivă, uluitor prin irealitatea pe care o sugera. Fiindcă roşul acelei rochii se topea parcă în propria ta carne, înceta să mai fie un înveliş material, trupul tău se învelea ca-n propria-i lumină răsfrântă dinăuntru. Puteai să fii tu cu adevărat, sau să nu fii decât transcendenţa ta în mine. Dar existai cu adevărat, şi conştiinţa despre tine îmi dădea certitudinea că lumea mea e perfectă.

Cum coborai treptele, solemnă, alene, trupul tău anunţa o agitaţie lăuntrică abia strunită, din care cauză şi impunea aerului ce ne despărţea o mişcare vibratorie de continuu flux şi reflux senzual. Pulpele îşi desenau armonia doar aparent, cel mult considerate independent una de alta, fiindcă la unghiul lor de întâlnire, acolo unde pe neaşteptate şoldurile se crispau rotunde, iar pântecul se aduna el însuşi într-o nelinişte evidentă, mai ales sub culoarea aceea roşie, ca un plin de chemări şi dureri, calmul se preschimba imediat în furtună. După cum şi sânii, prea rebeli în puritatea lor ca să mai suporte strânsoarea decolteului, se ofereau orbeşte acestui joc de vrăjitorie virginală şi-l trăiau intens, cu un orgoliu nemăsurat. Poate doar surâsul şi privirea de vădeau oarecare vagă melancolie, sau teamă, ştiu eu?, explicabile însă, mai degrabă, prin timiditatea firească a neofitei, pentru care cel mai greu de îndurat nu-i iniţierea însăşi, ci ceasul dinaintea ei, ceasul care avea să şi urmeze pentru amândoi.

De asta, pesemne, şi-n clipa de mai târziu, în braţele mele, cum te doream pierdută în mine de la început, şi

adorându-te în tăcere (la ce ne-ar mai fi ajutat cuvintele?, curând avea să sune miezul nopții, ducă-se toate cuvintele!), te-am simțit la fel de umbrită de temeri şi ca supusă unei puteri dinafara noastră, duşmană.

— Ai fost tu sus, în timp ce mă pieptănam?

Am zâmbit strâmb şi te-am privit cu oarecare uimire amară.

— Nu, de ce?!

Ți-ai netezit îndelung fruntea, privind dincolo de mine, în gol, să înlături parcă de sub frunte o suferință, sau o imagine, sau un gând, sau toate la un loc încă prezente, încă stăruind în mica gheenă care este totdeauna lumea noastră interioară.

— Am avut tot timpul senzația că se uită Cineva la mine, Cineva ascuns, nevăzut, cu neputință de perceput, şi totuşi real, undeva în odaie, undeva pe coridor. Lăsasem uşa deschisă şi anume cântam, ca să mă aflu mereu în legătură cu spațiul în care te aflai tu. Şi tot timpul mi s-a părut că ochii Aceluia care o fi fost mă învăluie, mă cercetează, şi-mi caută sufletul şi se joacă cu sufletul meu. Credeam că eşti tu şi te-am strigat: — ”Ei, tu, omule!“, de două ori te-am strigat, dar nu m-ai auzit. M-am speriat şi am ieşit pe coridor, nu era nimeni, cine totuşi să fi fost?

Am izbucnit de-a binelea în râs şi te-am bătut uşor pe obraz.

— Proasto, de patru ceasuri stau singur aici şi te aştept! Dacă ar fi fost cineva, l-aş fi văzut, cine să fie? Doar ştii bine că suntem singuri în toată cabana, cabanierul tot nu s-a întors. Şi nimeni altcineva n-a mai venit între timp, cum să răzbată prin viscolul ăsta? Sau, dacă vrei, ei bine, poate chiar geniul meu o fi fost, se topea de dorul. Tău şi te voia mai repede lângă el, acum eşti mulțumită?

O lumină mare s-a făcut atunci în tine – ochii, obrajii, străluceai toată. Cu vârful degetelor mi-ai atins fața şi te-ai convins că eu sunt, glasul ți s-a umplut în aceeaşi clipă de lacrimi.

— Sărută-mă, omule, te rog!

Ne-a trezit bătaia pendulei, dramatică, solemnă, dar fără ca ora de răscruce dintre un timp şi celălalt timp să ne rupă unul de altul. Cum ne găseam îmbrăţişaţi şi înlănţuiţi împotriva oricărui timp feroce şi duşman, diavolii înşişi n-ar fi îndrăznit să pătrundă între noi. Firesc ar fi fost, după datină, să ciocnim paharele deja pregătite pe masă, pline cu vin, să dăm paharele peste cap şi fie ce-o fi, să ningă la nesfârşit, potop să ningă, şi să urle Dumnezeu în cer de mânie! Tu însă m-ai prins de mână şi m-ai adus, potrivit unei ceremonii pe care o gândiseşi probabil îndelung, până-n faţa focului din cămin, atât de aproape încât văpaia lui ne îmbăta şi făcea de nesuportat veşmintele pe noi. Aşa s-ar fi şi întâmplat, desigur, acolo să te am, şi tu să mă ai, despuiaţi amândoi, ca însăşi goliciunea dintre flăcări care erai, şi însuşi Dumnezeul întunericului care eram, dacă nu te-aş fi presimţit preoteasă a unui rit păgân.

— Mă leg faţă de tine, Focule, să fiu credincioasă acestui om până la ultima mea suflare de viaţă! Mă leg faţă de tine, Focule, să nu am alt idol decât acesta care va fi din această noapte omul meu! Mă leg faţă de tine, Focule, să fiu gata de orice sacrificiu, numai să-i rănim omului acestuia singura, marea lui iubire.

Te ascultam fascinat, fascinat şi umilit în egală măsură, prea târziu ca să mă mai fi putut opune fatalităţii care-ţi comandase să rosteşti un atât de nimicitor jurământ Fatalitatea se chema, altfel se chema? Tu însă erai foarte lucidă şi de un calm decisiv.

— Acum pot să fiu a ta, du-mă sus!

Dar ai murit, Horaţia! Femeia moartă, întinsă acum pe pat, eşti tu. Aceeaşi din noaptea de Anul nou, aceeaşi de la început. Prea multe fiinţe sunt ucise deolaltă în făptura ta de acum – şi abia nou-născută, şi copila de la patru ani, şi anarhica de la cincisprezece, şi fecioara de la douăzeci, toate Horaţiile câte s-au perindat succesiv în tine până la ceea ce ai devenit azi, de fapt ce-ai devenit? Uite – întind mâna tremurând spre tine, să-ţi ating fruntea, buzele, obrazul, degeaba, mi-o trag brusc înapoi, mi-e frică! Şi doar atâţia

morți am asistat până azi, atâtora le-am pus cruce mâinile pe piept, cunosc senzația de rece şi de ceară pe care ți-o dă atingerea pielei unui mort. Numai că tu.

Dimineața a sunat telefonul, tu dormeai. De jos, din oraş, mi se anunța nenorocirea: cabanierul fusese găsit mort înghețat, pe la jumătatea pantei la urcuş, el şi animalele sale de povară. Îl descoperise o echipă de schiori sportivi, fete şi băieți care-l cunoşteau şi s-a nimerit să coboare chiar pe-acolo, pe drumul morții lui. Eram rugat să mai rămân o zi-două pe loc, până ce-avea să vină cineva să ia în primire cabana, sau s-o închidă pentru un timp, nu se hotărâseră încă. Tu dormeai şi nu trebuia să afli nimic, noaptea noastră de nuntă petrecută sub semnul unei atât de neaşteptate drame te-ar fi descumpănit, ar fi proiectat asupra întregii noastre existențe ulterioare o lumină sumbră, prevestitoare de rău, parcă n-a proiectat-o şi-aşa? M-am întors în odaie şi am închis uşa cu cheia, n-am îndrăznit să urc în pat alături de tine şi am tras un fotoliu lângă pat, mi-am lăsat fruntea pe marginea patului şi am crezut că pot dormi. Dar nu se lipea somnul de mine, Ceva neştiut, nevăzut, ca de pe altă lume, da să se strecoare între mine şi tine. Aveam conştiința că te apăr împotriva unui fel de duh necruțător, dar nu ştiam cum arată la față şi ce nume poartă. Chiar şi-n orele de după aceea, când avându-te, încleştându-mă amarnic de tine, tot senzația că.

Nu, de ajuns! E amintirea de care m-am temut cel mai mult, pe care niciodată n-ar fi trebuit să ți-o evoc, de ce am făcut-o? Sperând poate că-n felul acesta voi reuşi să te captez într-o imagine fără moarte, singulară, şi imaginea să capete contur, conținut, s-o înlocuiască de-aievea pe aceea care nu vei mai fi şi să răspundă chemărilor, patimii, nebuniei mele de câte ori te-aş dori femeie vie lângă mine, în mine, pentru totdeauna? Sau va fi acționat asupră-mi aceeaşi implacabilă forță ocultă, care nu întâmplător leagă începutul şi sfârşitul vieții cuiva, ca pe polii unui arc voltaic? Atunci cum să rezist noianului de alte amintiri, ale noastre, de pe durata a şapte ani trăiți laolaltă, care mă asaltează şi

pe care va trebui să le înghesui cu forța în sacul acestor două zile şi două nopți, câte ne-au mai rămas până când te voi conduce la? Uite că mă şi biciuie timpul din urmă, ce repede se apropie ora despărțirii definitive!, şi umbrei tale, absenței tale, nu i-aş mai putea vorbi cum îți vorbesc ție, cea de acum, ce să fac?

Mi-e sete, gust de acru pe buze, gust de oțet în gură, toată făptura mi-e ca o sursă inepuizabilă de greață. Putrezesc, putrezesc, şi nu sunt în stare să împiedic acest lent proces de putrezire vie, cel puțin încă o cafea de-aş mai bea, de ce nu te scoli tu să-mi faci o cafea? Şi de ce (bând-o tot ca față de o mobilă, un manechin) să repet aceeaşi impietate comisă mai adineauri față de tine? Rafalele de ploaie au udat perdeaua, şi vântul bate perdeaua, e atât de clar duduitul acestui tren pierzându-se în depărtare, o fi acelaşi tren de-acum o oră? Nu poate să fie, altul trebuie să fie, şi ăstălalt încotro va fi pornit – spre rai, spre iad? Şi cât o fi ceasul, spuneți-mi: cât este ceasul?

Râde cineva afară, în stradă, râs de fată foarte tânără, să aibă cel mult. Şi-acum un glas de băiat, glasul băiatului care va fi însoțind-o, la fel de tânăr. Nu înțeleg ce-i spune, probabil vreo anecdotă aiurită, sau vreo trăsnaie de-a lui, de unde or fi venind la ora asta? O fi trei, o fi patru, cât o mai fi până se luminează de ziuă? Şi el cine o fi: iubitul ei, călăul ei? Şi fata râde, e un râs amplu, voluptos, carnal, ți-ar fi plăcut şi ție s-o auzi cum râde. Acum s-a oprit în dreptul ferestrei noastre, ei n-au de unde şti că tu. Ce-ar fi totuşi dacă băiatul acela ar înceta deodată să existe, să se spulbere de pildă în văzduh, şi fata aceea, foarte tânără ar veni la fereastră în zbor, sau ar intra prin perete râzând, aici să intre, şi tu să nu fii ceea ce, să nu mai fi de loc? Dar înțelege că mă scoate din minți, n-ar trebui să mai râdă. Spune-i să nu mai râdă, tu, Horația, spune-i, şi să se ducă dracului cu râsul ei, cu iubitul ei, cu tot!

Au plecat mai departe, cred că au ajuns la colțul străzii, n-o mai aud, şi totuşi vreau s-o aud.

— Râzi, râzi, te rog! Femeia moartă din această casă n-o

să afle niciodată nimic, nu va suferi pentru că eu mă las înnebunit de râsul tău, nu pricepi că e moartă? Şi cum vei fi arătând, oare: plăpândă, înaltă, frumoasă, nu prea? S-ar putea întâmpla, oare, mâine, să mă izbesc de tine pe stradă şi să nu realizez că tocmai tu? Oricum, însă, oricum ar fi, să te fericească Dumnezeu pentru ce mi-ai dăruit, fără să ştii, în noaptea asta! Fiindcă de mâine voi fi un om orb, şi surd, şi insensibil, şi dur, ca pământul. Chiar dacă de bună voie ai veni şi mi-ai spune că tu eşti aceea care, mai mult – să doreşti să vii cu mine şi să rămâi aici, definitiv în viața mea, zadarnic, eu n-o să mai am nevoie de nimeni şi de nimic.

Doar tăcerea, pustiul, infinitul amputat. Niciodată nu m-am simțit, nu mă voi simți mai singur şi oropsit. Pentru cine o fi râzând acum fata aceea, pentru care iubit sau călău? Tu, Horația, nu te supăra! După cum vezi, m-am întors, tot la tine m-am întors. Din cercul acesta, de altfel, pe care moartea ta l-a desenat în jurul meu, nici nu se poate fugi. Mereu voi auzi dincolo de linia cercului pe cineva râzând, sau pe cineva cântând, sau pe cineva chemându-mă. Inutil însă, din cerc n-o să se mai poată fugi, şi cercul se va face tot mai mic, din ce în ce mai mic, până ce.

Într-adevăr, ce-ar fi? Adică mâine, toată ziua, să lucrez la mormântul tău, altfel de mormânt, împotriva oricăror canoane, drept şi adânc, exact pe înălțimea ta, să-l podesc şi să-i îmbrac pereții cu plăci de marmură, ca pe un sarcofag, şi să te îngrop în picioare? Da, ca să nu te apese de fel pământul, să nu te risipeşti în pământ, să rămâi tu. Însăți, în veşnicie ca şi-n viață, dreaptă şi mândră; miracol al lumii acestui pământ. Iar când peste milenii te voi.

Mi-e grozav de somn, şi mi-e sete, ce o fi făcând la ora asta fata arhitectului? Lumea spune că-i cam nebună, şi că iarna doarme goală numai în cearşafuri. S-o fi dezvelit, i-o fi cald, şi trunchiul răsucit pe o parte, în doar lumina difuză a candelei, va fi părând ca un contur de vioară. Se va fi visând cum goneşte printr-o pădure deasă, umbroasă, urmărită de cerbi. Dar nu sunt cerbi, ci arbori, şi nici arbori nu sunt, ci oameni tineri, şi nu-i decât unul singur, bărbatul din

maşină, sau eu, oare eu? Şi ea a obosit, şi se lasă prinsă, şi iarba îi înghite, sau ne înghite pe amândoi. Şi ea geme de plăcere, şi se zbate între cearşafurile albe ca într-o capcană. Dar cine ştie dacă, exact la această oră, un anume război de ţesut nu va fi ţeşând chiar pentru ea pânza de giulgiu în care mâine, poimâine, într-o zi care abia s-o mai fi ţinând pe creanga acelui copac al tuturor, va înfăşura-o de moarte şi pe ea?

— Înapoi în cerc, băiete, cercul desenat demonic în jurul tău! Şi lasă-le altora jungla micilor depravări, închipuite sau reale, nu-ţi căuta salvarea în speculaţii meschine! Parcă mai era o sticlă de vin în dulapul din atelier, sigur este, du-te mai bine şi te îmbată, de ce nu te duci?

Vara viitoare visam să facem o călătorie în Grecia. M-aş fi bătut să mi se achiziţioneze şi mie ceva, sau aş fi făcut pe salahorul pentru alţii mai ocrotiţi de zei decât mine, la vreun mozaic sau complex statuar. Iar de-acolo în Italia, şi dacă ne-ar fi rămas ceva bani, de ce să ne fi mulţumit cu minunile cunoscute doar din albume?, într-o noapte am fi fost la Paris. Dar când ţi-am împărtăşit planul ăsta, prima oară, te aflai încă în spital, nu ştiam încă la ce final se va ajunge, sau totuşi l-am presimţit şi de fapt te minţeam când? Nu, ţi-o jur, eram foarte sincer, nici n-aş fi conceput să plec în lume fără tine! Şi tu te-ai bucurat ca un copil, zilnic aduceam vorba despre asta, şi zilnic ne imaginam cum va fi. Dar uite că n-o să mai fie nimic, nici pentru mine singur n-o să mai fie, cât de multe iluzii ale amândurora au murit o dată cu tine! Şi cu ce să le mai pot înlocui iluziile astea ucise? Mi-am pierdut orice credinţă, nici în pietrele mele (că vor dura, că merită să te sacrifici pentru ele) nu mai cred.

Câtă vreme trăiai, mai credeam în tine. Sau mă amăgeam, ca atâţia alţii, că-n condiţia noastră sortită pulverizării există totuşi ceva care nu piere, prin care sperăm să nu pierim de tot, pentru asta am şi trudit o viaţă de om, ca la ocnă, şi ce-am reuşit? De câte ori îmi muşcam pumnii şi-mi blestemam soarta, umilit că materia mă înfruntă şi desperat că nu reuşeam s-o domin, apelam de fiecare dată la tine

şi-mi regăseam datorită ție puterea s-o iau mereu de la capăt. De mă ucidea rezistența materiei, necunoscutele ei, înviam prin tine. Dar nu cumva acum, tu fiindu-mi luată, mi se ia şi ultima şansă de a mă realiza, de a dura nepieritor prin ceva?

M-ai întrebat, surprinzător, într-o zi:

— Tu crezi în Dumnezeu?

Mi-a fost ruşine să recunosc existența totuşi, în univers, a unui spirit ordonator, nu neapărat cu acelaşi nume, şi câte nume nu i s-au dat!, eram prea furios pe neputințele mele, sau prea stăpânit de orgoliul meu, am râs şi l-am negat.

— Nu, haida-de, nu cred în niciun Dumnezeu!

M-ai întrebat din nou:

— Atunci, de cine ți-e frică?

Ți-am răspuns neşovăit, fiindcă acesta era şi adevărul:

— De ceea ce nu pot cunoaşte, de faptul că nu ştiu ce s-ascunde dincolo de pragul cunoaşterii, şi vreau să ştiu!

M-ai împins înapoi în atelier, aproape fără milă:

— Atunci du-te şi află, e tot ce ți-a mai rămas. N-ai dreptul să renunți, e singura ta rațiune pe pământ, eu stau afară de pază!

Dar iată că tu ai murit, cum o să mai poată geniul tău mort să-mi deschidă drumul spre ceea ce încă n-am aflat? Şi cine altcineva te-ar putea înlocui: nebuna de Sibylla, cine? Cel puțin copila aceea de-ar mai trece o dată pe stradă cu iubitul ei, s-o mai aud o dată râzând („Râzi, râzi, te rog!“), sau fata arhitectului dacă, şi m-ar! Nu, nimic, şi înapoi în cerc, băiete, imediat în cercul tău de gânganie condamnată, de-aici nu se mai poate fugi, nici spera, nici învia – acesta ți-e infernul!

— Hei, e Cineva acolo, în atelier?

Din nou senzația că a pătruns Cineva în casă, un personaj nevăzut, necunoscut, nu Moartea, Altcineva. Şi acest Cineva s-a introdus în gândirea mea şi-mi tulbură echilibrele logice, descleştează timpul din ireversibilitatea lui şi-l obligă să meargă alandala, în genunchi, gâfâind, în plină anarhie.

— Cine eşti, Domnule, şi ce vrei de la mine?

Aştept zadarnic un răspuns, niciun răspuns. Şi totuşi parcă s-a auzit Ceva mişcându-se în atelier, Cineva umblă pe întuneric prin atelier şi mă biciuie cu tăcerea lui.

— Mama ta, oricine ai fi, că niciodată nu te-am simțit mai adânc implântat în mine, să-mi scotoceşti conştiința ca pe afundul stătut al unei mocirle, cine eşti şi ce vrei?

Deşi n-are cine să fie, doar eu cu mâna mea am încuiat uşa de la intrare şi am tras zăvorul de siguranță. Iar ferestrele atelierului sunt închise, la astălaltă fereastră de-aici stau eu de pază, cine să fi pătruns în casă şi mai ales pe unde? O singură explicație ar mai fi – să nu fi început să moară şi celelalte semne ale tale, Horațiile din bronzuri şi marmure, opera mea. Senzația despre o prezență străină în atelier să mi-o dea tocmai moartea acelor idei pe care eu le socoteam nemuritoare, mă amăgeam că pot constitui nemurirea mea. Dar nu poate fi asta, fiindcă, ar fi într-adevăr groaznic, atunci chiar că nu mi-ar mai rămâne decât să-mi pun ştreangul de gât. Nu! E Altceva, Altcineva! Nici bunii şi străbunii tăi, constituiți eventual în conclav de judecată, să-mi pună conştiința la zid şi să mi-o execute, nu! E o prezență de cu totul altă natură, poate aparținând unui univers absurd, sau unui mister imanent, dar pe care (oricine ar fi şi de oriunde ar veni) mi-l presimt duşman, fiară, şi cu care va trebui desigur să mă bat, luptă cumplită, va fi el învingătorul, voi fi eu învinsul, vor fi dimpotrivă de partea mea sorții?

— Cine eşti, Domnule, şi ce vrei de la mine? Dacă ai ceva de împărțit cu mine, arată-te la față şi spune-mi: ce vrei?

Acum nu mai am nicio îndoială, zgomotul a fost prea evident real ca să-l mai justific prin somnolența mea chinuită, prin obsesiile mele statornice. Am auzit foarte clar zgomotul căderii unui corp greu pe podea, vreun tors de pe trepied, apoi a unui vas care s-a făcut țăndări, ca un țipăt de jale. Seamănă, mai degrabă, cu invitația mereu repetată la o confruntare directă. Ei bine!, mă duc să văd despre ce-i vorba. Tu nu te nelinişti, Horația, voi aprinde lumina şi voi lăsa uşa larg deschisă, ca să te afli în contact permanent cu

mine şi să auzi tot.

Da, nu m-am înşelat, e Cineva! Bizar lucru, însă: un individ necunoscut, nu cred să-l mai fi văzut vreodată, pe unde dracu o fi intrat? Şi ce să caute aici, tocmai în noaptea asta? E îmbrăcat în negru şi stă țeapăn în mijlocul odăii, aproape neverosimil sub pălăria-i de fetru moale, tot neagră, cu boruri foarte mari. La picioarele lui zace blocul de marmură la care tocmai lucram în ultima vreme, căzut ori (naiba mai ştie!) aruncat de pe piedestal. Şi zace vasul spart, unul din acele vase naive migălite mai mult în joacă, în ceasurile mele de odihnă, dar pe care nu înțeleg să mi le batjocorească orice fanfaron din toată lumea. Personajul n-arată de fel surprins de lumina țâşnită brusc din toate lămpile tavanului şi nici de apariția mea în atelier, cum sunt gata să-l înfrunt şi să-i cer socoteală. Iar solemnitatea cu care mă salută, scoțându-şi cu un gest larg pălăria şi înclinându-se uşor, fără cuvânt, abia schițând un zâmbet, greu de spus dacă înseamnă politețe sau simplă, neruşinată sfidare, de la unul ca el te poți aştepta la orice. Are obrazul uscat şi colțuros, buzele subțiri şi privirea metalică, doar fruntea înaltă şi argintiul tâmplelor de-i acordă oarecare noblețe, unde l-am mai văzut eu pe individul ăsta?

Cu tot aerul său sumbru, distant, ca de pe altă lume, pare totuşi calm şi fără intenții duşmănoase. Dar pe mine întâmplarea mă tulbură şi-mi simt inima torpilată de spaime.

— Dacă-mi îngădui, Domnule, cine eşti dumneata? Şi pe unde dracu ai intrat, ce cauți aici?

Se uită la mine lung şi zâmbind alene, cu vagă compasiune.

— Mă uimeşti, prietene, ce primire! Şi doar te ştiam dotat cu o memorie excepțională, chiar nu mă recunoşti?

— Vezi bine că nu!

— Şi eu care eram convins că intru aici ca la mine acasă.

Am toate motivele să fiu intrigat, consternat.

— Domnule, mi-e teamă că ai comis o eroare, probabil cauți altă casă, alt om, aici locuieşte.

— Ştiu, nu-i nevoie să te recomanzi.

— Atunci, cum? Ne-am mai văzut noi vreodată?

— Desigur!

— Unde, în ce împrejurări?

— Destul de ciudate, ca să nu mă fi uitat atât de repede.

— Asta nu-mi explică nimic.

— Dar îmi explică mie cauza amneziei dumitale. Erai foarte îndrăgostit la ora aceea, n-aveai timp şi raţiune pentru altceva, pentru altcineva, timpul şi raţiunea ţi-erau copleşite exclusiv de.

— Amănunte, Domnule, amănunte!

— Încă de pe-atunci mi-am dat seama ce greu îmi va fi, pasionaţi ca dumneata te pun totdeauna în dificultate, nu-mi rămânea decât să mă mulţumesc cu ce câştigasem în noaptea aceea.

— Deci, într-o noapte.

— Poftim?!

— În sfârşit, un amănunt: despre ce noapte e vorba?

— E vorba că n-aveam dreptul să te pierd.

— A, fecior de cățea! Da' spune-mi o dată: despre ce noapte e?

— Şi n-am încetat să te caut.

— Pe mine?!

— O, desigur, şi chiar de vreo zece ori! Mai precis în momentele de criză, fiindcă, e demonstrat, crizele (de creaţie, de conştiinţă) constituie timpul cel mai prielnic pentru dialogul cu mine, sau cu altul dintre colegii mei. Fiecare are nevoie de celălalt, şi reuşita vizitei e sigură, ambele părţi sunt mulţumite.

— Ascultă, Domnule, ce tot faci pe misteriosul, şi până când?

— De fiecare dată însă te-am găsit baricadat, inaccesibil. Probabil că tot iubirea (iată un lucru pe care eu nu-l înţeleg, ştii?, iubirea pentru mine e ceva abstract!) îţi dădea şi puterea să-ţi depăşeşti crizele. Cert este că toate eforturile mele de până acum, de a te capta, de a dialoga cu dumneata, s-au dovedit zadarnice, şi mă întreb pentru câtă vreme încă,

deşi acum.

— Haide, spune, varsă-ți tot veninul!

— Voiam să spun că-n principal, acum, nu pentru asta am venit. Pentru altceva am venit, şi mă deranjează că tocmai peste dumneata dau. Cum se face că nu dormi încă la ora asta?

Ei bine, ipochimenul mă scoate din sărite cu aerele sale de patron, la mine în casă, peste destinul meu. Şi cred că până la urmă o să-i dau cu ceva în cap, să se termine o dată cu umilința la care sunt supus, ducă-se dracului!

— Domnule, te previn că alături se află o femeie care.

— Ştiu.

— Ce ştii, imbecilule?

— Oho!, dar ai un vocabular foarte ales.

— Te întreb: ce ştii?

— Alături se află o femeie, geniul sau muza dumitale inspiratoare, femeia dumitale, în orice caz.

— Nu-i tot.

— Da, o cheamă, dacă nu mă înşel, Horația, şi a murit acum trei ore, e-adevărat?

— Ce mai ştii?

— Destule, te-asigur! Dar deocamdată atât – că de-ar fi să învie, prin absurd bineînțeles, cel dintâi dintre noi pe care l-ar vedea nu dumneata ai fi, eu aş fi, şi m-ar recunoaşte imediat.

— Horația? te-a întâlnit şi Horația?! Unde, când?

— Acum şapte ani, în noaptea de revelion.

Parcă mi se ia o perdea de pe ochi, toate se limpezesc şi se leagă, personajul îşi recapătă cu precizie înfățişarea şi identitatea sub care mi-a apărut pentru prima oară, acolo, în cabana din munții Harghita, în noaptea cu atâtea semne de taină şi prevestiri.

— Da, mi-amintesc, deşi parcă nu erai singur, mai era şi o femeie cu dumneata, îmbrăcată în hanorac ver.

— Se află şi ea aici, vreau să spun – dincolo, altfel cum îți închipui?, suntem nedespărțiți, cu toate că fiecare cu rosturile sale. Sper să se fi culcat în vreun fotoliu, era foarte

obosită.

— Şi-atunci, dumneata eşti?

— Exact, nu te sfii să-mi rosteşti numele.

— De nu ți l-aş rosti niciodată.

— Dar l-ai gândit, îl gândeşti, îl vei gândi, ca pe un blestem şi ca pe o eliberare. Fiindcă eu sunt răul necesar al destinului dumitale, singurul în stare să dea profunzime şi sens orgoliului dumitale nemăsurat, opera dumătale, fără mine, niciodată n-ar.

— Opera mea, dumneata, orgoliul meu, profunzime şi sens?

— Cel puțin.

— Să fim serioşi, Domnule, mă faci să râd, Domnule!

— Şi totuşi, permite-mi să precizez că nu mai departe decât în noaptea asta m-ai invocat de vreo trei ori. Din proprie inițiativă m-ai invocat! Şi m-ai implorat să mă arăt la față, dacă exist, ce să fac? Nu te puteam refuza şi m-am hotărât să-ți dovedesc că exist, uite-mă!

— Parcă pretindeai că-n principal nu pentru mine ai venit?!

— E o simplă coincidență, fireşte, ca şi acum şapte ani, ți-aminteşti, nu? Când, de fapt, venisem pentru cabanier, simplă coincidență, fireşte! Dar ar fi idiot să nu profiți, adică de prezența mea aici să profiți, şi-aşa nu mai ai nimic de pierdut.

— Şi dacă nici de câştigat nu vreau să câştig nimic?

— Tot dumneata vei fi cel care va regreta.

— De când te afli aici?

— Din chiar clipa în care au început să se despice pereții.

— În clipa aceea murea Horația.

— Da, şi dumneata te găseai în bibliotecă, şi temeliile casei au început să se rupă din țâțâni, şi dumneata căutai albumul de sculptură aztecă pe care ți-l ceruse Horația, şi geamurile s-au.

— Pe-acolo ai şi pătruns?

— Eu pătrund prin orice, şi peste tot, şi oricând.

— Ca păduchele, poate, răspânditor de molimi?

— Să zicem că eu am o misiune ceva mai delicată.

— De borfaş ordinar?

Zâmbeşte însă placid, puțin îi pasă de furia mea.

— În locul dumitale, oricât de greu ți-ar fi, aşa face un efort de inteligență, sau cel puțin de umor, deşi umorul e tot o expresie a inteligenței. În orice caz, să nu bravăm vulgarizând, te rog! nu-i momentul cel mai potrivit, măcar aparențele să le salvăm.

— Când aparențele sunt atât de evidente?

— Mi-e teamă că te înşeli.

— Dar exişti, te văd, şi-acum ştiu cine eşti, Diavolul eşti, acelaşi din noaptea de la Harghita, de ce-ai venit?

Continuă să arate imperturbabil şi de nepătruns: înjură-l, scuipă-l, plesneşte-l peste bot, el tot nu se va clinti dintr-ale sale, va continua să zâmbească indiferent şi superior.

— Desigur că nu mă aşteptam să mă primeşti cu pâine şi sare, nici să joci teatru față de mine. Îți cunosc intransigențele şi ostilitatea, ca şi concesiile şi umilitatea, le-ai folosit de-a valma toată viața, eşti cel mai straniu amestec de servituti desperate şi revolte înăbuşite în sânge. Nicio revoltă dusă până la capăt, şi pe toate singur ți le-ai înăbuşit. Dar să nu intrăm în amănunte, nu te-ar onora. Convin, aşadar, că e foarte firesc să te înfurii, mai ales pe mine să te înfurii, ştiu prea multe despre dumneata, văd şi citesc în dumneata ca într-o carte, ce motive ai avea să mă accepți?

— Dimpotrivă, am toate motivele să te dau pe uşă afară.

— Fiindcă ți-e frică?

— Nu mi-a fost niciodată frică de nimeni şi de nimic.

— E totuşi prima oară când ți se spun anumite adevăruri.

— Am îndurat eu pedepse mai grele.

— Sau, fiindcă nu bănui spre ce deznodământ te pot împinge?

— Mai grav, sau mai tragic decât ăsta pe care-l trăiesc acum, care-mi dă viața peste cap şi pune sub semnul îndoielii propria mea operă, nu poate să fie.

— Atunci, Horația?

— Da.

— Horaţia e moartă.

— Tocmai de aceea.

— Şi numai din cauza ei, vreme de şapte ani, ne-a fost interzis drumul unuia spre celălalt. De ce, când, în sfârşit, eşti liber?

— Dar nu sunt pregătit, Domnule, pricepi? Sunt prea nefericit ca să suport, mai ales acum să suport, şi cu concluziile respective, o discuţie cu dumneata.

— Oho-ho, dragul meu, să nu exagerăm, să nu dramatizăm! De fapt, nefericirea asta-i cam pasageră, bună pentru impresionat băbuţele din mahala: „Plângeţi-l, oameni, plângeţi-l!“ Doar ştii bine că imediat după.

— Nu-ţi dau voie, auzi?, nu-ţi dau voie!

— Adevărul însă rămâne acelaşi: imediat după înmormântarea Horaţiei, cel dintâi lucru pe care-l vei face, mai ales după ce o să şi bei ceva, atuul dumitale de totdeauna, coniac, whisky, ce s-o nimeri, va fi să cauţi altă femeie. Îţi pot spune de pe-acum cine este şi la ce oră te vei prăbuşi în braţele ei. Oare numele de Sibylla ţi-e chiar aşa de străin?

— Dacă dumneata socoteşti că-i drept să-ţi baţi joc de sentimentele mele, atunci, fireşte!

— Socotesc că-i drept să jucăm cu cărţile pe faţă.

— La urma urmei, Domnule, ce vrei dumneata de la mine?

— Să scoţi vinul din dulap şi să mă cinsteşti, e obligaţia elementară a oricărei gazde ce se respectă, chiar dacă musafirul. În sfârşit, să ne-aşezăm apoi la masă şi să dialogăm, de acord?

Nu mai am încotro, personajul mă copleşeşte cu autoritatea lui despotică, trebuie să mă supun şi să-i fac pe plac. El şi-aruncă pălăria pe laviţa din fund şi porneşte să se plimbe prin atelier, tacticos şi degajat, ca pe o moşie a nimănui. Reacţiile, emoţiile lui n-ar avea de ce să mă intereseze, cât de competent într-ale artei poate să fie un pierde-vară ca el? Şi totuşi îl urmăresc atent, curios, cu o inexplicabilă înfrigurare. Ar fi, oricum, cea dintâi impresie

câştigată asupra ultimelor mele lucrări, înainte de a mă hotărî să solicit o sală unde să le expun, a şaptea mea expoziție.

De l-ai vedea însă, Horația, cu ce mutră de lehamite şi dispreț, privirea abia strecurată printre pleoapele uscate şi zâmbetul subțire ca o lamă de cuțit, constată pe rând bronzurile, marmurele, pietrele, figurile de fier şi aluminiu, cu ce indiferență trece pe lângă unele, ce dezgust manifestă față de altele! Nu pare a-l străbate niciun fior, nu-l luminează nicio revelație. Şi eu care aştept, aştept! De piatră să fie el însuşi, ori inimă stearpă, ori suflet mâncat de carii, şi tot ar trebui să simtă ceva, ori să pretindă că simte ceva. Tu doar ştii, Horația, ce nevoie avem noi câteodată de astfel de minciuni amabile, ce odihnitoare ne este orbirea cuvintelor gratuite! Nemernicul ăsta însă unde şi-o fi ținând ascunse cuvintele, de ce se plimbă prin atelierul meu ca printr-un magazin de vechituri, şi le constată pe toate cu aerul lui pedant, şi mă nimiceşte cu ironia şi tăcerea lui, mai ales de ce tace?

Se întoarce, slavă Domnului! şi silueta lui neagră face notă discordantă printre atâtea flăcări de marmură albă, jocuri de lumină în piatră, geometrii şi sinoidale de metal strălucitor.

— Ce faci, domnule, cu sticla aia de vin, ai uitat?

Uitasem, într-adevăr. Scot sticla din dulap şi torn vinul în pahare. El vine să se-aşeze, amuzat şi destins, în fotoliul de lângă masă. Eu mă ghemuiesc în fața lui, crispat, pe taburetul cu trei picioare. Se scurge un timp gol, ca de reculegere, personajul ridică paharul şi lasă câteva picături să cadă pe podea.

— Pentru sufletul Horației!

Mă obligă la acelaşi ritual, nu-mi imaginam că şi el poate să fie superstițios – „Pentru sufletul tău, Horația! pentru paradisul tău ipotetic!“ – şi dau imediat paharul peste cap. Fiindcă simt nevoia să mă îmbăt de moarte, dar ştiu bine că n-o să mă îmbăt, sunt prea lucid, şi luciditatea asta o să mă piardă. În schimb, el doar soarbe din pahar şi-şi molfăie

îndelung sorbitura, e limpede că vinul meu îl scârbeşte, dar înghite sorbitura aceea, pune paharul pe masă.

— Otravă curată, euforie de piatră vânătă! Nici pe duşmanii cei mai câini să nu-i tratezi cu aşa ceva, îţi încarci conştiinţa pe gratis şi fără glorie, e tot ce poţi să-mi oferi?

Ce să-i răspund? – că şi eu aş bea un nectar de-al zeilor, sau un Chambertin, sau un Tokay de la mama lui, sau un Sarre de prin secolul trecut? Că m-aş mulţumi chiar şi cu cel mai banal dintre vinurile noastre (de Târnave, de Cotnar, de Murfatlar), numai să fie curat ca lacrima şi netrecut prin laboratoare? Pe naiba, iluzii, ducă-se, nu merită! La urma urmei, ăsta-i vinul pe care ni-l dă ţara şi pe ăsta-l bem, o să-l bem până ce vom crăpa, ce-l priveşte pe el? Şi mai şuier un pahar pe gât, cu toată greaţa care mă inundă şi pe mine, doar ca să moară el de ciudă şi să vadă că sunt mai grozav decât el, ce-şi închipuie el, ce-şi închipuie?

— Da, Domnule, e tot ce pot să-ţi ofer, tot. Şi de ce te uiţi aşa la mine, ce ţi-aş putea eu releva mai mult decât ţi-au relevat lucrările mele? Astea sunt, spune-mi: ce gândeşti despre ele?

Parcă ar avea ochi de sticlă, fără culoare, fără expresie, şi zâmbetul parcă lipit de buze cu pelicanol, zâmbet galben, mototolit, de hârtie, ce fel de inimă o fi având?, şi o fi având inimă?

— Ştiu că te interesează opinia mea, dar te-aş ruga să amânăm discuţia asta pe mâine-noapte, sunt cam obosit.

— Chiar dacă eu aş fi preferat să dispari cât mai repede?

— Nicio clipă mai devreme, nicio clipă mai târziu.

— Şi o să mă împiedic de dumneata tot timpul?

— Nici n-o să-mi simţi prezenţa.

— Dar mi-e de ajuns că te ştiu aici, nepoftit şi indezirabil, creatura cea mai abjectă a tenebrelor şi instrumentul celei mai feroce un antiumane! Toată ziua de mâine am de făcut o mie de treburi, la primărie, la cimitir, şi cum o să te las singur cu opera mea în casă? Unul ca dumneata ar fi în stare să mi-o distrugă pe toată, la liniştea mea nu te gândeşti?

— Mă gândesc.

— Şi-atunci?

— Încearcă să priveşti adevărul în faţă.

— Sunt prea furios pentru asta.

— Iar eu – un slujbaş prea conştiincios, ca să trec pestă rânduielile hotărâte încă de la Facerea Lumii. Aparţin unui organism care trebuie să funcţioneze ireproşabil, şi te-asigur că funcţionează, lucrăm mai precis decât o maşină electronică, până acum nu ne-a scăpat niciun client dintre cei promişi. E necesar să admiţi acest postulat, cu aceeaşi înţelepciune cu care ai admis şi existenţa mea.

— Deci, mereu captiv al unui sistem de constrângeri, nu?

— Dimpotrivă, prietene, al celei mai ferme discipline, aşa se cheamă, altfel cum îţi imaginezi că ne-am descurca prin haosul uman? Eternitatea e incompatibilă cu ideea de anarhie.

— Mulţumesc, încep să-mi dau seama!

— Şi mai ales clienţilor noştri le cerem să respecte această lege, despre care, la timpul respectiv, au fost, evident, avizaţi. Acum sper că înţelegi pentru cine în principal am venit, nu pentru opera dumitale, fii fără grijă, păstrează-ţi-o sănătos! Pentru frumoasa dumitale Horaţia am venit, pentru sufletul ei, înţelegi? Şi să nu-ţi dea cumva prin cap să te opui, ar fi ridicol, nimeni n-a reuşit să ne smulgă ce ne aparţine de drept, de ce să crezi că tocmai dumneata ai reuşi?

Mai speram că m-am înşelat, că numai hazardul l-a adus aici, şi fără nicio raţiune anume. Sau că individul e doar un partener aproximativ, ocazional, de insomnie, pasionat el însuşi de dialoguri gratuite şi de nopţi albe lângă un pahar de vin. Sau un produs infam al subconştientului meu torturat de prea multe cazne, dar pe care oricând l-aş fi putut dărâma dintr-un pumn şi împinge înapoi în iadul ce-l va fi scornit. Uite, însă, că-i la fel de cert ca şi Moartea, şi ce raţiune odioasă, Doamne, are vizita lui!

— Desigur, Domnule-Diavol, înţeleg foarte bine! Şi totuşi, fii bun, te rog, şi explică-mi: pentru ca să se ajungă la această situaţie, ar fi trebuit între voi doi să existe un pact,

când ați încheiat acest pact şi, mai ales, de ce? Vreau să ştiu: acest lucru – dumneata l-ai impus Horației, ori ea singură ți l-a cerut? Şi, dacă-i aşa, ce motive ar fi avut Horația să-şi vândă sufletul tocmai unuia ca dumneata?

— O să-ți explic, bea-ți vinul!

De-ar mai fi ceva de băut, doar o scursură leşioasă pe fundul sticlei. Sug sticla până la fund şi dau cu ea de podea. Bestia mea de prieten şi-a încrucişat brațele pe masă şi zâmbeşte concesiv.

— Aşadar, toată povestea a avut loc acum şapte ani, în noaptea de revelion, în cabana din munții Harghita. Eu şi Doamna pe care, obişnuit, o însoțesc peste tot, fiindcă Ea e stăpâna, eu, – doar asistentul Ei, ne cam pierdusem răbdarea de când îl aşteptam pe cabanier. Era evident că omul întârziase la întâlnirea cu noi, şi ceasul i se apropia. Am hotărât, atunci, să ne ducem înaintea lui şi să terminăm odată! Oriunde, oricum, dar la ceasul cuvenit, potrivit programului nostru de lucru. Sper că te-au informat cei din oraş, dimineața, cum a fost şi unde a fost! Am ieşit pe coridor şi am auzit într-o cameră pe cineva cântând. Uşa era deschisă, şi ne-am uitat de curiozitate înăuntru. O fată se pieptăna în fața oglinzii şi cânta. Era foarte tânără şi foarte frumoasă, ne-a plăcut la amândoi. Ştii? – acolo, la noi, imensa majoritate o constituie bătrânele şi bătrâni, lucru foarte explicabil, e nevoie de timp ca să te realizezi – despoți şi tirani, eroi şi criminali, savanți şi artişti, genii mai mari şi genii mai mici, curtezane celebre şi vrăjitori pungaşi, martiri anonimi şi sfinți ratați, mă rog, mai toate capetele încoronate şi neîncoronate ale enciclopediilor lumii, din toate domeniile de activitate. E lesne de închipuit că într-un asemenea for supraacademic, orice femeie tânără şi frumoasă (Horația a fost şi este fără egal de frumoasă!) aduce o notă aparte de prospețime, un farmec inedit şi spectaculos, sparge nişte rigori şi impune oarecare frenezie. Altfel, toate spiritele astea sclerozate riscă să se plictisească de-atâta nemurire. Într-un cuvânt: aveam neapărată nevoie de Horația, de strălucirea şi frumusețea ei! Dar nu puteam conta pe ea fără să fi încheiat

eternul pact, am întrebat-o dacă-şi doreşte şi ce anume-şi doreşte cu orice preț în această viață blestemată de om. Alții sunt mai pretenționşi, îndeobşte ni se cer bani, glorie, putere, fireşte şi mijloacele respective pentru a parveni să le aibă. E teribilă setea asta a oamenilor de glorie, de bani, de putere, mijloacele nu prea stau să le-aleagă, uneori te şi uimesc cu ce sânge rece le-aleg chiar pe cele mai mârşave. În sfârşit, Horația a fost cea mai naivă dintre clienții noştri, ne-a cerut doar dragostea dumitale! Nimic mai simplu, am controlat listele şi am descoperit că-i vorba de un angajament pentru numai şapte ani. Într-un fel, recunosc, am cam trişat-o un pic, ea nu ştia ceea ce noi ştiam foarte bine, că peste şapte ani va muri, dar asta, acum, nu mai are nicio importanță, important e că-i puteam asigura dragostea unui anume bărbat, şi acela erai dumneata. Îți mulțumim pentru devotamentul dumitale, de mâine eşti liber!

Scârnăvia, să nu-mi decreteze el când sunt liber şi când sunt încarcerat, cine mă cenzurează şi cine-mi acordă libertatea! Şi mai pretindea, ticălosul, că sistemul lor nu-i sistem de constrângeri! Numai nevoia de a afla adevărul până la capăt mă opreşte să mă reped asupra lui şi să-l strâng de gât.

— Dar n-ați încheiat niciun pact, Horația mi-ar fi spus. Horația n-a avut niciun secret față de mine şi mi-ar fi.

— L-am încheiat, stimate domn!

— Când? Fă-mi dovada, şi imediat!, altfel.

— Am să ți-o amintesc, fiindcă dovada există în însăşi memoria dumitale. Tot din noaptea de-atunci, după ce Horația a coborât în hol şi ceasul bătea secundele miezului nopții, ce te-a întrebat?

— Dacă am fost eu sus, când se pieptăna. Nu fusesem.

— Ce rost avea întrebarea ei?

— Era convinsă că tot timpul s-a uitat la ea Cineva nevăzut, necunoscut, Cineva care-i căuta parcă sufletul şi i-l cerceta.

— De fapt, atunci s-a şi perfectat chestiunea. Deşi, nu înțeleg de ce nu i-ai spus adevărul, doar dumneata aveai

cunoştinţă de trecerea noastră pe-acolo, a mea şi a Doamnei pe care o însoţeam, nu stătusem noi de vorbă? De ce nu i-ai spus nimic despre noi?

— N-am vrut s-o neliniştesc tocmai în noaptea noastră de nuntă.

— Mă rog, eu nu ştiu ce-i aceea iubire de femeie, ce înseamnă a nu neliniști pe cineva în chiar noaptea nunții sale, motivul pare plauzibil, cel puțin după logica voastră. Dar ți-aminteşti ce a urmat după aceea, exact la miezul nopții?

— Da.

— Horația te-a prins de mână, era foarte emoționată, şi te-a dus până-n fața focului din cămin. Cu ce cuvinte, de ritual păgân, s-a adresat focului Horația?

— Vrei să spui că ăsta a fost pactul?

— Am sa ți-l repet, cuvânt cu cuvânt: „Mă leg față de tine, Focule, să fiu credincioasă acestui om până la ultima mea suflare de viață! Mă leg față de tine, Focule, să nu am alt idol decât acesta care va fi din această noapte omul meu! Mă leg față de tine, Focule, să fiu gata de orice sacrificiu, numai să-i rămân omului acestuia singura, marea lui iubire!“ E-adevărat sau nu? Ai gândit, în aceeaşi clipă s-o opreşti, dar era prea târziu. E-adevărat sau nu?

— Dar voi plecaserăți, dumneata nu mai erai acolo!

— Ba eram, prietene, *Focul* eu eram!

Şi se învârteşte casa cu mine, Doamne, ce beat pot să fiu! Venisem aici împins de un straniu gând negru, sau chemat de nu ştiu ce oarbă forță demonică, n-am găsit decât sticla de vin şi m-am îmbătat. Nu te teme, Horația, nu e nimeni altcineva. Doar eu şi duhul pietrelor mele! Şi m-am întors, sunt din nou lângă tine, ce frumoasă eşti, draga mea! Deşi, a cui mai eşti tu, acum, şi pentru cine atât de frumoasă? Da, mijesc zorile, şi noi urcăm din noapte ca dintr-o groapă fără fund. Bună dimineața, dragostea mea! Ție-ți vorbesc, tristei, nesfârşitei mele singurătăți – Bună dimineața!...

CAPITOLUL TREI

DE CÂTE ORI N-AM SPERAT, TREzindu-mă dimineața din somn, că mă voi trezi în altă lume şi sub imperiul altor legi, ca voi fi scăpat încă din timpul somnului de atracția neantului propriu şi capabil, în furia mea contra lui Dumnezeu, să desfid chiar şi neantul universal, că mă voi descoperi deodată existând în altă structură organică, superioară, şi să-mi fiu mie însumi destin!

Zadarnică însă orice speranță, m-am trezit şi mă trezesc.

— Parcă poți să ştii ce-ți rezervă pentru azi destinul?

Atunci n-o să mai ies nicăieri, Horația, poftim! Şi o să caut pe cineva, oricine, să se ocupe în locul meu de treburile mele, asta vrei, nu? Iar eu să mă-nchid în casă cu tine, interzis oricui, da? Numai să nu se năpustească destinul asupra mea, să nu aflu ce surprize îmi rezervă pentru azi destinul, nu? Tu ai scăpat, desigur, cu tine nu mai are nimic de împărțit destinul, doar asupra mea s-ar mai putea năpusti, vezi? Până când însă interzis, ferecat, mâine şi-aşa trebuie să te duc la groapă, şi (după înmormântarea ta) cum să mă bat cu destinul, să câştig bătălia cu el, cel puțin pietrele astea să le salvez? Ori, altfel, unde să fug, unde să m-ascund, ca să nu mai am de-a face cu surprizele lui, iar ție să-ți fie eternitatea uşoară? Spune!

— Dar bărbiereşte-te, omule, nu poți ieşi aşa în oraş!

Adevărat, ce repede mi-a crescut barba, şi ce supți îmi sunt obrajii, ce încercănați ochii!, probabil din cauza nopții albe, unde mi-oi fi pus lamele, pămătuful, maşina de ras?

Mereu îmi rătăcesc nimicurile astea, unde or fi? Pe vremuri n-aveam nici pe dracu, rezistam şi la şapte nopți albe – de veghe, de lucru, de desfrâu, acum şi una singură o resimt până-n oase, am îmbătrânit, Horația! Cel puțin de-ar fi apă caldă la baie, mi-e barba prea aspră, le-am găsit, slavă Domnului!, lamele, pământuful, maşina de ras, erau în.

— Atunci ascultă-mă bine, e tot ce vreau de la tine: să fii mereu altul, să-mi relevi mereu altă față a ta! Nu crezi că tocmai acest lucru te-ar?

Zadarnică însă orice speranță, m-am trezit şi mă trezesc mereu acelaşi, osândit să repet zilnic ceremonialul aceleiaşi vieți mărunte, fără orizont, singura modificare constatată (şi asta doar în comparație cu fotografiile mai vechi, altfel cu neputință de sesizat) fiind procesul de alterare şi uzură a epidermei, a celulei nervoase, căruia n-am cum mă împotrivi şi care cu fiece clipă m-apropie de neființă. E lingurița noastră cotidiană de greață şi venin, pe care am convenit s-o acceptăm ca pe un blestem.

— Tu, omule, câți ani aveai în fotografia asta? Ce mult te-ai schimbat, aproape că nu te recunosc!

Prea fierbinte apa, să răsucesc şi robinetul de apă rece, acum e tocmai bună. O! glasurile învălmăşite ale străzii, țipetele unor păsări prin văzduh, despre ce fotografie vorbeai?

— Despre orgoliul tău vorbeam, omule, eşti cumplit de orgolios! Acum te cunosc bine, şi tare mi-e teamă că.

Şi totuşi azi, la ceasul de confruntare dintre ceea ce sunt şi ceea ce eşti, aici, la distanța infinită de numai o atingere dintre sens şi nonsens, dintre a fi şi a nu fi, îngrozit de neaşteptatul morții, de uşurința cu care se moare, iată că strig în gura mare, să m-audă Dumnezeu; din cer şi să m-audă acea mamă nevăzută de la care aşteptam odată să mă nască din nou: Nu mai vreau nimic, retractez toate dorințele de până acum, lăsați-mă aşa cum sunt – fiindcă sunt fericit aşa!

— Fericit?! Cum poți fi fericit, atâta vreme cât?

S-o ia dracu de lamă, nu taie de loc! Încă de-acum patru

zile (după ce te-am scos din spital) ştiam că trebuie să cumpăr şi lame, şi cremă de ras, şi apă de colonie, pe lângă atâtea drogherii am trecut, şi doar aveam bani la mine, de ce nu le-oi fi cumpărat?

— Te-am întrebat ceva, omule, de ce nu-mi răspunzi?

Degeaba, întrebarea ta vine din timpul nebulos al amintirii, când şi îndoielile mele aveau alt conținut, piatra pe care o cerşeam să-mi releve ce taine ascunde, piatra tăcea, mi se împotrivea, pe vremea aceea nu puteam fi fericit. Acum, însă, cu toate că sfâşiat de îndoieli mai grave şi în ciuda celor întâmplate, cu tine, da, sunt! Fiindcă a intrat în joc rațiunea năpraznică a morții, care mă aşază față de tine, oricât de necrezut ți s-ar părea, pe o treaptă de certitudini şi confort biologic.

— Dacă tocmai tu, omul meu, te poți mulțumi cu atât!

Ei bine, da!, fiindcă exist, şi asta mi-e de ajuns, indiferent cum, la ce bun şi până când! Însuşi faptul că eu mă pot uita în oglindă şi mă văd, îmi pot palpa obrazul şi mi-l simt, pot chema doctorul la telefon, să vină, să completeze certificatul de deces,

— Da, domnule doctor, a murit. Azi-noapte a murit, la ora. Nu înțeleg, poftim?! Dar o aveați în evidența dumneavoastră, sigur, sigur, controlați. Bine, domnule doctor, v-aştept, domnule doctor!

şi am cu cine comunica, pot emite sunete şi mi le aud, faptul că-mi pot consuma viața în mii şi mii de nimicuri idioate, anonime, dar fiecare cu picătura lui de plăcere şi satisfacție, chiar dacă,

— Tot eu vă deranjez, domnule doctor! Deşi, ca să vedeți, nici nu ştiu pentru ce v-am chemat din nou, iertați-mă, domnule doctor!

chiar dacă în fond o minciună continuă, amăgitoare, nu-mi pasă, toate astea îmi dau o senzație de plenitudine pe care azi-noapte n-o bănuiam, ceasul dimineții mă pune în contact cu singura lume de care am nevoie.

— Dar ce fel de lume e asta, omule?

Scrâşnetul unei maşini şi scheunatul unui câine, paşi

de-a valma şi glasuri înfricoşate, ocări şi înjurături lugubre. De fapt, nu disting nimic, mai mult le presupun – acele glasuri, acele mişcări, toate se scurg în afara mea, dincolo de mine. Ce-ar fi totuşi dacă aş apărea deodată la fereastră şi le-aş cere să facă linişte? Aici a murit un om, femeia mea. Stupid, nici nu s-ar sinchisi, de ce s-ar sinchisi? Mai de preț pentru ei, la ora asta, e moartea acelui câine, petrecută sub ochii lor. Înregistrarea unei morți concrete ne doare mai mult decât moarte? cuiva străin a cărui reprezentare n-o avem, chiar dacă e vorba de o femeie, şi viața acelei femei se raportează la o viață de câine. Lume de surzi, lume de orbi, iată lumea în care sunt condamnat să trăiesc!

— Şi eu, cu mine ce ai de gând?

Mereu opintirile tale în acest perete ridicat acum între noi, să-l dărâmi sau să pătrunzi prin el, să te faci iarăşi prezentă şi să durezi chiar împotriva firii. Utopie, Horația! De fapt, durezi doar în memoria mea, şi numai vremelnic. Cu neputință ca bărbatul sau femeia care mă vor prelua cândva şi pe mine, la moartea mea, în memoria lor, să preia şi amintirile mele despre tine, ca să durezi astfel la infinit. Mai degrabă e sigur că la ceasul respectiv, al morții mele, tu vei muri încă o dată şi definitiv, iar cât priveşte opera mea.

— Ah, tăcerile tale, zău că m-am săturat, de ce taci?

Îți voi răspunde totuşi, fiindcă ştiu ce te frământa atunci, la timpul pe care moartea ta îl răscoleşte din nou, mai precis – ce umbră de femeie descopăr acum că se furişează pe tăcute în mine şi ar vrea să-ți ia locul, de cine în realitate mă tem, şi te temi. Surpriza, surpriza!, azi-noapte, a ticălosului meu de Diavol personal. Adică, după înmormântarea ta, mâine, chiar în brațele ei să alerg şi să mă prăbuşesc. E vorba de singura femeie pentru care, acum doi ani, am vrut să mă lepăd de tine.

— La ea mă şi gândeam.

— Dar ți-am spus o dată că n-a fost nimic între noi, de ce trebuie să mă chinui amintindu-mi mereu de ea? M-a cam scos din minți, recunosc, avea ceva drăcesc în ea şi m-a scos din minți, atât, nimic altceva, am şi uitat cum o cheamă,

cum o chema?

La numai câteva săptămâni după întâmplarea de-atunci, într-una din căderile mele în melancolie neagră, şi tu zâmbeai, cu ironia pe buze ca o pecete.

— Domnişoara fecioară Sibylla!

— Mă rog, dacă vrei, ironizeaz-o, ce să fac?

— Dar e dreptul meu, ai adus-o în casă şi.

— Nu, nu eu am adus-o, nu eu am chemat-o, nici nu ştiam cine este. M-am trezit cu ea la uşă, îmi văzuse ultima expoziție şi părea nespus de încântată, nu dorea decât să mă cunoască şi să stea de vorbă cu mine, aici, în atelier, să stea liniştită într-un colț şi să mă urmărească lucrând, pretindea c-o interesez exclusiv ca om de artă, care artist rezistă la elogiile unei femei?

— Şi de ce exact în absența mea?

— A fost o simplă întâmplare.

— Şi, după aceea, tot întâmplare a fost?

— După aceea, după aceea, mare lucru! Femeia n-avea prejudecăți, sau s-a înşelat închipuindu-şi că lucrez după model, avea un corp foarte frumos şi merita, sau naiba s-o ia, şi într-o bună zi.

— Ştiu, într-o bună zi, frumoasa ta fecioară Sibylla s-a dezbrăcat şi s-a urcat goală pe piedestal, cum îți explici asta?

— Era cam nebună, e-adevărat.

— Pe când tu?

La urma urmei, ce-i cu tine, sau ce-i cu mine? De ce trebuie să suport la nesfârşit răscolirea şi repetarea mentală a acestui proces, pe care-l socoteam închis pentru totdeauna? Cel puțin de-aş şti ce telefon are, s-o anunț despre moartea ta şi că poate, în sfârşit, să-mi fie model, sau unde locuieşte, să te temi că m-aş duce glonț la ea chiar acum, înțeleg. Dar nu ştiu, ți-o jur! Şi-ar fi absurd să-ți imaginezi că tocmai azi destinul mi-ar scoate-o în cale, şi ea să mă ispitească din nou, iar eu atât de cinic să fiu încât, deliberat, excitat, s-o aduc aici şi chiar aici, în atelier.

Vrei să afli cât de brutal i-aş răspunde?

„Nu, femeie, zadarnic, nu mai stărui, sunt grăbit, şi sunt în doliu, tu nu vezi? Pentru Horaţia, da, a murit, la revedere! Nu, nu, de ce să mă cauţi, de ce să vii la mine acasă? chiar te rog, niciodată, altfel rişti să-ţi trântesc uşa în!“

Dumnezeule, şi dacă totuşi, orbit, fascinat, aş târî-o cu forţa până aici, sau aş amăgi-o că? Şi pe sofaua din atelier, pe podeaua din atelier, ea însăşi dorind acest lucru, ca pe orice târfă, în furie, fără să ştie nimic despre tine? Şi-apoi, dacă aş lua-o de mână, aşa goală cum ar fi, şi aş aduce-o până-n pragul odăii tale, să te vadă, să constate cu ochii ei în ce circumstanţe, vreau să spun, înţelegi, nu? Cine, atunci, s-ar dovedi mai dement decât celălalt, eu sau ea? Am lua-o, oare, iar de la capăt, sălbatici, neloiali faţă de prezenţa ta alături?, spune!

— Te rog s-o dai imediat afară!

Obrazul meu proaspăt şi privirea mea clară, surâsul meu incert şi gesturile mele calme, arăt atât de altfel acum, cine ar putea crede? Sunt clipe când nici eu nu realizez această situaţie imposibilă, adică tu dincolo, întinsă pe pat, moartă, şi eu în baie, în faţa oglinzii, nepăsător, bărbierindu-mă şi liber să gândesc orice. Uşa dintre noi deschisă, fără să ne despartă nimic, de ce totuşi spaţiul dintre noi mi se pare imens, ca tu la alt capăt de lume, şi tot spaţiul dintre noi plin de fantasme, de fantasma ei mai ales?

— Dă-o imediat afară!

Te întorseseşi pe neaşteptate acasă, din acea vacanţă gândită pentru câteva săptămâni, cu atât mai surprinzător cu cât obişnuit îmi telegrafiai, sau telefonai, iar eu te aşteptam la gară, mereu cu aceeaşi emoţie şi nerăbdare, ca după o despărţire lungă, indiferent câte zile ai fi lipsit. Îmi plăcea grozav să te caut prin valurile de oameni care inundau peronul, clipa (îndeosebi) când ne aruncam unul în braţele celuilalt mă înduioşa ca la o regăsire nesperată, fiindcă (ăsta-i adevărul) fiecare absenţă a ta mă durea şi mă umplea de spaime, să nu te pierd, să nu ţi se întâmple vreo nenorocire. Nu mă linişteam: decât ştiindu-te lângă mine, sub acelaşi acoperiş cu mine. De-aceea ne şi grăbeam spre

casă împătimați, sufocați, lăsam cuvintele pentru mai târziu, de nimic nu mai aveam nevoie, nouă înşine ne eram de ajuns. Ferecam uşa dintre noi şi lume, şi ceasul care urma.

— Ei bine, cât o să mai aştept? Sau, poate, e cazul să plec eu, pentru totdeauna să plec?

E ora la care se scoală copiii din somn şi se pregătesc să plece la şcoală, s-o fi sculat şi fata arhitectului? Va mai lenevi un timp în pat, apoi îşi va lepăda cămaşa de noapte, dacă va fi dormit în cămaşă de noapte, şi va intra goală în baie, goală ca şi cealaltă, planturoasa domnişoară Sibylla de-atunci, statuie vie pe piedestalul din atelier, cum de-a fost cu putință? Pe Sibylla am văzut-o goală, pe fata arhitectului doar mi-o închipui, de ce tocmai pe ea mi-o închipui?, şi de ce Sibylla mi-o sugerează pe?

— Tu n-auzi s-o dai afară? Cu tine vorbesc, omule, spune-i să se îmbrace şi să iasă imediat afară!

Dracu ştie ce instinct, sau intuiție, sau demon interior te avertizase, alarmându-te, să te întorci şi să cazi pe neanunțate chiar în seara aceea! N-aş putea spune ce s-ar fi întâmplat dacă nu veneai, poate nimic, sau dimpotrivă totul. Poate ca femeia doar se juca, să vadă în ce măsură mă prind în jocul ei delirant, inconştient, oferindu-se, dar şi gata să se refuze la momentul potrivit. Câte femei nu m-au umilit în felul acesta, aducându-mă până pe pragul acceptării, pentru ca-n ultima clipă să, şi pe câte, din cauza asta, nu le urăsc! Sau poate că, dimpotrivă, până la urmă, Sibylla mi-ar fi?, dar a intervenit apariția ta, de ce tocmai în seara aceea? de ce? Şi groaza din ochii tăi, şi triumful de pe buzele celeilalte, şi făptura ta paralizată în cadrul uşii, şi năucitoarea arătare a celeilalte, goală pe piedestal, iar eu, între voi două, ca un.

— Acum, de ce plângi? A plecat, şi-nțelege, pentru Dumnezeu!

Dacă doctorul ar veni mai repede şi ar termina mai repede, aş ieşi imediat după el şi poate că una dintre surprizele destinului mi s-ar. E drept că la început mi-ar fi greu, mi-ar fi ruşine – de oameni, de mine însumi, şi m-ar durea sufletul,

deşi sunt convins că pe urmă.

— Dar înțelege că n-a fost nimic, te rog!, şi nu mai plânge!

Cum se aduna lentă în noi, fără să ne dăm seama, peste tăcerea deprimată, absurdă, peste hohotul tău mut, acuzator, în ciuda explicațiilor mele mutilate, fără logică, şi în ciuda privirii tale oarbe, disprețuitoare, în acelaşi ritm cu mângâierile, sărutările mele buimace, sporind pe măsura opoziției tale scârbite, furioase, cum se aduna lentă şi creştea ca un foc dorința în noi! Şi cum ne lăsam pradă cărnii suferinde, sângelui fierbând! Şi cum, cel dintâi, eu n-am mai putut răbda şi ți-am rupt veşmintele de pe trup! Şi cum, apoi, tu însăți nu te-ai mai putut suporta şi ai cedat îmblânzită, şi ne-am pierdut amândoi într-un singur țipăt paradoxal, de nebunie înlocuită prin altă nebunie, deşi niciodată nu voi şti dacă tu ai fost aceea, inegalabilă, din acel ceas al desfrânării fără limite, ori însăşi voluptoasa domnişoară Sibylla, prezentă încă în visurile mele ca orice vis nerealizat.

— Promite-mi, jură-mi că!

Perfect, perfect!, dar ce surpriză aş dori să-mi ofere destinul azi, pe cine să întâlnesc cu orice preț azi, dacă doctorul ar veni mai repede, iar eu aş ieşi imediat după el?

— Promite-mi, jură-mi că n-ai s-o cauți, n-ai s-o mai vezi! Chiar dacă destinul ți-o va scoate anume în cale, tu să treci pe lângă ea fără s-o cunoşti, îmi promiți, îmi juri?

Acum pot să-ți spun adevărul, n-are cum să te mai doară. Ceea ce pe-atunci nici n-am socotit că merită să-ți comunic, fiindcă aparținea subconştiinței mele. Numai Dumnezeu ne cere să răspundem pentru păcatele săvârşite cu gândul, tu tocmai acest lucru îl pierduseşi din vedere, că-n vorbe admitem şi despărțirea cea mai brutală, niciodată însă nu ştim ce rămâne implântat în noi. Doar aparent ne respectăm jurămintele, față de obsesii (dimpotrivă) suntem condamnați pe vecie la sperjur. Şi e bine aşa, că ni s-a lăsat privilegiul acestui iad lăuntric, în afara legii, şi pe care nu-l poate controla nimeni, pentru care nu ne poate judeca nimeni. Altfel am arăta sterpi ca orice gânganie şi iremediabil trişti. E

singurul nostru refugiu pentru iluzii, pentru minciuni, pentru crimele niciodată pedepsite, altfel cum ne-am putea duce crucea?

— Promite, jură, te rog!

— Adevărul e că multă vreme, chiar şi după ce între noi doi se stabilise o stare neutrală, doar când şi când torpilată de-aceleaşi furii nestăpânite prin care tu te chinuiai să mă legi iar de tine, eu mă chinuiam să uit, pe piedestalul din atelier continua să ardă, vie, imaginea excitantei domnişoare Sibylla, ca o aură de impenetrabil mister, de sub a cărui autoritate zadarnic mă zbăteam să scap. Tu n-o vedeai, doar eu o vedeam, clară, de-aievea, atât de torturantă încât, şi după ce am scos piedestalul în curte şi l-am ciopârțit cu toporul, sperând să ghilotinez în felul acesta de zeci de ori însăşi statornica ei prezență în mine, revenind în atelier, însă, tot cu ea m-am întâlnit, prefigurată parcă şi mai dens, în şi mai multe reprezentări fantaste, cum mă sfida şi mă batjocorea cu statura, trufaşa ei goliciune. Şi multă vreme încă, în chiar ceasurile noastre nebune, ea se furişa ca o vipie între noi, să te împingă cât colo şi cerşindu-şi dreptul de a mă avea. Şi-acum pot să-ți mărturisesc că, de fapt, pe ea o aveam, revoltat de a nu fi cu putință altfel, adică adevărat. Ştiam că te înşel, ştiam că te mint, dar mi-era totuna, îmi spuneam: Va telefona, va reveni, îmi va pândi plecările de-acasă şi într-o bună zi mă va aştepta la colțul străzii, trebuie! Şi strigam în sinea mea, invocând-o ca scos din minți: „Telefonează, femeie, dă un semn de viață, sau aşteaptă-mă undeva, ieşi-mi undeva în cale, te implor, trebuie!“ Şi simțurile mele toate urmăreau în panică tăcerea telefonului, tăcerea străzii, pustiul până la ea, timpul dintre mine şi ea, exact în acelaşi timp în care noi amândoi. Da! cuvintele, tandrețea, barbarele mele ceremonii de dragoste ei, de fapt, îi erau sortite. Ciudat cum de nu ți-ai dat seama ce melancolie de moarte mă năpădea apoi, de fiecare dată când, în locul gânditei de până atunci, ireale, descopeream realitatea trupului tău foarte cunoscut.

— De-ai şti ce nevoie am de certitudini, omule!

Spune-mi, însă, draga mea: ce-ai câştigat, obligându-mă la această de neiertat, oribilă declaraţie? Eşti tu mai împăcată acum, ori cu, eliberat de aceste gânduri anapoda, pot fi eu mai împăcat?

— De-ai şti ce nevoie am de certitudini!

— Fii fără grijă, nu mi-a telefonat, nu m-a căutat, nu mi-a ieşit ca din întâmplare în cale, să m-ațâțe din nou, sau să-mi reproşeze ce laş am fost, dând-o atunci afară din casă!

— Te-ai întors atât de târziu azi-noapte, pe unde ai întârziat?

— Mai întâi la o cârciumă, aveam un chef nebun să beau de unul singur, apoi la bar, în neştire, până la ora.

Deşi, din altă cauză întârziasem, era şi ea acolo. Pentru prima dată când o revedeam după întâmplarea de-atunci, dar despre asta nu ți-am spus nimic, ce rost ar fi avut? Nu cred să mă fi recunoscut, era groaznic de beată, o însoțea o matahală ca de halterofil care țipa cât îl ținea gura că o plăteşte cu bani grei, numai să se culce cu el. Şi m-a apucat jalea, şi mi-a fost milă, şi scârba nu m-a împiedicat să ies pe urmele lor (când au plecat), şi m-am târât pe urmele lor, dintr-o plăcere sadică de a-mi biciui simțurile şi gândind s-o omor, până ce au dispărut în casa lui. Şi numai la gândul că femeia obsesiilor mele a ajuns să se terfelească în brațele unui haidamac oarecare, pentru o sută de lei.

— Sună, trebuie să fie doctorul!

m-am simțit eu însumi înjosit, şi am ucis-o în mine, şi m-am întors la tine ca un câine bătut, acum ce mai spui?

— Poftiți, domnule doctor!

A mai fost ceva, chiar în ziua în care te-am instalat în spital, după ce te-am internat, la câteva ceasuri, noaptea – mai precis, ciudat cum femeia asta Sibylla, de când a apărut în viața mea, mi-apare mereu numai la ceasuri cruciale pentru mine, foarte ciudat!, o să-ți povestesc, aşteaptă.

— Pe-aici, domnule doctor!

Dar înțelege odată, aşteaptă puțin, o să-ți povestesc, desigur!

— Vă rog, domnule doctor!

L-am anunțat şi a venit, va completa şi va semna un certificat de deces. Da, sigur, după plecarea lui o să-ți povestesc! E cel dintâi funcționar care-ți legitimează moartea, fără iscălitura lui nu vei putea fi admisă în registrele primăriei şi-n geometria cimitirului. Biologic îi va fi uşor, inima ta a încetat să mai bată, cauza el o ştie, din sfânta evidență a acestei nenorocite maladii, sau va căuta-o la repezeală în nomenclatura cărții de specialitate, pe care ştiu c-o duce cu sine, mereu în servietă, ca pe o. Dar să fie asta tot ce se cuprinde într-o moarte de om?, nu cumva mai e ceva? Ceva care nu intră încă în preocupările ştiinței, sau față de care ştiința se dovedeşte deocamdată ignorantă, moartea însemnând mai degrabă dinamica altui mod secret de a fi?

— Domnule doctor, nu vreți s-o vedeți?

Poate că numai s-a împiedicat, sau s-a speriat de-a binelea. S-o fi aşteptat să dea peste un catafalc, şi pe catafalc – întinsă tu, femeia moartă Horația! S-a trezit, dimpotrivă, într-un univers de Horații multiplicate – nuduri şi torsuri, portrete şi coapse, totemuri şi măşti, ochi adormiți şi mâini încrucişate, flăcări cu silueta ta, păsări figurându-te pe tine. De ce totuşi se uită la ele holbat? Doar e limpede că muzica funebră numai de dincolo poate să răzbată, iar lumânările aprinse care se reflectă în oglindă tot dincolo sunt, ar trebui să-şi imagineze că acolo te afli şi tu moartă, de ce pare atât de înfricoşat înainte de a te vedea?

Schițează un gest a inutilitate, sau de apărare, dracu să-l ia de fricos!

— Atunci luați loc, domnule doctor!

Să nu mai fi trecut niciodată printr-un atelier, prin vreo expoziție de sculptură?, sau cu adevărat aceste bronzuri şi pietre, marmure şi oțeluri (în care m-am chinuit să te reprezint pe tine) îi dau o senzație de moarte mereu repetată sub acelaşi chip? Dar eu altceva am vrut, simțind că nu-mi mai sunt mie însumi suficient, şi conştient că viața e doar o parte a morții, şi viața ta, şi viața mea, doar o parte a morții veşnice, am vrut să mă.

— Scuzați, domnule doctor, m-ați întrebat ceva?

Probabil va fi trecut un timp imens până să-l fi auzit, sau să-l fi înțeles, eu – muncit de gândurile mele, el – abia gângăvindu-şi cuvintele. A căzut ghemuit pe colțul mesei, în fotoliul scund, ca turtit sub povara atâtor impresii devastatoare, până şi pe mine ezitând să mă privească în ochi, cu formularul în față, gata să-l completeze.

Şi dacă n-ai murit? O, nu, nu, nu!

— Bine, domnule doctor, vă rog să scrieți: numele, prenumele, da; Horația! Născută la, în anul, luna, ziua, domiciliată în, pe strada, numărul, exact! Nicio profesie, domnule doctor, sau dacă o asemenea profesie vă poate spune ceva: era sursa inspirației şi gândirii mele creatoare, vă e suficient? Mă rog, aveți dreptate, asta nu-i trecută printre profesiile recunoscute de stat, ce vă mai interesează? Cauza decesului, desigur, o cunoaşteți. O clipă, vă rog, să citesc şi eu: ce straniu sună în termenii dumneavoastră medicali! Dacă lumea nu i-ar spune mai simplu, aş crede. În sfârşit! Da, azi-noapte, la ora două şi patru minute! Nu, n-are de unde să-mi fi rămas fiole de morfină, colegii dumneavoastră de la spital m-au asigurat că se va stinge ca o lumânare, fără dureri, aşa s-a şi stins. Ciudat, într-adevăr! De acord cu dumneavoastră. Dar, domnule doctor, ați uitat să puneți parafa, bun, gata! Şi ce-ar trebui să fac acum?, să mă prezint la primărie, la serviciul de?, şi cu buletinul ei de identitate? Am înțeles, vă mulțu! Domnule doctor, chiar nu vreți s-o vedeți?

Nu, nu vrea să te vadă, doar să se spele pe mâini, atât!

— Poftiți, domnule doctor, aici aveți săpunul, aici prosopul, da, apă caldă, apă rece, aveți nevoie şi de alcool?

Mâinile lui Pillat din Pont, mâinile altuia dintre cei care. Deşi acesta – din motive strict igienice, dar simbolic şi în numele celorlalți de la spital, ale căror motive, ah!, mama lor, şi ce mâini albe are, ce degete lungi, osoase! Totuşi prea nervos, prea speriat, ca prins într-un hățiş de umbre duşmane. Atât pare că mai vrea acum – să fugă, să fugă cât mai repede, să nu se-agațe Moartea de hainele lui, voi

pricepe, oare, vreodată, de ce n-a vrut să te vadă?

A, da!, suta de lei furişată discret în buzunar, şi conştiinţa lui care se vrea curată, nevinovată, când va fi să mănânce, sau să bea suta, grozavă tactică: „N-am văzut, n-am auzit!“, mama lui!, a plecat, ducă-se!

Deşi s-ar putea să fie şi el un mare înfrânt, dacă nu cumva tot o moartă poartă şi el cu sine, în sine, până la sfârşitul zilelor sale, cum să receptăm suferinţa altora când suntem plini de propria noastră suferinţă? Aici am şi început să ne despărţim, eu de el, din această clipă am şi devenit străini unul faţă de altul. Unde-i pe pământ omul (egal cu mine însumi, al doilea eu al meu necunoscut) de care moartea ta să mă lege pentru totdeauna?

— *And Molly says this as she takes.*

Iar s-a dezlănţuit fata arhitectului, a deschis larg ferestrele şi a pus aparatul la maximum. Twist-ul de dincolo şi concertul funebru de-aici, negându-se reciproc, viaţa-moartea, şi cum mă aruncă valurile demenţei dintr-o stâncă în altă stâncă! Nu m-aş mira s-o văd fulgerând goală, ca o nălucă, de colo până colo, prin dreptul ferestrei deschise, numai să desfidă, cu goliciunea ei, puritanismul nostru acrit şi să oprească în loc lumea de pe stradă, într-o clipă de pervertită uimire, şi sete, şi foame de miraculosul ei trup. Eu, oricum, stau şi-aştept cu răsuflarea tăiată, să.

— Ai văzut pe cineva, după cine te-uitai?

— Nimic, mi s-a părut.

Şi iată-mă din nou faţă în faţă cu tine, refugiaţi, însă, fiecare în altă singurătate, ca viermii de mătase – fiecare în starea lui larvară perfect ermetică. Şti-vei tu spre ce deznodământ tragic mă îndrept, şti-voi eu cât de cumplit îţi va fi infernul? Sau parcă în viaţă am fost altfel, pot eu pretinde că te-am cunoscut cu adevărat? Să fie de vină numai cuvintele, care niciodată nu ni-s de ajuns pentru a ne cunoaşte, ori faptul de necontestat că fiecare om, pentru altul, e un infinit care nu poate fi cuprins niciodată? Cert este că mereu ne scapă din semenul nostru ceva, chiar şi cel mai apropiat, o zonă foarte tainică, de neatins ca abisul, care

se refuză oricărei cunoaşteri. Să fie partea de nemurire cu care ne-a învestit Dumnezeu, sau Lucifer, încă de la Facerea Lumii, şi pe care suntem obligaţi s-o aducem integră, nealterată, la fel de incognoscibilă ca şi natura Creatorului ei, înapoi la cauza primordială?

Ce de limite, Doamne, ce de întrebări fără răspuns! Şi cum nu vine nimeni să facă ordine în acest univers de erori, ce teribilă necunoscută eşti acum pentru mine, draga mea!

— De ce te-ai oprit?, continuă! Parcă spuneai că a mai fost ceva între tine şi domnişoara aceea Sibylla, ce a mai fost?

Da, a mai fost ceva, chiar în ziua în care te-am internat în spital, după ce te-am internat, la câteva ceasuri, noaptea – mai precis, pe la miezul nopţii. Făgăduisem (e drept) să-ţi povestesc, dar n-o să-ţi mai povestesc, trebuie să plec, am atâtea de făcut până deseară! E ora la care pleacă copiii la şcoală, ardeam de nerăbdare să vină doctorul mai repede, să ies şi eu după el, ce doream atât de mult să mi se întâmple? O fi încă tulbure, inconsistentă, această dorinţă în mine, ori şi ştiu cum se cheamă, dar mi-e frică s-o declar? Cât de meticulos îmi leg cravata, şi cu ce gravitate îmi pun haina de doliu, cum mi-o închei la toţi nasturii, şi ce solemn încerc să devin!

— Ha-ha-ha! Ha-ha-ha!

Horaţia, tu ai râs? Dacă nu tu, cine atunci râde şi mă batjocoreşte? Fata arhitectului, zăludă, sau zgripţuroaica aia bătrână de azi-noapte, de la uşă? Tânăra de sub fereastră, cu băiatul ei, călăul ei, sau fascinanta Sibylla din amintire? Fiecare pe rând, fără să ştie una de alta, sau toate laolaltă, nebune, şi dănţuind în jurul meu, sobor de vrăjitoare?

— Ha-ha-ha! Ha-ha-ha!

Am deodată senzaţia că s-au pulverizat pereţii, şi privirile întregii lumi stau aţintite asupra mea, hohotele ei de râs, nemiloase, mă plesnesc drept în obraz. Draga mea, pentru asta ai murit, oare, numai ca să descopăr ce ridicol, şi ridicol de mic sufleteşte, pot deveni în faţa morţii tale?, cu preocupările mele meschine de fiecare zi – cafeaua, vinul,

bărbieritul, hainele, cravata, şi indolenţa pe care o manifest în toate ale mele din această dimineaţă, haosul ăsta de obsesii idioate?

Să nu ies încă, să mai aştept. Mi s-ar părea că hohotele lumii vin după mine, biciuindu-mă, şi privirile lumii, dure, despuindu-mă de ultimul apanaj al mizeriei mele spirituale. Să nu ies încă, să mai aştept. Poate cade la fund, ori dispare, dorinţa asta obscură, şi mă dezmeticesc, şi-ţi rămân credincios, şi n-o să mai alerg bezmetic drept în ghearele, ale cui gheare? Să mai aştept.

— Fii însă atent, omule: aşteptarea ta să nu se transforme în pustiu, şi pustiul să nu-ţi fie populat decât cu amăgiri, şi de prea multe amăgiri să n-ajungi niciodată la temeiul lucrurilor!

— Mai ales tu n-ar trebui să mă judeci.

— Dar e datoria mea să-ţi spun adevărul în faţă, sunt zece zile de când te observ şi tac. De zece zile şi zece nopţi te zbaţi prin atelier ca o fiară în cuşcă, n-ai somn şi nu ţi-e foame, nici eu nu mai exist pentru tine. Perfect, peste mine poţi trece oricând, şi-aşa eu, dar tu unde eşti de nu te găseşti? Ce-i cu mormanul ăsta de pietre şi marmure ciuntite?

— Suma eşecurilor mele din ultima vreme.

— Fiindcă vrei mai mult decât ţi s-arată; decât reuşeşti să captezi? Ori, fiindcă nu ţi s-arată nimic?

— Ştiu doar atât: că nu-i ceea ce caut!

— Cum seamănă cu nişte cadavre, ai de gând să renunţi?

— Mai degrabă renunţ la viaţă!

Chiar aşa am spus, prin asemenea criză treceam?

Posibil, dracu ştie, prin câte crize (la fel de înnebunit, şi blestemându-mi viaţa, şi urând arta, şi dorindu-mi moartea) n-am trecut eu de când robesc marmurei şi pietrei!? Numai că azi, Horaţia, ar fi totuna cu a-mi pune emblema de netrebnic pe frunte, mă şi socotesc un mare netrebnic. Fiindcă, în primul rând, nu-i vorba de munca mea, de altceva e vorba. M-am trezit deodată încolţit de tentaţii, ciudat cum moartea ta mi-aţâţă pofta de femei vii, şi n-aş vrea să mă arunc în ghearele lor înainte de a-mi fi absolvit

conştiința de orice răspundere față de tine. Dar n-am niciun argument pentru asta, şi-atunci mă agăț de tot ce-mi oferă, în numele tău, odiosul meu subconştient, cazanul ăsta de iad din care n-o să scap niciodată.

Continuă, deci, te rog!

— Mi-amintesc de unul din înaintaşii tăi, uneori la fel de desperat ca şi tine, nu-i scutit nimeni de desperarea neputinței. Ştii ce făcea când se convingea că duhul materiei nu se lasă învins, şi-l desfide? Se ducea pe țărmul mării şi arunca cu pietre în mare.

— Se odihnea, eu n-am timp de odihnă.

— Iar altul de mai târziu, din Renaştere, dacă mi-amintesc bine, gonea spre munții de marmură şi se înfrunta cu munții, îşi căuta măsura în măsura lor, pe măsura exactă a zeilor din el.

— Era un titan, eu ce sunt?

— Şi din nou altul, contemporan cu tine, care a avut curajul să-i calce în picioare pe toți titanii de până la el, considerând că nu mai are ce să învețe de la ei, căutând mereu altceva, şi căutându-se mereu pe sine, şi care a avut curajul să sfâşie anatomia trupului omenesc în bucăți, sfredelindu-i parcă perfecțiunea. Tu însuți mi-ai spus că, datorită lui, ai reuşit să vezi infinitul din om,

— Confirm: l-am văzut!

— Şi crezi că dincolo de asta nu mai e nimic?

— De-aş vedea, de mi s-ar arăta, de s-ar lăsa cuprins!

— Este, şi ți se va arăta, şi.

— Ce să fac, Horația?

Te-ai uitat încă o dată la grămada eşecurilor mele din ultima vreme (ce silă şi tristețe în privirea ta!) şi ai lovit la întâmplare una cu piciorul, piatra a sunat a gol şi a deşertăciune.

— Deocamdată, să dai cadavrele astea afară din casă, nu se poate trăi la nesfârşit cu moartea în suflet. Şi să te lepezi de Dumnezeul care le-a patronat, nu se poate pactiza cu un Dumnezeu care creează numai lucruri moarte. Şi să te dezlegi de toate cenzurile şi canoanele care.

— Horația, dar ce-mi propui tu!

— Precizez: de toate cenzurile şi canoanele care te țin legat fără să ştii, la nevoie şi de mine să te dezlegi.

— Dar ascultă, Horația!

— Şi totuşi, dacă vei socoti că eu constitui ultima ta cenzură.

— Taci, Horația!

— Eu sunt gata să te eliberez.

— Taci, am spus!

— Iar eu ți-o repet, omule: te eliberez!

Foarte bine, asta şi voiam, să-ți asumi tu răspunderea, îți mulțumesc, draga mea! Pentru toate câte mi se vor întâmpla, câte mă pândesc să se năpustească, asupra mea, azi, şi mâine, până la sfârşitul vieții, întreaga răspundere să cadă asupra ta! În această luptă cu tentațiile, pe care acum le doresc mai mult ca oricând, mă declar învins dinainte, dar să fii tu justificarea înfrângerii mele. Vezi ce loial îmi este subconştientul, cât de prompt mă serveşte?

Şi pentru început să stingem lumânările, să închidem magnetofonul, să scoatem telefonul din priză, eu te părăsesc, Horația!

— Pleci?

Era mai degrabă melancolie în glasul tău de-atunci, din altă zi, oricât de brutală hotărârea mea. Fiindcă tu suportai greu singurătatea, pe când eu tocmai de singurătate aveam nevoie.

— Pentru un ceas, două, nu prea sunt în apele mele azi.

Şi tu ştiai lucrul ăsta, şi niciodată (de câte ori fugeam cu bună ştiință de-acasă, uneori şi noaptea, târziu) nu te-ai împotrivit, ci doar obrazul ți se lumina de acelaşi surâs tainic, un pic naiv, un pic resemnat.

— Pleci fără să mă săruți?

Într-un fel mă durea sufletul, dar altă putere, fiindcă numai singur îmi puteam gândi plăsmuirile, şi această putere misterioasă.

— Gata, nepotolito, ajunge!

Tu însă tot mă mai țineai înlănțuit, jucându-te,

alintându-te, fetiță linguşitoare şi definitiv femeie.

— Ce mi-aduci din oraş?

O, vocile tale duioase, vocile tale răscolitoare! Ce pustiit aş arăta fără ele, şi trist, şi neom! Cum răsună în mine ca un cor aparent haotic, din care transpare totuşi o anume melodie bizară, melodia celor ascunse, şi nevăzute, şi necunoscute, melodia din.

— Spune-mi, omule: ce mi-aduci azi din oraş?

Dar să nu ne lamentăm, să rămânem lucizi. Să nu căutăm numaidecât contradicția flagrantă dintre acele daruri umile de altădată: un parfum sau o broşă, o mătase ori un bibelou, un colier, o carte, fiecare constituind un prilej de emoție şi dovada unei afecțiuni stabile, prin mijlocirea cărora, la rându-mi, te cerşeam şi eventual restabileam echilibrul întâmplător zdruncinat. E plină casa de ele şi mă voi împiedica de ele mereu, la ce mai folosesc oare acum şi cât de convingătoare ar mai putea fi pentru dragostea ce ți-am purtat? Să nu căutăm, aşadar, contradicția flagrantă dintre acele daruri umile de altădată şi acest obiect sinistru pe care urmează să-l comand azi, la un magazin la fel de sinistru prin funcția lui, dar necesar, vezi bine!, o! cât de necesar, şi-n care obiect nişte bieți oameni cu inimi haine, fiindcă n-au altfel cum îşi câştiga şi ei pâinea, după ce-l vor aduce acasă cu maşina, te vor aşeza, rigizi, nepăsători. Mă întreb dacă se văd vreodată pe ei înşişi în asemenea situație, adică ei înşişi să fie aşezați de către alții în cuprinsul acelui, sau vor fi atât de înrăiți încât puțin le mai pasă, poate!, sau îşi vor fi înecând şi ei după aceea amarul în vin, tocmai fiindcă şi imaginația lor, cine ştie?! Te vor aşeza, deci, în cuprinsul acelui sinistru obiect de lemn (să pregătesc din timp un pui de perină curat, şi să-ți pun pe deget o verighetă, s-o cumpăr de undeva, şi alături câțiva bani de trecere, pentru plata luntraşului de pe Styx) – te vor aşeza, spuneam, pentru marea călătorie spre infern.

Iată ce-ți voi aduce azi din oraş, ce amarnică surpriză pentru amândoi! Dar să nu mai căutăm contradicția flagrantă dintre şi între, să nu ne lamentăm, să rămânem

lucizi, draga mea!

Cel mult, fiindcă lumina zilei e prea albă, sticloasă, toamna (după ploaia de azi-noapte) şi-a recăpătat neverosimila strălucire, şi e pe faţa ta întipărită acum parcă o consternare, ceva nu va fi murit de tot în tine şi acest ceva va fi constatând în extaz farmecele zilei, cel mult, aşadar, să tragem şi perdelele de catifea, peste cele de tul, nu pe de-a-ntregul, fireşte, ci doar atât cât să-ţi fie posibil totuşi, în ce măsură. Îţi va fi posibil (vezi eu te socotesc mereu vie?!), prin fereastra deschisă de la mijloc, să rămâi în contact cu această moarte continuă dinafara ta care se cheamă viaţă, mama ei de viaţă, mama ei de moarte!

Copilul acela care râde, auzi-l, auzi-l! Ce motiv extraordinar va fi având un copil ca să râdă la o oră atât de matinală?

— Ba te rog să mă scoli, vreau să te conduc la gară.

— Iar eu te rog să-ţi faci somnul, n-are niciun rost.

— Cel puţin să mă săruţi, să ştiu când ai plecat.

— Bine, flămândo, îţi promit!

Şi-apoi doar să-ţi atingem obrazul cu vârful degetelor, uşor, ca într-un fel de rămas bun, fiindcă n-o să mai avem puterea să-ţi sărutăm tâmpla, de pe-acum ne este frig, sau ne este frică să nu preluăm cu buzele ceva din moartea ta, şi să ne retragem încet, cu spatele, peste pragul odăii, sucindu-ne şi răsucindu-ne printre semenele tale din atelier, ca printr-un hăţiş de umbre, asemeni doctorului mai adineauri, descompus, în timp ce propria ta imagine se pierde şi se reîntregeşte, de zeci de ori se pierde şi se reîntregeşte, ca o mustrare, în orbita noastră tot mai intens uluită, răvăşită, cât o să ne mai ţii, amantă tirană, în laţul tău de şerpi stăpânitori? Ne trebuie o furie formidabilă, ca să întoarcem spatele la toate şi să trântim uşa între noi şi tine, definitiv.

— La revedere, Horaţia!

Şi uite-mă acum în stradă, turmentat, eliberat, cu universul-moloh dinaintea mea, cu viaţa ca o desfrânată la picioarele mele. Dar la război ca la război, jocurile sunt

făcute, prinde-te în joc, băiete! Deşi tu însuți vei muri, vei muri cu fiece clipă pe care o vei parcurge cu desfrânata asta de mână, sau poate că tocmai din cauza ei. Vei muri încet, şi blajin, şi pe nesimțite, altă soluție nici nu există, – destinule, mă dau în ghearele tale!

— Care ți-e însă numele, destinule, şi ce înfățişare ai?

Să nu pornesc încă, să mai aştept. Ea n-a ieşit încă din casă, abia acum o zăresc pieptănându-se în oglindă în dreptul ferestrei deschise. Şi cu ce lene senzuală se piaptănă, aparent nepăsătoare, dar sigur convinsă că-n acelaşi timp strada o adoră, o dezbracă şi o posedă. Nemernicule, deci asta ți-era dorința obscură de-acum un ceas: fata arhitectului! Conştiința acestei prime trădări mă derutează şi mă scârbeşte, dar n-am puterea să mă dezlipesc din loc. Ci doar s-o văd mai de-aproape, atât. Acesta şi-i este drumul spre şcoală, şi dacă va fi să treacă pe lângă mine, atât: să respir pentru o clipă ceva din tulburătoarea ei realitate! Fiindcă ea e vie, cumplit de vie, şi-n comparație cu Horația, moartă, înțelegeți nu? Altfel, restul lumii nu mă interesează, toți îmi sunt indiferenți şi străini. Aceşti eroi anonimi împăcați cu soarta de slujbaşi, cum gonesc să nu piardă condica de prezență a triumfului lor cotidian! Şi aceste superbe preotese ale conservării speciei, care se întrec să ajungă mai repede la piață, fiindcă s-a zvonit că la piață s-a adus carne, carne proaspătă, şi ouă proaspete, şi brânză de 17 lei, şi ceapă, femei, ceapă! — Şi moartea ta, Horația, înregistrată tocmai la subsolul acestei liste fără sfârşit, alimentare, fiindcă nu-şi va denunța nimeni destinul, şi nu va renunța nimeni la carne, la ouă, la dreptul de a fi, de dragul albaştrilor tăi ochi morți, să se întoarcă din drum, de-ar afla, pentru priveghiul tău, sau să-şi schimbe, din altruism, condiția cu tine. De ce, atunci, aş face eu excepție de la această necruțătoare lege, hotărâtă de zei?

— Iat-o, frumoasă mai e, Doamne!

Şi aceeaşi forță mârşavă, ocultă, de a cărei fascinație nu mă pot rupe, vă aşază pe amândouă alături – tu, umbră cu mâinile adunate pe piept, lungită fără suflare pe asfalt, şi ea

dreaptă, în picioare, la căpătâiul tău, frenetică în debordanta lumină a soarelui de dimineață. Frumoasă, cum spuneam? O, nu! Ci, mai degrabă, ciudată, zeitate păgână ce-şi aşteaptă, însetată de sânge, jertfele de bărbați vii. Sau poate ca o mânză sălbatică, nărăvită, cum aspiră în această clipă aerul încărcat parcă, deodată, de prea multă masculinitate. Dacă ar avea intuiția dezastrului, furiei mele bolnave, chiar de la mine emanând aceste valuri de dor şi chemare, eu însumi adulmecând-o nepotolit, ar trebui, să traverseze imediat strada, ca hipnotizată, drept către mine, şi să-mi spună: „Ia-mă, ştiu ce te bântuie şi te arde, nu-mi pasă că Horația ta se va zvârcoli pe patul ei de moarte, nici de scârba şi disprețul lumii nu-mi pasă, numai eu te pot reda ție însuți, fă cu mine ce vrei!“ Dar nu mă ia în seamă, cred că nici nu m-a văzut. Porneşte de-a lungul străzii, alene, legănându-şi servieta pe lângă trup, cu detaşarea orgolioasă a oricărei infante ce se duce la şcoală. Chinuitoare siluetă însă. Pe picioarele sale lungi, nervoase, cu fusta destul de scurtă pentru ca să lase privirilor lacome să surprindă, ceva mai sus de îndoitura genunchiului, abia bănuita linie a pulpelor ei tinere. Şi pe unde trece, cum trece într-un fel de magie, pare că însuşi spațiul şi timpul se dislocă dinaintea făpturii sale de miracol. Şi eu o urmez, cuminte, umilit, pe trotuarul cestălalt, la câțiva paşi doar, atât cât ochiul s-o poată cuprinde pe deplin şi să se desfăteze de înşelătoarele ei făgăduinți: făgăduința mijlocului subțire, pe care centura de piele roşie i-l încinge ca un inel, şi făgăduința sânului plin, cărnos, jucând liber sub bluza transparentă de nailon, şi făgăduința părului castaniu adunat în cozi bogate pe spate, cu funda albă a nevinovăției pe creştet, şi făgăduința gurii prea mari, nesățioase, cu buzele tremurând imperceptibil, poate înfiorate chiar de vaga presimțire a gurii mele în febră, de ce nu?, de ce nu?, şi făgăduința a toate câte, ascunse, închipuite.

— E adevărat că a murit Horația? Îmi pare rău, vorbeau ai mei azi-dimineață, ce a avut, cum a murit?

Dar nu sunt vorbele ei, sunt gândurile mele, ceea ce

convin eu că ar putea fi, dar nu este.

— Trebuie să-ți fie tare greu, nu? Şi probabil că te simți tare singur, nu? După cine te uiți?

Imbecilul ăsta care s-a intercalat pe neaşteptate între mine şi ea, mi-a luat-o vederii, să se bucure el.

— Voi trece şi eu pe seară s-o văd, vei fi acasă?

Aş fi, desigur, şi aş lăsa-o singură cu tine, să se înfioare de moartea ta. Eu aş aştepta în atelier, prăbuşit pe scaun şi oropsit. M-aş preface că n-o aud când va fi să se retragă într-un târziu, copleşită, aş dospi în patimă şi nervi. Pe ea ar impresiona-o jalea mea şi s-ar opri pentru o clipă locului, şovăind. Apoi s-ar apropia de mine, mută, cutezând să-mi atingă umărul uşor, singurul ei gest de compasiune. Ca fără voie însă, devorat de-aceleaşi instincte perverse, mâna mea s-ar încleşta pe mâna ei tandră. Nici atunci n-aş ridica privirea din golul meu afund, ci doar aş căuta să simtă ce liniştitoare îmi este compătimirea ei. S-ar spulbera astfel dintre noi, fără cuvânt, orice temeri şi necunoscute. După cum, apoi, tot fără cuvânt, aş cerşi-o cu cinism să nu plece încă, tăcerea mi-ar fi plină de pofte şi promisiuni ticăloase, şi ea, atunci, s-ar pierde, şi amândoi ne-am pierde, aruncându-ne orbeşte în.

Dar ea continuă să meargă nepăsătoare, neştiutoare de câte mă bântuie şi mă ard, fără seamăn totuşi în superba ei inconştiență. Dacă există! Fiindcă am început deodată să mă îndoiesc că există, deşi o văd, nicio îndoială, dar la fel de bine s-ar putea numai să mi se pară c-o văd, să nu fie decât una din halucinațiile mele absurde. După cum şi despre tine, Horația, tot acum, iată, mă întreb dacă o fi adevărat că ai murit, dacă vei fi existat cu adevărat vreodată ca să fi trebuit să mori, dacă nu cumva numai te-am inventat şi tu ai murit doar în chipul în care îndeobşte mor toate ființele inventate, adică exact la ceasul la care nu mai avem nevoie de invenții, de fantasme. După cum şi despre mine, inexplicabil, mă întreb acelaşi lucru: exist, sau sunt eu un altul? Şi chiar dacă exist, fiindcă n-aş putea împinge absurdul până dincolo de orice limită, doar nu pot gândi în afara mea, sau

un altul să gândească în locul meu, gândurile acestea (oricum) pe mine mă reprezintă, dar mai sunt eu acelaşi egal cu mine însumi, nealterat, neschimbat cu nimic, infinitezimal – cel puțin, care am plecat adineauri de-acasă, credincios numai ție, şi pe care destinul?

Prea multe întrebări şi, sigur, prea multă nostalgie după un supra-eu care voi fi fost cândva, care am fost (pe propria mea dimensiune) nu mai departe decât acum o clipă! Fiindcă neîncetat se ridică între cel ce sunt şi cel ce-am fost un fel de zid, un fel de beznă, un fel de moarte, şi niciodată nu mă voi reîntregi cu partea de care m-am despărțit, acest fel de zid, şi de beznă, şi de moarte fiind nu doar inexpugnabile, ci neîncetat pe urma mea, hărțuindu-mă şi înhățând mereu câte o altă. Parte din mine, jefuindu-mă astfel de iluzii, de esențe, până ce nu voi mai fi nimic. Dar câtă vreme mai sunt, iartă-mă, te întreb: e tot ce mai am dreptul – doar să pun întrebări, şi doar să mă îndoiesc – de mine, de toate?

De ce, atunci, până şi realitățile cele mai evidente (cum eşti tu, Horația, cea moartă, şi cum este această fată dinaintea mea, vie) să se transforme în aproximații, exasperându-mă şi obligându-mă să fac din îndoieli singurele mele certitudini?

Dar ea continuă să meargă nepăsătoare, neştiutoare de câte mă bântuie şi mă ard, fără seamăn totuşi în superba ei inconştiență, şi numai gândul, fiindu-mi inaccesibilă altfel, o desfoaie dintr-ale sale, obsedat şi dăruit, ca într-un ritual. Îi despleteşte mai întâi părul, mătăsos ca lumina toamnei, nu înainte însă de a-i săruta înfiorat ceafa, îngropându-şi gura în acea adâncitură moale a cefei, în care e ştiut că se-adună toți demonii femeii. Răsucind-o apoi cu fața către sine şi descoperindu-se ca hipnotizat în fața ei, după un timp (cât infinitul) de adorație mută, doar buzele şi le pâlpâie alene, ca să n-o tulbure şi să n-o sperie prea devreme, pe deasupra buzelor ei umede. Apoi, la fel de calm, îi descheie bluza, nasture după nasture, fără grabă, anume pentru a se îmbăta pe îndelete de taina pielei ce i se-arată, şi-abia după aceea, cu un alt gest sacru, i-o spulberă în vânt. Pe când centura

ce-i înconjoară fetei mijlocul îi dă destulă bătaie de cap, dar nerăbdarea îi este răsplătită de uşurinţa cu care fusta se desface aproape de la sine din copci, să rămână pe asfalt cu toate semnele ce-au fost şi vor mai fi. Şi iată sosit rândul cămăşii, ireale ca un abur, sub care ţipă sânii şi se zbat, neverosimil de apropiaţi unul de altul, cu atât mai năucitoare timbra adâncă dintre ei: „Lasă-mi-i! Te rog, te implor, lasă-mi-i!“ Dar nici acum nu trebuie bruscat nimic, ba dimpotrivă, chiar dacă ea se apăra sau doar mimează că se apără, mai întâi o bretea, şi primul sân să ţâşnească din strânsoare ca un mic soare orbitor, apoi cealaltă bretea, şi celălalt sân de asemeni, pentru ca o dată cu aburul cămăşii să se lepede şi jartierele, şi ciorapii, şi ultimul petec dantelat – nimic să n-o mai interzică privirii hămesite, dorului dement.

Şi ce i-ar mai rămâne gândului, atunci, decât s-o culce la pământ şi în văzul lumii, ori nevăzut de nimeni (parcă vede lumea ce fărădelegi săvârşeşte gândul cuiva?) s-o aibă?

Tulburat însă şi derutat, stupefiat de victoria atât de facilă asupra trupului imaginar al fetei, ori plăcându-mi să întârzii cât mai mult clipa dinaintea posesiunii, ezit, şi fata profită de această cumpănă a mea, mi se smulge din îmbrăţişare şi aşa cum e, goală, despletită, dispare râzând cu hohote după primul colţ al străzii. M-arunc în furie pe urmele ei, şi nu ştiu ce se petrece cu mine, parcă mă rup din temeliile proprii, schimbându-mă în ceva groaznic şi îmbrăcându-mă în altă piele. Iar străzile pe care gonesc şi-au pierdut înfăţişarea de străzi, la rându-le şi ele se preschimbă într-un fel de coridor strâmt, întortocheat, nesfârşit, cu pereţii numai oglinzi. Caut urma fetei doar după hohotele de râs, uneori mai aproape, alteori mai departe, fiindcă deocamdată plămada ei vie nu mi s-arată de nicăieri. Şi trece un timp lung, de goană sălbatică prin acest coridor fără capăt, mereu cu eforturi sângeroase, împiedicate, până să-mi dau seama că arătarea de centaur pe care o reflectă acum oglinzile sunt eu! Dumnezeule, eu – centaur! Exact în clipa în care zăluda goală a apărut la doar un pas înaintea mea, de astă dată

reală, şi n-o să-mi mai scape, va fi a mea. Degeaba râde, şi degeaba sânii ei mă sfidează, şi degeaba pântecul ei joacă semeț în oglinzi, voi crucifica-o sub mine, voi zdrobi-o! Şi nu-mi mai văd trupul modificat în trup de fiară, doar pe ea o văd. Şi m-apropii s-o cuprind, cumplit mă apropii, şi gem excitat, şi țip de plăcere; dar mă izbesc cu fruntea de oglinzi, ce să cuprind? Fiindcă ea nu-i cu adevărat acolo, ci în spatele meu este, şi zadarnic mă întorc, zăluda a pierit. Gonesc totuşi pe urmele ei, sugrumat de dor şi de pofte, scos din minți şi înrăit, izbit mereu dintr-un perete în altul de aceleaşi fără număr străluminări ale ei, fermecate. Şi urlu, şi o blestem, şi o strig, şi o implor, şi cad, şi mă ridic, şi bâjbâi, şi o fugăresc, la stânga, la dreapta, înainte, înapoi, şi iar înapoi, înainte, la dreapta, la stânga. Uneori mi se pare că voi ajunge-o, dar nu mi-e dat s-o ajung, şi nici râsul nu i-l mai aud, am pierdut-o pentru totdeauna, m-am rătăcit. Şi tot labirintul (acum) răsună doar de tropotele mele, tropote, tropote, tropote, şi ziduri, mereu ziduri, ziduri („Aaaaaaa!“), ce noapte s-a lăsat, Doamne!, ce noapte în oase şi-n carne, fără sfârşit!

— Idiotule, cretinule! N-ai destul loc pe trotuar, ce-ai pornit-o brambura pe mijlocul străzii? Sau, dacă-ți arde să mori, caută-ți dracului moartea în altă parte, unde ți-e capul?

Poate că maşina al cărei bot îl simt dureros în coastă nu-i aceeaşi de azi-noapte, şi poate că individul care mă face de două parale nu-i acelaşi de azi-noapte, Dumnezeii mamii lui, oricum!, şi să n-apuce viu ziua de mâine! Dar fata arhitectului în această maşină a urcat, ea pe acest centaur de lux îl preferă.

Care fată, care centaur? Şi după cine goneam, ce caut eu aici?

— O, dragul de tine, ce repede ți-ai pierdut capul!

— Nenorocirea e alta, Horația.

— Văd.

— Am ajuns la o răscruce de drumuri şi nu ştiu ce drum să apuc. O mie de nătărăi s-au strâns buluc în jurul meu şi

ţipă la mine, dar eu nu înţeleg nimic: ce vor, de ce ţipă? Şi e groaznic să vezi o mie de guri căscate spre tine, strâmbe, schimonosite de furie, ca nişte măşti de paiaţe, şi tu să nu înţelegi nimic, absolut nimic, spune-le să mă lase în pace! Hei, tu, Horaţia, unde eşti?

— Acasă, moartă.

— Moartă?! ai murit?! Când, de ce?

— Bolnavă incurabil, azi-noapte am murit, la ora.

— Şi-atunci, nemernicul de mine, cum de-am plecat de-acasă, de ce te-am lăsat singură? Morţii nu se lasă singuri, de ce?

— Parcă mai are vreo importanţă, un ceas ori o zi singură, chiar şi milioane de zile, cu tine, fără tine, faţă de singurătatea în care o să mă aflu pentru veşnicie de-acum înainte?!

— Nu-i un motiv, probabil că.

— Adevărat, trebuia să te duci la primărie, să predai certificatul medical, buletinul meu de identitate, să ţi se dea în schimb.

— Puteam totuşi să chem pe cineva, să te vegheze cineva.

— Dar eu nu-ţi reproşez nimic, omule!

Tembelii ăştia, cel puţin, cu mutrele lor de paiaţe, de-ar înceta odată să se mai holbeze aşa la mine, să mai ţipe la mine, şi de mi-aş aminti cum am ajuns aici, trântit la pământ, batjocorit de!

— Horaţia, poate ştii tu cum am ajuns?

— Erai foarte obosit, dragul meu, n-ai dormit toată noaptea, şi prea muncit de gânduri, mereu moartea mea în gândurile tale, asta e singura cauză. Şi ai vrut să traversezi strada, însă de după colţ a apărut o maşină, şi tu te-ai pierdut cu firea, dacă şoferul n-ar fi.

— Atât?

— Ce-ar mai putea fi? Haide, ridică-te!

— Cum se-nvârteşte pământul cu mine, şi gurile astea boţite!

— Aşa, încet, uite un zid, sprijină-te de zid.

— Stai puţin, mi-amintesc bine. Doctorul plecase, şi eu

am ieşit din casă. Bărbaţii se duceau la slujbă, calvarul lor cotidian, şi femeile se duceau la piaţă, după carne, după ceapă. Era o frumoasă zi de toamnă, este o frumoasă zi de toamnă. Dar n-am pornit imediat, parcă aşteptam ceva, pe cineva, pe cine aşteptam?

— Te înşeli, omule.

— Mă înşel?

— Da, nu aşteptai pe nimeni, nici nu ţi-a venit nimeni. Cine altcineva – când eu sunt moartă? Singur ai şi plecat în oraş.

— Singur?!

— Exact! Şi-apoi, în sfârşit, ce rost are să-ţi tot chinui conştiinţa? Spune-mi, mai bine: recunoşti zidul ăsta, clădirea asta?

— Dacă recunosc eu zidul ăsta, clădirea asta?

— Da.

— Am mai văzut eu vreodată zidul ăsta, clădirea asta?

Horaţia, dragostea mea, dar acolo, acum două mii de ani, poate şi mai bine, fiindcă acolo mă aflu acum, şi în acel timp mă aflu acum, nu era niciun zid, nicio clădire, nu ţi-am povestit? Dacă nu ţi-am povestit, o să-ţi povestesc acum.

— Da, domnule, mă simt mai bine, mulţumesc! Nu, şoferul n-are nicio vină, eu sunt singurul vinovat. Ştiţi? mi-a murit cineva, femeia mea, Horaţia, şi. Cum să vă spun?, vă imaginaţi în ce stare.

Aşadar, acolo, nu era niciun zid, Horaţia, nicio clădire, dacă nu ţi-am povestit, o să-ţi povestesc acum.

Era o simplă movilă de pământ, în inima satului, acoperită cu iarbă înaltă cât omul, nedeterminată în spaţiu (movila), cu timpul parcă încremenit în adâncurile ei. Ziua, în iarba ei, ne jucam noi, copiii. Noaptea – făceau dragoste flăcăii. Altfel, movila n-avea nimic deosebit, vreun semn de vrajă ori mister. În afară, poate, de steiul de granit roşu, înalt cât o columnă, iscat din pământ chiar pe vârful ei, a cărui prezenţă însă acolo nu şi-o explica nimeni, cu atât mai ciudat pentru aşezarea satului nostru în câmpia largă, la fel de ciudat că-n anumite ore umbra steiului de granit căpăta

forma unei umbre de om. N-aş putea totuşi lămuri cum şi de ce, dintre toate ale copilăriei mele, când foarte de timpuriu mi-am luat lumea în cap, doar imaginea acestei movile a stăruit în mine obsesiv. Şi iar n-aş putea lămuri cum şi de ce, de-a lungul tinereții mele scandaloase, pe timpul vagabondajelor mele prin țară, a încercărilor mele de a fugi din țară, pe timpul închisorilor mele de-aiurea şi de-aici, s-a plămădit în mine şi s-a statornicit, confuz la început, apoi tot mai evident, în legătură cu această movilă, fiorul unei anume amintiri. Mai precis – ca fulgerat deodată de tăişul unei săbii nevăzute, nu trupul meu fulgerat, ci conştiința mea despicată drept în două, şi rupt în felul acesta de orice alte adevăruri cunoscute, în afara realității obiective, am început să văd o anume întâmplare. Mai mult decât atât, dedublat, pe mine însumi de-adevărat m-am văzut participând la acea întâmplare, cândva foarte demult, într-un timp însă incert şi haotic: îngroparea de viu a unui om uriaş! M-am înfricoşat, desigur – şi de conținutul acelei întâmplări, şi de capacitatea mea îndeosebi de a sonda zone atât de inaccesibile minții omeneşti. Dar repede, la fel de brutal, m-am adunat la loc, după acea fulgerare în două a memoriei depozitând amintiri atât de stranii, chiar pipăindu-mă cu luare aminte, că să nu fi rămas cumva vreo bucată de tăietură nelipită, şi am pus toată povestea pe seama celulei de temniță în care mă aflam singur, pe bună dreptate chinuit de vedenii şi frecventat de duhuri necurate.

Cum mă doare capul, şi ce somn îmi este!

— Mulțumesc, doamnă, sunteți foarte amabilă! Nu, nu-i nevoie, mă simt perfect. O să mă odihnesc puțin pe banca asta şi pe urmă. O! fireşte, fireşte, mi-e teribil de sete, dar eu aş prefera un coniac, sau un whisky, sau un. Ştiu că vă dezamăgesc, dar, cum să vă spun?, mi-a murit cineva, femeia mea, Horația, şi un coniac ar fi cel mai. Da, aveți dreptate, ce om! Adio, doamnă!

Biata de ea, filantropie cu apă rece, sunt eu omul care să-mi înec suferința în apă rece? — Horația, unde rămăsesem?

Da, închisoarea, fiorul acelei echivoce amintiri, viziunea acelei întâmplări de nu ştiu când, absurdă şi ciudată.

De-aceea, cu prilejul primei treceri pe-acasă, am întrebat-o pe mama dacă-şi mai aminteşte cine a fost acel uriaş pe care oamenii l-au îngropat de viu acolo unde este movila, şi peste care au răsturnat atâta pământ să nu-i mai dea nimeni de urmă? Şi de unde au adus, pentru ce au înălțat veşniciei lui, acel stei de granit roşu? Am întrebat-o pe mama *nu dacă e adevărat că,* fiindcă mi s-a năzărit mie că, să-mi spulbere în felul acesta nebuloasele gânduri şi să-mi redea liniştea. Am întrebat-o de-a dreptul: *cine a fost îngropat, de ce a fost îngropat?,* ca pe un martor ocular la aceeaşi tragică întâmplare de-atunci, convins că eu nu pot avea amintiri dintr-un timp anterior vieții ei pe pământ. Doar ea m-a născut, şi sub ochii ei mi-am petrecut copilăria, cine să ştie mai bine decât dânsa prin câte voi fi trecut? Dar mama a ridicat din umeri nepăsătoare, uşor ironică, totdeauna mama şi-a cam râs de fanteziile mele, şi m-a trimis la bunicul de partea ei. Acesta, la celălalt de partea tatii; cestălalt – la străbunicii amândoi. Noi suntem neam de viață lungă, sămânță bogată şi băutori straşnici de rachiu tare, mai toți ai mei au bătut suta de ani şi n-au murit decât trăsniți în picioare. Străbunicii însă zadarnic şi-au scotocit până-n afund străfundurile memoriei, s-au jurat că nici n-au auzit de asemenea fantastică întâmplare. Atunci, m-am apucat de-am cercetat hrisoavele satului, cronicile din bătrâni, marginaliile cărților de la biserică. Până şi pe steiul de granit am căutat semne, inscripții, oricât de cifrate, extraordinare, n-am descoperit nimic. Şi totuşi eu continui să cred că sub movila aceea a fost îngropat de viu un om, un uriaş, poate pe vremea migrațiilor, sau pe vremea sciților, sau şi mai înainte încă, şi că eu însumi am luat parte la procesiune, şi poate că nu doar împins de valul mulțimii, ci mai ales fiindcă acolo era dus să fie îngropat de viu chiar unul din frații mei, sau poate tatăl meu, *sau chiar eu însumi – cel de-atunci!,* cum altfel?

Din ce pricini însă, şi cine să fi fost ucigaşii? Cum se face

că mama nu şi-a amintit nimic, nici bunicii, străbunicii – nimic, doar eu mi-am amintit? Nu ştiu, atât ştiu – că de amintirea asta nu voi scăpa niciodată, cum îți explici asta, Horația? Sau poate că răspunsul tocmai tu îl aveai, dar acum e prea târziu ca să-l mai cunosc? Şi-atunci de unde, cel puțin atât spune-mi: de unde, ce legătură poate să fie între această întâmplare din timpuri imemoriale, transmisă din memorie în memorie până la mine, şi zidul, clădirea pe care cu atâta stăruință mi le-arătai adineauri?

— Ți-ai revenit, le recunoşti?

— Zidul spitalului, clădirea spitalului.

— Fereastra rezervei în care am stat, o vezi?

— Nu trebuia să m-aduci aici.

— Pe aleile din fund şi noi ne-am plimbat, ai uitat?

— Nu trebuia să m-aduci aici.

— Aş vrea să mă închipui din nou vie, de ce aş vrea?

— Nu. Trebuia să m-aduci aici, pricepe!

— Ba trebuia, omule! Mi-ai pus câteva întrebări esențiale, şi răspunsul se află aici, nu vrei să-l mai cunoşti?

— Dar întrebările abia ți le-am pus, după ce şi.

— Parcă mai ştim cărui timp aparținem: timpul tău viu, timpul meu mort? Şi ce funcție mai are timpul pentru noi, când şi-aşa de-aci până la eternitate? Ştii ce-am aflat?

— Mereu afli tu câte ceva senzațional.

— Că sunt şi azi oameni, la țară, la oraş, care nu se-apucă să-şi ridice casă înainte de a fi măsurat în taină umbra primului trecător pe-acolo, de obicei străin, şi pe care o zidesc la temelii.

— Azi, în zilele noastre?

— Sigur.

— Poate, nicio mirare. Am evoluat atât de puțin, şi sunt atâtea spaime şi eresuri depozitate de milenii în conştiința umană!

— Asta-i mitologie, omule drag!

— Mă rog, fie cum vrei!

— De-aceea, uneori, mă şi întreb, foarte calmă: la temelia cărei case, de-aici, de nu ştiu unde, va fi fost zidită şi umbra

mea?

— Prostii, ce te-a apucat?

— Tu poate că n-ai băgat de seamă, dar în ziua în care m-ai adus la spital, să mă internezi în spital, chiar la intrare, înăuntru, lipit de ghereta portarului, se găsea un zidar.

— Un zidar, Horația?

— Da, omule, cu un metru de lemn în mână, din acelea de-ale lor, fragmentate pe decimetri, galben.

— Şi?

— S-a apucat, deodată, să măsoare pământul prin preajma mea. La început n-am înțeles de ce o face, mă tot dădeam înapoi convinsă că-l stingheresc, dar el venea mereu după mine.

— Copilării, ți s-a părut desigur!

— Nu, fiindcă şi femeia cu care am stat în rezervă, câteva zile, mi-a spus acelaşi lucru: că şi pe ea a întâmpinat-o la poartă acelaşi zidar, cu acelaşi metru în mână, şi care i-a măsurat şi ei umbra. Şi-apoi femeia mi-a arătat în zidul spitalului o spărtură, mai spre apus încă una, şi alta, şi alta, de toate vreo zece spărturi mari cât omul, şi mi-a mai spus.

— Horația, ce-i cu tine?

— Şi mi-a mai spus că-n fiecare din acele spărturi.

— Dar nu-i nicio spărtură, Horația!

— Fiindcă le-a zidit la loc cu umbrele noastre, ştiute dinainte, măsurate dinainte, la ora la care fiecare intra în spital. De altfel femeia aceea, despre care-ți vorbesc, a şi murit. Pe ea, fireşte, că au dus-o la, dar umbra ei? Uită-te, uită-te bine! Şi pipăie piatra, şi lipeşte-ți urechea de piatra zidului, şi ascultă! Acolo sunt eu, undeva sunt şi eu. Mă simți, mă vezi, mă auzi?

Nu, n-aud, nu văd, nu simt nimic! Piatra e piatră, în structura ei nu pâlpâie silueta nici unei umbre, din cuprinsul ei nu răzbate geamătul nici unui suflet de om. Cu ce ochi se uită la mine portarul spitalului, dar nu stă niciun zidar lipit de ghereta lui! Asta înseamnă că m-ai mințit, sau asta poate să însemne şi altceva – că-n fiecare dintre noi există o lume necunoscută, cu neputință de identificat, a

cărei sursă şi raţiune nu i le vom descoperi niciodată, singura însă cu care comunicăm? Fiecare dintre noi e plin de umbre şi glasuri, foarte proprii, neasemeni cu oricare altele, pe care numai fiecare şi le ştie. Eu pe ale mele, omul acela – pe ale lui, femeia aceea – pe ale sale! Ce-ar fi totuşi să încercăm o apropiere, să ne hazardăm pentru o punte de legătură – umbrele mele să se unească cu umbrele acelui om, glasurile mele dinăuntru să se înţeleagă cu glasurile acelei femei? Zadarnic, însă! Potrivit nu ştiu căror legi diabolice, oricât n-am vrea, în aceeaşi miime de clipă ne-am şi respins, fiecare în sfera lui de tăcere interioară, şi niciunul dintre noi în stare să audă zgomotele sau jalea, ţipetele sau elanul, dezastrele sau satisfacţia din celălalt. Deşi suntem prieteni sau amanţi, fraţi sau părinţi, tovarăşi de drum sau totovarăşi de ideal, solidari într-un fel şi în faţa vieţii şi în faţa morţii. Dovadă că nimeni aparent avem nevoie unul de altul, că-n fond fiecare n-are nevoie decât de umbrele şi glasurile din sine, incomunicabile cu ale altora, că-n realitate suntem foarte singuri.

— Horaţia, draga mea, la fel am fost şi noi vreme de şapte ani, fără să ştim? Vinerea trecută, când te-am scos din spital, la ora maximei noastre idolatrii reciproce, la fel eram de singuri, la fel de străini, unul faţă de celălalt?

— Eu mă cuprind în tine exact pe măsura ta, tu nu de asemeni?

Ne-am oprit chiar aici, unde mă aflu eu acum, lângă banca asta, la numai câteva minute după ce părăsisem spitalul. Şi ai avut un fel de clătinare, şi a trebuit să te sprijin ca să nu cazi.

— Dacă ţi-e greu, spune-mi, caut un taxi.

— Nu, sunt doar puţin ameţită, aproape că nu mai speram.

— Gata, s-a terminat, nu te mai gândi la ce-a fost.

— Mi se pare atât de frumoasă viaţa!

Dar eu ştiam ce ştiam, şeful comisiei medicale fusese foarte clar, sfârşitul ţi-era măsurat pe zile, poate pe ceasuri, şi m-am cutremurat: „Mi se pare atât de frumoasă viaţa!“ Ce

sublimă naivitate, Dumnezeule, şi-n realitate ce verdict neiertător o mistuia!

Am continuat drumul ținându-te de braț, acelaşi drum pe care-l repet acum fără tine, de ce tocmai acest drum trebuie să-l repet? Şi tu ți-ai lăsat tâmpla pe umărul meu, lipită strâns de mine. Şi arătam astfel ca doi romantici întârziați, anacronici pentru acel timp al libertăților gratuite, dar foarte încrezători în steaua şi pasiunea lor. După-amiaza era deosebit de fierbinte pentru anotimpul toamnei, ca o nouă eflorescență a naturii, şi toată lumea care năvălise pe străzi părea exaltată de aceste contradicții excitante ale toamnei. Dar eu mă întrebam dacă aceiaşi oameni îşi dau seama în vreun fel de falsul situației noastre, absolut neromantice, că de fapt eu duc de braț o condamnată la moarte? N-aveau cum să-şi dea seama, fireşte, chipul nu ți-era însemnat cu niciun semn al morții, iar eu îmi jucam perfect rolul de măsluitor al adevărului.

— Horația, vreau să ştii că mi-ai lipsit foarte mult. Mereu am avut conştiința că sunt rupt în două, şi n-aş fi putut redeveni întreg decât prin tine. Şi iată-te din nou lângă mine şi iată-mă iar întreg, îți dai tu seama ce reprezinți pentru viața mea?

— Şi eu, dragul meu, vreau să-ți destăinui un secret.

Am înghețat, bântuit de temeri grozave.

— O!

— Sunt foarte îndrăgostită.

Mi-a fost de ajuns ca să exult, slavă Domnului!, nu ştiai nimic, nu bănuiai nimic, şi să mă prind fără teamă, în jocul conceput de tine.

— Interesant!

— Şi omul de care sunt foarte îndrăgostită.

— Mă faci gelos, Horația.

— Îl cunosc de şapte ani, la revelion sunt şapte ani. Dar azi e ca şi cum l-aş fi descoperit din nou, şi dragostea mea e şi mai puternică, să-ți spun cine-i Dumnezeul meu cel nou şi de totdeauna?

— Dacă te încrezi în discreția mea?

— Tu, omule!

Dar eu, cum le cercetam femeilor, îndeosebi, surâsul, privirea, să descifrez în surâsul şi privirea lor un licăr de spaimă, o compasiune, îmi spuneam că, sigur, cu oricare dintre ele destinul meu ar fi fost altul, nicicum n-aş fi bâjbâit prin beznele mele de cioplitor veşnic nemulțumit de sine, nici (mai ales) n-aş fi ajuns în situația să-mi conduc spre moarte propriul geniu creator. Şi mă închipuiam, pe rând cu fiecare, luând de la capăt şt consumând până la ultima dintre arderi mereu alte vieți ale mele, în variante senzaționale, şi fiecare mai plină, mai spectaculoasă, mai fericită decât aceea ce-mi fusese hărăzită cu tine, fără glorie. Dar în clipa în care, după un timp, tu.

— Frumoasă femeie, ai văzut-o?

— Care femeie?

— Aceea cu pălărie albă, poşetă albă, şi rochie de atlaz verde, ce stăruitor s-a uitat la tine, o cunoşti?

— Da' de unde, cred că te-ai înşelat.

Nu te înşelaseşi, te-am mințit. Se uitase într-adevăr destul de stăruitor la mine, ea era, Sibylla, incomparabila domnişoară Sibylla, ciudat, cum de n-ai recunoscut-o! Probabil din cauza pălăriei cu boruri mari care-i umbrea obrazul, şi sigur din cauza rochiei somptuoase care tăinuia tuturora, ție mai ales, imaginea ştiută numai de mine, proiectată fascinant în mine, a trupului gol instalat pe piedestalul din atelier. De astă dată o însoțea alt individ, nu i-am luat prea bine seama, nici nu m-a interesat. Se uitase la mine într-adevăr îndelung, răvăşită şi uimită, şi de surpriza întâlnirii, şi de triumful ce-l trăia, ea – mereu în posesia altui bărbat, eu – rob aceleiaşi Horația. Dar în clipa aceea ştiam c-o urăsc, pe toate le uram, fiindcă plesneau toate de sănătate şi despre toate îmi puteam închipui că-n aceeaşi noapte, destrăbălate, se vor. În sfârşit, vreau să spun că asupra ei şi a celorlalte nu plana moartea, îşi puteau face de cap oricât. Doar asupra ta plana, şi mi-a fost ciudă, şi-mi muşcam pumnii, dintr-o superstiție idioată, că-n chiar ziua aceea a trebuit să mă întâlnesc anume cu ea, coincidența

avea ceva de succesiune predestinată, ca un blestem, şi am refuzat să mai gândesc cum mi-ar fi fost destinul în raport de alte femei, în raport de ea mai ales. Bruma mea de loialitate a funcționat cum se cuvine, le-am dat la toți dracii pe toate, cunoscute sau străine, din toată lumea!

Cu atât mai mult azi nu pricep de ce, din nou, tot pe Sibylla o dezgrop dintre putreziciunile trecutului meu chinuit şi de ce tocmai pe Sibylla trebuie să mi-o iau aliat de seducție împotriva ta. Probabil că Domnul-Diavol tot a. Dar nu-i adevărat, nu-i adevărat! Mă vei crede că şi acum o urăsc, că nu voi implora zeii că mi-o scoată în cale, chiar dacă va fi să, voi avea (jur!) puterea să trec pe lângă ea orb, mă vei crede?

Ajunsesem în dreptul unei cofetării, te-ai oprit.

— Îmi dai o înghețată?

Ca orice copil, în mică nelinişte, să nu fii cumva refuzată. Adevărul e că aş fi preferat să ne înfundăm într-o cârciumă, oricât de mizeră, şi să ne fi îmbătat până la pierderea cunoştinței, şi până la sfârşitul-sfârşitului tot într-o inconştiență s-o ducem.

— Bineînțeles, Horația, poftim!

Am intrat şi ne-am aşezat la o masă. Am comandat un „profiterol" cu alune pentru tine, un coniac mare pentru mine. Mâncai alene, cu gesturi cumpănite, oarecum pe gânduri. La fel de alene îmi sorbeam coniacul, încălzindu-l între palme, şi fumam, şi priveam într-o doară lucrurile din jur, oamenii din jur, aparent nepăsător, trecând uşor peste toate, dar revenind mereu la tine, urmărindu-ți atent fiecare reacție, concentrat pe toate mişcările tale sufleteşti, dorind înnebunit să comunic cu tine mai ales pe acest plan: glasurile mele cu glasurile tale interioare! Mi-aduc aminte că țipam în mine, sfâşiat de durere: „Vei muri, Horația! Ştii că asta-i ultima concluzie la care a juns conclavul somităților din spital? Vei muri!" – şi aşteptam să mă auzi, să te înfricoşezi, lipsa mea de omenie să te îngrozească, şi să fugi, să te lepezi de mine, strigându-ți sila şi disprețul, urându-mă de moarte. Dar tu zâmbeai, cu ce linişte,

Doamne!, şi te uitai drept în ochii mei. Zâmbetul ți-era un pic maliţios, privirea umilă, ce amestec de contrarii fără noimă, şi trebuia să mă conving dacă m-ai auzit sau nu, aveam nevoie de această confirmare ca de aer, singura prin care mi-aş fi salvat conştiinţa, altfel m-aş fi socotit de o mie de ori blestemat, te-am întrebat:

— Repede, ce gândeşti?

Tu, surprinzător de repede, râzând:

— Te iubesc!

M-am încleştat pe mâna ta, brutal, ca niciodată, era în mine un zbucium şi o fierbere de adânc de furtună.

— Ascultă, Horaţia, te întreb foarte serios, e foarte important pentru mine să ştiu, sincer, deschis: *ce gândeşti?*

— Iar eu îţi răspund la fel de serios: te iubesc, omule!

Bun, foarte bine! Dar asta dovedea, încă o dată, ce străini ne eram unul altuia, la acel ceas de răstignire pentru amândoi. Ne aflam alături, în bună măsură un singur trup şi suflet prin iubirea noastră durabilă fără seamăn, şi nici nu bănuiam ce mistere constituim fiecare luat aparte, şi cum aceste două mistere (nu reprezentând oameni oarecari, din toată lumea, ci inegalabili amanţi) niciodată nu se vor cunoaşte pe deplin şi nici recunoaşte la greu unul pe altul. Fiecare, deci, cu umbrele şi glasurile sale! Zadarnic aveam să te strig în mine, tu să mă strigi în tine, alarmându-ne, sau dorindu-ne, sau simţind nevoia elementară de a comunica în vreun fel, n-aveam să comunicăm niciodată. Chiar şi-n ziua aceea, de maximă idolatrie reciprocă, eram de fapt singuri unul faţă de celălalt, singuri în tot universul, nimeni nu ne recepta. Şi toate ne erau ostile, umbrele mureau în noi, glasurile se înecau în propria lor existenţă interioară, de ce Horaţia, de ce?

— Te iubesc, omule, e tot ce ştiu şi dă sens vieţii mele!

Dar sens cu ce fel de valori încărcat, Horaţia?, şi pe ce durată de viaţă, draga mea?

S-a văzut, s-a constatat: valori golite de orice conţinut, durată măsurată cu ultimele fire de nisip ale clepsidrei tale nevăzute. Şi, încă de pe-atunci, am avut conştiinţa imensei,

dezolantei minciuni în care ne zbatem, a cuvintelor neînstare să mai salveze ceva din destinul nostru amar, nu mai era nimic de făcut. Sigur că şi-n situaţia aceea eram victimele unui ghem de legi criminale, dar unde sta ascuns Dumnezeul căruia să-i fi cerut socoteală? Sau eram, suntem, prin însăşi condiţia umană, suntem cu adevărat vinovaţi, şi trebuia, trebuie să plătim?

— Să mergem, Horaţia!

Căzuse noaptea, oraşul se lăfăia în lumini. Oraşul vuia şi fierbea, te ispitea şi te consuma, se oferea larg oricărei aventuri şi nu-ţi oferea în schimb decât plăceri de duzină. Şi din maşinăria lui răsăreau mereu alte seducţii, şi maşinăria lui îi înghiţea pe toţi năuciţii de spectacol, fiecare-şi plătea tributul şi fiecare se trezea la sfârşit mai puţin om decât fusese înainte. Dar noi niciodată nu ne lăsasem prinşi în capcanele lui, ne refugiam dimpotrivă, totdeauna, spre zonele de linişte câte mai dăinuiau dincolo de el.

— Unde mergem?

— E târziu, dacă ai obosit, spune-mi, caut un taxi.

— Nu! Vreau să simt pământul sub picioare, şi să hoinărim pe străzi, e-atâta vreme de când.

— Bine, Horaţia!

Şi astfel ne-am lansat ca pe o mare agitată, potrivnică, şi tocmai de aceea cu o exaltare necontrolată, fără măsură, să înotăm contra timpului şi să-l înfruntăm, într-un fel: mâncăi de timp şi de absolut – „Haide, timp, să te vedem, îndrăzneşte numai să ne ucizi, ucide-ne dacă poţi!“ Dacă însă pentru mine exista o explicaţie, după ştiinţa mea fiind singurul în posesia funestului secret, din care cauză nici n-aş fi putut să-i rezist altfel decât ieşind din mine şi aruncându-mă desperat în valuri, frenezia ta, dimpotrivă, din noaptea aceea şi din zilele, nopţile următoare, mi s-a părut de-a dreptul absurdă, ca o satisfacţie drăcească a însuşi Bunului Dumnezeu, care nu numai că-şi alege victimele fără discernământ, dar le mai şi scoate din minţi înainte de clipa fatală. Doar după ce mi s-a confirmat că-n realitate şi ţie, încă de la spital, ţi-era cunoscută osânda, sau

o presimțeai (oare cu ce sunet de vioară, sau zgomot de cutremur, se anunță în trupul nostru Moartea?), mi-a devenit limpede patima cu care tu însăți te-ai dezlănțuit, peste orice limite şi rigori, să-i smulgi vieții toate câte i se mai puteau smulge până la ceasul ultim.

— Omule, mă rog de tine să mă vrei, fiindcă şi eu!

Era o noapte foarte fierbinte, de nesuportat lucizi, iar noi prea mistuiți de efervescența ei, şi iarba câmpului moale, precum.

— Aici, omule!

Ar fi fost, dimpotrivă, mai bine, dacă ne-am fi claustrat de bună voie în celula resemnării, fiecare în celula resemnării lui, nutrind oroare până şi față de gândul de a face dragoste, şi dacă am fi aşteptat, cu groaza întipărită pe obraz, să bată acel ceas al sfârşitului, eu nemaiîndurând întârzierea, iar tu urându-mă de moarte pentru că Moartea se hotărâse asupra ta mai întâi? Sau să ne fi luat, mai bine, de mână, pe deplin conştienți de necesitatea acestui ultim gest, singurul salvator, şi să fi pornit pe calea ferată, în noapte, până ce ne-ar fi prins din urmă, ori ne-ar fi izbit din față, primul tren – şi cu asta să fi terminat deodată amândoi? Sau, dimpotrivă, ar fi fost mai bine dacă?

Nu ştiu, nu ştiu, nu ştiu, şi încetează odată să mă mai torpilezi cu întrebări la care nu am ce!

Ajunsesem aici unde mă găsesc acum, unde anume am venit acum, de astă dată singur, cu un scop foarte precis, vineri aduşi însă de aceeaşi panică a căutării unui echilibru, poposind pe treptele primăriei, ciudat cum a evoluat şi s-a fixat acest gând al tău!

— Vreau să te întreb ceva, se poate?

— Spune, Horația.

— Deşi mi-e teamă c-o să te superi, ai să te superi?

— Nu, te-asigur.

— În sfârşit, fie ce-o fi! Crezi că fanatismul tău de om liber, niciodată suferind constrângerea, va suferi dacă?

Te-ai oprit, ezittând, eu te priveam în mare cumpănă.

— Dacă?

— Dacă te-aş ruga să te căsătoreşti cu mine!

Trebuia să mă fi alarmat încă de pe-atunci, era cel dintâi semn că ştiai, sau presimțeai ce va fi, nu m-am alarmat. M-am lăsat, dimpotrivă, amăgit de reacția ta imediată, ca şi cum tu însăți n-ai fi vrut să te alarmezi inutil – „Prostii, am zis-o şi eu într-o doară, nu ştiu ce mi-a venit, hai acasă!“ – şi, oricât de laş ți-aş apărea acum, adevărul e că am răsuflat uşurat. Nu actul în sine m-ar fi obosit, al căsătoriei, sau mi-ar fi răpit libertatea, şi-aşa era formal, n-adăuga nicio povară sau altă cenzură conviețuirii noastre libere de şapte ani. Ci caracterul de implacabil şi finit al destinului comun, peste asta n-ar mai fi fost de aşteptat decât moartea.

Ce simplu mi-ar fi fost – a doua zi chiar, sâmbătă, sau ieri-dimineață, cel mai târziu, luni, să fi revenit pe goană aici şi să fi năvălit în biroul Ofițerului Stării Civile, să-i explic. Să-i spun că iubesc o femeie care urmează să moară, şi ea ştie (ori presimte) că va muri, şi dorința ei de pe urmă e să se căsătorească legal, foarte firesc, nu-i aşa?, dar repede, cât mai repede cu putință, nu trebuie pierdut nicio clipă, ce importanță mai are că ne lipsesc câteva acte?, să priceapă tragismul acestei situații excepționale şi s-o dea în mama dracului de birocrație, de acord, da? Şi-apoi să-ți fi telefonat imediat ție: „Gata, s-a făcut, vino, Horația!“, doi martori am fi cules oricând de pe stradă, martorii fără de care, şi verighetele le-am fi cumpărat de la magazinul de-alături, şi florile de la florăria de peste drum, de ce n-am făcut-o?

Să-ți spun acum: din convingerea primitivă, tutelară în mine ca un viciu – că orice cauză poate să determine o sumă infinită de consecințe. E suficient (în cadrul relației respective) să schimbi chiar şi un singur termen, dintre cei mai banali, pentru ca implicațiile să urmeze alt curs, finalitatea să fie alta. Ce alta, de pildă mi-ar fi viața dacă n-aş fi fugit de-acasă, în toată lumea, într-o anume seară de toamnă? Sau, la puşcărie, n-aş fi descoperit că pot (asemeni lui Dumnezeu) să creez din lut oameni, păsări, fantasme? Dacă n-aş fi căzut prizonier în război sau, după terminarea războiului, n-aş fi refuzat propunerea uneia din văduvele

Germaniei să rămân al ei?! Convingere cu atât mai dureroasă atunci, la rugămintea ta, cu cât colcăia de spaime. Fiindcă, acceptând să realizez actul căsătoriei, acceptam implicit irevocabilul morţii tale. Pe când nerealizându-l, dimpotrivă, mai bine zis amânându-l, îmi rămânea oricum superstiția, speranța nebună că ți se va amâna şi ție moartea, indiferent pentru câtă vreme încă. Logica mi se părea foarte legitimă, niciun destin n-ar fi putut s-o recuze, şi jucam totul pe această carte a ultimei desperări, înțelegi?

Dar, până la urmă, s-a dovedit că amânarea impusă de mine n-a folosit la nimic, tu tot ai murit. Pentru a câta oară mă înşelasem, ori fusesem înşelat? Să mă socotesc vinovat că nu ți-am îndeplinit ultima dorință, când (de fapt) eu visam să te salvez?, când, ținând piept ordinii prestabilite a cauzelor, eu căutam (de fapt) însăşi cauza primordială, s-o neg? Ştiu că a nega ceva înseamnă obligatoriu afirmarea a altceva, zadarnic ne vom bate să negăm Răul Suprem al acestei lumi atâta vreme cât n-avem ce adevăr pune în loc. Acesta-i şi vinovatul, neagă-l tu, şi răfuieşte-te tu cu El! Poate că voi, morții, sunteți mai bine înarmați decât noi, cei vii. Sau, după ce vei ajunge în iad, răfuieşte-te cu umbrele propriilor tăi părinți, care, egoişti şi orgolioşi, nu şi-au aflat altă justificare existenței pe pământ decât împreunându-se în delir şi zămislindu-te gemând de plăcere, fără să gândească măcar o clipă că-n sămânța lor îți vor transmite, inconştienți, şi destinul de care ai avut parte!

Eu atât mai pot face, să te iau cu mine – în duioasa, discreta, imponderabila ta nouă realitate: „Ridică-te din morți, Horația, să nu întârziem!“ – şi să ne căsătorim acum. Va fi cea mai emoționantă clipă a vieții noastre, unică şi de neuitat pe vecie! Destul am trăit în greşeală şi păcat, e timpul să ne înrobim legalității vieții. Dumnezeu-Unicul are absolută nevoie de simbolul-pereche, altfel cum să-şi rezolve refulările de asexuat, el – ucigaşul primei perechi de amanți ai omenirii? Când suntem jefuiți de certitudini, şi altă cunoaştere nu-i cu putință, ce altceva ne rămâne decât să ne

hrănim cu surogat de iluzii?

Şi-acum dă-mi brațul, dragostea mea, aşa se cuvine, să urcăm treptele primăriei la braț. Îți mulțumesc pentru rochia ta roşie, totdeauna mireasa mi-am dorit-o îmbrăcată în roşu incandescent! Şi pentru aura ce-ți încununã fruntea îți mulțumesc, să se ştie că aparții spiritelor superioare! Şi pentru singurul trandafir alb, prins între'sâni, semn al purității tale virgine! Vezi ce de oameni au venit să te întâmpine, şi ce tulburați sunt de frumusețea ta?! cum spațiul dintre ei se face tot mai larg, să trecem noi ca iluminați de triumf?! Chiar şi cerberul de la uşile împărăteşti ale primăriei, el – neînfricatul, şi aceşti funcționari sclerozați, ei – chintesența dogmelor, cum se înclină până la pământ, smeriți, dinaintea ta, îi vezi? Şi martorii vin imediat în urma noastră, au şi ei prilejul să câştige nişte bani, de ce să fi dispărut? Cum îți mai bate inima, o aud în însăşi bătaia inimii mele! Curaj, draga mea, nu te pierde cu firea! E şi el un om ca toți oamenii, primarul, poate prea sobru de astă dată şi prea ceremonios, funcția îl obligă să fie aşa. Ne va întreba pe rând: „Consimți de bună voie şi nesilit de nimeni să iei de soț, de soție?", şi noi vom răspunde într-un glas: „Da, da, da, de o mie de ori – da!"

Vezi ce simplu va fi? Uite c-am şi ajuns!

— Dumneavoastră sunteți Ofițerul Stării Civile? bună ziua! Pe mine mă cunoaşteți de ieri, sper că v-amintiți, când ați binevoit să-mi acordați acea dispensă de, ea este Horația!, am venit să ne căsătorim. Acestea sunt actele, verificați-le, acestea – verighetele, aur curat, de ce şovăiți? Puneți-ne întrebările de rigoare, noi avem răspunsul pe buze: „Da, da, da, de o mie de ori – da!" De ce însă vă uitați la mine cu ochii ăştia de halucinat?

Sau poate că eu halucinez, delirez, mă conformez unor legi exaltante, pe care omul acesta prea cu picioarele pe pământ şi gândirea cam strâmtă, lipsit de imaginație şi incapabil să măsoare adâncimea suferinței umane, nici n-are de unde le cunoaşte?

Cert este, Horația, că am o senzație de trezire bruscă,

dureroasă, cu zeci de cuțite înfipte în carne, ca de sub puterea unei narcoze. Şi-abia acum îmi dau seama că nu-i nicio mireasă cu mine, în buzunarul de la vestă nu se află nicio verighetă, iar actele pe care i le-am înmânat înaltului oficiant, după ce am dat buzna în biroul lui de lucru; nu sunt altele decât hârtia ce-ți certifică moartea şi buletinul tău de identitate.

Noroc că pontiful şi-a recăpătat sângele rece şi zâmbeşte leşios. Cu acelaşi zâmbet se adresează funcționarei de-alături, o scovergă de bătrână, şi-i dă spre cercetare scandaloasele acte:

— Se vede că domnul a suferit un şoc foarte puternic, e şi firesc, i-a murit cineva. Dacă înțeleg bine, din actele prezentate, chiar femeia iubită. Condoleanțele noastre, domnule, sincera noastră compasiune! Dar vă informez, cu îngăduința dumneavoastră, că aici nu se oficiază căsătorii între vii şi morți.

„Nu se oficiază căsătorii între vii şi morți", nătărăul! Cum de nu te vede?, sau cum de îndrăzneşte să spună că tu eşti moartă? Mai merită să pun oare preț pe-asemenea convenții şi să cer (pentru căsătoria noastră) adeziunea unui spirit atât de obtuz?

— Condu-l, te rog, la biroul respectiv!

Mă las în consecință târât de-a lungul unui coridor nesfârşit, nu văd şi nu aud nimic, sunt ca un vid în care toate cad cu aceeaşi încetineală şi sterpe de orice sunet sau culoare, la brațul acestei femei anonime, vădit speriată de ineditul dement al întâmplării, poate cu sentimentul că mă conduce spre un loc de execuție, ori eu însumi să fiu înregistrat de viu la registratura deceselor, aşa cum la fel (acum câteva mii de ani) voi fi fost dus, tot la braț, să fiu îngropat de viu în abisul movilei pe care abia în acest secol aveam s-o descopăr şi s-o recunosc, însoțitoarea mea seamănă întrucâtva cu bătrâna de azi-noapte, care mi-a cerut să-ți aprind lumânări, dacă e adevărat că ai murit, poate chiar ea o fi, nu ştiu. Atât ştiu – că mergem de-a lungul unui coridor care nu se mai termină: la stânga, la dreapta,

înainte, înapoi, şi iar înapoi, înainte, la stânga, la dreapta, ca-n labirintul prin care goneam după fata arhitectului. Ce repede a îmbătrânit biata de ea, şi ce docilă pare acum! de ce să nu fie chiar fata arhitectului, la altă vârstă şi în alt stadiu de viaţă, ea însăşi însoţindu-mă spre un fel de rai arbitrar? Sau poate că-n realitate e Sibylla, din acel timp viitor al amurgului meu, la fel de bătrână ea pe cât de bătrân mi-e mie sufletul, conducându-mă, dimpotrivă, spre ţărmul infernului? Şi urcăm o scară, coborâm câteva trepte, de-ar întineri din nou, vreau să spun: această certă femeie-scovergă de-ar fi iar năluca fetei arhitectului, sau, de-adevărat, glorioasa făptură a Sibyllei. Nu, deşartă speranţă!, e mereu aceeaşi bătrână anonimă, tremurând de frică şi închipuindu-şi probabil că sunt nebun. Ce idee – să te căsătoreşti cu o moartă! În sfârşit, se pare că aici este Biroul Decese, femeia oftează eliberată ca dintr-un coşmar şi mă plantează la coada unui şir de oameni îmbrăcaţi în negru.

— Aşteptaţi aici, să vă vină rândul!

Aştept, şi fiecare dintre cei ce aşteaptă cu mine, la fel de mohorâţi, doborâţi de moarte, e reprezentantul altui suflet, şi niciunul dintre aceste suflete nu ţi-e cunoscut, şi pe toate le vei cunoaşte la debarcaderul Styxului, mâine, şi împreună veţi trece dincolo, cu luntrea, şi eu voi continua să fiu, tu nu vei mai fi. Dar nu eu, oare, furios azi-noapte, gândeam să mă bat cu Dumnezeu şi cu Domnii-Demoni, ca să te smulg din capcana lor nevăzută? De ce atât de repede mi s-a stins mânia, şi atât de senin îmi declar laşitatea? Să fug, atunci, mai am timpul să fug, şi să renunţ la confirmarea oficială a morţii tale, poate că nici nu-i adevărat că ai murit. Dar către ce alt adevăr să fug, şi ce aş rezolva cu asta?

Ticălosule, tu care înscrii numele Horaţiei în registrul tău soios de decese, fără să te cutremuri, mutră de netot şi înger negru al statisticii infernului pe acest pământ, plătit din chiar pâinea şi sarea noastră, care te uiţi la fotografia ei cu ochii plini de pofte, nesătul de câte duhuri de fecioare şi amante ai avut până acum, ce mai vrei de la mine,

imbecilule, spune: ce vrei?

— Frumoasă, Horația dumitale!

— Poftim?

— Horația dumitale, spuneam, e foarte frumoasă.

— Du-te-n paştile mă-ti!

Şi ies din această bolgie ca de iad a primăriei, pălmuit de hohotele de râs vulgar, plesnit de bicele singurului mare adevăr al acestei vieți patronate de un Dumnezeu orb, şi surd, şi cinic, şi strâmb, viața asta nu merită să fie trăită, de-a rostogolul până la cea mai apropiată cârciumă.

— Coniac, băiete, trei coniacuri mari!

Şi cum cea dintâi laudă ți se cuvine ție, să bem pentru odihna sufletului tău, Horația, pentru amarnica ta nemurire – Amin!...

CAPITOLUL PATRU

ACUM POT SĂ-ȚI POVESTESC ÎNtâmplarea de-atunci, din chiar ziua în care te-am internat în spital, după ce te-am internat, la câteva ceasuri, noaptea – mai precis, pe la miezul nopții. Când, mistuit de dorul tău, am revenit în preajma spitalului şi am colindat în neştire pe lângă ziduri, mi-am lipit obrazul de piatra zidului, singura soluție pentru a comunica în vreun fel cu tine: „Auzi-mă, Horația, eu sunt, şi sunt aici! Mă simți, mă auzi?“ – îți spuneam, şi când, în aceeaşi clipă.

E vorba, firește, tot de echivoca fecioară Sibylla, rivala ta, obsesia mea, doar în jurul ei, ca-n jurul unei lumini ucigaşe, evoluez de-atâtea ceasuri, şi Dumnezeu mai ştie dacă, până la urmă, refulat, hipnotizat, nu din cauza ei o să-mi şi ard aripile, pierind, fără speranță pierind. Fiindcă, vezi tu, Horația, oricât de lucid m-aş vrea şi aş judeca trecerile ei (puține câte au fost) prin viața mea, obiectiv, nu pot scăpa totuşi de sentimentul că o anume fatalitate a guvernat aceste treceri, aparent incidentale. Sunt pe deplin conştient că n-ar trebui să inventez asemenea relații dubioase între acte atât de precis reale şi opuse, dar determinările au devenit prea clare, cel puțin pentru mine, ca să mi le explic numai prin datele hazardului, oricât de absurd ar fi el. De-aceea şi cobor în zonele cele mai obscure ale.

— Domnul doreşte, poate, o gustare?

— Nu.

— Ceva măsline, salam de iarnă, eventual şi.

— Pricepe o dată, nu!

— Bine, domnule, cum doriți, domnule!

Atât doresc: să fiu lăsat în pace şi să-mi beau coniacul în linişte, să vorbesc cu tine, Horația, şi să-ți povestesc despre acea pârdalnică femeie al cărei nume, parcă anume repetându-l pe-al Sibyllelor din mitologie, îmi domină viața nu doar cu încărcătura senzuală a trupului ei interzis, cât (şi de-aici începe prevestirea altei nenorociri) încărcat mai ales de semnificațiile lui secrete.

Faptul că revin asupra ei tocmai azi, când moartea ta a căpătat confirmarea oficială şi exact aici, unde am mai băut cândva, chiar în noaptea despre care-ți vorbesc, înainte de a porni spre spital, mistuit de dorul tău, când s-a şi întâmplat ce mi s-a întâmplat cu ea, se datorează mai puțin băuturii, coniacul n-a început încă să-şi facă efectul, poate că nici n-o să şi-l facă vreodată, oricât de mult aş bea, deşi sunt flămând ca un câine al nimănui şi groaznic de obosit. E în mine o suferință atroce, parcă de la Facerea Lumii, prea prinsă-n rădăcini ca s-o anestezieze alcoolul, în ultimă instanță voi cere şi o cafea – mare, amară, cât mai amară! Faptul deci că revin asupra ei se datorează mai degrabă certitudinii că femeia asta mă urmăreşte ca un blestem şi că de fiece dată aparițiile ei, surprinzătoare, mereu în absența ta, şi mereu la alt ceas de răscruce al existenței tale, au avut loc sub semnul unei coincidențe stranii, care mai ales azi mă tulbură şi face să răsune în mine, zguduitor, întrebări fără răspuns.

De ce chiar în ziua în care te-am internat în spital, pe la miezul nopții, în preajma spitalului, şi de ce chiar în ziua în care te-am scos din spital, pe drumul spre?

— Ei, băiete!

Spre puținul de viață ce-ți mai rămăsese, după ce aflasem ce aflasem despre soarta ta? Şi nu cumva prima ei apariție, atunci, goală, pe piedestalul din atelier, când destinul parcă anume te întorsese acolo, a coincis cu însăşi explozia (deodată) în tine a celulei ce-ți conținea moartea? Şi nu cumva azi, sau mâine, înainte sau după înmormântarea ta, fiindcă acum sunt convins că ea îmi va apărea din nou, aşa

mi-a şi prezis bestia mea de Diavol personal, azi-noapte, şi eu nu voi mai avea puterea s-o evit, zadarnic ți-am jurat, simt că au şi început să mă domine forțele întunericului de neînvins, această ultimă apariție a ei, ultima din suita de coincidențe bizare, cum să le numesc altfel, va însemna chiar propria mea pierzare?

— M-ați chemat, domnule?

— O cafea, te rog, mare, amară, cât mai amară!

— S-a întâmplat ceva, domnule, unde vă uitați?

Parcă l-aş cunoaşte de undeva pe omul acela de lângă fereastră, îmbrăcat solemn, prea solemn pentru o zi oarecare de lucru, la o oră atât de improprie, de o distincție totuşi discretă, fără.

— Te-am rugat să-mi aduci o cafea, băiete!

— Desigur, domnule, imediat, domnule!

Fără ostentație, universitar sau diplomat, deşi s-ar putea să mă înşel în privința profesiunii lui, care stă singur la masa de lângă fereastră, tot coniac bând şi el. Cert însă că l-am mai văzut undeva, figura lui mi-e foarte cunoscută, cel puțin meşa aceea brumărie, chiar pe mijlocul capului, şi mai evidentă în abundența de păr castaniu, am mai văzut-o undeva, mi-aminteşte de cineva, de cine însă Dumnezeule? Dacă şi-ar scoate ochelarii cu lentile fumurii şi rame groase de bagă, sigur că l-aş recunoaşte, mi-aş reaminti cine este. Dar tocmai ochelarii au calitatea să mi-l interzică pe cel bănuit, nu-mi relevă niciun portret cunoscut, iar fața lui aşa, ascunsă pe după ochelari, palidă, istovită, frustrată poate de singurul amănunt specific, care s-o personalizeze numaidecât, nu-mi spune nimic. Ba, dimpotrivă, începțoşând şi mai mult amintirea despre el, îngreuind şi mai mult efortul de a-l fixa într-un anume timp şi anume spațiu, determinante ca funcție şi semnificație pentru relația noastră eventuală.

Care dintre cunoscuții mei, universitari, diplomați, sau anonimi, indiferent ce, poartă ochelari cu lentile fumurii şi rame groase de baga?, are, chiar pe mijlocul capului, şi mai evidentă în abundența de păr castaniu, o meşă brumărie?

— Şi ce s-a întâmplat atunci, la spital, noaptea, când tu rătăceai pe lângă ziduri, din nou ți-a apărut Sibylla în viață?

— Da' mai dă-o la dracu pe Sibylla asta, cu aparițiile ei fatale, altceva mă interesează acum!

Degeaba însă, şi asta mă intrigă, mă înfurie, şi continui să mă uit la el, neclintit, concentrat cu înverşunare asupra lui, cum stă şi el tot singur la masa de lângă fereastră, bând şi el tot coniac, cine o fi? Şi de ce atât de solemn înveşmântat, ca pentru o recepție, sau ca pentru?, şi de ce tocmai în miezul acestei zile, singur, aici? Țara munceşte, iar el stă prin cârciumi şi bea, altfel – foarte absent, pierdut în sine ca într-un abis, nu m-a văzut, sau n-are ochi să mă vadă. Ciudat lucru – dacă eu îl ştiu de undeva, ar trebui şi el să mă ştie!, dacă figura lui mi-e cunoscută, şi eu ar trebui să-i! Nu, e cu desăvârşire absent, nici privirea mea n-o simte ațintită asupra lui, sau fiindu-i totuna că-l privesc cu atâta stăruință, ci doar clătinând uneori din cap, chestionându-se poate pe sine, chestionându-l poate pe Dumnezeu, alteori uitându-se în silă pe fereastră la mişcarea confuză a străzii, ori desenând figuri fără sens pe tăblia prăfuită a mesei, de unde oare-l cunosc?

— Gata, doamnă, puneți-vă halatul şi la rezervă, imediat!

A fost mai întâi o tăcere nefiresc de mare, acolo, pe micul peron al spitalului, la intrare, unde urma să ne luăm rămas bun, pentru prima oară (după şapte ani de conviețuire) în asemenea circumstanțe, marcate de panică şi nesiguranță, o fi grav?, n-o fi grav? – mă întrebam. Şi ei te obligaseră să-ți schimbi rochia, atât de proprie ție, oriunde ai fi lepădat-o, pe pat, pe speteaza vreunui scaun, erai tu, ți-aş fi recunoscut-o dintr-o mie de alte rochii, de aceeaşi culoare, străine, fiindcă te sugera fantastic de real, şi-ți reținea fantastic, în fibrele ei, parfumul cărnii, dulceața cărnii, simțurile toate. Prin urmare, te obligaseră să-ți schimbi rochia cu un halat de stofă aspră, în care desigur că boliseră şi muriseră zeci şi zeci înaintea ta, care cădea pe tine lălău şi impersonal, anulându-te, uniformizându-te, ca într-un fel de veşmânt al lui Procust, şi reducându-ți făptura la dimensiunea exactă a

condiției de care domnii aceia din spital aveau absolută nevoie, ca să nu ştie ce trup anonim vor cerceta sau ucide. Privirea ți-era tulbure, zâmbetul greu de tristețe şi crispat, pe mine însumi mă descopeream în aceeaşi clipă bântuit de focuri negre, duşmane, şi-mi bănuiam fața schimonosită ca o mască, egală cu masca propriei tale fețe, n-aveam niciun element concret despre maladia ta, despre.

— Ia-mă acasă! Te rog, omule: ia-mă acasă!

Dar eu n-aveam niciun element concret despre gravitatea bolii tale, despre posibilul deznodământ, ci numai semnele lui de taină care cultivaseră în mine temeri şi presimțiri. Cu atât mai mult, deci, dându-te (eu dându-te) cu bună-ştiință pradă acestor domni, fiindcă eu stăruisem să te internezi în spital, şi tu mi-ai ascultat sfatul, oare nu spaima că vei muri foarte curând m-a şi împins la această soluție? Cu atât mai mult deci trebuia să reinventez cuvintele gratuite; convenționale, penibila minciună a speranței şi amăgirii.

— Iar eu te rog să-ți păstrezi calmul, Horația, totul e o chestie de zile. Câteva analize şi un consult minuțios, în câteva zile vei fi din nou acasă. Am vorbit cu şeful secției şi l-am plătit, e un domn extrem de amabil şi (după informațiile mele) foarte priceput ca medic. M-a asigurat că n-ai de ce să te sperii, asemenea stări, azi, sunt frecvente în toată lumea. Oricum – vei afla care-i cauza acestei slăbiciuni, deocamdată inexplicabile, şi te vei linişti. Poate că-i vorba de o simplă astenie, sau de o nevroză banală, sau de un dezechilibru glandular, sau poate c-am exagerat petrecându-ne toată vara la mare. Şi ți se va spune ce-i de făcut, şi.

Te-ai încleştat atunci de mine cu mâinile amândouă, cutremurată, cel ce-ți fusese până atunci idol şi amant nu te mai putea ajuta cu nimic şi te părăsea, era nevoit să te părăsească. Două săbii nu intră într-o singură teacă, despre acelaşi lucru nu pot exista două adevăruri, nici două ființe nu încap în matca aceluiaşi destin, fiecare ne avem timpul propriu, steaua proprie, moartea proprie, oricât aş fi vrut altfel. Şi trebuia să te părăsesc, şi te-am simțit în brațele mele zguduită de plâns, fără lacrimi.

— Nu pleca, te rog, nu încă!

Dar peste umărul tău, şi mai detaşată din cauza albului care se contura precis pe lumina violetă a serii, în cadrul uşii deschise, am zărit silueta unei surori medicale, rigidă, neutră, cum insista („E ora, doamnă!“) şi aştepta să te ia în primire, să te conducă în rezerva ta. Iar din spate am auzit glasul dogit al portarului, de astă dată adresându-se mie („E ora, domnule!“) şi aşteptându-mă să ies, ca să închidă poarta după mine, şi amândoi să fie convinşi că de mine au scăpat, că tu nu le-ai scăpat.

Multă vreme aveau să-mi sune, îmi sună şi-acum, în auz, vocile lor egale ca un verdict:

— E ora, doamnă, e ora, domnule, e ora, doamnă, e!

Şi ora dumneavoastră, domnule necunoscut cu ochelari fumurii, şi moartea dumneavoastră, domnule necunoscut!

Omul de lângă fereastră revine deodată dintr-ale sale şi porneşte să se caute febril prin buzunarele hainei, prin cele dinafară, cel din interior. Caută (pare-se) un anumit lucru despre care ştia bine că-l are cu sine, până şi-n buzunarul de la spate al pantalonului se caută, nu-i nici aici. Apoi din nou în buzunarele hainei, cele exterioare, cel de la piept, da, aici este lucrul pe care-l caută: o simplă foaie de hârtie, împăturită chiar între clapele portofelului de vinilin albastru, alături de plicul dreptunghiular, îngust, care va trebui s-o conțină. Lasă plicul de o parte, vâră portofelul la loc şi despătureşte hârtia, o constată pe amândouă părțile, asta e, albă, imaculată. Scoate acum şi stiloul, mi se pare că e un Sheaffer, da, sigur e un Sheaffer!, îi recunosc linia suplă, de negru strălucitor, cu bobița albă şi atrăgătoare, şi penița îngropată, de aur de 14 carate, ar trebui acum să-şi scoată ochelarii, cel puțin aşa vreau eu, ca să-l recunosc în sfârşit, dar nu şi-i.

Unde am mai văzut eu un Sheaffer ca ăsta?

Dar nu şi-i scoate, sigur că sunt ochelari medicali, şi el s-a obişnuit să citească, să scrie, să constate viața numai prin aceşti ochelari fumurii de miop. Acum totul pare pregătit pentru scris, trece însă un timp şi omul şovăie dinaintea foii

albe, îşi muşcă agitat stiloul între dinţi şi privirea lui s-a pierdut iarăşi în gol. Cercetează golul acela dinaintea lui, gol poate înţesat de întrebări şi fantasme, poate (dimpotrivă) pustiu ca toate pustiurile din lume, ce caută?, ce vrea? Se decide la fel de brusc, de altfel toate mişcările lui sunt sincopate şi nervoase, şi, cum mă concentrez din nou asupra lui, încerc să ghicesc ce gândeşte şi ce scrie, să fie o simplă scrisoare de afaceri, una de complezenţă? Nu cred să fi scris (din prima suflare) mai mult de trei-patru rânduri, fiindcă mâna încremeneşte deodată pe hârtie, omul se chinuie parcă să-şi adune gândurile şi devine limpede că-i este îngrozitor de greu. Cu mâna cealaltă îşi culege sudoarea de pe frunte, apoi dă paharul de coniac peste cap şi se-apleacă din nou, aproape înfuriat, deasupra foii de hârtie. Şterge ultimele cuvinte şi mai scrie câteva, s-ar zice că şi le rupe din trup cu carne cu tot, zadarnic însă, cuvintele se dovedesc zadarnice, şi omul aruncă pe neaşteptate stiloul din.

Unde am mai văzut eu un stilou ca ăsta, Sheaffer, şi foarte de curând, poate chiar stiloul ăsta, Sheaffer, în mâna aceluiaşi personaj necunoscut, unde?

Zadarnic însă, omul aruncă pe neaşteptate stiloul din mână, şi stiloul ajunge până lângă scrumiera în care zace o ţigară fumegând, şi omul înhaţă sălbatic plicul, hârtia, le mototoleşte în pumn şi tot le mai ţine strânse în pumn ca pe un ghem de secrete, să nu afle nimeni nimic. Fiinţa însăşi (dacă ar fi posibil) să i se ferece din nou la loc, gândirea mai ales, să nu citească nimeni în el, să nu vadă nimeni ce răni. Deşi, până la urmă, îşi descleştează uşor pumnul şi se uită la ghemotocul de hârtie în scârbă, îl leapădă alene sub masă şi nu-i mai pasă de nimeni şi de nimic. Nici nu bănuie că eu l-am văzut şi l-am urmărit, sau poate că-i este totuna, de ce să-l intereseze curiozitatea mea? Arată acum foarte trist şi clatină sceptic din cap, poate iar chestionându-se pe sine, sau poate iar chestionându-l pe Dumnezeu, despre cine, însă?, despre ce, însă? Acum soarbe ultimele picături de coniac şi oftează, eliberat, ca după descărcarea unor poveri nevăzute, cui va fi vrut să scrie, ce va fi avut să-i spună? O

femeie, un prieten, cui?

Şi din nou sentimentul că eu îl cunosc de undeva pe omul acesta, universitar, diplomat, ce-o fi, de unde oare-l cunosc? Şi dacă eu îl ştiu, el de ce nu vrea să mă ştie?, şi doar (în această clipă) se uită lung la mine, se uită drept în ochii mei, dar simt că privirea lui trece peste mine, prin mine ca prin sticlă, de ce?

— E ora, domnule!

Bun, e ora, am înţeles, plec, voi pleca, uite! Şi tu, cerberule de spital, cerberule de iad, mai du-te dracului, auzi?, uite că plec, nu-i nevoie să mi-o spui de o mie de ori!

Atunci s-a auzit bocetul strangulat, convulsiv, al unei femei, dinspre interiorul spitalului, chiar în pragul uşii, la intrare, şi-n clipa următoare a trecut pe lângă noi, coborând treptele peronului spre poartă, acea femeie care hohotea, cu părul în dezordine acoperindu-i faţa, ce păr frumos avea, în şuviţe linse, de culoarea mierei!, o fărâmă de femeie tânără, plăpândă, în rochie verde, la braţul doctorului-şef, de partea cealaltă, în halat alb, cu boneta albă căzută pe ceafă, care mai mult o târa după el şi se chinuia să-i îmblânzească dezlănţuirea de fiară, teribilă dezlănţuire, în ciuda frăgezimii sale de copil, altfel, normal, uşor de învins, cum femeia se zbătea să i se smulgă din strânsoare şi să se întoarcă înapoi, în clădirea spitalului, unde va fi lăsat desigur pe cineva mort, sau doar în agonie, definitiv condamnat, şi doctorului i-au căzut.

— Ţi-aminteşti de femeia de-aseară, când noi tocmai ne luam rămas bun, aceea pe care se chinuia doctorulşef s-o calmeze şi s-o scoată din spital? N-are decât 22 de ani, şi e căsătorită abia de patru luni, şi bărbatul ei e la fel de tânăr, nici n-a împlinit 30, l-au operat azi-dimineaţă, şi se spune că n-o să mai scape, e sigur că nu mai scapă.

Şi doctorului i-au căzut ochelarii la picioare, avea nişte ochelari cu lentile ovale, în rame subţiri de aur, şi singur şi i-a călcat în picioare, zdrobindu-i fără să vrea. Şi-abia de se mai putea opune acelei furii nestăpânite a femeii, şi se tot chinuia s-o împace, minţind-o, şi a scos-o ca vai de lume

afară, în stradă, unde aştepta. Un taxi, probabil chemat anume s-o ducă acasă. Când femeia totuşi a reuşit să-i scape, dar fără altă soluție decât să se opintească în porțile de fier, desperată, şi să-şi vâre capul printre gratii, cu fața către spital, căutându-şi omul, cel puțin imaginea lui, sau să-i transmită un ultim țipăt de dor, şi el s-o audă.

Acum nu mai plângea, ci doar obrazul.

— Asta e, ți-o aminteşti? Vine zilnic la spital şi nu se clinteşte de lângă patul lui până spre noapte, şi tot cu forța sunt nevoiți s-o scoată afară din spital, şi ea tot nu concepe că omul ei.

Ci doar obrazul îi era alb ca hârtia, poate şi-n contrast cu părul de culoarea mierei, atât de alb că-i deosebeam alunița aurie din dreptul buzei de jos, la două degete de colțul buzei, pe obrazul stâng, obraji încă adolescentini, cu trăsături şi mai purificate din cauza suferinței, şi ochii neobişnuit de mari, de un negru intens, plini de spaime. Şi spaima ei ne-a pătruns fulgerător pe amândoi, pe mine, pe tine, Horația, fiindcă fusesem martori la acea întâmplare, şi întâmplarea nu era de fel de bun augur, la chiar ceasul internării tale în spital. Moartea părea că tutelează întreg spitalul, ca într-o stare permanentă de coşmar. Şi ar fi fost extraordinar dacă, la fel de fulgerător, ne-am fi trezit în altă realitate: acasă, pe stradă, pe mare, sau într-o sală de spectacol, oriunde, aici sau în străinătate, asistând indiferenți la drama ipotetică a altora, oricât de zguduitoare, nu noi înşine să fim prinşi în capcanele unei astfel de situații fără ieşire, sau cu singura ieşire spre neant, sigur (pentru tine) spre neant! Şi-atunci doctorul s-a.

— Am întâlnit-o azi pe coridor, eu veneam de la analize, ea se îndrepta ca de obicei la etaj, spre rezerva bărbatului ei. Şi timp ca de un minut am stat față în față, adevărul e că anume m-am oprit în dreptul ei, şi ne-am privit drept în ochi. Aş fi vrut să-i spun ceva, despre el, despre ea, s-o compătimesc, să-i mărturisesc afecțiunea mea, dar nu i-am spus nimic, n-am fost în stare. Şi mi s-a părut că mă invidiază, mă urăşte, cum numai femeile pedepsite de

Dumnezeu ştiu să urască. Eu eram în afara oricărei primejdii, doctorul mă asigurase că analizele mele sunt bune, şi se vedea asta pe fața mea, pe când bărbatul ei murea, analizele lui dovedeau că va muri, şi nici n-am putut să-i, ce să-i fi spus?

Şi-atunci doctorul, calm, s-a apropiat de acea femeie, cum ea stătea cu fața către omul ei nevăzut, strangulată între gratii, şi i-a mai spus ceva în şoaptă, lângă ureche, de consolare sau de zădărnicie a oricărui protest, după care a urmat o tăcere mare, de necuprins între ei doi, cu atât mai insuportabilă pentru ceilalți care ne aflam acolo. Când, femeia s-a întors cu de la sine putere şi ignorându-l pe doctor, ca şi cum nici n-ar fi fost, nemaiavând ce să comunice cu el, s-a urcat în maşina care o aştepta, dispărând. Dar eu, şi după dispariția ei, tot în acelaşi loc am continuat s-o văd, vag conturată pe trotuar, siluetă subțire de fum, cu capul vârât între gratii şi ochii holbați spre una din rezervele de sus, doar bocetul ei dinainte sunând încă real în mine, ca un ecou nestins.

— Ce agonie lungă la omul acela, bărbatul acestei femei, toată lumea e uimită, medicii nu pricep nimic! Probabil că are inima foarte rezistentă, sau nu ştiu ce i-o mai fi ținând în viață, şi ea tot mai crede în minuni, e şi firesc, nu? Dar mie doctorul-şef mi-a spus că nu-i posibilă nicio minune, se va stinge ca o lumânare.

„Ca o lumânare, ca o lumânare!“ – la fel avea să spună şi despre tine, Horația, câteva zile mai târziu, acelaşi doctor-şef, scamatorul! Iar tu n-ai de unde şti că încă în seara aceea, în răstimpul de câteva clipe cât a mai durat vedenia femeii acolo, pe trotuar, propria mea făptură certă s-a proiectat peste făptura ei fantastă, şi de astă dată cu capul vârât între gratii, cu ochii plini de spaime, înnebunit, eu stăteam, fiindcă dincolo de porți, în spital, moartă sau numai condamnată la moarte, ca şi bărbatul acelei femei tinere, cu părul de culoarea mierei, mi-apăreai tu! Şi am fost fericit când doctorul, revenind înăuntru, miop sau orb de mânie, nu m-a recunoscut, deşi doar cu un ceas mai

devreme vorbisem cu el despre tine şi-l plătisem să aibă grijă de tine, cum a țipat scos din fire către portar şi m-a trezit din halucinația mea:

— Ce mai caută, la ora asta, oameni străini în spital?

Omul de lângă fereastră şi-a lăsat fruntea să zacă peste mâinile adunate, pe masă, nu beat, fireşte, un singur coniac nu putea să-l îmbete, nici istovit de moarte cum sunt eu. Altfel, oricât de sumbru mai înainte, arăta destul de odihnit, şi nici nu părea să-i fi murit cineva. Un om în doliu nu poartă asemenea cravată, argintie, cu puncte roşii, nici nu se apucă să scrie scrisori, la care apoi renunță. Ci, mai degrabă, doborât de-ale sale, neştiute, şi coborât într-o lume sigur lipsită de orice raționalitate, unica însă capabilă să-l scutească de martori şi judecători, în care se va fi regăsind cu sine şi cu umbrele sale, împăcat pentru totdeauna cu sine şi cu umbrele sale. De altceva, de altcineva nici nu pare a avea nevoie, cu ce i-aş putea fi eu de folos? Eu tot n-am izbutit să-mi amintesc cine este, unde l-am mai văzut şi ce va fi fost între noi doi, dacă a fost vreodată ceva! Şi, la urma urmei, asta nu mai are acum nicio importanță, aş putea foarte bine să plec şi să-l las în plata Domnului, cu toate că aştept o cafea, şi de cafeaua asta depinde cât de lucid voi fi pentru toată ziua, am încă atâtea de făcut până deseară, să cumpăr locul de veci, să comand sicriul, să tratez cu. Dar n-o să plec, şi nu din cauza cafelei n-o să plec, ci fiindcă am deodată intuiția unei dislocări a destinului meu către destinul acelui om de lângă fereastră, cu forță şi zgomot de cutremur, până-n adâncul lucrurilor, până-n temeiul conştiințelor, de parcă şi unul şi altul am duce pe suflet o aceeaşi vină grozavă, şi nimic (în vecii vecilor) nu se mai poate repara, nu ne mai poate absolvi de răspunderea comună față de nu ştiu ce, față de nu ştiu cine, acelaşi blestem de moarte ne paşte pe amândoi, tu ce crezi, Horația?

— Tare drăguț se poartă doctorul cu mine, şi atent, şi politicos! De o săptămână a început să-mi aducă zilnic flori, în fiecare dimineață câte cinci fire de flori, de la el din grădină, şi arată ca un elev de şcoală când mi le oferă. Şi

într-o zi mi-a spus că sunt foarte frumoasă, cea mai frumoasă dintre bolnavele lui, şi m-a scos la plimbare prin parcul spitalului, şi aproape două ceasuri ne-am plimbat singuri, câte n-am vorbit! Şi despre tine am vorbit, despre munca şi pasiunea ta, nu ți-a văzut încă nicio expoziție, dar mi-a promis că ne va face o vizită, după ce o să ies din spital, să-ți vadă ultimele lucrări. Sau am tăcut îndelung, el impunea asemenea tăceri, şi uneori mi s-a părut că e îndrăgostit de mine, ciudat, nu-i aşa? Alteori – că doar îi e milă de mine, are un fel foarte propriu de a, tu ce crezi, omule?

Aş vrea să cred că mă înşel, adică asupra datelor despre acest om de lângă fereastră că mă înşel, că totul se datorează acelei afinități idioate care leagă ocazional, şi pentru puțină vreme, doi amarnici de beţivi oarecari, străini până atunci, cu atât mai străini după aceea. Dar nu-i cu putință să mă înşel, intuițiile mele nu m-au înşelat niciodată, şi mă uit acum la acel om de lângă fereastră, cunoscut-necunoscut, cu un interes profund, nemăsurat, aşteptând să mi se confirme că nu m-ami înşelat. Despre ce vină comună însă poate fi vorba, despre răspunderea față de cine?, şi ce blestem ne leagă pe amândoi, cine să fie omul acesta?

— Cafeaua, domnule, mai doriți ceva?

— Încă un coniac.

— E al patrulea, domnule!

Al patrulea, al patrulea, mie cifra 4 nu mi-a plăcut niciodată, şi totuşi mereu m-a obsedat, mereu mă trezesc scriind în furie, ori caligrafiind frumos, ori desenând alandala 4, 4, 4, 4 – ce simboluri atavice rezistă încă în mine, inconştient, sau care o fi (alta) cauza acestei obsesii, şi unde o să ajung din cauza ei?

Şi din nou glasul răstit al doctorului, atunci, după plecarea Femeii cu părul de culoarea mierei, orb de mânie:

— Am întrebat, de câte ori să întreb?, pe dumneata te întreb, domnule portar: ce mai caută, la ora asta, oameni străini în spital? Şi pe dumneata, soră: de ce nu conduci pacienta sus?

— Vă rog, doamnă, vă rog, domnule, e ora!

M-am despărțit de tine fără niciun cuvânt, era ora răsunând în timp ca o fatalitate, şi ora mutilase în mine toate cuvintele de iubire, toate gesturile tandre. M-am trezit deodată singur, încremenit locului singur, nici nu ştiu când sora aceea reuşise să te smulgă din brațele mele, şi-abia acolo, atunci, zadarnic chinuindu-mă să mai dau contur presupusei tale ființe, am înțeles că dispariția ta de lângă mine, în atari împrejurări, echivalează de fapt cu un fel de altă moarte. Şi iată cum fiecare absent din lumea noastră imediată poate fi socotit ca şi mort, cine-mi garantează că toți absenții din imediata mea apropiere mai trăiesc? Aveam, firește, conştiința existenței tale dincolo de pereții clădirii spitalului, peste şaptezeci de uşi, la un anume etaj, într-o anume rezervă, şi totuşi nu te mai puteam recepta vie, de parcă, o dată cu primul tău pas în afara mea, în afara certitudinilor mele, şi te-ar fi înghițit abisul. Cu toate că de vină erau numai nervii mei sălbatic forfecați de eveniment, destrămarea vechiului acord statornic dintre noi doi, suma contradicțiilor nou ivite în situația excepțională pe care o trăiam, deopotrivă. Şi numai la gândul că-n chiar clipa aceea, mărturisindu-mi dorința de a te mai vedea o dată, am ceva urgent de comunicat pacientei Horația, care abia de-a fost internată, pe care sora tocmai o conduce spre rezerva ei, mi s-ar fi răspuns dimpotrivă că-n registrele lor nu figurează nicio Horația, că am greşit fără îndoială spitalul şi să te caut în altă parte, în care alt infern, ori altă temniță a lui Dumnezeu să te fi căutat?, numai la gândul acesta, cu întreg eşafodajul meu de percepții şi date reale prăbuşit, cu întreaga mea siguranță interioară atât de brutal zdruncinată, spulberată nu numai reprezentarea ta în mine, ci însăşi ideea despre tine, am simțit ce absurd începe să devină jocul, tiranic şi primejdios. Fiindcă, în aceeaşi măsură, puteam ajunge să mă îndoiesc şi de mine, de realitatea mea biologică, şi de-aici, de la o astfel de spulberare a ultimelor certitudini, până să alunec în propria-mi moarte, inconştient, n-ar fi fost decât un pas,

orice accident era posibil, să mă omoare gratuit careva, să mă fulgere din senin cerul, chiar şi spre sinucidere m-aş fi dus cu ochii deschişi.

— Doriți un foc, domnule?

Nu, nu eu am fost întrebat, celălalt a fost întrebat, omul de lângă fereastră. Băiatul care serveşte l-a întrebat, l-a văzut cu țigara între buze, încremenit, sunt câteva minute de când stă aşa, cu țigara între buze, încremenit, şi ezită să şi-o aprindă, poate că nici nu are chibrit, poate că nici nu ştie pe ce lume se mai află. Şi băiatul se grăbeşte să i-o aprindă, şi omul trage mecanic din țigare, şi repetat, valuri de fum îl învăluie, şi privirea lui oarbă urmează un timp modificările fumului, după care se refugiază iarăşi în pustiul din sine, singurul ce-l va mai fi reprezentând pesemne acum. Uite că sunt oameni care ajung să se confunde cu propriul lor pustiu interior, şi ce poate fi mai trist decât un om egal cu pustiul din sine?! Şi, la fel de mecanic, omul îşi împinge paharul înainte, cerând mut un nou pahar de coniac, şi nu mai schițează niciun alt gest, e ca un morman de piatră, insensibil la sunete, la lumină, insensibil la culori, la ondulațiile lumii înconjurătoare, şi tocmai pentru asta, bănuindu-l cum arde în el însuşi, cum moare acum foarte simplu şi lent, ca o plantă, ca o tăcere imensă, fără a îngădui să se exteriorizeze nimic din oroarea ce totuşi îl va fi consumând lăuntric, fiindcă şi eu (asemenea lui) ard şi mor, clipă de clipă, neştiut altora, ca o plantă, ca o tăcere imensă, fără să exteriorizeze nimic, tocmai pentru asta deci, ştiindu-mă pe mine, închipuindu-mi-l pe el, tare mult aş vrea să pot pătrunde ocult până-n țesătura lui intimă şi să descopăr ce se petrece cu el, unde mi-este el aproape şi unde se desparte de mine? Deoarece încă mă bântuie teama că undeva destinele noastre sunt tangente, deşi nu ştiu prin ce, nu ştiu prin cine, dar iată că nu-i cu putință, e ca un zid între noi care ne separă, inexpugnabil, şi nu cunosc suferință mai grea decât să vrei să mergi către un om care are nevoie de tine, poate că şi el vrea să vină către mine, fiindcă şi eu am nevoie de el, ne-am cerceta şi ne-am afla

rănile, am comunica şi ne-am vindeca unul pe altul. Dar forțe necunoscute să te paralizeze, iar gândul, şi mişcarea, şi cuvântul să-ți devină deodată imposibile, de nearticulat. Şi, la urma urmei, cine ne-a convocat aici, pe mine, pe el, în cârciuma asta infectă, la ora asta criminală, pentru ce ne-a convocat?, şi cine sunt eu, el (mai ales) cine este?

— Coniacul dumneavoastră, domnule!

Şi coniacul dumneavoastră, domnule necunoscut cu ochelari fumurii, moartea dumneavoastră, domnule necunoscut!

Venise noaptea, şi eu tot mai întârziam pe lângă ziduri, afară, sperând că se va deschide fereastra unei anume rezerve de sus, iar în cadrul acelei ferestre vei apărea tu. Dar nu s-a deschis nicio fereastră, n-a apărut nimeni, şi atunci o nouă senzație a pus stăpânire pe mine – că timpul se dilată monstruos, şi spațiul de asemeni, că pământul e gata să-şi iasă din țâțâni, ca să intre într-alt complex de rotații, nu neapărat de cataclism cosmic, ci numar de altă ordine, restructurată fundamental şi dureroasă în noile sale dimensiuni. Că va fi tot noapte la nesfârşit, şi eu voi urma legea acelei dilatări a timpului, alunecând către genuni o dată cu el, şi nu voi mai avea amintiri, amintirea ta, mai ales, şi nu-ți voi mai auzi chemările, dacă m-ar fi ajuns chemările tale. Voi fi redevenit materia moartă indiferentă la toate, şi oarecum, astfel, începea infernul meu, fiindcă infernul nu-i altceva decât negarea în tine a ideii de om, a ideii de spirit superior, negarea propriei tale umanități, cum se îmbogățeşte ea (pe baza cunoaşterii) cu imagini, cu adevăruri, despre tine însuți şi despre alții. Trebuia, firește, să existe o cauză a acestei dezagregări sufleteşti, dar n-am mai stat s-o caut, însăşi căutarea m-ar fi durut ca o rană sângerândă. Când simți că realul se difuzează în ficțiune, iar ficțiunea se populează cu monştri, nu în abstract, ci foarte concret, gata să-ți acapareze conştiința şi să ți-o împingă spre acte fatale, cel mai bun lucru e să fugi spre cea dintâi certitudine ce ți se oferă, să prinzi din urmă realul şi să te laşi victimă lui. E de o mie de ori de preferat o astfel de

condiție, oricât de nemernică, ruşinoasă, cu toate riscurile ce decurg de aici, decât să rămâi prizonier al fabulației iadului, tot căutându-i şi căutându-i o rațiune, ce rațiune poate să aibă iadul din noi decât antiumanizarea noastră?, până la urmă nici nu-ți dai seama când te-ai preschimbat în neființă.

Am ajuns astfel la concluzia că singura mea şansă e oraşul, vreau să spun: străzile lui – luminoase, nemiloase, duioase, gălăgioase, oricum, numai să fie frecventate de oameni vii, indiferent ce fel de oameni – buni sau răi, proşti sau inteligenți, anonimi sau superiori, oricum, numai să fie eliberați de spaime, mai ales ei să nu cultive spaima, şi mai ales femei, cât mai multe femei vii, în care să nu se fi instalat Moartea, şi cinice, perverse, gata să joace pe gratis, pe bani, jocul de care aveam absolută nevoie, pentru ca numai aşa să te uit sau, cel puțin, să las între mine şi tine acea distanță de securitate, enormă, dincolo de care m-aş fi regăsit pe mine însumi, la fel, eliberat de spaime, lângă pietrele mele, dăruit operei mele, definitiv. Actul meu era de o mare laşitate, recunosc, dar n-aş mai fi putut rezista dacă nu m-aş fi reintegrat lumii aceleia, sublime sau de rând, depravate sau excepționale, de la polul celălalt al morții.

— Alo, informațiile? vă rog: ce tren mai am azi pentru?

E omul acela, care vorbeşte la telefon, omul de lângă fereastră, nici n-am observat când s-a ridicat de la masă, şi Doamne, ce copleşitor arată în hainele lui de gală! Telefonul public e montat pe unul din stâlpii de susținere ai cârciumii, şi el e la fel de palid ca şi spoiala galbenă a stâlpului, ca făcând parte din propria lui materie. Aşteaptă să i se răspundă şi-şi priveşte concentrat ceasul, măsurând timpul exterior, timpul personal, de câte oare îi va fi acum sufletul cuțitat, şi câte altele i s-au?

— Bine, mulțumesc!

Agață receptorul în furcă şi murmură ceva pentru sine, dar tot nu se clinteşte de lângă telefon, parcă şovăie: să plece chiar acum, să nu plece încă?, să ia trenul imediat, să renunțe la orice tren? Îşi consultă din nou ceasul şi până la

urmă s-a decis, revine la masă, priveşte în gol, zadarnic îi caut ochii, cred că nici nu mă vede, sau nu vrea să aibă de-a face cu mine, cu ce i-aş putea fi eu de folos, ce taine extraordinare să-i împărtăşesc eu? Cel puțin de şi-ar scoate ochelarii, poate l-aş recunoaşte, şi-atunci altfel! Dar nu şi-i scoate, s-a aşezat, în sfârşit, şi soarbe alene din paharul de coniac, şi iar se uită la ceas, îndelung, ce teribil va fi sunând timpul în carnea şi cugetele lui! Va pleca, deci, unde va pleca?, el – tăcutul, oropsitul, nobilul meu partener la acest colocviu mut, de aproape două ceasuri, din ce temniță vrea să scape, către ce liman vrea să fugă?

— Oriunde, oricum, numai să.

Glasul lui neauzit, unda lui de comunicare cu mine, ceea ce consider eu că ar putea spune. Şi eu, care mă concentrez din nou asupra lui, să-l captez, să-l defrişez, să-l forțez să se dezvăluie.

— Curaj, omule, spune ce ai pe suflet?

Dar el clatină hotărât din cap, răspunzând fireşte la ale sale, ce-l mistuie neştiut, şi numai eu, în relație misterioasă cu el, mi-nchipui că-l tălmăcesc de-adevărat, auzindu-l în mine:

— La ce bun, ce rezolv cu asta?

— Poate chiar imposibilul, poate chiar.

— Nu, ştiu bine că nu!

— Cel puțin, spune-mi: cine eşti, de unde te cunosc?

Şi din nou acel zid indestructibil între noi, cu neputință de escaladat, cum între mine şi tine, Horația, acea distanțare conştientă de securitate, atunci, după internarea ta în spital, când goneam dinspre tine spre oraş, ca spre polul celălalt al morții.

Degeaba însă am căutat oraşul ca pe o salvare, oraşul m-a refuzat. Mai bine zis – cu starea mea inadmisibilă pentru nişte oameni sănătoşi, de neacceptat pentru nişte oameni beți, fiindcă toți oamenii până la unul erau beți – nu de alcool, desigur, ci de iluziile lor, şi de certitudinile lor, de acea exasperare a vieții care trebuie trăită până la epuizare, fără compromisuri, nici nu mă puteau admite, şi nu m-au

admis. Tocmai fiindcă există un instinct care te avertizează asupra oricărui intrus posibil în lumea ta, neaderent la lumea ta, şi-n ordinea lor de delir vital colectiv eu aduceam dimpotrivă un aer de dezordine şi dezolare, flagrant, eram cel mai primejdios dintre intruşi. Drept care, într-un cuvânt, oamenii aceştia euforizaţi şi patetici n-aveau nevoie de mine, de altfel cum le-aş fi putut rezista, atâta vreme cât între ordinea mea şi ordinea lor?, trebuia să mă spulbere din calea lor şi m-au spulberat. Valuri peste valuri de oameni invadaseră străzile, niciodată nu mai văzusem oraşul atât de încărcat de patimi ca-n noaptea aceea, intrau şi ieşeau de la cinematografe, ieşeau sau dădeau buzna în cârciumi, convulsie continuă de trupuri care se cerşeau, deschis, mutual, şi-şi răspundeau, se acceptau fără echivoc. Se găseau parcă în aşteptarea unui eveniment senzaţional, a unui deznodământ eliberator de cenzuri şi conformisme, îi bănuiam cum acumulează pe încetul (ca sub influenţa unor astre demente) o altfel de energie a cărnii, o altfel de furie a sângelui, şi le presimţeam ţesuturile cerebrale îmbibate ca de un fel de infuzie de stupefiante, şi fiecare era cu perechea lui, chiar şi cei temporar stingheri devenea limpede că au către cine goni, cu cine-şi trăi până la capăt noaptea în desfrâu, fiindcă erau destule femei ale nimănui care acelaşi lucru îl urmăreau. Şi doar eu eram singur, singur de tot, Horaţia, fără tine, fără măcar ideea despre tine, şi uneori aveam impresia că te văd conturată în alte trupuri, cu linia picioarelor tale înalte, linia sânilor tăi buimaci, şi proiectată pe alte obrazuri, cu ochii tăi foarte alungiţi, buzele tale foarte moi, cum mă ispiteşti şi mă vrei, şi nu de puţine ori, uluit, fermecat, pătrunzând în iraţional ca-n zona virgină a altei biografii, mă îndreptam către acele femei ca spre tine însăţi – şi una a ţipat înfricoşată, şi alta m-a făcut neom, şi însoţitorul alteia m-a azvârlit cât colo, iar de palmele altuia n-am scăpat decât.

— Dă-mi, te rog, o fisă de telefon!

Ar fi trebuit să-l observ, nu l-am observat, vorbesc de omul de lângă fereastră necunoscutul-cunoscut, nu ştiu

când iar s-a ridicat şi a apărut din nou tot lângă telefon, să telefoneze iar cuiva, cui să telefoneze?, ce altă ieşire, evadare o mai fi căutând? Vârâ fisa în aparat şi aşteaptă câteva clipe să-i vină tonul: *3,* şi iar *3,* apoi *9*, mai departe nu văd, stă acum cu spatele la mine, acoperind cu înălțimea lui aproape tot stâlpul, şi nu văd ce număr formează, arată cumplit, ca o imensă pasăre neagră, cum sprijină ca de piatră stâlpul şi încleştat pe receptor. Se pare că nu-i răspunde nimeni, oare cu ce pustiu de casă ori de altă viață omenească va fi voind să comunice?, şi telefonul (dincolo, în pustiu) sună, şi sună, până aici se aude cum sună: „Salvați Sufletele Noastre! Salvați Sufletele Noastre! Salvați Sufletele Noastre!“ – zadarnic însă, nu receptează nimeni apelul acestor S.O.S.-uri desperate. Şi totuşi omul nu renunță, e hotărât să aştepte, să, până când?

Şi una a țipat înfricoşată, şi alta m-a făcut neom, şi însoțitorul alteia m-a zvârlit cât colo, şi de palmele altuia n-am scăpat decât fugind, pălmuit în schimb de ocara şi înjurăturile lui.

Aşa am ajuns aici, în cârciuma în care mă aflu acum, poate la aceeaşi masă, nu-mi mai amintesc bine, şi cârciuma era plină de oameni beți, aşa cred, pentru că tot cuprinsul cârciumii era un vuiet, nicio vorbă nu suna în mine cu înțelesul ei firesc, toate vocile acelor oameni beți sunau în mine ca nişte zgomote, mai scăzut, mai puternic, zgomote peste zgomote, fără nicio noimă, asurzitoare, şi plutea un aer greu, stătut, peste toate, şi nici unui chip nu mai reuşeam să-i deosebesc trăsăturile, toate chipurile arătau diforme, apoase, translucide, ca ale unor umbre de sub pământ. Un timp chiar am crezut că zac sub pământ şi nu mai e de perceput altă realitate decât aceea, de beznă, de umbre, când s-a făcut deodată lumină, vreau să spun că obiectele şi ființele mi-au apărut deodată foarte clar, toate ca într-un panopticum, iar în cadrul uşii, chiar atunci dând să intre, am zărit-o pe femeia de la spital, Femeia cu părul de culoarea mierei, aceeaşi care.

Dumnezeule, Horația, o clipă, te rog!, da, se întâmplă

ceva, se întâmplă ceva de necrezut! Probabil că totul se datorează facultății mele excepționale, confirmată în atâtea alte ocazii, şi cu tine confirmată, de a capta de la mare depărtare făptura cuiva anume, cum vine pe neştiute către mine, eu chemând-o, ori ea căutându-mă, nu ştiu încă, taina asta n-am putut, nu pot s-o dezleg, şi cum făptura aceea pătrunde în câmpul meu vizual, sau numai în câmpul meu auditiv, să dialogheze cu mine, şi chiar fără să comunicăm, chiar dacă nu se determină altfel nimic, însuşi faptul atracției, şi faptul de a se fi răspuns acestei atracții, conferă destinelor noastre (al meu, al celeilalte) ceva de mister solemn şi emoționant.

Fiindcă iată ce se întâmplă, ce s-a întâmplat!

Exact în clipa în care urma să-ți evoc neaşteptata apariție a femeii de-atunci, în noaptea de-atunci, în cadrul uşii acestei cârciumi, femeia fiind însăşi necunoscuta aceea tânără şi firavă de la spital, cu părul de culoarea mierei, care trecuse câteva ceasuri mai devreme pe lângă noi, hohotind şi zbătându-se în brațele doctorului să scape, ca să se întoarcă înapoi, în clădirea spitalului, unde (mai târziu am aflat, de la tine am aflat) şi-l lăsase pe bărbatu-său în agonie, definitiv condamnat, iat-o acum, exact în această clipă, scornită parcă telepatic şi reîncarnată vie ca dintr-o imaginație prea plină de existența ei, apărută aşadar din nou, aici, în pragul aceleiaşi cârciumi. Atunci, în noaptea de-atunci, îmbrăcată în verde, acum – îmbrăcată în doliu. Pesemne că tot azi-noapte i-a murit şi ei bărbatul, tot la primărie va fi fost şi ea pentru actul de deces. Atunci – cu frumosul ei păr de culoarea mierei, în dezordine, căzut peste față, acum – părul adunat într-un batic negru care-i înfăşoară fața ca o cască, şi obrazul, buzele, privirea – la fel de albe ca şi atunci, doar alunița aurie mai evidentă pe obrazul de un alb tragic, obrazul stâng. Şi atunci tot ca o halucinată în pragul uşii, n-am înțeles ce voia, pe cine căuta, dacă nu venise ca şi mine să-şi afle printre oamenii vii de-aici ultima şansă, ori să-şi plângă nenorocirea în paharul cu vin, de altfel a şi dispărut imediat, s-a mistuit în noapte, desigur înfricoşată de iadul

acela de bărbaţi beţi, stranii ca nişte umbre de coşmar, prea repede a dispărut. Deşi, grozav mi-ar fi plăcut să vină la masa mea şi să tacă, numai să ne privim şi să nu ne spunem nimic, cel mult eu să-i fi spus în gând, atât de intens gândind această declaraţie încât să-i fi fost uşor s-o recepteze: „Tu ai omul tău condamnat la moarte, eu am femeia mea condamnată la moarte, de ce să credem că ne găsim aici datorită hazardului, că tot hazardul ne va rupe unul de altul, poate că dimpotrivă e sortit să rămânem alături pentru toată viaţa, nu te teme că se vor furişa morţii între noi, te voi iubi mult prea mult ca să n-aibă loc între noi morţii, şi poate că într-o zi şi tu, de ce nu?, de ce?“ – Dar a dispărut imediat, s-a mistuit în noapte, şi eu am rămas la aceeaşi masă, stingher, să-mi înec în coniac durerea, deşertăciunea, şi n-am înţeles ce voia, pe cine căuta, nici acum nu înţeleg de ce a revenit tot aici, tocmai azi, şi exact la această oră, cine şi pentru ce a convocat-o? Numai dacă nu va fi voind şi ea să-şi înece durerea în coniac, pentru care şi-i strig negrăit: „Vino, Femeie cu părul de culoarea mierei! Vino şi aşază-te la masa mea, uită-te la mine şi bea din paharul meu, de unde ştii că nu ne suntem fiecare celuilalt ultima şansă? Crezi că n-am avea puterea să ne spulberăm din memorie morţii, pentru ca să ne regăsim ca amanţi şi să?“ – Şi, Doamne, cu câtă formidabilă precizie, în cele mai mici detalii, se suprapune trecutul peste prezent, prezentul peste trecut, e ca şi cum timpul care s-a scurs şi timpul care se scurge ar fi devenit un fantastic timp de piatră, un timp ferecat, un fel de moarte clinică a timpului, de suspensie între infinitul mic şi infinitul mare, iar singurul lor semn de durată constituindu-l chiar imaginea încremenită, pe pragul uşii, a acestei femei îndoliate!

Ce vrei, femeie nefericită, pe cine cauţi? Bărbatul tău e mort, care dintre vii ţi l-ar putea înlocui? Şi, dacă aş fi eu acela, de ce nu te uiţi în ochii mei?, unde te uiţi şi pe cine?

Ei bine, Horaţia, oricât de paradoxal ţi s-ar părea, mie de asemeni, află că privirea femeii, ca vrăjită, a căzut pe omul de la telefon, şi omul de la telefon simte această privire

ațintită deodată asupra lui, are o crispare bruscă, tot ce se poate şi o senzație de gheață, ca sub apăsarea drept în ceafă a unei ipotetice țevi de pistol. Fiindcă din această clipă, incapabil să se înfrunte cu privirea ei de-a dreptul, mişcările lui sunt acum anevoioase, abia controlate, prelungind parcă o stare de letargie şi de îndoială înfricoşată. Chemase până adineauri pe cineva la telefon, chemarea lui, după cum ştii, a sunat îndelung în gol, cine a venit totuşi să-i răscumpere alarmele, aşteptarea?, chiar femeia pe care o va fi căutat-o, ori altcineva trimisă anume să-i ia locul?

Martor uluit al acestei întâmplări ciudate, sunt liber să fac orice supoziții, coincidența aparițiilor ei aici nu mă mai intrigă, altceva mă intrigă, mă văd, vrând-nevrând, angajat în aventura lor ca-n miezul unei enigme şi trebuie s-o lămuresc.

În cele din urmă omul agață receptorul în furcă şi se întoarce, tot anevoie, tot cuprins de temeri. Şi din nou altă uimire săgetându-mă, altă descoperire împietrindu-mă, ce dusă pe câmpii trebuie să-mi fi fost mintea, sau prea amețită de băutură, dacă nu l-am recunoscut din chiar prima clipă. Dar eu aşa l-am ştiut de totdeauna – mereu în halat alb, şi cu beretă albă pe cap, o singură dată i-am văzut stiloul Sheaffer, când ți-a semnat hârtia de ieşire din spital, şi o singură dată i-am văzut meşa de păr brumăriu, când şi-a scos bereta de pe cap, zguduit el însuşi de ceea ce avea să-mi comunice, şi mi-a comunicat, în aceeaşi zi, în numele comisiei de somități medicale: „Domnule, suntem dezolați, doamna e condamnată, nu se mai!“ – Da, numai aşa l-am ştiut, de-aceea nici nu l-am recunoscut din prima clipă, acum ochelarii fumurii nu mi-l mai interzic pe cel bănuit, uitasem că-n locul celor cu lentile ovale, în rame subțiri de aur, zdrobiți, când cu femeia de-atunci „aceeaşi de-acum, în timp ce se chinuia s-o scoată din spital, chiar a doua zi şi-a cumpărat alții, cu rame groase de bagă şi lentile fumurii, slavă Domnului!, acum îl recunosc. Deşi nu stiloul, meşa, ochelarii mi-l relevă cu orice preț în adevărata lui identitate, ci uimirea (la fel de amară pentru amândoi) cu care ei înşişi

se înfruntă, femeia împietrită pe pragul uşii, el împietrit lângă telefon, amândoi (față în față) restabilind datele unui cuplu, în fulgerarea scenei de-atunci, pe care n-am să-l uit niciodată.

E doctorul care s-a îngrijit de tine, acelaşi care s-a îngrijit de bărbatul acestei femei!

Şi dacă de prezența mea nici nu s-a sinchisit până acum, de ce-l tulbură surprinzătoarea apariție a femeii aici? O aştepta cu adevărat să vină, ori e simplă întâmplare că femeia s-a abătut pe-aici? Şi de ce privirile lui sunt umile, privirile ei – disprețuitoare şi reci? Va fi iubind-o omul acesta, şi femeia ştie, sau intuieşte, şi tocmai azi, când i-a murit bărbatul, triumfând în devotamentul ei, a venit să-i spună că n-are alt răspuns decât zâmbetul cu care-l sfidează, muțenia cu care-l desfide, duşmănia cu care i se opune?

Multe întrebări ar fi încă posibile, şi obligatorii, legitime, şi printre ele poate singura care să despice enigma în două, pentru ca adevărul să țâşnească nemaipomenit la iveală, dar femeia nu-mi lasă timp nici măcar să gândesc aceste întrebări, a dispărut, s-a dat un pas înapoi şi s-a mistuit în vălmăşagul lumii de pe stradă. Extraordinar ce simplu (ca şi-n noaptea cealaltă) a ieşit din cadrul consistenței sale reale, ca să se piardă în irealitate, dincolo de vederea mea, şi zadarnic mai sper că va reveni, de unde?, până şi doctorului nu-i vine a crede: a fost vis, a fost adevărat?

Nu, n-a fost vis! Şi nici amândoi (eu, el) stăpâniți simultan de aceeaşi obsesie, care să se fi întrupat pentru amândoi atât de concret, cu virtuți atât de profund hipnotice, dincolo de orice logică şi luciditate, ilogic şi torturant, în ființa acestei femei foarte reale. Din contră, ilogic şi torturant mi se pare doar refuzul femeii de a-l accepta pe acest semen al meu chiar şi ca entitate biologică oarecare, impersonală, în zona ei de mişcare obiectivă, rațională, şi de a se lăsa eventual consolată de vorbele lui false, convenționale. Deşi, indiferent de cauzele acestei rupturi, şi fără a mă implica în conştiința femeii, simt că-l urăsc pe nefericitul ăsta de

doctor, probabil ca şi ea urându-l, nu fiindcă soarta l-a ales tocmai pe el să dea bolnavilor noştri sentințe de moarte, ci pentru dezolantul aer ştiințific cu care a bâjbâit (şi va bâjbâi încă multă vreme) prin misterul de infern absolut al maladiei care l-a răpus pe bărbatul ei, te-a răpus pe tine, Horația. După cum şi pe Marele Dumnezeu îl urăsc nu pentru condiția la care ne-a osândit pe toți fără deosebire, ci pentru deznădejdea sădită în noi de a nu putea răspunde la întrebarea dacă există sau nu, aşa că, în sfârşit. Cel puțin, imbecilul, adică el, doctorul, de-ar alerga pe urmele femeii, s-o aducă înapoi şi să se justifice, s-o împace şi să-i recâştige omenia, nu-i dă nimeni dreptul să distrugă şi ce a mai rămas om în cineva, chiar dacă meseria te-a făcut suflet de piatră şi.

Dimpotrivă însă, iată-l: sumbru şi descumpănit, şovăind, uitându-se de jur împrejur şi căutând pesemne un nou punct de sprijin, sau poate un aliat, un confesor căruia să-şi descarce sufletul, față de care să se disculpe. Acum mi-e şi milă de el, totdeauna mi-a fost milă de oamenii slabi şi incapabili să-şi domine destinul, dacă, mai ales azi, destinul lui se cheamă Femeia cu părul de culoarea mierei! Şi, la urma urmei, ce ştiu eu din câte vor fi constituind secretul lor?, şi de ce să-l urăsc pentru o neputință care de fapt (în fața aceleiaşi maladii) e neputința tuturor medicilor din lume? Şi el are acum o tresărire, abia acum pare a mă fi recunoscut, şi el vine împleticit către mine.

— Îmi dai voie să stau la masa dumitale?

— Poftiți, domnule doctor!

I-aduc eu însumi paharul de coniac şi i-l aşez în față, îndemnându-l să bea, dar nu bea, împinge cu un gest moale paharul într-o parte, se uită răvăşit în pământ.

— Când a murit Horația?

— Azi-noapte, pe la două.

— A suferit mult?

— Nu, aşa cum ați prevăzut: s-a stins ca o lumânare.

Îşi încleştează mâinile pe masă, una în alta, şi privirea lui urcă din pământ, întunecată, saturată de nelinişti, peste

mine, mereu în golul de dincolo de mine.

— Şi bărbatul acelei femei care a trecut adineauri pe-aici, ai văzut-o, tot azi-noapte a murit, puțin după miezul nopții, a murit foarte greu.

— A fost şi ea de față?

— Era cea mai în drept să-l asiste.

— Presupun că ați făcut totul ca ea să suporte cât mai.

— Da, fireşte.

— Şi-atunci, de ce?

„De ce, trecând pe-aici şi întâlnindu-vă aici, s-a purtat cum s-a purtat?“ – dar nu izbutesc să-mi continui gândul, el mi-a şi intuit întrebarea, ochii lui se pironesc deodată asupra mea, şi eu tac în mare cumpănă, şi el mi-apare de un calm năucitor:

— E convinsă că eu i-am omorât bărbatul!

I-aduc din nou paharul în față şi i-l vâr, aproape cu forța, între mâinile încleştate pe masă.

— Beți, domnule doctor!

Soarbe numai, o dată, încă o dată, şi mâinile îi tremură, şi-i simt ființa toată concentrată pe îngustul perimetru al uşii de la intrare, parcă tot temându-se că femeia se va fi întors, el însuşi (săgetat) se întoarce cu fața către uşă, dar nu-i nimeni; şi el răsuflă uşurat, revine şi mai soarbe o dată din coniac, rămâne aşa – cu ochii adânciți în pahar.

— Am ştiut de la primele analize că omul e pierdut,

(„Eu nu l-am văzut niciodată, cum o fi arătat?“)

— în această privință am ajuns să nu ne mai înşelăm, e tot ce-am câştigat în lupta cu această maladie nenorocită, doar timpul ce-l mai avea de trăit nu l-am fi putut preciza,

(„Şi cum l-o fi chemând, pe ea cum o fi chemând-o?“)

— fiecare dintre oamenii aceştia îşi consumă în alt fel şi pe altă durată agonia, în funcție de o sumedenie de necunoscute pe care nu le putem controla, acolo, înăuntru, se desfăşoară un proces

(„E uşor de spus – e tânără şi o să-şi refacă viața!, dar ce viață va mai fi şi asta, când eşti sortită să duci cu tine, în tine, un mort, toată viața?“)

— pe care noi, cei dinafara organismului bolnav, n-avem cum îl urmări şi nici decide asupra evoluției lui, cert este însă că orice intervenție urgentează procesul şi-l împinge spre deznodământ, e una din anomaliile de azi ale chirurgiei, pentru care nu de ignoranță sau tâmpenie putem fi acuzați, cel mult compătimiți pentru curajul nostru dement de a căuta, de a verifica, fiindcă totuşi

(„Ştiu, ştiu!“)

— fiindcă totuşi erorile nu mai sunt ale noastre, sunt erorile lui Dumnezeu, sau poate satisfacțiile lui, victoriile lui ultime asupra speței umane, la acest sfârşit de.

— V-ați ocupat personal de cazul lui?

— Încă de la început, deşi, la început, din motive strict obiective, ca de oricare altul, dar mai apoi.

— Mai apoi?

— În sfârşit, o s-ajung şi la asta, trebuie să ai răbdare şi să m-ascultați până la capăt, dacă te stingheresc însă.

— Nu, domnule doctor, vă rog!

— Adevărul e că la momentul internării, oricât am căutat, omul nu oferea niciuna din datele excepției,

(„Mereu căutați voi excepții, excepții!“)

— se încadra perfect în categoria generală a celor lipsiți de orice şansă, pentru el nu existau decât două soluții: ori să se stingă sub ochii noştri, şi noi să-l asistăm impasibili, cu brațele încrucişate, ca-n grevă, de mult conştiințele noastre au renunțat să mai fie răspunzătoare față de asemenea morți, de ce altfel, când şi-aşa competența noastră, mă-nțelegi, nu? ori să-l fi

(„Obişnuit, de câte ori ieşeam în oraş, îți telefonam: *Ce mai faci, Horația?* – doar să-ți aud glasul, şi glasul tău, certitudinea că exişti acolo, în casa mea, mi-erau de ajuns, ce-ar fi să-ți telefonez şi-acum?“)

— ori să-l fi dat soției lui acasă, ca-n sute de alte cazuri, cum ți-am dat-o şi dumitale pe Horația, pentru că

(„Dar tu ai murit, cine să-mi răspundă la telefon?“)

— pentru că n-avem paturi suficiente, şi pentru că n-avem cum ne face meseria pe alți pacienți mai banali, în

categoria maladiilor clasice, vezi cu ce cruzime gândesc acest lucru?, şi i l-am fi dat ei, să se îngrijească ea de

(„Şi ce-ar fi să-l dau dracului cu poveştile lui, ce mă interesează pe mine poveştile lui?“)

— să se îngrijească ea de agonia lui, noi, cel mult, asigurându-i morfina necesară şi minciunile de rigoare cu care să-l mintă, dar eu m-am hotărât pentru a treia soluție,

(„Dumnezeule, o bănuiesc!“)

— deşi, niciunul dintre colegii mei n-a fost de acord, toți socoteau această a treia soluție pe drept cuvânt inutilă, şi nimeni nu şi-a explicat patima cu care m-am bătut pentru această soluție, mai ales că pe la colțuri s-a şi rostit cuvântul *crimă,* pacienții l-au rostit, nu-i de mirare că l-a preluat şi soția lui, dar eu am hotărât să-l „deschid” şi l-am „deschis”.

— Din curiozitate ştiințifică, domnule doctor?

— Oarecum.

— Ce înseamnă oarecum?

— În orice caz, față de ceilalți, şi doctori, şi pacienți, a constituit justificarea mea principală, cu soția lui nici n-am stat de vorbă, n-aveam nevoie de consimțământul ei.

— Deci, a mai fost un motiv?

— Vreau să spun că boala se localizase pe un organ pe care nu mai operasem până atunci, şi era datoria mea să.

— Domnule doctor, a mai fost sau nu şi alt motiv?

— A fost.

Bem amândoi deodată, bântuiți parcă de o sete pe care sigur coniacul nu va putea să ne-o potolească, mai degrabă acționând amândoi ca sub vraja unei forțe oculte: eu sunt viu, el e viu, dar între noi doi vă aflați voi, morții – tu, Horația, şi bărbatul acelei femei!, şi doctorul ăsta e călăul vostru, nu-mi pasă că doar îl reprezintă pe Călăul cel Mare, eu tot cu el o să mă.

— Cere şi pentru mine o cafea.

— Ei, băiete!

Dar cu ce preț v-ar mai putea răscumpăra el moartea, ce-aş folosi eu (de pildă) ucigându-l, sau târându-l în piața publică şi arătându-l mulțimii: „Uitați-l, acesta e ucigaşul

femeii mele şi al bărbatului acestei!“ – la ce bun?, aş fi atunci mai puţin singur, şi împăcat, şi răzbunat?

— Două cafele, băiete, şi un sifon, sau o apă minerală, indiferent ce!, doriți cumva şi un coniac, domnule doctor?

— Nu, mulțumesc.

Sau „cumva, Femeia cu părul de culoarea mierei ar accepta, prin atât, să se unească cu mine, să fie, de-acum înainte, în locul tău, geniul care să-mi patroneze pietrele?, şi ar fi suficient atât pentru ca blestemul?

— Ce motiv a mai fost, domnule doctor?

(„Pe tine însuți, nefericitule om, ce blestem te-apasă?“)

— L-aş numi „a doua curiozitate”, dacă această expresie fără sens te poate mulțumi, o curiozitate foarte personală, pe care n-aş fi putut să mi-o satisfac decât aşa, „deschizându-l,“ dar n-ai să înțelegi nimic, după cum nici colegii mei, asistenții direcți, n-au înțeles nimic, nici atunci, nici după aceea, când analizele şi-au primit confirmarea sub ochii noştri, iar eu n-am socotit necesar să mă confesez nimănui, eşti cel dintâi căruia mă confesez, şi singurul, fiindcă după asta, nu ştiu de ce o fac, sau poate că ştiu, cineva tot trebuie să dețină această taină, pentru că despre o taină e vorba, şi întrucât decizia mea e luată.

— Ce decizie, domnule doctor?

— Să revin, scuză-mă!

Horația, observi cum alunecă pe lângă întrebări ca şarpele, ce răspundere o fi vrând să evite? Scoate o țigare, mă grăbesc să i-o aprind, mi-aprind şi eu una, fumăm un timp, degeaba îi caut privirea, privirea lui stă mereu adâncită în sine.

— Eram, aşadar, mâna întâi la operație, obişnuit cu doar doi secunzi, dar atunci i-am *obligat* pe toți medicii secției să participe, pasămite, Doamne, să le solicit inteligențele şi iscusința: „Şi dacă se infirmă rezultatul analizelor, sau reuşim prin extirpare să?“ – aşa le-am spus, de fapt având absolută nevoie de un fel de alibi față de propria-mi conştiință.

(„Aha, aha!“)

— şi niciodată n-am lucrat mai atent, şi extraordinar de calm, aproape cu duioşie, cu secretă adeziune, ca şi cum, printr-o fantastică dedublare, aş fi lucrat pe mine însumi,

(„Ce vrea să spună omul ăsta, unde vrea să ajungă?“)

— emoția a apărut mai târziu, ce clipă, Isuse!, când ne-am trezit cu toții în fața imaginii lugubre pe care o căpătase organul bolnav al acelui om, zadarnic aş încerca să-ți explic, sau încearcă numai să-ți închipui: o celulă, o simplă celulă, altfel infinitezimală, cum creşte şi creşte, potrivit unor legi speciale, încă misterioase, şi ia înfățişările cele mai stranii, şi strică echilibrele lumii noastre organice, şi sufocă pe încetul toate celulele vieții, fiindcă ea e moartea însăşi, moartea vie, în continuă mişcare, de extirpare nici nu putea fi vorba, alibiul meu nu mai făcea doi bani,

(„Pe unde o fi rătăcind acum femeia aceea, Femeia cu părul de culoarea mierei, să audă şi ea această tragică spovedanie?!“)

— şi careva dintre colegii mei a exclamat: „Dumnezeule mare, al dracului de frumos mai arată!“, şi altul a replicat: „Grozavă frumusețe, n-am ce zice!“, şi al treilea a întrebat: „V-ați întrebat cum va arăta omul, peste ani şi ani, dacă se va lăsa invadat de celula asta blestemată?“, şi numai unul a râs, dar cu ce râs macabru: „La congelare, stimați colegi, urgent la congelare!“,

(„Umorul vostru, calitatea întâi!“)

— şi-apoi s-au pornit să analizeze, să comenteze, exaltându-se, contrazicându-se, lansându-se cu vehemență în teorii care de care mai absurde şi idioate, şi-n soluții la fel de absurde şi idioate, fiindcă în realitate ştiința lor era simplă spoială, niciodată nu mi-au apărut mai mici şi mai găunoşi,

(„Vă cunosc, vă cunosc!“)

— ca-n fața acelui mister al morții care lucra, mai ales atunci lucra, deschis, la vedere, chiar sub ochii lor, o! cum lucra acel mister al morții, în timp ce numai eu

(„Să plătesc şi să plec, să pornesc pe urmele femeii în doliu şi s-o găsesc, s-o iau uşor de braț şi să-i spun, ce să-i

spun?”)

— în timp ce numai eu urmăream spectacolul, ei bine!, nu te speria, moartea în acțiune e totuşi un spectacol, forma asta de spectacole dintre cele mai halucinante, îl urmăream aşadar cu o emoție rece, aproape sfidătoare, ai să-nțelegi lucrul ăsta ceva mai târziu, văzusem ce era de văzut, constatasem ce era de constatat, curiozitatea mea ştiințifică şi cealaltă curiozitate, personală, îmi fuseseră satisfăcute, de altceva nu mai aveam nevoie,

(„Făgăduisem să-ți povestesc despre acea fatală, obsedantă domnişoară Sibylla, n-o să-ți mai povestesc, e-atât de banală povestea ei în comparație cu!“)

— dar tot mie îmi revenea datoria să hotărăsc sfârşitul, agonie lungă sau moarte imediată, asta şi aşteptau bravii mei colegi, din milă sau din silă față de propria lor profesie, ca omul acela să moară, unul a şi mormăit, l-am auzit bine prin masca de vată: „La ce bun, cui mai ajută acum?, să terminăm odată, cel puțin învățăm şi noi ceva nou, iar pe el îl scutim de dureri!“, pricepi?

— Pricep.

— O simplă incizie cu bisturiul, şi omul ar fi murit sub bisturiu, simplu, fără probleme, după care, fireşte, ne-am fi repezit asupra lui să-l scotocim pe toate părțile: „Na, săturați-vă, îmbuibați-vă, şi învățați, ignoranților, învățați, dacă e ceva de învățat!“, de ce n-am făcut-o?, am ordonat dimpotrivă să-l închidă la loc, ei să-l închidă, eu am fugit, pentru prima oară când fugeam de la o operație, înainte ca operația să se fi, de ce am fugit?

— De ce, domnule doctor?

Ni s-au adus cafelele, sunt prea fierbinți, nu ne atingem de ele, şi şoapta doctorului – stinsă:

— De ce.

Nici interogativă, nici afirmativă, ci tonalitate albă, neutră, deşi în conținutul ei presimt mari prăvăliri ale conştiinței, adevărata confesiune abia acum începe, şi eu va trebui să-l las să vorbească, să-mi interzic toate replicile interioare, mi-e teamă că personajul acuză mai mult decât o

explozie de remuşcări tradive, şi de eliberare prin confesie, cine ştie?!

— V-ascult, domnule doctor!

— Din ziua aceea procesul meu de dedublare s-a fixat definitiv şi s-a adâncit, eu încetasem să mai fiu eu şi devenisem *celălalt,* îi pândeam reacţiile, modificările, etapele luptei cu moartea ca pe un alt trup al meu, şi toate astea încercam să le reproduc, să le repet în mine cu aceeaşi acuitate. Deşi, îţi imaginezi, numai teoretic, în supoziţii aproximative, fiindcă nicio clipă condiţia mea n-a fost egală cu condiţia lui, în faţa morţii ca finalitate universală el se găsea cu câţiva paşi mai înainte decât mine, şi totuşi, cum să-ţi spun?, geamănul meu să fi fost şi nu s-ar fi bucurat de mai mare ataşament din partea mea, era o dăruire care depăşea relaţia obişnuit acceptată medic-pacient, era, dacă vrei, penitenţa mea.

— Faţă de care păcat, domnule doctor?

— Acelaşi lucru s-a întrebat şi el, pe sine s-a întrebat, când într-o zi parcă s-a rupt ceva în el şi au început durerile.

— A avut dureri mari?

— De o violenţă pe care n-am reuşit niciodată s-o realizez, la oricât de cumplite torturi m-aş fi lăsat supus, în cazul meu – durerea ar fi fost la suprafaţă, în cazul lui – durerea se forma în înseşi rădăcinile fiinţei lui: – „Ard tot ca un foc!“ îmi spunea, dar focul ăsta rămânea mereu exterior puterii mele de receptare, cu atât îl puteam ajuta: să i-l temperez pe timp limitat, pentru că eram obligat să respect un anume regim de morfină, altfel, chiar că l-aş fi omorât înainte de a fi murit de moartea lui. Şi-n mine se aduna doar groaza, la început subţire, ca un abur, apoi din ce în ce mai groasă, ca o lavă în clocot continuu, a fost singura stare specială pe care am înregistrat-o atunci despre mine, într-un fel era reflectarea durerilor lui în mine, dar asta nu m-a îndepărtat de el, dimpotrivă, ceasuri întregi mi le petreceam lângă patul lui, uneori veneam şi noaptea, şi mereu îl incitam să-mi spună ce simte, ce gândeşte, tot!, îi aplicam un simulacru de tratament a cărui eficienţă ştiam bine că-i nulă, dar în

numele acestui simulacru legalizat îi exploram subconştientul ca pe o mare necunoscută, şi revelațiile lui le notam într-un carnet personal, pe zile, pe ceasuri, colegii mei râdeau şi mă ironizau, erau convinşi că fac act de cercetare ştiințifică, idioții!, dacă ar fi cunoscut adevărul.

— Ce adevăr, domnule doctor?

— Lasă-mă să ajung până la capăt, sunt încă fapte de care trebuie să mă eliberez. Şi într-o bună zi mi-a spus, era foarte trist: „N-am avut somn toată noaptea, şi mi-am făcut examenul întregii vieți, până la amănuntele cele mai nesemnificative, neîndurător mi l-am făcut, dar n-am găsit nimic ce să-mi reproşez, eu am dus o viață onestă, banală, iar conştiința mi-e limpede ca oglinda, nicio pată, de ce, atunci, sunt osândit să plătesc cum plătesc?“ – aşa mi-a spus. Şi fiindcă pornisem de la penitența mea, şi dumneata m-ai întrebat: „Față de care păcat, această penitență?“, dă-mi voie, la rându-mi, să te întreb: de unde această vină ce ni se impută la un moment dat, la o judecată la care nici nu suntem chemați?, şi, dacă se dovedeşte că suntem nevinovați, de ce totuşi trebuie să plătim?, şi cine are dreptul să ne pedepsească cu asemenea pedeapsă?

— Se răceşte cafeaua, domnule doctor.

— Răspunde-mi, te rog!

— Dumneavoastră ce i-ați răspuns acelui om?

— L-am mințit, bineînțeles, cum i-am mințit şi pe toți ceilalți dinaintea lui, cum te-am învățat şi pe dumneata s-o minți pe Horația, scornind pentru fiecare alt diagnostic, dintre cele mai plauzibile, în termeni foarte amețitori pentru profani, şi adăugând mereu la tratament altă medicație iluzorie, de complezență, într-o conspirație absolută a tăcerii, în privința asta am ajuns experți.

— Era drept aşa?

— Dacă am şti ce e drept şi ce e nedrept în această viață concepută strâmb, organizată strâmb, mergând tot mai strâmb spre un final pe care nu-l cunoaşte nimeni!

— Ați cuprins-o şi pe ea, vreau să spun – pe femeia lui, în conspirația asta a dumneavoastră?

— Mai ales pe ea, şi o vreme lucrurile au mers bine, a fost aliatul nostru principal în această comedie tragică a iluziilor dirijate, şi-a ajutat bărbatul să creadă în toate minciunile pe care i le debitam noi zilnic, o dată cu dozele de morfină care-i întreţineau euforia. Am înregistrat atunci perioada cea mai frumoasă a agoniei lui, dacă se convine că o agonie poate să aibă ceva frumos, dar mie îmi venea să urlu când l-auzeam cu ce linişte şi naivitate îşi planifica viitorul, pentru el şi soţia lui: „La iarnă o să facem, şi revelionul o să ni-l petrecem, şi de 1 Mai o să mergem, şi la anul, la vară, am putea să!“ – deşi el zăcea paralizat în pat, abia de reuşeam să-l sprijinim în câteva perini, să poată vedea mai bine, prin ochiul de geam veşnic deschis, coroana unui salcâm care se desfrunzea chiar în dreptul ferestrei. Uneori avea pofte bizare, s-aducem preotul, să-i facă un maslu, nu ştiu cine dracu îi băgase în cap chestia asta, să se-nzdrăvească mai repede, i-am adus, călcând fireşte regulamentul în vigoare şi certându-mă cu şeful spitalului, mi-era totuna, ştiam ce ştiam şi nimeni nu m-ar fi împiedicat să-i fac toate chefurile, eram hotărât să i le fac până la capăt. Altă dată şi-a mărturisit dorinţa să mănânce tocană de ciuperci cu mămăliguţă, cât mai multă tocană, să se sature, şi o zi întreagă am bătut oraşul în căutare de ciuperci, până am găsit în afara oraşului, la o seră, şi le-am dat la bucătărie să i le pregătească, îţi închipui că abia de a gustat din ele, nu mai avea poftă de nimic. Apoi a dat în mania jocurilor la Loto, ţinea morţiş să-i cumpere neveste-sei, după ce ar fi ieşit din spital, un complet de bijuterii – cercei, colier, brăţară, de aur turcesc, văzuse el cândva un asemenea model în vitrina unei bijuterii, m-a rugat să mă interesez dacă mai există, dacă nu s-a vândut, l-am minţit bineînţeles că există încă, nu s-a vândut, şi făcea combinaţii dintre cele mai stranii, cu numere mai ales care pretindea că i s-au arătat în vis, ori le-a văzut înscrise pe cer, noaptea, şi noi ne-am lăsat angajaţi în jocul lui şi al hazardului, zadarnic forţând însă hazardul, fiindcă ieşeau mereu alte numere decât ale lui, şi-atunci am plăsmuit noi un bilet, pasămite

câştigător, numai, cât de cât, să-l mai ținem în viață, dar pe el nu l-a mai interesat nimic, cred că şi uitase de bijuterii. Şi pentru întâia oară, atunci, era şi soția lui de față, ea ştergându-i transpirația de pe frunte, eu – țeapăn în picioare, alături de patul lui, ne-a întrebat: „De ce nu-mi spuneți adevărul?”

— Da, şi eu vă întreb: de ce socotiți că nu trebuie să li se spună acestor oameni adevărul?

— În concepția noastră, cel puțin.

— Dar sunt medici, în alte țări, care consideră.

— Ştiu.

— Ar trebui să mai ştiți că moartea e un fel de plecare, n-aveți dreptul, nimeni n-are dreptul.

— Şi el, după aceea, când durerile au devenit probabil de neimaginat, iar morfina nu-i mai ajuta la nimic, deşi îi făceam morfină din oră în oră, la fel ne ruga, ne implora – pe nevastă-sa, pe mine, sora care-l asista în absența noastră: „Ajutați-mă să plec!“

— Ciudat, vedeți bine, şi cu Horația s-a întâmplat la fel.

— Ai avertizat-o dumneata?

— Nu, desigur!, probabil însă că vine un timp când ceva necunoscut le fulgeră acestor oameni conştiința în două, şi adevărul.

— Probabil, cine ştie?!

— Da, şi Horația, cum vă spun, şi le-a pregătit din vreme pe toate, cu de-amănuntul, ca pentru o călătorie foarte lungă: flori, lumânări, muzică funebră la magnetofon, singură s-a îmbrăcat, îşi cumpărase o rochie special pentru evenimentul ăsta, o rochie nespus de frumoasă, roşie, şi singură s-a aşezat în pat, să-şi aştepte sfârşitul, şi-a luat rămas bun de la mine într-un chip foarte, dar asta n-are de ce să vă intereseze.

— Fireşte, fireşte.

— Şi-atunci de ce, vă întreb, să nu li se spună acestor oameni adevărul?, doar oamenii au de terminat nişte treburi ale lor, pe care numai ei şi le cunosc: „Cu asta să faci aşa, cu astalaltă – aşa, băieții să, fetele să, tu să nu uiți să!“, şi-aşa

mai departe, şi mi se pare foarte onest, oamenii capătă sentimentul împlinirii, moartea e acceptată cu anume *seninătate,* poate-n *apoteoză.* O! dacă ni s-ar releva în ce fel văd ei plecarea asta, către ce, comunicând cu cine, şi-atunci, vă rog: cine vă dă dreptul?

— Până la urmă soția lui s-a hotărât să-i spună.

— Şi?

— A fost prea târziu, când el n-a mai avut puterea să articuleze nimic, doar buzele şi le tremura convulsiv, şi femeia a renunțat să-i mai spună, l-a întrebat doar dacă-i este sete, dacă-l mai doare ceva, dacă doreşte ceva?, sunt convins că el o auzea şi se căznea să răspundă, sau poate că simțea nevoia să facă acea mărturisire extraordinară pe care o aşteptăm totdeauna de la muribunzi, dar care niciodată, sau, dimpotrivă, poate că nu voia decât să-şi strige în gura mare sila şi disprețul față de cei ce-l mințiseră până atunci, sunt de acord cu dumneata că vine un timp când ceva necunoscut le fulgeră acestor oameni conştiința în două, şi-atunci adevărul, dar cum să pătrundem noi misterul în care ei pătrund, şi ce?

— De curând, asta?

— Chiar azi-noapte, şi după un timp s-a întors cu fața la perete, a înțepenit cu fața la perete, refuzându-ne parcă, şi pe soția lui refuzând-o, degeaba s-a dus ea de partea cealaltă, căutându-i privirea, încleştându-se de el, cerşindu-l, implorându-l să n-o părăsească, să spună ce mai are de spus, omul se uita prin ea, dincolo de ea, undeva unde numai privirea lui putea să răzbată, şi e lucrul pe care ea n-avea să mi-l ierte, parcă tot eu aş fi fost vinovat şi de modul cum a murit, atunci mi-a şi zvârlit în obraz că sunt un simplu cârpaci de doctor şi un ucigaş, poate că şi el mă va fi socotit un ucigaş, dar cu mine cum rămâne, eu pe cine să arunc vina?

— Pe Dumnezeu, domnule doctor!

— A! desigur, Dumnezeu, cum să nu?!, dar o să-ți vorbesc şi despre Bunul nostru Dumnezeu, şi nu cu scârbă, nu cu revoltă, nu cu cinism, şi nici negându-l, desființându-l, eu

am crezut în el, şi nu ca într-o abstracţiune pe care n-ai cum o aborda, cum ţi-o reprezenta, dimpotrivă, ca în sursa superioară, unică, de la care au pornit şi la care se întorc toate, arhitect şi al vieţii şi al morţii. După cum vezi, şi moartea eu o concepeam ca pe o necesitate. Cel puţin la acest stadiu de dezvoltare a speciei umane, moartea vine să ne salveze de bicisnicia fizică şi de împuţinarea spirituală, o lume de stârvuri umblătoare şi de minţi sclerozate nu e de acceptat, moartea, într-un fel, împinge limita neputinţelor noastre într-un proces de continuitate a materiei, fiecare materie la timpul său să-şi creeze spiritualitatea de care acel timp va avea nevoie, şi pentru asta nu sufăr. Sufăr însă pentru cruzimea cu care Dumnezeu a inventat forme atât de diabolice, în chinuri, ale morţii, şi numai la om, numai la om, cât de mult aş vrea să fiu acum fluture, sau peşte, sau pinguin, înţelegi? Nu, dumneata n-ai de unde şti, dar eu toată vremea am ştiut că între mine şi toate necunoscutele din domeniul meu de activitate se găseşte Dumnezeu, şi totdeauna am apelat la el ca la un intermediar, pe care-l convocam la dispute violente şi pe care în ultimă instanţă îl cumpăram. Vei râde, râzi, dragă domnule, puţin îmi pasă!, dar află că înainte de fiecare operaţie mai dificilă mă duceam la biserică şi mă rugam, era modul meu de a-l îndupleca pe Dumnezeu, de a-i smulge harul divin, ca să nu pierd, iar dacă mi se întâmpla totuşi să pierd, fiindcă am şi eu câteva pierderi la activul meu de chirurg, nu pe Dumnezeu dădeam vina, pe mine dădeam, convins că oferta mea către Dumnezeu a fost prea mică. Eu nu Diavolului îmi vindeam sufletul, lui i-l vindeam, şi-atunci măream oferta, îi vindeam sufletele, pe rând – al mamei, al tatii, ale fraţilor, surorilor, unchilor, verilor, al nevestei, ale copiilor mei, comerţ curat, numai să câştig bătălia cu necunoscutul. Dar iată-mă ajuns la limită, pentru mine e timpul bilanţului de pe urmă, simt că Dumnezeu s-a instalat în mine şi nu mai am cu ce să-i plătesc, n-am decât un suflet şi cred că până azi i l-am vândut pe puţin de o mie de ori, şi acest dulce şi blajin Dumnezeu instalat în mine, să fie sigur că nu pierde sufletul

pe care i l-am vândut, are exact înfățișarea celulei pe care am văzut-o în organismul acelui om, când l-am „deschis”, spre satisfacția colegilor mei, singur eu – de o teribilă luciditate, acum pricepi?, spune: pricepi?

— Vasăzică, ăsta-i adevărul?

— Ultimul meu adevăr.

— De când?

— Din acelaşi timp cu el, mi-am făcut singur biopsia, şi localizat pe acelaşi organ, de-aici şi curiozitatea mea particulară, motivul expres pentru care l-am „deschis”, să văd cum arată, numai că, din cauza operației, nealterat încă prin „deschidere”, eu am rămas în urma lui cu câteva zile, restul ar trebui să se repete la fel.

— Cu ce linişte vorbiți!

— La ce mi-ar ajuta să urlu, să mă lamentez?

— Aveți ceva din resemnarea elefanților, când îşi presimt.

— Dacă vrei.

— Spuneți-mi, vă rog: adineauri, ei ați încercat să-i scrieți?

— Da.

— Şi tot pe ea ati căutat-o la telefon?

— Da.

— Să vă justificați?

— Poate, nu ştiu, de altfel ai văzut cum.

— Nu dumneavoastră ați chemat-o aici?

— Destinul!, care m-a adus şi pe mine, care te-a adus şi pe dumneata aici, ne învârtim cu toții – vinovați şi nevinovați, judecători şi acuzați, călăi şi victime într-un fel de cerc vicios din care nu există scăpare, mai devreme sau mai târziu tot se. Şi totuşi vă invidiez, pe dumneata, pe ea, pentru că, dar la ce bun? Important e că voi rămâneți încă, şi cu voi rămâne tot, adică – păsările, copacii, apele, cărțile, munții, zăpezile, atâtea şi atâtea, pe când eu, cum să-ți spun?, eu n-o să mă las mințit, sau despicat şi scotocit de subalternii mei, ca omul acela, dimpotrivă – eu.

— Cum să vă-nțeleg mai bine?

— Peste o oră am tren spre Constanța, şi de la Constanța

iau trenul de Mangalia, voi coborî undeva la întâmplare, la o cherhana, voi aştepta să se lase noaptea, şi voi fura o lotcă, voi porni cu ea în larg, şi-acolo, în larg, fiindcă nu vreau să se facă experienţe pe mine, fiindcă mi-e groază de durerile care m-ar aştepta, fiindcă vreau să-i scutesc pe ai mei (nevasta, copiii) de spectacolul unei astfel de morţi, şi nimeni, niciodată, nu va şti în ce chip, dumneata ai să taci, sper, jură că!

— Vă jur, domnule doctor!

— Şi nu-i mai cinstit aşa?

Da, sigur, e o soluţie, au apelat la ea atâţia alţii înaintea lui, de ce să-l condamn?, şi ce este el mai laş decât?, poate că şi eu, dacă, şi atâta vreme cât medicii n-au curajul să ne scutească de dureri, oferindu-ne mai repede moartea, boala asta e prea degradantă ca să merite să faci pe viteazul. Hei, tu omule al acelei femei, şi tu, Horaţia, sunteţi mulţumiţi?, ce repede vi s-a făcut dreptate, dacă asta se cheamă dreptate, lua-o-ar dracu s-o ia!

Şi niciodată n-am simţit mai acut nevoia să mă îmbăt, să mă tăvălesc în mizeria condiţiei mele, şi pe doctor să-l târăsc în mocirla asta, dar doctorul refuză să mai bea.

— Ce pot să fac pentru dumneavoastră, domnule doctor?

Are un zâmbet ciudat, şi ochii lui capătă o lucire subită:

— Dacă vii vreodată la mare, roagă un barcagiu să te ducă în larg şi lasă în larg o floare pentru mine, da?

Şi-acum trebuie să ne despărţim, am ieşit afară, în stradă, el se va duce la gară, eu – la ale mele, sunt singurul pe lume care-i cunosc taina şi singurul de la care-şi va lua rămas bun, sunt convins că nevasta, copiii lui nu ştiu nimic, ezită o clipă, în sfârşit:

— Poate o întâlneşti pe femeia aceea, soţia acelui om, azi, mâine, indiferent când, să nu-i spui nimic, de fapt nu ei trebuia să mă justific, bărbatului ei trebuia, şi cu el o să mă văd la noapte, şi cu Horaţia de asemeni, cel mai târziu mâine, la punctul de vamă, la apa aceea care se cheamă.

— Adio, prietene!

„Adio, şi, dacă-i adio, atunci pentru totdeauna adio!”

Dar m-aş putea întoarce, să mă uit pe urmele lui, atât, şi să-l văd cum se strecoară printre oameni cu moartea zbătându-se în el ca un liliac într-o cutie închisă ermetic, şi niciunul dintre oamenii aceia cu care-şi încrucişează paşii, care-l ating cu cotul sau care-şi aprind eventual țigara de la țigara lui, casierița care-i va vinde biletul de tren, sau necunoscutul, necunoscuta alături de care se va aşeza pe bancă, istovit, aşteptând să tragă trenul la peron, ceilalți cu care va călători în acelaşi compartiment, niciunul nu ştie, nu va şti cum moartea se zbate în el ca un liliac într-o cutie închisă ermetic. Pe lângă câți oameni asemenea lui nu trecem la fel, şi cum refuzăm să ne închipuim că uneori e de ajuns careva doar să dea colțul străzii, ori să dispară dincolo de o uşă, pentru ca asta să fie exact moartea acelui om. Zadarnic vom alerga după el, sau vom aştepta să apară din nou pe aceeaşi uşă, strada e pustie, uşa rămâne ferecată, atât s-a zbătut liliacul în temnița lui încât făptura respectivă s-a întins deodată la pământ şi şi-a încrucişat mâinile pe piept, gata! De-aceea nici nu mă întorc, să mă uit pe urmele omului despre care-ți vorbesc, fiindcă eu totuşi îl văd, îl am dinaintea ochilor, şi nu numai pe traseul acestei ultime călătorii până la Constanța, de la Constanța undeva pe țărmul mării, de-acolo într-o barcă până undeva în larg, şi-apoi pe durata saltului în adâncul adâncurilor, spre Geneză, voi continua deci să-l văd încă multă vreme, viu, neschimbat, fiindcă el a încetat să mai fie doctorul răspunzător de moartea ta, de moartea celuilalt, pentru mine el este acum un simbol – Distrugătorul distrus la rându-i, Vindecătorul contaminat la rându-i, Infinitul finit la rându-i, Creatorul care pe toate le-a creat, doar pe sine nu se poate crea. Şi-atunci, dacă negația ființează în noi încă de la naştere şi funcționează în noi toată viața, agresiv, până la urmă triumfând, impunându-şi logica şi autoritatea de Dumnezeu-Nedumnezeu, la ce bun (atunci) această viață, cine şi cum să ne mai salveze?

Dar s-ar putea şi dimpotrivă, Horația, nu?

O! de-am cunoaşte dimensiunile Neantului şi-n ce constă

farmecul lui, peisaje, munca, neliniştea şi dezmățul lui de lumini, Spiritul ce-l va fi guvernând şi Oamenii-Idei ce-l vor fi animând, egali cu Spiritul însuşi, ce simplu ar fi, Horația, nu?, ce simplu!...

CAPITOLUL CINCI

PÂNĂ ATUNCI ÎNSĂ TREBUIE CĂUtat drumul, fiindcă într-acolo nu duce decât un singur drum, şi acela-i nevăzut, necunoscut, pierdut prin ţesătura ca de păianjen a mii şi mii de alte drumuri – curente, obişnuite, impuse de cerinţele vieţii obiective, răsucit ca şarpele pe după linia fiecăruia dintre acestea, şi niciodată nu vom şti la capătul cărui drum dintre acestea se va căsca deodată sub picioarele noastre abisul. Şi degeaba ne vom iluziona crezând că-i posibil să trişezi, luând-o la stânga sau la dreapta, zăbovind îndelung pe la răscruci sau întorcându-te acolo de unde ai pornit, zăbava şi abaterile n-au darul să te salveze, iar întoarcerile au mereu acelaşi caracter limitat, – mutilat, de fiece dată răsar de undeva nişte forţe ostile care te înhaţă şi te împing din nou, cu brutalitate, în propria-ţi matcă, să-ţi continui drumul spre abis. Dovadă că destinul niciodată nu se lasă trişat, puţin îi pasă de spaimele, convulsiile tale, un singur drum duce într-acolo, şi doar soarele mai ştie cu ce indiferenţă ni-l luminează până la capăt!

Dar asta nu explică nimic, Horaţia, oricât aş căuta justificări morţii tale premature. Cel mult, dacă vrei, acordă măsură, poate singura exactă şi singura demnă de luat în seamă, existenţei noastre mărunte şi fără obiect.

„Fiindcă restul e minciună, amăgire, sentinţă în eternitate – se trezeşte, patetic şi imposibil, neadormitul Domn-Diavol din mine: voluptatea de a procrea şi conservarea speciei, suferinţa de a crea şi creaţia însăşi, iar între aceste două

extreme – pustiul de raţiuni oarbe care guvernează lumea, răul care de totdeauna a acţionat în numele unui bine aproximativ, şi binele care nu s-a realizat pe sine decât prin mari vărsări de sânge, dacă s-a realizat. Dar aşa a fost, va fi mereu, şi-n final e de prevăzut doar cernerea din cosmos, necontenită, ca de ploaie monotonă, a unei pulberi imperceptibile, împotriva căreia nu va fi nicio scăpare, veţi pieri sufocaţi sub acei munţi de pulbere ai viitorului, şi nu se va mai găsi nimeni (de unde alt Dumnezeu, şi de unde altă specie umană?) care, în delir sau în silă, să facă arheologie pe seama tristei voastre civilizaţii."

Ei bine, să mori de râs, nu alta, auzindu-l cu ce ifose îşi proclamă ororile! De nu i-aş cunoaşte rolul de mercenar al infernului, provocator de ultimă speţă, crede-mă, Horaţia, că m-aş pricepe să-i închid gura pentru totdeauna. Aşa, convins cu înverşunare că natura urmează alte legi decât cele anunţate de acest profet paranoic, nu-mi rămâne decât să-l desfid şi să-mi văd de-ale mele până la capăt.

Femeia aceea, cel puţin, de mi-ar apărea din nou în viaţă. Femeia cu părul de culoarea mierei, singura la care mă gândesc, singura care mă obsedează, şi cauza obsesiei o cunosc, din cauza asta mă şi descopăr într-o stare de excitare debordantă. Adevărul e că totdeauna tinerele femei îndoliate m-au răscolit, şi niciodată nu m-am dat înapoi să le doresc, de-a fost cu putinţă să le am, dar în aceşti ultimi ani nu mi-a fost cu putinţă să am niciuna, din pricina ta, Horaţia, a devotamentului ce ţi-am purtat. Pe-aceea, aşadar, Femeia cu părul de culoarea mierei, de-aş zări-o pe-aproape, să merg pe urmele ei, acum mă socotesc dezlegat de orice obligaţii faţă de tine, Horaţia, să n-o pierd din vedere o clipă şi s-o adulmec ca pe un vânat, să iau pretext nenorocirea noastră comună şi să îndrăznesc, de ce n-aş îndrăzni când, şi-aşa, amândoi?: „Vă cer scuze, scumpă doamnă, sper că vă mai amintiţi de mine, da, la acelaşi spital în care, exact, de multe ori am trecut unul pe lângă altul, ba într-o noapte s-a întâmplat, şi chiar mai acum un ceas, la cârciumă, dar e pentru prima oară când!" Şi-atunci s-ar petrece un lucru

aparent revoltător, deşi logic, după logica firește a absurdului care-mi determină speculațiile conştiinței, chipul tău, aşadar, şi chipul bărbatului ei, deodată, v-ați estompa pe încetul până la a nu mai fi, eu şi ea am reacționa poate inconştient, dar cu o teribilă nevoie de a ne trăi viața, şi nu în adâncul tragediei personale, ci în afara ei, eliberați definitiv de memoria voastră, solidarizați contra voastră, după care totul.

— Ai spus ceva, Horația?

— Parcă, până deseară, aveai altceva de făcut.

— Ştiu.

— Verigheta, sicriul, maşina mortuară, locul de veci.

— Le ştiu pe toate.

— Apoi să te întorci acasă, m-ai lăsat singură.

— Ştiu, n-am uitat.

— Încă o noapte de veghe, iar mâine.

— Mai ales mâine.

— Ultimul drum ce-l mai facem împreună, după care drumurile noastre se despart definitiv.

— Se despart cu-adevărat, sau abia de-acolo şi drumul meu?

Femeia însă n-a dispărut, Femeia cu părul de culoarea mierei, iat-o la câțiva paşi în stânga mea, ascunsă, rezemată de stâlpul unui felinar şi aşteptând, ce o mai fi aşteptând acum? E limpede că l-a pândit pe doctor să iasă din cârciumă, şi nu fără motiv, dimpotrivă, să-i zvârle totuşi în obraz că ştiința lui nu face doi bani, să afle toată lumea că nu-i decât un ucigaş de rând, să fie acesta modul ei de a se răzbuna. Şi l-a văzut ieşind, l-a văzut îndepărtându-se, de ce atunci a renunțat?, să fi înțeles oare femeia (din întunecarea feței lui, reflectând imensele întunecimi lăuntrice) că şi el e tot un condamnat la moarte?

Oricum, femeia pare în derută, nici să-l batjocorească, nici să-l ierte, după cum şi incapabilă să-şi poarte singură crucea, ura, veninul, ce-ar fi să mă ofer drept sprijin eu, pentru tot restul vieții mele, şi foarte loial, foarte devotat? O! Doamne, însă, cum nu pot scăpa de teroarea activă a

instinctelor şi cum se-asociază în mine semnul morții cu semnul!

S-a întors şi a pornit în direcția contrarie, mă descleştez eu însumi din loc şi grăbesc pasul pe urmele ei, deşi numai aparent nepăsător şi preocupat de ale mele, în fond – concentrat cu lăcomie asupra ei şi mistuit de-aceleaşi doruri obscure. Silueta ei – când se desenează foarte clar dinaintea mea, delicată, când se spulberă, nebunie de fum, ca şi cum nici n-ar fi fost mai înainte o femeie aievea, după cum unul sau altul, intercalându-se între noi, mi-o ascunde privirii, ba răsare iarăşi, abia întrezărită, ba alteori mi se pare că a pierit de-a binelea, nemaizărind-o minute în şir. Şi-atunci o caut năuc prin vălmăşagul mulțimii de pe stradă, n-ar trebui să-mi pierd în asemenea măsură cumpătul şi să-mi fac atât de evidentă căutarea, oamenii ar putea crede, puțin îmi pasă ce cred, uite-o din nou, în sfârşit! Ciudat ce halou de protecție se realizează pe neştiute în jurul unei femei îndoliate, poate din respect pentru suferința ei, sau poate din teamă de moartea pe care o reprezintă, Dumnezeu să mai priceapă!, astfel că mi-e uşor s-o disting şi parcă plutesc de fericire, ştiind-o acolo, mereu înaintea mea, certă. Ah!, imbecilul ăsta care tocmai acum şi-a găsit să-şi aprindă țigara de la țigara mea:. „Poftim, domnule, aprinde odată şi du-te dracului, altă dată să-ți cumperi chibrit!“ şi mă întreb dacă nu cumva greşesc, urmărind-o cu atâta încăpățânare, cine ştie spre ce iad sau catastrofă mă atrage neliniştitul ei duh, dar nici să mă refuz acestei atracții nu sunt în stare, pentru care mă şi las în voia soartei, fie ce-o fi, însuşi acel nebănuit drum spre abis poate să fie! Aş spune chiar că e acum în mine un fel de frenezie, o sete fantastică de necunoscut, spațiul dintre noi se micşorează tot mai mult, nicio barieră acum între noi, şi cum soarele arde orbitor, incredibil pentru aceste zile de toamnă târzie, lumina lui pare că dizolvă materia negrului ce înfăşoară trupul femeii şi-i eliberează trupul ca dintr-o carceră, dezvăluindu-mi-l gol până la cele mai tainice.

„De unde, naiba, ai mai răsărit şi dumneata?“

O bătrână ca din alte vremuri, stafidită, în straie arhaice, de o culoare imposibil de definit, şi cu o pălăriuță pleoştită până deasupra ochilor, pe care zadarnic încearcă să şi-o salte în sus, doar din repeziri bruşte ale capului, fiind împovărată cu două geamantane grele, de piele jupuită, cu daruri poate pentru copii, pentru nepoți, sau pentru vreo rubedenie din acelaşi veac trecut, cine ştie din ce străfunduri de țară vine, şi aerul său de pasăre speriată, ca prinsă într-o capcană invizibilă a acestui oraş-monstru.

— V-aş ruga, domnule, care-i strada 5 Octomb?

La dracu!, putea să se adreseze altcuiva, doar a văzut bine cât sunt de zorit şi chinuit de-ale mele, pasul meu apăsat şi privirea mea fixă, căutând, cercetând, dezbrăcând, pe urmele femeii în doliu. N-ai dreptul să opreşti din drum un om care merge cu-atâta încrâncenare către ceva, poate că-i în joc viața şi moartea lui, fiecare minut al lui o fi mai prețios decât tot timpul scurs de la Facerea Lumii până la. Dar fie, treacă de la mine, şi-aşa informația asta nu mă costă nimic, o mişcare rapidă a capului spre înapoi şi:

— Prima la dreapta!

Fulgerător însă ezit, jumătate din mine ezită, nu-mi amintesc să fi ştiut vreodată că aşa se cheamă strada pe care am lăsat-o în urmă, pe care i-am indicat-o eu, şi devin conştient că de fapt informația mea e falsă, ar trebui, prin urmare, imediat să mă întorc şi s-o strig: „Hei, doamnă, pentru Dumnezeu, nu vă duceți într-acolo, veniți înapoi, să ne interesăm!“, de ce n-o fac? La urma urmei, nicio nenorocire, îşi va da şi singură seama că am greşit şi o să întrebe pe altcineva, fiindcă mai presus de orice pentru mine, mai tare acum se dovedeşte cealaltă jumătate din mine, a patimii după Femeia cu părul de culoarea mierei, şi patima asta mă împinge sălbatic mai departe, robit cu desăvârşire ei. Mai ales că distanța dintre noi iar a crescut considerabil, şi parcă aş avea plumb în picioare, alerg ca în vis, fără să recâştig nimic din spațiul infinit care ne desparte acum, deşi continui s-o deosebesc (dacă, n-o fi simplă nălucire) undeva departe, printre siluete confuze, şi aproape

sigur că n-aş deosebi-o dacă făptura ei nu mi-ar apărea acum ca învăluită într-un nor de aur abundent, probabil din cauza aceleiaşi transfigurări viciate care-mi reflectă pe retină nu realitatea ei exterioară, banală, ci imaginea nudităţii ei stranii, strălucitoare – picioarele ei ca poleite cu aur, umerii ei ca poleiţi cu aur, şoldurile ei ca poleite cu aur, şi tot miracolul ce se bănuie nevăzut, oropsitor ca un blestem, dincolo de conturul făpturii sale: coapsele, pântecul, sânii, şi iar coapsele, pântecul, sânii, când.

Ei da, când, la fel de fulgerător, aflându-mă tocmai pe punctul de a traversa o stradă, prima din calea mea, şi paralizat de astă dată locului, începe să-mi joace pe dinaintea ochilor, nu, nu sunt beat şi nici vedenii nu am, până la urmă clarificându-se, chiar pe zidul casei din faţă, casa de pe colţul străzii, cu litere mari, evidente, albe pe placa albastră, citesc şi răscitesc, îmi şterg ochii şi nu-mi vine a crede:

Strada 5 Octombrie

Ce sărbătorim oare la 5 Octombrie, ce triumf, ce grozăvie, de a fost nevoie să se dea unei străzi numele ăsta?

Şi încă mi-ar fi totuna, aş trece nepăsător mai departe, într-un fel conştiinţa mea e împăcată, bătrâna doamnă n-o să moară doar dintr-atât, fiind nevoită să mai facă o sută de metri înapoi, chiar împovărată cu geamantanele ei grele, totul e bine când se termină cu bine, şi nu văd de ce aş avea remuşcări: „Doar v-am spus să nu vă duceţi într-acolo, să veniţi înapoi, să ne interesăm, fiindcă nu eram sigur de, sunt convins că m-aţi auzit, de ce n-aţi dat ascultare chemării mele?, dar nu-i nimic, acum va trebui să vă întoarceţi, asta e de fapt strada 5 Octombrie, ce număr căutaţi?“ Şi uite aşa mi-aş continua drumul, urmărindu-mi soarta, căutându-mi femeia, dacă, dacă, dacă, acest fatal imponderabil al existenţelor noastre: *dacă!,* dacă, aşadar, în aceeaşi clipă, un ţipăt de groază n-ar străpunge văzduhul, alte zeci de ţipete laolaltă, fără explicaţie imediată, nu s-ar dezlănţui foarte aproape în spatele meu, acest val de oameni dacă nu s-ar năpusti asupra mea şi aceşti oameni alarmaţi, înfricoşaţi,

n-ar striga:

— Unde, pe cine, cum s-a întâmplat?

Aceiaşi oameni dacă nu m-ar împinge înapoi în forță, purtându-mă, inconştienți, de-a valma cu ei, spre, şi dacă nu s-ar dovedi inutilă orice zbatere, să mă împotrivesc valului lor şi dacă alții nu li s-ar alătura, în panică, năvălind de prin case, de prin magazine, obligându-mă să străbat o dată cu ei tocmai porțiunea ce se cuprinde între cele două străzi – *5 Octombrie,* cea reală, şi *5 Octombrie,* cea inventată de mine, pentru ca, până la urmă, zvârlit în chiar prim-planul cercului care s-a creat acolo, abia rezistând masei de trupuri din spate şi încleştat între ceilalți ca într-o menghină de foc, s-o văd, o! Dumnezeule mare, cine ar fi crezut, cine şi-ar fi închipuit, acolo, acolo, chiar pe mijlocul străzii botezată de mine *5 Octombrie,* ce inspirație s-o botez aşa, ce demență!, sub botul unui camion greu, încărcat până peste poate cu saci de ciment, pe bătrâna mea – moartă!

De n-ar fi ea, de-ar fi altă bătrână, oricare din toată lumea, pe care să n-o fi văzut niciodată, cu care să nu fi avut niciodată de-a face, m-aş uita acum la ea fără groază, cel mult intrigat, înfuriat că Moartea se repede asupra ta din senin, când te-aştepți mai puțin, sau când ți se spune: „Du-te pe-acolo, într-acolo e strada pe care o cauți!“ – dar ea este, nicio îndoială, iată-i veşmintele de culoare imprecisă, şi pălăriuța ei demodată, şi geamantanele ei de piele jupuită („V-aş ruga, domnule, care-i strada 5 Octomb?“), bătrâna care nu mai departe decât adineauri.

— Tu ai omorât-o!

Eu de ce eu?, şi de unde glasul ăsta, asurzitor, în mine?

Doar e limpede pentru toată lumea, strânsă buluc în jurul lor, că şoferul a omorât-o, nu eu, el e vinovat, nu eu, ar fi trebuit s-o vadă din timp, amărâtul, şi să frâneze la timp, nenorocitul, nu să-şi caşte ochii după toate muieruştile care.

— Telefonați careva la Miliție, şi telefonați să vină Salvarea, sau opriți o maşină, poate că!

Pe dracu – Salvarea!, ce dracu să-i mai facă Salvarea acum? Şi ce insignifiant arată nefericitul acela de şofer față

de hardughia lui de camion, şi slab ca un, şi pipernicit ca un, şi vai de măiculița lui, puşcăria-l mănâncă, foarte bine, asta şi merită! Dar când te gândeşti că un individ insignifiant ca ăsta poate să dețină (secretă în el) clipa morții cuiva şi să declanşeze această clipă cu aceeaşi uşurință cu care declanşezi, la bâlci, glontele de plumb al unei arme de tir asupra unui panou cu figuri vopsite, o anume figură vopsită, sau la întâmplare, absolut la întâmplare, ca-n cazul de față, fiindcă în locul bătrânei ar fi putut fi oricine, chiar şi eu de pildă, sigur că şi eu („Haide, bestie de destin, ocheşte odată şi-n mine, şi termină, de ce şovăi atât?“) – da, întâmplarea idioată, banală, brutală, de care viața noastră depinde adesea, şi care se năpusteşte pe neaşteptate asupra noastră, şi şoferul care e galben ca o mumie, țeapăn ca o mumie, iar la picioarele lui figura vopsită (în culorile morții, acum) a bătrânei prăbuşită pe caldarâm, cu brațele răstignite în lături, şi caraghioasa ei de pălăriuță căzută alături, şi un pantof pe care Moartea i l-a smuls din picior şi i l-a aruncat chiar lângă tâmplă, probabil că s-a izbit cu tâmpla de muchia bordurii şi moartea i-a fost fulgerătoare, nicio picătură de sânge, nicăieri, de unde atunci lichidul ăsta roşu care pătează asfaltul! Aha!, înțeleg, ceva se scurge încă prin deschizătura holbată a geamantanelor vraişte – vin roşu să fie, sirop de dulceață să fie?

— Tu ai omorât-o!

Eu, de ce?, şi cine eşti tu care mă acuzi?

Să recapitulăm, şi să se facă dreptate, pentru ca să ți se închidă gura odată şi să nu mai trăncăneşti atâta, oricine ai fi, oriunde te-ai afla ascuns, în lucruri sau în mine, în absolut sau în mine, Diavol sau Dumnezeu, vierme neadormit al conştiinței sau simplu câine de judecător lumesc!

Aşadar – eu gonind, prin furnicarul ăsta de oameni necunoscuți, pe urmele unei femei necunoscute, am sau n-am dreptul să doresc o femeie şi s-o caut?, am!, chiar dacă unii, date fiind circumstanțele (moartea Horației şi doliul meu), ar socoti asta o impietate, poftească!, sunt la fel de

liberi ca şi mine să facă şi să gândească ce vor, bun! Şi deodată mi-apare în față această bătrână: „V-aş ruga, domnule, care-i strada!“ – la rându-mi te întreb: sunt eu oare obligat să cunosc toate străzile din Bucureşti?, nu!, şi de ce să se adreseze tocmai mie?, vina e a ei, numai a ei, trebuia să fi avut intuiția ignoranței mele şi să fi avut presimțirea primejdiei care o amenința acceptând răspunsul meu. Deşi, oricum ai suci lucrurile, tot sunt acoperit, nu poți nega faptul că imediat am avut o ezitare şi i-am strigat să se întoarcă: „Hei, doamnă, pentru Dumnezeu, nu vă duceți într-acolo, veniți înapoi, să ne!“ – poți nega acest lucru? nu! Atunci, de ce nu s-a întors, şi cine a împiedicat-o să fie atentă când traversează o stradă?, pot fi făcut eu răspunzător de faptele unuia care iese din câmpul observației mele, chiar dacă eu i-am implicat alt câmp de mişcare, pot fi?

— Tu ai omorât-o!

Eu, de ce mereu eu, asta-i dreptatea ta?

Caut în privirile oamenilor de față cel puțin o privire ațintită asupra mea, acuzatoare, dar toate privirile stau pironite, sumbre, asupra şoferului şi asupra moartei, acuzându-i deopotrivă, fără cuvânt, şi înseşi glasurile celor furioşi, în vuiet nepotolit, care nu-şi pot înăbuşi resentimentele, frica, oroarea, dau glas tot acestei justiții egal împărțite între moartă şi ucigaş:

— Îi cunoaştem noi pe căpcăunii ăştia de şoferi, plăcerea lor – să omoare oameni! Dar şi bătrânei pe unde-i umbla mintea?, acum să se sature de viață şi de. Ba nu – şoferul e vinovat, ba nu – bătrâna e vinovată, ba şoferul, ba bătrâna, ba şoferul, ba bătrâna!

Auzi-i, auzi-i!, tu care judeci şi dai sentințe, un singur glas n-ai să auzi îndreptat contra mea, crezi că, dacă aş fi omorât-o eu, aş mai fi scăpat cu viață din ghearele lor? Şi unde eram eu în clipa morții bătrânei, unde era bătrâna? cine conducea camionul, eu îl conduceam? Şi de ce atâta discuție pentru un simplu accident, pentru o moarte care oricum ar fi venit, mai devreme, mai târziu? Mi-am pierdut

şi-aşa destul timp din cauza lui, din cauza ei, eu de mult trebuia să fiu în altă parte, alături de tânăra doamnă în doliu, şi va trebui s-o prind cu orice preț din urmă, numai de ea am nevoie, să fiu mereu în afara istoriei, sau istoria să nu mă angajeze cu nimic.

— Dați-mi voie să trec, nu, n-au ridicat-o, e tot acolo!

Mă rog, dacă ei au chef de toată plictiseala care urmează, ancheta şi procesul-verbal, să se lase sâcâiți de întrebările milițianului, ale procurorului şi să-şi pună semnătura pe, de fapt pe un verdict, fiindcă aşa-l vor răsplăti pe şofer pentru, cu atâția ani de, dacă nu chiar, şi-adică de ce n-ar fi condamnat şi la moarte? A!, cât o priveşte pe bătrână, desigur că vor duce-o la, şi gata, Se va termina cu ea, ce repede îi vor preschimba făptura într-un simplu obiect de cercetare pentru studenții de la, şi nimeni nu va bănui vreodată că (tocmai datorită mie) ei au posibilitatea să, şi numai fiindcă la întrebarea: „Unde-i strada 5 Octombrie?“, eu n-am avut alt răspuns decât, şi de ce nu reuşesc să mi-o scot din minte?, şi încotro să mai gonesc acum?

Femeia în doliu nu se mai zăreşte pe nicăieri, zadarnic scrutând eu peste mulțime, şi zadarnic!, era şi firesc s-o înghită pământul, – doar n-avea de ce să m-aştepte, şi ce-i sunt eu decât?, şi de unde s-o mai iau acum, prin ce labirint s-o mai caut?, ce fir al Ariadnei să mă conducă la ea?, şi la ce bun, la ce bun? Bătrânei îi rămăsese un ochi deschis, oare cel drept, oare cel stâng?, nu ştiu, şi parcă se uita anume la mine, acum mi-amintesc bine, deşi ne aflam acolo un puhoi de oameni, ochiul acela sticlos, inert, şi de un alb halucinant, doar la mine se uita, cum de m-a ales tocmai pe mine dintr-atât puhoi de? Împing mai departe clipa prezentă spre cealaltă clipă, imediat următoare, prin care sper să recâştig senzația de durată, fiindcă nici senzația de durată n-o mai am, e ca şi cum m-aş opinti într-un zid, să-l dărâm, să trec prin spărtura lui spre zona cunoaşterii. Fiindcă nu-i adevărat că timpul se scurge spre infinit, şi noi o dată cu el, în realitate, dimpotrivă, timpul îşi caută sursa originară şi înghite tot ce-i aține calea, există un timp deschis către un

timp închis în noi, devorator, devorator cu voluptate, şi a cărui. Şi din nou – ochiul holbat al bătrânei, cum vine după mine plutind prin aer, rostogolindu-se pe trotuar, făcându-şi drum printre picioarele celorlalți trecători, şi nimeni nu-l vede, nimeni nu-l zdrobeşte sub talpă, nimeni nu-l abate de pe urmele mele, o! cel puțin de l-ar închide cineva, cum obişnuit se închid ochii morților, poate că-n felul acesta şi-ar recăpăta odihna, eu n-aş mai fi torturat, şi.

— Doriți ceva, domnule?

— O sticlă de whisky, vă rog!

— N-avem decât *Queen Anne,* domnule, să vă servesc?

— Perfect, domnişoară, *Queen Anne,* dați-mi două, da, da, două!

Şi degetele ei crispate, încârligate, degetele bătrânei, să mai cuprindă ceva, să se-agațe de ceva, oare după ce mai poate tânji o mână să apuce în clipa morții? Şi altă impresie – că mâinile bătrânei s-au desprins de trupul său mort, gonind după mine, să mă tragă înapoi, dar rămânând mereu la numai un pas în spatele meu, crispate, încârligate pe mişcarea umbrei mele, şi umbra zvârcolindu-se între aceste degete hrăpărețe, răzbunătoare. Deşi, poate că nu umbra ar vrea s-o înhațe numaidecât, o umbră nu poate fi strânsă de gât, unei umbre nu i se poate plăti, ci conştiința mea s-o înhațe, o! Doamne, la ce teribilă osândă m-ai osândit, dacă conştiința mi-a ajuns să se târască pe jos, printre picioarele oamenilor, ca orice nimic, şi să urle de durere numai la amenințarea unor biete degete moarte.

— Un pachet de *Diplomat,* vă rog, mulțumesc!

Dar înapoi, omule, înapoi, ai uitat să.

— Şi un chibrit, vă rog, mulțumesc!

De-aş întâlni un cunoscut, o cunoscută, să vorbim despre orice în afară de, şi cel puțin pentru un timp să. Bunăoară, pe Sibylla de-aş întâlni-o, pentru ca prezicerea bunului meu Diavol să se împlinească înainte de termen, şi nu m-aş mai teme de Sibylla, de coincidența aparițiilor ei anume la alte ceasuri de răscruce, fatale, pentru tine, pentru mine, tu ai murit, Horația, în destinul tău n-ar mai putea opera nicio

modificare, pe când într-al meu, şi totuşi nu m-aş teme, de ce m-aş teme când moarte mai voluptoasă decât în braţele ei, niciodată?, şi astfel („Dar nu e ora, nu e ora!“), bun, te-am auzit şi înţeles, Domnule Diavol, aştept, aştept, sau poate că (între timp) vei fi schimbat cumva regula jocului, factorii jocului, şi-n locul Sibyllei te-ai hotărât să mi-o dai pe Femeia cu părul de culoarea mierei? o! ce fericit aş fi, ce repede m-aş simţi dezlegat de orice blestem, şi astfel, aşteptând, să mă implic în ordinea de rând a lucrurilor, ca orice om de rând – spune, Horaţia, te-ai supăra dacă, sau crezi că omul ei s-ar supăra dacă?

Şi ochiul imens deschis asupra mea, ochiul bătrânei ucise, deşi poate că mă înşel, poate că n-a, şi-atunci să mă abat mai bine pe la *Dalles,* cine o fi expunând luna asta la *Dalles?* Nimeni, abia se pregăteşte Bienala de toamnă, trebuia să prezint şi eu Comisiei de selecţie două sau trei, pe care, însă?, pe care?, alegerea urma s-o faci tu, Horaţia, dar ce mai faci tu acum, Horaţia? În ce stadiu de descompunere a ajuns frumuseţea ta? Sună telefonul, hei tu, sună telefonul!, bagă telefonul în priză şi răspunde! Ce clar aud cum sună telefonul în casa noastră pustie, locuită acum doar de geniul tău decedat, şi-n care prezenţa ta de pământ nu mai poate determina acum nimic!, şi deocamdată acela, aceea, care mă vor fi căutând, sau te vor fi căutând, nu vor avea de unde şti că tu, că eu, şi cum se vor întreba nedumeriţi: „Pe unde or fi umblând oamenii ăştia, de nu răspunde nimeni la telefon?!“ – şi ce se va întâmpla cu bătrâna dacă n-o să se afle?, cum să se afle unde se ducea? Copiii ei, nepoţii ei, rudele ei, poate că va fi voit să le facă o surpriză, sosindu-le pe neaşteptate, iar adresa lor o avea în minte, strada 5 Octombrie, numărul („Ce număr, stimată doamnă?”, şi câte îi vor fi răspuns ascunse, nezlegate, secrete sub frunte pe vecie?! Grozav sunt confecţionate sticlele astea de whisky, uşor scobite, să se muleze exact, pe pulpă, anume pentru buzunarul de la spate, tragi o duşcă şi bagi sticla înapoi în buzunar, când ai chef şi disprețuind lumea de pe stradă, numai că eu, Horaţia, voi bea-o la

cimitir, cât îi voi asista pe gropari săpându-ți groapa, voi avea timp destul, şi ce poate fi mai tulburător decât să asişti cum se sapă o groapă de mormânt, chiar groapa iubitei, a muzei tale creatoare? Dacă şi Femeia cu părul de culoarea mierei s-ar nimeri pe-acolo, îngrijindu-se de groapa bărbatului ei, fireşte că. Dar de ce a trebuit bătrâna tocmai pe mine să mă întrebe de strada?, nu sunt eu vinovat, destinul e vinovat, şi şoferul e vinovat, şi ea însăşi e vinovată, nu eu, nu eu, nu eu! Semăna într-un fel cu bunica de partea mamei („Să-ți umplu pipa cu tutun, bunico?“), fuma pipă bunica asta a mea, ştiu de unde-i rămăsese patima asta nebună, era o pipă din lemn de cireş indian, pe care o cumpărase pentru un lup de mare, în tinerețe, fiindcă, oricât încercase să-l ispitească altfel, acel căpitan de cursă lungă, frumos ca un zeu (spunea bunica), nu se lăsase nicicum ispitit, să renunțe adică la călătoriile lui pe mare şi să se facă pământean de rând, dar bunica n-a apucat să-i dăruiască pipa, marinarul a plecat din nou în lumea largă şi nu s-a mai întors, cu atât s-a ales bunica în aleanul ei nepotolit, continua să-l iubească adorându-şi fata rămasă de pe urma lui (care mai târziu a devenit mama mea) şi fumând din pipa făgăduită lui. Cel puțin de-aş scăpa de ochiul imens deschis asupra mea, ochiul bătrânei ucise, deşi poate că mă înşel, poate că n-a murit, ce-ar fi să mă întorc şi să mă conving? Eram sigur, poftim, uite – nicio pată de sânge, niciun semn de moarte, şi: „Uşurel, scumpă doamnă, aşa, ridicați-vă, sprijiniți-vă de mine, prin ce spaime veți fi trecut, vă veți fi pierdut un pic cunoştința, dar uitați-vă că nu vi s-a întâmplat nimic deosebit, reflexele şoferului au funcționat perfect, şi frâna camionului a funcționat perfect, v-ați ales doar cu puțină spaimă şi cu o simplă zgârâietură pe frunte, poftiți: aceasta-i pălăriuța dumneavoastră, ce pălăriuță nostimă aveți, şi iată şi geamantanele dumneavoastră, intacte amândouă, cum semănați cu o bunică de-a mea, vă rog să gustați puțin din această licoare miraculoasă, whisky, da, nu-i aşa că vă simțiți mai bine?, slavă Domnului!, vă rog să-mi permiteți să vă conduc eu!,

da, strada 5 Octombrie e ceva mai în urmă, da, omul acela a fost un nepriceput, v-a dat o indicaţie greşită, ce număr are casa?, nu înţeleg: ce număr?“ – Oriunde, însă, numai acolo nu, cu oricine să dau ochi, numai cu bătrâna moartă – nu, fiindcă a murit, e sigur că a murit. Ştiu, Horaţia, trebuie să-ţi cumpăr o verighetă, nu poţi pleca pe lumea cealaltă fără a fi unită pe acest pământ cu cineva, şi doar eu sunt acela, iubitul şi mirele tău.

— Domnule! Vă deranjez, domnule: n-aveţi ştiinţă de un magazin de bijuterii, pe-aici, pe undeva?

— A treia stradă, pe dreapta.

— Bun, mulţumesc!

La dreapta, a zis?, la dreapta, oare?, a treia stradă, oare?, şi dacă, ajungând în dreptul celei de-a treia străzi, gata s-o apuc la dreapta, ochiul de sticlă al bătrânei, degetele de fier ale bătrânei, umbra duşmană a bătrânei – le voi vedea iar alergând bezmetic după umbra mea? — ”Tocmai de aceea, omule, repede, mai repede, în câteva minute eşti acolo şi ai scăpat, sufletul bătrânei nu va mai avea timp să!“ Şi dacă totuşi (de astă dată) acelaşi camion s-ar năpusti din necunoscut asupra mea, iar la volan (de astă dată) s-ar afla bătrâna, iar bătrâna ar fi îmbrăcată în veşminte preoţeşti, cu o verighetă în mână, să mă logodească ea?: „Se logodeşte robul lui Dumnezeu, robul lui Dumnezeu, robul lui Dumnezeu!“, oare cu cine crezi că m-ar logodi? Nu, n-am să mă duc într-acolo, sau (în orice caz) n-am s-o iau pe-aici pe unde am fost îndrumat.

— Hei, prietene, încotro? Pe-aici ajungi mai repede, magazinul de bijuterii se află chiar pe colţul de-aici al străzii!

— Aveţi dreptate, domnule, mulţumesc, domnule, dar mi-am amintit că am ceva treburi prin Piaţa de.

— Cum doreşti, prietene, cum doreşti, eu numai te-am avertizat!

Bun, mulţumesc, dar cine ar trebui să mă avertizeze că şi pe dincolo, dacă o iau pe dincolo şi mă abat din drumul indicat de binevoitorul meu, tot vine camionul-fantomă peste mine, şi tot bătrâna conduce camionul ucigaş peste

mine, şi tot în veşminte preoţeşti e îmbrăcată bătrâna, şi ea tot va voi să mă logodească cu?: „Se logodeşte, se logodeşte, se logodeşte!“ Zadarnic, însă, nicio scăpare pe nicăieri, cercul ermetic închis. O! de-aş şti pe ce meridian, la ce încrucişare de coordonate voi fi aşteptat, voi fi înhățat, să fiu logodit pe vecie cu, parcă toți ai mei, dinainte, au ştiut? Fratele meu cel mare, călătorind spre China, singur la două zile după plecarea delegației oficiale din care făcea parte, fiindcă nu i se dăduse viza la timp şi tocmai avionul, acela rupându-se în două deasupra lacului Baikal, la zece mii de metri înălțime. Şi fratele meu geamăn, declarat mort în război, dar întorcându-şe după război viu şi nevătămat, pentru ca să fie căsăpit tâlhăreşte chiar de omul care-i luase între timp nevasta. Şi mama, adormind în trenul din care trebuia să coboare într-o stație anume, dar coborând în altă stație, pentru ca să ia alt tren înapoi, şi tocmai trenul acela (de ce tocmai acela?) să se ciocnească cu un marfar. Şi soră-mea cea mare, tot în război, pe timpul bombardamentului din 4 aprilie, ieşind anume din casă şi refugiindu-se în cel mai apropiat adăpost, dar murind acolo (şi casa ei neavând nici pe dracu!) exact la ora la care şi bărbatul ei murea tot într-un adăpost de la marginea cealaltă a oraşului, de ce?, de ce? Şi tata, care. Dar inutil, aveam dreptate, un singur drum duce într-acolo nevăzut, necunoscut, pierdut prin rețeaua ca de păianjen a mii şi mii de alte drumuri curente, obiective, şi oricât ai ocoli, oricât ai încerca să trişezi. Dar eu nu vreau să te trişez, Doamne, ştiu că într-o bună zi îți vei arunca sabia şi asupra mea, dar nu azi, te implor, nu azi! Am atâtea de făcut până deseară – verigheta, sicriul, maşina mortuară, locul de, şi cine altfel să le facă în locul meu, dacă sabia ta?

Horația, îți mai aminteşti ce s-a întâmplat aici, exact pe locul ăsta, cu noi amândoi? Ploaia aceea fantastică din plină vară, în valuri cu nemiluita, şi noi înfruntând-o ca paparudele, uzi până la piele, râzând şi cântând, lepădându-ne apoi şi pantofii, exact pe locul ăsta ni i-am lepădat, şi dansând în picioarele goale prin toate băltoacele,

iar ajunşi acasă, lepădând încă de la uşă toate cele de pe noi, abia atunci.

O! de-aş scăpa de ochiul veşnic deschis al bătrânei, cum se uită la mine, în mine, şi cum degetele ei crispate dau să se-agațe de mine, sălbatic, deşi poate că mă înşel, poate că totul se datorează, bineînțeles că totul se datorează, numai destinul e vinovat, şi ea, şi şoferul, egal de vinovați amândoi, nu eu, pentru Dumnezeu, nu eu!

— Şi totuşi tu ai omorât-o!

— Mereu eu, de ce eu?, de ce?

— Fiindcă ai comis o eroare, i-ai dat o indicație greşită, şi eroarea ta a împins-o drept în ghearele Morții.

— Dar m-am justificat, justificările mele nu contează nimic.

— Gratuite, subiective.

— Cel puțin o circumstanță atenuantă tot am.

— Niciuna.

— O ştii însă foarte bine: doliul meu, şi nervii mei, şi nebunia care m-a cuprins după Femeia cu părul de.

— Cu atât mai mult eşti de acuzat.

— Cât de aspră ți-e judecata, şi nemiloasă!

— Fiindcă nu-i singura eroare comisă până azi.

— Erori? am mai comis eu erori?

— Încă din copilărie, adu-ți aminte, aveai zece ani, şi la început a fost fetița învățătorului, înecata.

— Înecata.

Cum i s-au stins trăsăturile feței, mâncate, roase de timp! Nu-i mai ştiu nici culoarea ochilor, nici linia gurii, nimic din ceea ce deosebeşte o față de altă față, parcă-i un mulaj de lut alb, îngrozitor de alb, e tot ce mai văd după atâta puzderie de ani, prin puzderia de imagini moarte în mine. Aşa şi arăta când a apărut la suprafața apei, plutind, câteva ceasuri mai târziu şi ceva mai la vale, când alunecarea ei lină mi s-a părut ca de pasăre cu aripile larg desfăcute pe suprafața apei, cum apa o ducea mai departe, şi încă nu pricepeam că e de fapt moartă, credeam că doar se grozăveşte cu darurile ei de mare înotătoare, când un țăran a zărit-o plutind şi a

adus-o la mal. Eu nici atunci n-am îndrăznit să mă apropii, stăteam ascuns în stufărişul de pe mal şi mi-a fost frică să mă apropii, la fel de frică, îți închipui, să nu înceapă deodată cerul, pământul, sălciile, apa, mai ales apa, să anunțe lumii: „El e vinovat de moartea acestei copile, pe el să-l judecați!“

— Şi nu erai?

O, hăul ăsta fără fund, pe buza căruia am fost împins şi obligat să m-aplec, să mă uit, de m-ar trage înapoi cineva, să mă salveze, ori de-aş orbi dintr-o dată şi n-aş mai vedea nimic!

— Ba vei vedea, amintirea de-atunci o vezi?

Ce de amintiri, buluc de amintiri, pe care singur le-am sugrumat, cărora singur le-am umplut gura cu pământ, să tacă pentru veşnicie, şi pe care cu bună-ştiință le-am aruncat în hăul ăsta fără fund al subconştiinței, să nu se mai repeadă asupra mea niciodată, uită-le însă cum viermuiesc, mai vii ca oricând, şi cum se holbează la mine sfidându-mă, hipnotizându-mă, să mă tragă şi pe mine spre lăcaşul lor din afund, la rându-mi să mă ucidă, pe mine să mă ucidă – autorul lor, posesorul lor, ucigaşul lor! Sunt ani de când le-am crezut moarte şi le-am îngropat, dar ele nu erau moarte şi au rezistat de-a lungul timpului, sunt mai vii ca oricând. Şi privirile lor fascinante: „Uite-ne, acestea suntem!“, şi chemarea lor obsedantă: Coboară până la noi, să trăieşti printre noi!“ – cum să scap de teroarea lor şi unde să fug? Nu mi-am imaginat niciodată că poți muri sufocat de propriile tale amintiri, e cea mai cumplită pedeapsă, fiindcă pedeapsa există cu certitudine în tine, şi împotriva ei nu.

— Te-am întrebat, răspunde: amintirea de-atunci o vezi?

Mi-a strigat de pe malul celălalt, peste apă: „Hei tu, aici e adânc?, ai încercat?“ O bĂtea soarele în plin, abia de-o zăream, cred că din cauza luminii care-i difuza trupul, şi-aşa foarte subțire, într-un fel de, sau poate că anume refuz orice amănunte concrete ale reconstituirii, n-am nevoie de amănunte? Cert e că înota ca un pui de peşte, apa era elementul ei. Dacă era apa aici adâncă?, tata mă avertizase: „Oriunde, numai aici nu, sunt vârtejuri ascunse, iar pe fund

laţuri de rădăcini de sălcii care te încolăcesc ca şerpii, vai de cel care ajunge pe fund, viu nu mai iese la suprafaţă!“ De-aceea mă şi bălăcisem ca broasca pe lângă mal, ei însă nu i-am spus adevărul, i-am spus dimpotrivă: „Nu-i cine ştie ce, eu am fost până la fund, dar tu n-o să ai curajul ăsta!“, şi am aşteptat încordat, şi ea a izbucnit în râs, uite – râsul i-l aud foarte clar, de parcă ar râde şi acum foarte aproape de mine,” de ce oare? Şi asta m-a înfuriat, adevărul e că mă socoteam umilit, la toate întrecerile de până atunci mă bătuse crâncen, mă bătea şi la învăţătură, şi la desen, şi la muzică, la toate mă întrecea. Şi-atunci am luat o piatră de alături şi am înfăşurat-o în batista mea roşie, am legat batista cu vreo trei noduri şi i-am arătat-o, mi-am făcut vânt şi am aruncat-o în chiar ochiul apei plin de primejdii: „Poftim, dacă eşti aşa de vitează, adu-mi piatra şi batista înapoi de pe fund!“. Şi ea iar s-a pornit pe râs, cel puţin râsul de l-aş putea înăbuşi în mine, să nu-l mai aud, cum râdea, cum râde, cum ştiu că va râde mereu, şi moartă!, o moartă pe care ştiu că nu voi putea-o alungă niciodată din mine şi al cărei râs de copil, de ce?, de ce?

— Lamentări inutile, domnule, mai departe!

Malul opus era mai înalt, şi ea s-a lansat către adâncul apei ca de pe o trambulină, volută de argint sclipitor, uite – şi această imagine se clarifică deodată în mine, ca suspendată între o beznă şi altă beznă, poate fiindcă este ultima imagine despre ea vie. Apoi a început aşteptarea, dar nu o aşteptare plină de nelinişti, cum s-ar putea crede, ci (dimpotrivă) plină de ciudă, întârzia prea mult şi eram convins că-şi bate joc de mine, o şi vedeam cum străpunge densitatea apei ca o săgeată până-n afund, cum se strecoară cu îndemânare printre acele laţuri ca de şerpi din adânc, fără să-i fie frică, şi eu (pe mal) muream de ciudă că niciodată nu voi fi în stare de aşa ceva. Când, după un timp, ceva roşu a apărut la suprafaţa apei, am crezut că e batista mea roşie, nu era, era o şuviţă de sânge din sângele ei, sigur o încolţiseră şerpii, sigur plesnise ceva în ea, şi-abia atunci m-a apucat groaza, înţelegând ce se întâmplase, tata avusese dreptate: „Vai de

cel care!“ Undeva, în josul apei, un țăran îşi spăla şi țesăla caii, dacă l-aş fi alarmat, poate că el, dar nu l-am alarmat, mi-a fost frică să nu-mi sucească şi răsucească sufletul pe dos, să afle cum şi de ce această nenorocire, m-am ascuns în stufărişul de pe mal şi mă bucuram că nu fusese nimeni martor la acea nenorocire. Degeaba m-am temut că pământul, cerul, sălciile, apa vor anunța lumii: „El e vinovat de moartea acestei copile, pe el să-l judecați!“, n-a anunțat nimeni nimic, şi am stat acolo ascuns până ce l-am văzut pe acel țăran cum o scoate la mal şi porneşte spre sat cu ea, moartă, pe brațe, tot satul s-a dus s-o vadă, eu nu m-am dus, nici la înmormântarea ei n-am fost, şi asta a fost tot!

— De fapt, i-ai dorit moartea.

— La zece ani? ce ştiam eu despre moarte la zece ani?

— Exact ce ştia acelaşi copil inocent, care aruncase în foc o veveriță vie şi se distra văzând-o cum se chinuie murind.

— Şi pe asta vrei să mi-o aminteşti?

— Aparțin, toate, aceleiaşi memorii.

— Dar sunt, toate, acte de inconştiență pură!

— Dacă n-ar avea şi actele de inconştiență pură o anumită doză de raționalitate!, singur ai recunoscut că o urai, virtuțile ei te umileau, e-adevărat ori nu? Ce plin de tine, apoi, după moartea ei, te-ai arătat, când ai constatat că nu te mai umbreşte nimeni, că eşti cel mai grozav la toate! Ciudat totuşi cât de fidel ai rămas propriei tale structuri intime, conştiința ta n-a suportat niciun fel de ruptură între cel ce-ai fost cândva şi cel ce urma să devii, ți-ai făcut din erori unicul sistem de a fi şi de a dura, ce tristă creatură a pământului eşti!

— Sper că ți-ajunge, vei termina.

— Încă puțin: cum o chema pe femeia de la Chişinău, prima ta femeie, care s-a omorât din dragoste pentru tine?

— Am uitat.

— Chiar ai uitat, sau fiindcă numele ei?

— Dar n-am nicio vină, cel puțin în cazul ei n-am nicio vină.

— Povesteşte!

Ce uşor îi vine acestui diavol de Dumnezeu: „Povesteşte, povesteşte!“, să stea ca de gheață pe tronul său din iad sau din rai şi să mă judece, mă rog, fie, poftim!

— Te-ascult!

— Nu neg că multă vreme am iubit-o ca un desperat pe femeia aceea, şi foarte sincer, a fost cea dintâi femeie pe care am deschis ochii şi datorită căreia am ajuns bărbat. Dar câte lacrimi vărsate, câte jurăminte şi servituți până să se lase convinsă de exaltarea mea! Nu eram decât un adolescent ignorant într-ale dragostei, sentimental, romantic, pe când ea – femeie în toată firea, coaptă, rezonabilă, sigur (în această privință) şi resemnată, ce-ar mai fi aşteptat de la viață?, când i-am căzut eu prima dată în genunchi şi am plâns pe genunchii ei. Fugeam noaptea din internat şi-i pândeam lumina odăii în care dormea, umbrele (mai ales) de dincolo de ferestre. Într-o asemenea noapte i-am şi năvălit în casă, după ce mă scosese din minți imaginea ei dezbrăcându-se, şi-apoi goală de tot, ea nici bănuind că-n tainele grădinii, afară, un monahal de şaptesprezece ani, şi-atunci..

— Şi-atunci?

— Da, mi-amintesc bine, a fost ca o ciocnire de trăsnete, am murit şi am înviat prin ea, după cum şi ea s-a descoperit deodată sieşi alta, mereu apoi mai proaspătă, şi mai tânără, şi rațiunea ei ultimă devenisem eu, nu mi-a lăsat nerelevată niciuna din cumplitele fețe ale actului de dragoste, pentru că ea însăşi ajunsese să fie o desperată, oferindu-mi tot, dar şi luându-mi tot. Avea uneori gingăşii ca de fetiță, alteori simțea nevoia să mă nimicească în brațele ei, mi-a şi spus-o: „Dacă aş avea puterea să te dizolv în mine, să încetezi a fi altfel decât în mine, şi de câte ori aş avea nevoie de tine – eu să te plămădesc din nou şi să fii creația mea, numai a mea!“ Şi se purta cu mine ca o roabă față de stăpânul ei tiran, fiindu-i totuna la ce suplicii o supuneam, şi se topea de fericire de câte ori mi-auzea, noaptea, bătăile convenționale în fereastră, şi dacă se întâmpla să-i lipsesc mai mult de patru-cinci nopți, fiindcă nu totdeauna reuşeam să fug din

internat, o regăseam bolnavă şi nebună de dor, se repezea asupra mea ca o fiară lacomă de pradă şi gata să mă sfâşie în bucăți, mă idolatriza şi mă ura deopotrivă, ce amestec de patimi şi jale era femeia asta!, până când.

— Până când?

— Ei bine!, fiindcă toate au un sfârşit, doar nu era să-mi îngrop viața în patul ei, lângă amurgul ei.

— Cum de nu te gândiseşi la asta până atunci?

— Ea ar fi trebuit să se gândească, nu eu!, fiind mai înțeleaptă decât mine şi cunoscând legile vieții, eu aveam planuri mari de viitor, şi ea ştia de planurile mele, profesorul meu de desen pretindea că am talent la sculptură, ea însăşi îmi spunea că ar fi o nerozie să nu-mi cultiv talentul, cine altcineva decât ea se chinuia să mă convingă că niciun sacrificiu nu-i prea mare ca să te realizezi în artă? Trebuia să-şi închipuie că, odată şi odată, va veni şi ziua în care.

— Dar până atunci o mințiseşi, de ce?

— Mințim de câte ori ne convine minciuna, şi nu afirmăm decât adevărul care ne convine! La început nici eu n-aş fi crezut că voi fi capabil s-o părăsesc, pasiunea ei oarbă mă paralizase, nu existam (şi biologic, şi cerebral) decât prin ea, sau ca o altă parte a ei. Dar când m-am trezit la realitate, hotărât să-mi iau lumea în cap şi ce s-o alege, s-o alege!, pentru prima dată am văzut-o cum era cu adevărat: o femeie bătrână şi foarte tristă, lipsită de orice farmec şi foarte tristă în destinul ei!

— Cel puțin, de nu i-ai fi spus-o atât de brutal.

— Parcă asta avea importanță, pe ocolite sau brutal? Mai degrabă, poate, dacă nu i-aş fi spus-o nicicum, să fi plecat pur şi simplu, ca un străin, ca un hoț, nici măcar să-i fi scris, nici să mai fi trecut pe la ea, crezi că tot s-ar fi omorât?

— Sigur! şi tot ai fi aflat, şi răspunderea tot asupra ta ar fi căzut, şi fantoma ei tot.

— Înțeleg.

— Cum a fost noaptea voastră de adio?

Ce amarnică nevoie, deodată, să-mi apară şi să rețin viu, dinainte, măcar un chip din suita nesfârşită de chipuri ale

celui ce-am fost eu însumi de la naştere până azi! Degeaba însă, nu-mi apare niciunul, toate chipurile sunt moarte, şi înțeleg de ce, fiindcă la fiecare împlinire de an spunem cu toții adio celui din noi care şi-a consumat anul de viață şi, deşi ne trăim viața frenetic, spectaculos, uneori în euforică inconştiență, continuăm totuşi cu fiece an să depozităm în noi alți morți. Unde-i (să zicem) chipul copilului care am fost la patru, la zece ani?, sau al adolescentului de la optsprezece, douăzeci, când s-a întâmplat şi ce s-a întâmplat cu femeia de la Chişinău, chiar chipul celui de-acum un an unde este? Toate sunt moarte, uitate, cu neputință de reconstituit, numai fotografiile dacă, dar şi fotografiile, ciudat cum memoria noastră poate să se încarce cu sumedenie de chipuri străine (pe femeia aceea, de pildă, de la Chişinău, o văd clar, foarte clar!), niciodată cu cele proprii, şi cât de prielnic ne-ar fi să putem conserva vreunul dintre ele, sau doar să ne contemplăm reciproc în tăcere! Zadarnic, însă!, nu ni se oferă decât conştiința acestui sânge mereu îngroşat, a oaselor mai bătrâne cu fiece an, a chipului cotidian în continuă alterare, în timp ce suntem blestemați să bâjbâim pe marginea vidului, orbi, căutându-ne chipurile din trecut, consolatoare, dar vidul constituind singura soluție ce ni se mai promite!

— Cum a fost noaptea voastră de adio?

— N-am uitat, aşteaptă!

— Ce să mai aştept, şi până când?

Mi-e sete, mi-e foame, şi rechizitoriul ăsta al judecătorului nevăzut, care, o! de mi-ar scoate-o domnul Diavol-Dumnezeu în cale pe Sibylla, să-mi potolească ea setea şi foamea cu ştiutele şi neştiutele trupului ei, pe-acest câine de judecător, mai ales, de l-ar face să tacă, să-i potolească şi lui.

— Cum a fost noaptea voastră de adio?

— Ei bine, a fost cumplită: şi-n conținutul ei de dragoste, paradoxal, ca sub presiunea unor mari presimțiri de moarte, fiindcă, uite, recunosc, n-am vrut să pierd prilejul de a o avea pentru ultima oară, şi-ți închipui, după cum la fel de

cumplit după aceea, la ceasul de beatitudine şi relaxare, când am anunțat-o că a doua zi voi pleca, voi pleca definitiv, şi că nimic nu mă va face să-mi schimb hotărârea. Din prima clipă, fireşte surprinsă, ea nici n-a vrut să creadă, şi-a imaginat că anume-i supralicitez sentimentele şi darurile de femeie, veşnic nesătul cum mă ştia, ca să, din nou, pentru care a şi încercat să mă prindă din nou în jocul bine cunoscut, dar eu am respins-o fără milă, mă săturasem, şi-atunci declarația mea i-a apărut în adevărata ei cruzime.

— Cum a reacționat?

— O văd şi acum, refugiată lângă fereastră, afară ploua, şi probabil îi era frig, sta încremenită, inaccesibilă, în haina de casă foarte strânsă pe trup şi tăcea, a tăcut îndelung. Eu mă simțeam cam anapoda şi teribil aş fi vrut să mă spulber prin pereți, să se termine totul aşa, fără alte explicații. Apoi, într-un târziu, ea s-a întors şi mi-a spus, era incredibil de calmă şi glasul îi suna alb, că-n acest caz viața ei şi-a pierdut orice sens, ce-i rămânea decât să se omoare? „Mă omor, auzi?, dacă pleci, mă omor!“, dar eu am izbucnit în râs, auzind-o, şi.

— Ți-ai spus, desigur, că-i o amenințare gratuită, nu?

— Da, fireşte, fiindcă şi eu, când i-am căzut prima oară, în genunchi şi am plâns pe genunchii ei, la fel am amenințat-o, cu aceleaşi cuvinte am amenințat-o: — ”Dacă nu crezi în iubirea mea şi mă respingi, să ştii că mă omor, aici mă omor, sub ochii dumitale!“, dar lucrul ăsta nu-l gândisem niciodată, şi oricât m-ar fi durut refuzul ei eventual, chiar dacă m-ar fi dat pe uşă afară, tot n-aş fi fost în stare să. Ce dracu! Doar mai erau femei pe fața pământului, şi încă mai tinere decât ea, şi mai frumoase, ba în sinea mea şi jubilam că descoperisem argumentul exact, singurul care s-o facă să cedeze, după care a şi cedat. De ce, atunci, în cazul ei, declarându-mi că se va omorî, să-mi închipui altceva şi să mă înspăimânt de vorbele ei?, câte nu spune omul la desperare, femeile sortite la singurătate, mai ales.

— Perfect, şi ce a urmat?

— Mi-a cerut o singură favoare, să mai trec o dată pe la ea,

a doua zi, cel puțin pentru un ceas, înainte de plecarea trenului, să fie acela ultimul nostru ceas de.

— Ai trecut?

— Nu!, mi-era de ajuns, mă săturasem: iar lacrimi, iar amenințări, şi (ca să fiu sincer) mi-a fost frică: „Dacă totuşi se omoară?, mai ales pe mine dacă mă omoară?“ Deci, atunci, noaptea, i-am făgăduit, nu mă costa nimic, pe ea a costat-o, s-a simțit obligată să ardă până la capătul nopții, şi i-am făgăduit, dar încă din clipa aceea ştiam că nu voi mai trece pe la ea, şi într-un fel exultam, ce clipă extraordinară trăiam!, în sfârşit – liber!, lumea începea cu mine, şi eu porneam să cuceresc lumea, ce nevoie aş mai fi avut de acel trecut, de amintirea ei?

— Logic, foarte logic!

— Era primul meu act de revoltă, şi mă felicitam, să ai curajul să rupi toate legăturile care te interzic fatalității proprii, altfel eşti pierdut!, fiindcă fatalitatea mea se chema piatră, marmură, bronz, şi pentru fatalitatea asta aş fi fost în stare să.

— De acord, şi-apoi?

— Am ajuns la gară, mi-am cumpărat bilet, m-am instalat în compartiment, am lăsat fereastra în jos, ce anevoie se scurgea timpul! Doar o undă vagă de melancolie, atât, şi-n compensație – hotărârea de a-i adresa ei ultimul gând, după cum vezi – nu eram lipsit de anume loialitate, şi o rugam în gând să nu mă uite, nici eu n-aveam s-o uit, şi mai era un minut până la plecarea trenului, când.

— Nu şovăi, continuă!

— Ea a apărut pe peron chiar în minutul acela, pe fugă, în mare agitație, sigur după ce mă aşteptase în zadar să mai trec pe la ea, şi s-a scurs şi minutul acela până ce m-a descoperit la fereastră, privirile noastre s-au întâlnit: cam leşioase ale mele, cât de pustii ale ei, halucinate! Şi trenul s-a pus în mişcare, şi eu am schițat un zâmbet de convenienţă, o abia fluturare de mână, ea sta acum rezemată de un stâlp, una cu piatra stâlpului, şi avea obrazul schimonosit ca de un plâns interior, buzele îi

tremurau vizibil, şi eu aşteptam din partea ei un salut, un cuvânt de adio, ar fi fost omeneşte, nu?, m-ar fi împăcat pentru totdeauna cu mine însumi, nu? Dar ea, dimpotrivă.

— Spune: ea?

— A scos din poşetă un revolver şi s-a împuşcat, acolo, în văzul lumii s-a împuşcat, şi simplu, îngrozitor de simplu! Dar n-a căzut dintr-o dată, până să se prăbuşească a trecut parcă un timp infinit, şi faptul mi s-a părut atât de uimitor, aproape neverosimil, cum trenul se îndepărta alene, şi-n acelaşi timp gara, oamenii de pe peron, într-o fierbere neprevăzută, cum se pierdeau în urmă, iar ea nu cădea, tot sprijinită de acel stâlp rămânea, cu ochii nesfârşit de mari ațintiți asupra mea, încă multă vreme am fost ispitit, chiar şi acum sunt ispitit să cred că întâmplarea nu s-a petrecut aievea, ci numai în imaginația mea bolnavă.

— Nu! te amăgeşti inutil, femeia s-a omorât de-adevărat, şi răspunderea pentru moartea ei.

A! cerul mi te-a scos în cale, birt nenorocit şi binecuvântat, creat anume pentru curve şi vagabonzi, pentru hoți de buzunare şi genii ratate ca mine:

— Un coniac mare, te rog!, nu, fără zahăr, mulțumesc!, nu, restul opreşte-l pentru dumneata, mulțumesc!

Şi de-ar fi posibil să torn câteva sticle de coniac în bestia mea de diavol, judecătorul din mine, monstrul ăsta neadormit, numai să tacă („Taci, odată, nemernicule!) şi să. A tăcut, slavă Domnului, zace acum în drojdia lui, de-acum pot fi liniştit.

— Poftim?, dacă vă recunosc?, bineînțeles, domnule, cum să nu, domnule, bună ziua!, ce mai faceți?

Pe dracu, habar n-am cine e! Trec de-atâtea ori pe lângă oameni care mă salută, alții care mă opresc şi angajează vorba cu mine, dar pe care eu n-am de unde să-i iau, oricât îmi biciui memoria, şi cărora le dau răspunsuri în doi peri, ăsta cine o mai fi?

— Poftim?, ce-i cu mine?, parcă mi-ar fi murit cineva? Nu! nu mi-a murit nimeni, sunt doar foarte obosit; am lucrat toată noaptea, sculptură, fireşte, da, pregătesc o expoziție.

O! nu prea grozav, trăiesc mai mult din împrumuturi, ce-ați spus? gloria? la naiba, nicio glorie! Da, iertați-mă, aveți dreptate, mă tot chinui să-mi amintesc de unde vă cunosc, cine sunteți, poate din liceu?, sau poate din facultate? Ştiți, eu am făcut războiul de la un capăt la altul, şi am fost îngropat de explozia unui obuz greu, am fost şi prizonier, am făcut şi câțiva, ani de puşcărie, mereu avitaminizat, memoria mi s-a cam sclerozat, dacă ați fi amabil. Da, da, ce surpriză!, acum mi-amintesc bine, cum să nu!, dar e-atâta vreme deatunci!, cu plăcere oricând, îmi găsiți adresa în cartea de telefon, dați-mi în prealabil un telefon, să fiu acasă, bucuros, foarte bucuros! Şi-acum vă rog să mă scuzați, nu!, mi-e cu neputință, nicio picătură mai mult, bun, perfect, pe altă dată, la revedere, la revedere!

Să fim serioşi, beţiv ordinar ce eşti, niciodată – „la revedere", ce raţiune să-mi pierd timpul cu un nătărău ca tine?, timpul meu, şi-aşa, de-acum înainte. Şi pe unde o fi magazinul ăla de bijuterii? a treia stradă pe, cel puțin jigodia mea de judecător dacă.

— Şi răspunderea pentru moartea ei.

— Ah, iar începi? n-ai de gând să termini?

— Ca şi răspunderea pentru cealaltă, de mai târziu.

— Da' termină odată, înțelege!

— Pentru cealaltă, deci, amanta anilor tăi de studenție, că ai şi uitat ce profesie avea, cum o chema, care-şi dorea atât de mult un copil, femeie cu destin casnic şi devotată ție elementar, pe care însă tu ai amenințat-o că dacă-şi lasă copilul.

— O, Dumnezeule, ajunge!

— Şi ea a acceptat să-şi sacrifice copilul numai să nu te piardă pe tine, dar pe care tu ai dus-o la un măcelar de medic, dintre aceia care, şi într-un singur minut alte două vieți, cu ce indiferență i-ai primit moartea şi ce repede ți-ai găsit consolarea în!

— Bestie, şi nemernic, şi iudă!

— Apoi a urmat soldatul din război, cel puțin unul din sumedenia celor care au murit la ordinul tău, din cauza

imbecilității tale, acesta (însă) de pe urmă: „Domnule locotenent, dacă o fi să mor prin străinătățile astea, pe crucea mea să scrieți aşa – Soldat XY, anul naşterii, anul morții, căzut pentru țară contra voinței lui, *contra,* e clar, da? spuneți-mi: o să scrieți?“, acesta ucis cu bună ştiința, fiindcă.

— Şi pe el, de ce tocmai pe el?

— Fiindcă ție ți-era foame, şi între linii zăceau nişte cadavre cu sacii doldora de merinde, ție ți-a fost frică să te duci, să jefuieşti acele cadavre, dintre toți l-ai ales şi l-ai trimis pe el, şi lunetiştii inamici atât au aşteptat, şi ce agonie lungă a avut soldatul acela, chiar sub ochii tăi, şi nici atunci tu nu te-ai încumetat să treci în Țara Nimănui, să-l aduci înapoi, îți jur că mai putea fi salvat, şi voi ați fost obligați să vă retrageți, şi el a rămas neîngropat, de cruce nici nu mai vorbim, recunoşti?

— Bun, recunosc, pe toate le recunosc, sunt vinovat, de toate sunt vinovat, acum ce mai vrei?

— Eşti cam cinic, stimate domn!

— Pentru că tu n-ai decât puterea să judeci, să răscoleşti conştiințele, nu şi puterea să pedepseşti.

— Până la proba contrarie, stimate domn, până la proba contrarie, te-asigur!, pentru care şi-ți propun să ai puțină răbdare, mai ales că n-am terminat. Ştii că şi Horația, dacă nu i-ai fi acaparat tu viața, s-ar fi bucurat de alt destin?

— Horația, alt destin, dacă?

— Uite magazinul de bijuterii, intră şi cumpără-i verigheta!

O pierdusem, vai!, pe Femeia cu părul de culoarea mierei o pierdusem, până şi imaginea ei îmi pierise din minte, cât a durat asaltul umbrelor asupra mea, nu mai speram s-o regăsesc pe căile de labirint ale acestui oraş hain, cum alte ziduri îmi ridica dinainte şi mereu cu alte lațuri mă înhăța, parcă anume, niciodată, să n-o mai ajung din urmă, ea însăşi ca o Fata Morgana: ba ivindu-se, ba dispărând, în acel joc rafinat al amăgirilor excitante, cu atât mai sălbatică dorința s-o am. Când, iat-o, de-aievea, chiar acolo unde

m-aşteptam mai puțin, prinsă în sfârşit, de-acum n-o să-mi mai scape, în acelaşi magazin de bijuterii pe care de-atâta vreme îl caut, interesată desigur şi ea de acelaşi obiect, o verighetă pentru bărbatul ei mort, şi verighetele-pereche, subțiri ca firul de păianjen, strălucind la vedere, pe masa centrală, în timp ce de dincolo, din despărțământul unde se repară ceasuri, şi se montează bijuterii, răzbate muzica lentă a unui vals care euforizează materia, pe mine îndeosebi, şi ea e aici, şi de partea cealaltă a mesei – bijutierul, ce glas de scapet are:

— Nu, doamnă, stăruiți inutil!

Mi-e atât de aproape femeia acum, atingere electrizantă pentru mine, şi atât de explozivă emoția acestei regăsiri aici, cum de ani n-am mai trăit asemenea emoție, încât sunt ispitit, oricât s-ar holba netotul de bijutier la noi, amărâții lui de lucrători de asemeni, şi împotriva oricărei rațiuni, beat astfel de fericire, să-i cuprind mijlocul uşor, ea însăşi acceptându-mă ca-n vis, şi să-ncep a dansa cu ea uşor, pe muzica acelui vals care euforizează materia, şi să plutim îmbrățişați ca-n vis, n-am fi în clipa aceea decât.

— O, domnule, dar înțelege că m-am căsătorit o dată cu acest om, nu mă pot căsători încă o dată cu el mort, mi-ajunge că trebuie să-i pun pe deget o verighetă care să mă reprezinte, cu cealaltă ce să fac? am şi eu superstițiile mele.

Mutra lui sclifosită, ca de proxenet, şi rânjetul lui unsuros, de imbecil absolut:

— Imposibil, doamnă, verighetele se vând numai perechi!

Să-l plesneşti peste bot, cretinul! sau să-l tai de viu, şuvițe-şuvițe, ca pe porci la abator, şi să-l sărezi din abundență, doar aşa de l-ai convinge să. Deşi, nu cumva, dacă individul se-ncăpățânează, ar mai fi şi altă soluție?

— Vă rog să mă iertați că intervin, scumpă doamnă, dar mi-a murit şi mie cineva, femeia mea, tot de o singură verighetă am şi eu nevoie, exact pe măsura celeilalte, mici, care v-ar rămâne, v-ar deranja dacă aş cumpăra-o eu?

Sper, cum stă neclintită alături, atât de aproape de mine,

şold, lângă şold, şi eu stăruind obsesiv asupra acestui contact inefabil, ea însă fără să-mi fi acordat până acum vreo atenție, cel puțin acum să-şi întoarcă privirea asupra mea curioasă, intrigată: cine sunt?, de unde am apărut?, vorbesc serios, ori? Şi nu neapărat să-mi mulțumească, gratuit, indiferentă, nu! ci (peste toate) să mă vadă să-mi înregistreze chipul, să-mi rețină plina de enigme scânteiere din priviri, şi nespusele cuvinte tremurând pe buze, şi bietul surâs care ar cerşi-o, şi de ce nu? să m-aştepte, să plecăm împreună, să fie acesta începutul a toate câte.

Dar (şi trebuia să-i fi presimțit gestul, oricât de nebună – speranța!), mai înainte chiar de a gândi alt argument, prin care s-o rețin, femeia a aruncat un pumn de bani pe masă, puțin îi pasă dacă vor fi prea mulți, s-a întors rigidă, ca pusă în mişcare de mecanisme oculte, şi a dispărut în vălmăşagul lumii de pe stradă. Frumoasa mea cu părul de culoarea mierei, pe care atât de intens o dorisem şi foarte fericit că-n sfârşit! Şi-n jurul meu s-a făcut deodată un pustiu de moarte, şi mi se împleticesc mâinile tot căutând prin buzunare banii, unde, Dumnezeu, i-oi fi pus?, doar de-aş reuşi să străbat mai repede prin timpul şi spațiul până la ea, s-o prind iarăşi din urmă: „Iertați-mă, scumpă doamnă, dacă vi se pare că insist, dar capăt tot mai mult convingerea că suntem predestinați unul altuia, ciudat că nu m-ați recunoscut, da, exact, la acelaşi spital în care, ba a fost o noapte când, şi acum un ceas la cârciumă, acolo unde l-ați văzut şi pe doctor, şi mai adineauri la Bijuteria pentru verighetele morților noştri, faceți un efort şi legați faptele unul de altul, fiindcă nu întâmplător!“ – Zadarnic însă, mereu blestemat să-mi duc prin viață această povară ucigaşă de zadarnic, şi iar am intrat în criză de timp, şi numai hohotul de râs al imbecilului de bijutier cade peste mine ca o ghioagă:

— Ha-ha-ha, şefule, ce credeai că-ți merge?

— Nu înțeleg.

— Aşa vrei dumneata să cucereşti o femeie?

— Poftim banii, domnule, şi du-te-n!

— Mă rog, mă rog! dar la ce-ți trebuie acum verigheta?

Şi uite aşa, Horația, din nou pierzând-o (poate pentru totdeauna, pierzând-o!) pe fascinanta doamnă în doliu; în situația penibilă pe care ți-am redat-o sângeros de sincer, mi-a fost dat să te logodesc (eu să te logodesc!) chiar cu bărbatul mort al acestei femei. O! de-ar fi posibil să vă asist, când va fi să vă întâlniți la punctul de vamă al eternității, la noapte, sau mâine după-amiază, tu şi acel om necunoscut, mirele tău pentru eternitate (o fi oare adevărat că vameşul nu te ia în luntrea lui dacă n-ai bani de trecere şi verighetă pe deget?), să vă asist, aşadar, cum vă veți recunoaşte şi veți porni mai departe, alături, ținându-vă de mână ca doi îndrăgostiți, neluuit niciunul de ceea ce fiecare i-a devenit celuilalt, ci numai eu, rămas dincoace singur, pe malul apei ce se cheamă Styx, să constat la ce trist destin am fost condamnat, urmărindu-vă, umilit, cum vă depărtați spre lumea de necuprins a beznelor. Cel puțin de-aş fi sigur că femeia lui mi-ar reveni mie de drept, e ultimul drept la care mai aspir în schimbul tău, şi-atunci, poate, s-ar restabili echilibrul după care alerg, şi nu.

— Ştii ce frumos bărbat are femeia asta, mai precis – a avut?, fiindcă acum, îți închipui, după operația de azi-dimineață.

Frumosul tău camarad de osândă, incomparabilul tău logodnic!

— De la doctor ştiu, mi-a arătat fotografia lui azi: e blond, cu trăsăturile obrazului stinse ca într-o pictură, şi gura foarte expresivă, şi-n ochi o lumină greu de înțeles.

Poate, cumva, presimțirea apariției tale în ochii lui, a existenței tale în moartea lui, acesta să fie înțelesul acelei lumini?

— Nu ştiu ce i-a venit doctorului să-i ceară fotografia, înțeleg fotografia unei femei, dar a lui?, şi de unde mai ales nevoia să mi-o arate mie, o dată l-am surprins şi în cabinet, singur, cum se uita la fotografia lui, tu ce crezi?

Exact ce-ncepe să se confirme, Horația, că şi-n iad veți constitui aceeaşi treime – tu legată de omul acela prin

simbolul verighetei, şi doctorul unit de amândoi prin sentința comună ce v-a semnat. Faptul că voi coborî şi eu cândva în iad, la ceasul ce desigur mi s-a şi desemnat, pentru mai devreme sau mai târziu, n-are de ce să mă consoleze, eu voi rămâne pe veci în afara voastră, cum o să mai recunoşti în mine pe fostul tău om din viață, când pentru eternitate ai fost dată altui spirit?, ce legi, Dumnezeule, guvernează raiul, infernul, dacă?, şi iată cum.

— Şi iată cum, tot eu am dreptate: Horația era sortită altuia, nu ție, Horația s-ar fi bucurat de alt destin, dacă nu-i acaparai tu viața!

— Dar sunt contrariat, Cineva, azi noapte, mi-a relevat lucruri dimpotrivă: că dorindu-i Horației sufletul, cândva, într-o noapte de revelion, prima noastră noapte de dragoste, pentru a-l duce să dea strălucire nemuririi unor spirite bătrâne şi sclerozate din infern, şi cercetând registrele respective, să vadă cât mai are de aşteptat până ce sufletul Horației îi va reveni de drept.

— Ştiu, a descoperit că Horația nu mai avea de trăit, din noaptea aceea, decât şapte ani.

— Şi-atunci de ce eu, acaparându-i viața?

— Fiindcă Horația, oarbă de dragoste, se lega pe viață nu doar de bărbatul care erai, ci şi de opera ta, de frenezia ta creatoare, fără să-şi închipuie că durata acestei frenezii era ea însăşi de scurtă durată, limitată la numai şapte ani, după care, adu-ți aminte că de patru zile şi patru nopți nici n-ai pus mâna pe daltă.

— Vrei să spui că-n asta?

— Exact, în asta a constat şi eroarea ei.

— Şi s-ar putea eu însumi, o dată cu moartea ei, şi frenezia mea creatoare epuizată, să fiu eu însumi un om sfârşit?

— Tot ce-ți pot destăinui, deocamdată, e adevărul despre incompatibilitatea dintre artă şi crimă, că vei plăti, deci, pentru toate crimele săvârşite până acum, față de ceilalți şi față de celelalte, față de Horația, mai ales. Pentru tine a început numărătoarea inversă a confruntării cu umbrele,

totdeauna pedeapsa dinainte de.

— Sună ca o sentință.

— *Este* o sentință!

— Şi dacă voi îndrăzni să-ți sfidez hotărârea?

— Asta nu schimbă cu nimic datele problemei, raportul dintre noi rămâne acelaşi: de la judecător la vinovat! Judecătorul analizează faptele şi decide asupra esenței şi finalității lor, vinovatul e condamnat să stea față în față cu adevărul despre sine şi să suporte consecințele acestei confruntări. Nu eu ucid, niciodată n-am ucis pe nimeni. Totdeauna adevărul ucide, el te va ucide şi pe tine! Ai totuşi dreptul, după lege, la o ultimă dorință.

— Atât de repede?

— Cel puțin să ți-o mărturiseşti, timpul n-aşteaptă.

— Bine, am ales: Femeia cu părul de culoarea mierei!

— Nu! fiindcă ea e o parte a pedepsei.

— Atunci, Sibylla!

— Dacă atât de primitive gustări poți să ai, mă rog, fie! să fie, cum s-a şi hotărât: după înmormântarea Horației! Ai grijă, numai, să-ți mai rămână o sticlă de whisky – ca argument.

— Voi avea grijă.

— Şi-acum, poartă-ți mai departe crucea!

Vezi bine că mi-o voi purta, drum de întoarcere nu există, şi nici de trişat nu-i cu putință să trişez, dar ce-i cu biserica asta, de-şi despică deodată pereții spițe fantasmele din mine?, şi de ce, de câte ori trec pe lângă biserica asta, parcă mi se pune o gheară pe inimă şi?

Da, da, asta-i biserica dinainte de război!

„Jur că te voi iubi toată viața, blestemat de moarte să fie acela care nu-şi va ține jurământul!“

Eu mi l-am ținut şi n-am murit, pe toată durata războiului mi l-am ținut şi ce tânăr eram, Doamne! Fiindcă la război plecam în ziua în care am intrat în această biserică, împreună cu fata mongoloidă pe care o iubeam pe-atunci, şi (zguduiți) ne-am jurat unul altuia ce ne-am jurat, dar ea nu şi-a ținut jurământul şi trebuia să moară, a murit, iată o

moarte pentru care nu mai sunt eu vinovat, mi-e martor cerul că nu eu i-am pricinuit moartea! M-am întors din război şi am găsit-o a altuia, dar eram prea orgolios ca să sufăr şi să-mi arăt față de ea umilința, dacă ea însăşi nu mi-ar fi trimis vorbă că vrea să-mi ceară iertare şi, cel puțin o noapte, noi doi. I-am răspuns, la rându-mi, că-s gata s-o iert cu o singură condiție: în chiar fața casei ei, la lumina zilei, să se-aştearnă pe pământ, una cu pământul, şi să-mi sărute picioarele, după care să urcăm în odaia sortită altădată nopții noastre de nuntă, şi patul să fie îmbelşugat cu flori, şi. Nefericita!, a acceptat, probabil că o chinuiau mari semne ale remuşcării şi nu putea să-şi elibereze conştiința altfel decât, şi a acceptat. O! de-ar fi bănuit şi prezența statornică, neabătută, a celuilalt semn dimpotrivă, care avea să se-abată asupră-i şi s-o pedepsească. M-am dus şi, de cum am zărit-o, lungită la pământ, aşteptându-mă, ca o mieluşea pe altarul jertfei, gata să-şi ceară iertare şi să se supună oricărei depravări din parte-mi, ca să se absolve de păcat, să mulțumească bestia din mine, pe mine (dimpotrivă) m-a cuprins mila, deznădejdea, sila, nepăsarea, şi eram hotărât s-o ridic în picioare, nici s-o scuip măcar, nici s-o pălmuiesc măcar, ci aşa, neumilită, plină de candori cum o ştiam, de pe vremea când o iubeam fecioară, mândră ca atunci şi sfințită prin jurământul la icoanele acelei biserici dinainte de război, s-o iau pe brațe şi ca pe un trofeu s-o port pe scări în sus, spre odaia sortită. Doar nu era ea de vină, războiul era de vină, şi ce nimicitor ardea soarele la ora aceea, cât de neomeneşte o doream! Dar s-a întâmplat atunci acel lucru îngrozitor, care nici acum nu înțeleg cum de-a fost cu putință, blestemul (la care, cu bună-ştiință, amândoi apelasem cândva) s-a dovedit mai tare decât voința mea şi ea trebuia să moară, sunt legi mai presus de noi cărora zadarnic ne-am zbate să ne opunem, vai de cei care nu-şi țin jurămintele, fiindcă există un Dumnezeu al celor înşelați care nu iartă, şi Dumnezeul acesta plăteşte pe măsură egală! Şi cum ea stătea aşternută pe asfalt, în rochia ei albă, de a doua oară mireasă, cu voal şi beteală de mireasă pe frunte,

aşteptând îndurarea mea, a început deodată să se dizolve în asfalt, ea (de-adevărat) să se dizolve, şi asfaltul să se topească sub ea, da, da, pământul o înghiţea văzând cu ochii şi-n doar câteva clipe n-a mai fost, ci numai între laturile asfaltului topit a rămas conturul exact al făpturii sale, ca o umbră omenească înhăţată pentru vecie de alte umbre ale tenebrelor, nu mai era nimic de făcut, destinul se împlinise, m-am descoperit şi i-am spus: „Să te ierte Dumnezeu, fată, pentru trădarea ta!“ Dar n-am plecat imediat, am zăbovit încă locului şi mi le-am amintit pe toate cu de-amănuntul, cum atunci, în ziua despărţirii noastre, dădusem ultima teză la *Estetică,* e un fel de a spune „dădusem”, fiindcă la numai câteva clipe după anunţarea subiectului, mi-amintesc bine cum suna: *Eteronomia receptării artistice,* eu n-am ezitat şi am scris pe foaia albă, cu litere mari, ca pe un testament: „Domnule profesor, la noapte plec la război, credeţi că merită să mai dau vreun ban pe viitorul meu?“ şi m-am iscălit, am ieşit apoi din bancă şi m-am dus la catedră, să-i înmânez profesorului teza, profesorul s-a uitat lung la mine şi sigur că-n clipa aceea i-am apărut ca o fantomă pe un soclu de marmură neagră, n-a şovăit şi mi-a pus nota 10, zece, da! a fost singura notă de zece de când mă ştiu, fiindcă niciodată n-am fost un elev sau student prea grozav, şi cu asta începea marea mea aventură, mă grăbeam, aveam întâlnire cu miraculoasa fată mongoloidă la biserică aveam. Şi am intrat amândoi în biserică şi ne-am jurat unul altuia credinţă până la moarte: „Blestemat de moarte să fie acela care!“, şi am aprins două lumânări, eu le-am aprins, la masa pentru cei vii, şi una dintre lumînări s-a frânt, şi acelaşi gând ne-a fulgerat deodată pe amândoi – eu: „Voi muri, draga mea, acela e semnul!“, şi ea: „Va muri iubitul meu, va muri!“, fiindcă la război eu plecam şi aveam să mor, dar nu mai puteam da înapoi, m-am încăpăţânat să privesc Moartea drept în faţă, o! Doamne, ce tânăr eram. Şi porneam la atac în stare de inconştienţă pură, de-şi făceau cruce soldaţii şi mă socoteau nebun, şi am mai avut şi alte semne, Horaţia, dacă nu ţi-am povestit, o să-ţi povestesc acum. Aşa, într-o

noapte, am visat că urc o scară fără sfârşit şi de pe înălțimea ei disprețuiam universul, îl sfidam pe Dumnezeu, până ce scara s-a rupt de la sine în două şi am căzut, mai precis – tot cădeam şi cădeam ca într-o groapă fără fund, eram convins că a doua zi va fi ziua, dar n-a fost. Şi-apoi a venit iarna şi mi-a apărut al treilea semn, după o noapte în care ninsese potop, de-a trebuit să-mi fac drum din adăpost cu lopata, pornind de-a lungul şanțului de comunicație, să trezesc din morți pândarii înghețați pe timpul nopții, şi-n timp ce-mi făceam drum pe şanț, beat de albeața sclipitoare a zăpezii înalte cât omul, mi-au răsărit dinainte (de unde? cum?), foarte distincți, pe albeața sclipitoare a zăpezii, patru păianjeni negri, şi iar am crezut că peste patru zile, sau peste patru săptămâni, sau peste patru luni, nu! nici după aceea n-am murit. Şi patru ani am făcut războiul, şi-n chiar ajunul sfârşitului mi-a apărut al patrulea semn, de astă dată pe trezie, într-o clipă de feroce luciditate: se făcea că ea, fata mongoloidă, se zbate într-un fel de plasă pescărească sub malul unei ape mâloase, eram şi eu cu ea, împreunat cu ea în acea plasă, dar numai ea se zbătea să scape, indiferentă față de soarta mea, pe mine, dimpotrivă, după ce se deşurubase din mine, împingându-mă mereu mai afund, cu o forță atroce, duşmană, în apa mâloasă de sub malul abrupt unde ne zbăteam, şi a fost singura dată, în acea ultimă zi de război, când m-am temut de moarte. Dar uite că n-am murit, pe ea (în schimb) a înghițit-o de-adevărat pământul, acolo, în fața casei în care ar fi trebuit să ne petrecem ceasul, ori ziua, ori noaptea de nuntă, stăm descoperit dinaintea trupului ei mort, şi din nou i-am spus: „Să te ierte Dumnezeu, fată, pentru trădarea ta!“ şi am plecat. Sunt ani de-atunci, Horația, am îmbătrânit cu vreo două decenii, Horația, şi unde-i acum duiosul ei trup de vioară ce nu mi-a fost dat să-l cunosc altfel? De multe ori am mai trecut pe-acolo, prin dreptul casei de pe Aleea W nr. 3, mânat de multe dureri ascunse, ori chemat de strigătele ei de jale, şi tot aşa am găsit-o, cu fața în jos, încleştată în acel contur perfect al asfaltului negru. Şi ciudat mi se pare nu

atât chipul în care a murit, cât faptul că, oricât s-au străduit lucrătorii primăriei (smulgând asfaltul vechi din țâțâni şi topindu-l, nivelând mai ales locul acela, pe ea s-o îngroape de tot în pământ), n-au reuşit, ea, de fiecare dată, ieşea la iveală, aceeaşi. Se află şi acum acolo, poate nu îndeajuns de moartă, dar nici vie cu adevărat, şi ce poate fi mai?

— Totuşi, acum câteva zile, am văzut-o rătăcind pe străzi.

— Da, inexplicabil, are uneori puterea să se smulgă din cripta ei de asfalt, pe toamnă mai ales, când îşi aniversează intrarea în pământ, şi când porneşte de-aievea să rătăcească pe străzi, am văzut-o şi eu, tot acum câteva zile am văzut-o, nu pare a se fi împăcat cu moartea de care a avut parte.

— I-ai vorbit?

— N-am ce vorbi cu morții.

— Dar am avut sentimentul că te caută.

— Sau pe sine se caută, cea de la început.

— Poate că ai dreptate, arăta bătrână şi uscată, o bătea vântul, abia de-am recunoscut-o pe-aceea care fusese cândva, şi-n priviri avea ceva de pustiu, asemeni cuiva care a pierdut tot.

— Eu i-am fost totul, şi-n afara, mea doar moartea.

— Ce neîndurător eşti!

— De la tine am învățat să judec şi să plătesc.

— Adineauri insă, dacă mi-amintesc bine, pretindeai că puțin îți pasă de pedeapsa mea.

— Ei bine, suntem chit!

— Nu, stimate domn, eu n-am renunțat, şi-ți voi oferi această pedeapsă cu linguriţa, până la doza finală, şi iată prima unealtă a pedepsei mele, o recunoşti?

O, zeilor!, aş recunoaşte-o şi dintr-o sută, o mie, o puzderie de femei îndoliate, oricât pe toate le-ar uniformiza veşmintele şi oricât de egală suferința pe chipurile lor, cum să n-o recunosc pe Femeia cu părul de culoarea mierei, dulcea, paroxistica mea obsesie? Iat-o!, şi mulțumesc acestui Dumnezeu dement care mi-o scoate mereu în cale, vie, exact la răstimpul critic al epuizării dorinței, cu atât mai violent renăscând, ca din cenuşă fierbinte, în clipa

următoare, prin acest Dumnezeu (şi Diavol, deopotrivă) care ține morțiș să-mi încerce fidelitatea sau anume să mă piardă. Ei bine, Horația, draga mea, oricât de netrebnic m-ai socoti, eu sunt gata să mă pierd, fiindcă, simplu, cu tine nici de gândit nu-i cu putință o comunicare pe acest plan al voluptăților fizice, sunt sânge şi carne în furie, trup orgolios ce-şi cere dreptul să se exprime, să fie satisfăcut, de ce, atunci? Numai de-ar scoate-o şi pe ea din minți, ca să nu fiu iar pus în situația să cerşesc o surdă, o oarbă, să fac dragoste, chiar şi mental, ca la cârciumă, ca la Bijuteria, cu o stană de piatră. Şi ce şansă unică mi se oferă, idiot dacă n-aş profita de ea! femeia se zbate să urce într-un troilebuz, stâlcită între făpturi agresive, isterizate. I-o fi cald bietei de ea, de şi-a scos baticul de pe cap, ori exasperarea efortului i l-o fi smuls de pe cap, şi, descoperit cum e acum, părul îi arde ca o flacără, aci stingându-se în valul convulsiv al celor ce se chinuie să urce o dată cu ea, aci aprinzându-se din nou, cum pare că valul o poartă pe sus, această flacără mi-e semnul şi chemarea, din trei salturi sunt în stație. Troleibuzul e gata să pornească, şi mi-e totuna pe cine calc în picioare, cine mă-njură, pe cine arunc brutal într-o parte, în ochii cui citesc disprețul pentru atâta lipsă de civilitate, iată-mă în spatele ei, troleibuzul a pornit, ea însă abia de-a izbutit să urce pe scară, căutând în gol barele de care să se prindă, şi se clatină ca într-o echilibristică absurdă, şi hotărât ar cădea pe spate dacă n-aş cuprinde-o eu de după subțiori, totul în reflex de fulger. Şi nu-s eu de vină că, prinzând-o pe după subțiori, mâna s-a oprit chiar pe sânul ei stâng, şi sânul se lasă parcă gemând uşor în căuşul palmei mele, dar între riscul de a se prăbuşi pe caldarâm şi celălalt risc al micului contact pasager e de preferat. O! moliciunea sfioasă a sânului şi bătaia lui ritmică („Nu mi-l lua încă, Doamne, lasă-mi-l încă, până ce!“), şi joc totul pe trepidația, opririle bruşte ale troilebuzului, răspunzând astfel cu mângâieri vagi, abia bănuite, sau mai atente, stăruitoare, la strania existență a sânului nevăzut. Cel puțin o clipă de şi-ar întoarce privirea, să mă constate, să-şi

amintească, eu sunt acelaşi de la spital, şi din faţa cârciumii, şi de la Bijuteria, să-nţeleagă mai ales. Nu!, probabil că nici nu-i este cu putinţă altfel, strivită cum se află între atâtea adversităţi, ci doar obrazul (şi asta datorită aceleiaşi forţe masive care-i interzice eliberarea) se lipeşte acum de obrazul meu, doar coapsa pe care i-o bănui fremătând între genunchii mei, fiinţa ei toată răsucindu-se şi parcă mistuindu-se în mine, fizic. Şi un fluid continuu-alternativ pune trupurile noastre în relaţie directă, ca într-o posesiune fără echivoc. „Te rog nu plânge, numai nu plânge – te rog!“), şi-mi simt mâna care strânge bara cum amorţeşte lent, eu însumi primejduit să mă prăbuşesc, pe ea însăşi primejduind-o, fiindcă (în virtutea inertei) aş trage-o şi pe ea după mine în gol, şi mă-nverşunez, de mi se taie răsuflarea, să nu cad. Şi vine staţia următoare, şi unii dând buluc peste noi să coboare, şi alţii împingându-mă din spate să urce, ah! s-a rupt contactul fugar dintre noi, ea a dispărut undeva înăuntru, să bucure cu fărâma ei de trup cine ştie ce trupuri străine: („Mama voastră, n-o s-aveţi voi parte de bucuria asta!“) Şi simt că-mi vor plesni creierii în cap dacă n-o regăsesc, şi repede, repede, până nu se consumă vâlvătaia din carne, din sânge, şi un ghiont unuia, o anafura mă-si altuia, o sucitură sălbatică printre unii, un duceţi-vă dracului altora, ce-mi pasă mie de ordinea şi politeţea voastră? eu trebuie să-mi regăsesc partea ruptă din mine, monada şi nebunia mea, iat-o! Frumoasă mai e, Doamne!, şi Dumnezeu-Tâlharul, care ştie să le potrivească pe toate, chiar de-o fi să mă pârjolească de viu, tot în spatele ei mă aduce, din nou absorbit în ea, şi ea absorbită în mine, acelaşi joc teribil, inconştient, îl urmez, adică – mişcările mele sincronizate cu mişcările aritmice ale acestei maşini fabuloase ce se cheamă troleibuz, cu propriile ei mişcări sincronizate, ale femeii oarbe, şi surde, stană de piatră. Zadarnic, deci, orice semn de participare, de opţiune din partea ei: doar atât – legănat înainte, legănat înapoi, de mişcările sincopate ale troleibuzului, se face uneori că-i sărut părul, o miime de secundă şi adâncitura cefei, albă,

năucitoare, i-o sărut, sau mâinile (prin obscuritatea din jur) cum îi mângâie orbeşte coapsele şi se crispează pe unduirea lor îndelung, profitând de, sau veşmintele care se destramă de la sine, în imaginația mea, pentru a ne uşura să devenim un corp unic. Deşi ea – mereu oarbă, şi surdă, şi stană de piatră, niciun semn că. Şi tu iartă-mă, Horația, pentru fărădelegea mea, s-a instalat însă în mine o presimțire a morții proprii, pe care n-aş putea-o spulbera decât aşa, invocând-o pe această femeie să coboare cu mine şi să, oriunde, oricum. Sunt convins că şi pe ea o va fi bântuind aceeaşi presimțire a morții proprii, tuturora (de altfel) ni se apropie sfârşitul, şi fiecare trebuie să-şi aleagă modalitatea de a muri, eu am ales, o fi abjectă, o fi inumană, ducă-se! Când se dovedeşte că nicio rațiune nu rezistă timpului, iar timpul reduce toate speranțele, realizările noastre la pulbere, iar pulberea se va constitui în singura memorie a umanității, de ce să-mi ceri mie să? Dar, Dumnezeule, trebuie să se petreacă o minune, fă, Doamne o minune care să rezolve conflictul dintre mine şi această femeie necunoscută, apetența mea nesăturată (mai ales) după ea s-o saturi, şi slăvit fie numele tău în veci, ori de nu! – Ba nu, căci uite făpturile din preajma noastră cum se pulverizează, pereții troleibuzului cum se pulverizează, oraşul tot cum se pulverizează, doar noi singuri am rămas şi ne-am eliberat de constrângeri, de prejudecăți, de („Vino, femeie necunoscută, cu tine vorbesc, dă-mi mina, cunosc o pădure cu toată frunza căzută, de culoarea aramei, şi culcuşul frunzelor ne-aşteaptă, nu şovăi, şi nu mă privi atât de uimită, eu sunt, acum mă recunoşti?"), şi străbatem acum o câmpie, cu arsă toată iarba câmpiei, şi eu sunt în haine albe, şi ea în rochie albă, şi i-am înconjurat cu un braț umerii, ea şi-a plecat tâmpla pe umărul meu, şi sevele alcoolice ale pământului urcă în noi, şi ca beți străbatem noi acea câmpie halucinantă cu arsă toată iarba câmpiei („Unde te uiți?, a! da, ciudată întâmplare, vine pe urmele noastre o femeie în roşu, nu te teme, e moartă!, şi alături de ea vine un tânăr blond, nu te teme, e mort!, noi n-avem nimic de-a face cu morții aceia,

nici morții aceia n-au cum să ne pricinuiască vreun rău, uită-te la mine, eu sunt viu, şi singurul care să-ți, nu te mai uita înapoi!“), şi iată pădurea, ce stranii copaci!, asemeni unor preoți, cu brațele ridicate, să ne binecuvânteze („Spune-mi: vrei să fii mireasa mea?“), şi Dumnezeu care ne biciuie din spate, gonindu-ne spre pierzare, şi pământul care ne trage spre pământ, să ne ofere ospitalitatea lui de frunze moi, şi goi amândoi ca-n raiul dinainte de („Iubita mea, cum te cheamă?, şi nu te opri, nu-i încă locul, nu-i încă ora, ci tot mai în adâncul pădurii, în misterul cel mai adânc, de ce-ai tresărit?, ți se pare că te-a strigat cineva? şi pe mine m-a strigat cineva?, nu te teme, nu mai are cine să ne strige, nu!, aceia sunt morți, femeia în roşu, bărbatul blond, şi morții nu, dar iată patul nostru de nuntă, sărută-mă, femeie necunoscută!“), şi-acum stăm culcați alături, abia de îndrăznesc să-i ating mâna uşor, ochii ei nu ştiu ce mai văd, ochii mei doar pe ea o văd („Mai eşti aici, n-ai plecat?“), dar al cui glas o fi fost, al ei?, al meu?, nu ştiu, atât ştiu – că trebuie să mă întorn către ea, să mă prăbuşesc peste ea, după litera legii care trebuie să se împlinească, altfel nu ne-am putea salva, şi anume întârzii clipa, şi clipele bat asurzitor în mine ca o fatalitate, o caut, dar n-o mai găsesc („Unde eşti, noua mea mireasă, unde?“), şi n-o mai zăresc nicăieri, de parcă toți morții de la Facerea Lumii până azi s-ar fi ridicat între noi ca un zid, şi ce-i (dimpotrivă) cu această moartă îmbrăcată în roşu aici?, şi cine-i acest mort blond de lângă mine? nu mi-o luați, pe Femeia cu părul de culoarea mierei nu mi-o luați, orice altă pedeapsă, numai asta – nu, ah! bestie de judecător, Domnule Diavol, ai câştigat, eşti mulțumit?

— Coborâți, domnule, am ajuns la capăt!

La capăt, da?, capătul a ce? O! nelegiuitul meu suflet cât l-a dorit şi l-a căutat, acest capăt de drum halucinant, dincoace de Styxul visului, de-aievea, în prezența acelei femei vii, dulcea, paroxistica mea obsesie. Dar iată, în realitate, unde am ajuns: la porțile cimitirului! Cel puțin de-ar fi capătul a toate câte mi-au fost sortite pe acest

pământ, dacă, pătrunzând aici, voi pătrunde într-un timp fără timp, într-un spațiu fără spațiu, într-un fel de. Nu, Horația! deocamdată e vorba tot de moartea ta, de groapa ta, în cimitirul tuturor, şi nicio şansă pentru acordul cu mine însumi, din Bolgia morții tale, a eternității tale, nu se poate evada, nu! Tu, în schimb, fericito, ți-ai câştigat libertatea, te invidiez, Horația!

CAPITOLUL ŞASE

IATĂ ŞI CAUZA PENTRU CARE TE poftesc, pe toți vă poftesc, fie de-ați murit azi, fie de veți muri curând: Veniți, intrați, sunteți aşteptați, cu ce nerăbdare şi trufaşă aviditate sunteți aşteptați! Nu vă înfricoşați de un simplu cimitir, şi nu gândiți să dați înapoi, scăpare nu există, aici sfârşesc toate drumurile voastre, asta-i instituția care ne va înghiți pe toți. Uitați-vă ce larg deschise îi stau porțile către oraş, zilnic din zori până spre căderea nopții, să primească deopotrivă şi cortegiile sărace, şi cortegiile somptuoase. Preoții înşişi, dacă ați observat, se fac a-şi pierde vremea în reculegere pe bănci, de fapt pândind sosirile neprogramate şi invocând Cerul să aibă parte numai de morți credincioşi. Există o conspirație secretă, anume pusă în mişcare, pentru a vă convinge cu orice preț că eternitate mai odihnitoare decât aici, şi Dumnezeu mai loial decât acesta de-aici.

Nu!, noaptea nu sunteți acceptați, nu v-aş putea lămuri de ce s-a luat asemenea hotărâre, şi de către cine, dacă nu tot din cauza noastră, a celor vii, noroc că mai rămân şi ceva vii pe pământ, care să răspundă la astfel de întrebări. Ştiți?! – în ritmul bezmetic al timpului pe care-l trăim, prin haosul de maşini şi mulțimi care inundă oraşul, convoaiele funerare (ziua) nu prea se mai observă. Oricât de spectaculoase ar fi, nu le mai ia nimeni în seamă. Veninul vieții e prea temeinic aşezat în noi (în sânge, în cugete), ca să ne mai impresioneze bogăția ori sărăcia acestor ultime plimbări prin oraş, ale morților. Am sentimentul că până şi morților le e ruşine să

tot fie expuşi la vedere, fastului de altădată, cam de paradă, până şi ei îi preferă trecerea discretă pe străzi lăturalnice, sau goana rapidă în automobilul de rigoare, fără podoabe. Şi doar cei ce locuiesc prin preajma cimitirelor, sau întâmplătorii pe dinaintea acestor porți, de-şi pot face o imagine exactă a ceea ce înseamnă fluxul continuu al morților spre veşnicie, fiindcă statisticile rămân interzise, cel puțin pentru opinia publică. De altfel, opiniei publice i-ar şi repugna asemenea statistici, să fie bombardată zilnic cu câte suflete au mai trecut pragul eternității. De aceea numai ziua, fiindcă noaptea, oricât s-ar zăvori cei vii în somn, sau în actul de dragoste, sau în beția cea mai tragică, sigur că şi somnul, şi dragostea, şi beția le-ar fi biciuite până la turbare de aceste.

Imaginați-vă numai ce-ar însemna, printre perdele, printre clipele de țipăt sexual, printre paharele de vin, să zărim deodată alunecând pe străzi, în solemnă sau umilă desfăşurare nocturnă, câte un asemenea cortegiu – şi lumânările sfâşiind bezna, şi cântările preoților macerându-ne tăcerea, şi bocetele bocitoarelor umplându-ne sufletul de spaime. În ce văluri s-ar îmbrăca atunci oraşul, şi cu ce ură ne-am urî femeile, şi cum am da cu paharele de pământ – înjurând, blestemând, urlând să se ducă la dracu toți morții, să se termine odată cu mascarada asta funerară, să se mute cimitirele dincolo de oraş, undeva – în pustie, ori să preluăm de la alții ritualul arderii morților în copaci, sau pe ruguri, şi tot spectacolul să aibă loc în cel mai strict anonimat, simplu, elementar, fără niciun fast, fără nicio participare obligată, iar cenuşa să le-o spulberăm pe ape, în vânt, parcă nu tot în circuitul materiei am intra din nou? şi parcă materia nu tot prin mijlocirea noastră s-ar reorganiza în forme şi simboluri imprevizibile? şi cum, din cauza asta, să mai disprețuieşti sfiala, temerile celor vii?

Fiindcă, oricum ai considera lucrurile, au şi cei vii dreptatea lor, să nu le cerem mai mult decât pot îndura, mai ales că nici nu-i de conceput mutarea acestor instituții în altă parte decât în vatra oraşelor, şi nici să ne lepădăm de

credința noastră milenară, acceptând ritualul arderii pe ruguri sau în copaci, suntem osândiți să ne petrecem veacul împreună, noi – între pereții caselor noastre, ei – între pereții gropilor lor. Şi zău dacă văd pentru ce ar trebui să ne temem atât de existența morților în vecinătatea existenței noastre, sunt atât de blajini semenii aceştia ai noştri, atât de dăruiți noii lor condiții! Şi chiar credeți că, de-ar fi posibil, după câte li se vor fi relevat dincolo, ar mai accepta ei să ia viața de la capăt?, cum să mai iei viața de la capăt, când? Şi n-ați observat că omenirea se pregăteşte pentru altă conştiință, şi pentru altă structură a lumii sale lăuntrice? E un proces evident de modificări multiple, pe măsură ce explorăm alte zone ale Necunoscutului, de pe această planetă, de dincolo de ea, sau pe măsură ce Necunoscutul însuşi caută să ne cunoască pe noi, cercetându-ne de la distanță şi, sigur într-o bună zi, forțându-ne la dialog. Şi natura însăşi, în permanentă prefacere, pe sute, pe mii de ani de-acum înainte, cum să refuze din acțiunea ei de prefaceri mai ales omul, prefaceri şi fizice, şi cerebrale, când omul?

Şi-atunci, vă întreb: ce față va avea Moartea mâine? şi credeți că vom mai suferi din cauza ei?, şi nu cumva mergem spre un timp al esențializării omului, spre alt chip şi alt spirit al său, spre altă sursă a Creației, dominată de alt Creator – toate fantastice, inedite, incomparabile cu ideea şi imaginea pe care le avem deocamdată despre noi înşine? Şi dacă va fi cu adevărat aşa, de ce nu?, de ce?, atunci e de presupus că şi cimitirele se vor constitui într-un fel de oaze, refugii, sau ciudate câmpuri de cercetare a acestei desperate umanități care singură şi-a creat moartea, în lipsa altei rațiuni de a dura, ca unică soluție pentru spargerea limitelor la care era condamnată, şi oamenii aceia ai viitorului, trăind sub autoritatea altui Creator, cum să priceapă un astfel de destin ca al nostru, de azi, comparându-l cu propria lor finalitate?

O! dar mi se pare că e vorba de tine, cea moartă, Horația, şi tu aparții acestui timp care nu cunoaşte întoarcerea din morți, şi zadarnic mă zbat eu să-i forțez legea, amândoi

suntem supuşi legilor lui, tu – deja în proces de pulverizare, eu – aşteptând ora de început a pulverizării proprii, venisem aici pentru, pentru ce venisem?

Dacă ezit să intru, e numai din pricina acestor ziduri, orice ziduri limitând un perimetru de cenzuri şi interdicţii mi-amintesc de zidurile închisorii în care, cândva, am fost aruncat pe nedrept. Altfel – de închisori am avut parte toată viaţa, fie că una s-a chemat casa în care m-am născut, fie că alta s-a chemat internatul în care am învăţat carte, închisoare fiindu-mi şi universitatea care m-a cunoscut ca rebel şi protestatar, ca şi propria-mi viaţă, din aceeaşi vreme, de vagabond şi mizerabil, când dormeam prin ganguri şi-mi săturam foamea furând, ba într-o noapte chiar şi jefuind o femeie, şi gata s-o strangulez, doar să nu mai ţipe după ajutor. Închisorii, însă, de-adevărat, pentru prima oară, din altă cauză i-am gustat dulceaţa, atunci, prima oară, pe dreptate, nimic de zis, fiindcă îndrăznisem să-mi iau lumea în cap, fugind din ţară fără paşaport, ascuns pe fundul unui vapor încărcat cu vite pentru Spania, şi ar fi fost grozav dacă aş fi reuşit să cutreier lumea fără niciun Dumnezeu. Dar m-au prins la Istambul şi m-au întors în ţară legat fedeleş, nu făcusem încă armata, şi m-au condamnat pentru două vini capitale – lipsă la încorporare şi trecere frauduloasă a graniţei, mă rog!, n-aveam de ce-i urî pe mai-marii destinului meu românesc, cel puţin îmi ofereau un căpătâi de pernă şi o gamelă de zeamă chioară. Imbecilii!, de-ar şti că pe timpul primei mele întemniţări, datorită în bună măsură lor, am avut două revelaţii fundamentale: revelaţia movilei în care, cu mii de ani în urmă, fusesem îngropat de viu şi a vocaţiei de a zămisii, din lut şi din piatră, femei inefabile şi păsări fantastice! Sau poate că tocmai revelaţiile astea mi-au fost blestemul, repetând, (prin generaţii) cine ştie ce şi mai tragice blesteme?

Numai că de astă dată e vorba de cu totul altă închisoare, a doua, în care am fost aruncat (vă jur!) pe nedrept, ani mulţi după aceea avea să mi se ceară scuze, explicându-mi-se că fusesem doar victima unei provocări mârşave, dar patru ani

şi patru luni, bob numărat, îi gustasem din plin închisorii aceleia dulceaţa, şi nu mi-aş aminti anume de ea, şi anume în aceste circumstanţe, dacă tu însăţi, Horaţia!

Celula era foarte strâmtă, şi pereţii – foarte înalţi, şi undeva sus, inaccesibil, ochiul de geam zăbrelit, prin care se scurgea mereu înăuntru aceeaşi lumină suferindă, şi se mai afla acolo un pat de fier, cu tăbliile culcuşului de fier zgrunţos, de le simt şi-acum arsura în oase, după cât amar de timp le-am îndurat ospitalitatea sub o biată pătură jegoasă, împuţită, vara şi iarna, pe gerul cel mai năprasnic. Spaţiul, cu atât mai mult, devenea sufocant, şi nu din cauza limitelor absolute între care mă zbăteam ca o fiară prizonieră, şi nu din cauza incertitudinii sub semnul căreia agonizam, aşteptând un proces şi o condamnare ce nu mai veneau, şi nu din cauza imaginaţiei torpilată permanent de spaime, aşteptându-mă să fiu împuşcat chiar fără judecată, pe lumea asta orice e posibil, ci (tocmai dimpotrivă) din cauza fantasmelor care-mi populau neştiut celula, zile şi nopţi, să mă pună în conflict cu mine însumi şi cu lumea pe care fusesem nevoit s-o părăsesc. Astfel că trăiam într-o stare de coşmar obiectiv, ideea de penitenţă şi ideea de frustrare a libertăţii conjugându-se foarte real, ca într-o înmormântare de viu, şi incapabil să realizez graniţa dintre a fi viu şi a fi mort cu adevărat. Fiindcă lipsa oricărui contact concret, în afara gardienilor muţi ca pământul, ori acceptând invitaţia la dialog cu câte o cravaşă plesnită drept în obraz, mă dezumaniza mai amarnic decât orice pedeapsă. Şi, ca să fiu sincer, aş fi preferat însăşi moartea prin violenţă (zadarnic am sperat că voi descoperi, în timp, unealta unei sinucideri) decât imposiblilitatea de a comunica, oricât de banal, cu cineva. Sau mai teribilă sentinţă, nedeclarată, neînscrisă în vreun act oficial, nici că se putea inventa?

Până ce într-o zi, neverosimil, prin peretele care mă despărţea de celula din dreapta, cum stăteam zăcând pe patul meu, cu desăvârşire coborât în mine, a răzbătut până la mine hohotul de plâns al cuiva nevăzut, necunoscut, mai mult o tânguire cântată, depărtată, desigur şi din pricina

durității materiei prin care răzbătea, câteva clipe am crezut că însăşi materia se tânguie a jale şi desperare, aliată propriei mele jale şi desperări, dar recăpătându-mi repede luciditatea, şi vă rog să credeți că-n asemenea stări luciditatea îşi relevă brusc facultăți misterioase, plânsul a devenit deodată real, cineva plângea cu adevărat dincolo, şi (oricât m-ați socoti de hain) am fost nespus de fericit, fiindcă zile şi nopți, până atunci, răpus de singurătate şi spaime, bubuisem zadarnic cu pumnii în pereți, doar-doar de-mi va răspunde cineva, nu-mi răspunsese nimeni, şi iată că-n sfârşit cineva se anunța să împartă, pe din două, exilul cu mine, ce-mi păsa că se anunța printr-un amarnic hohot de plâns?! important era, Dumnezeule, că nu mai eram singur, aveam (în sfârşit) cu cine comunica!

Ştiam, descoperisem, în afară de numele străine, semnele cifrate, exclamațiile de oroare, suferință, revoltă, înscrise pe pereți, că alții dinaintea mea săpaseră cu ghearele, cu coada lingurilor, naiba mai ştie cu ce!, de-a lungul țevii de calorifer ce trecea prin perete, dincolo, un biet orificiu subțire, abia dacă ai fi reuşit să strecori dincolo un fir de pai, suficient însă pentru a te face auzit, pentru a-l auzi pe celălalt, mi-am lipit gura de gura acelui orificiu şi am întrebat:

— Cine eşti, cum te cheamă?

S-a lăsat o tăcere grea, plânsul încetase gâtuit, mi-am dat seama că şoapta mea va fi parvenit dincolo ca din necuprins, mi-l închipuiam pe-acel cineva în derută, sigur – neavizat asupra tainelor celulei, am reluat cu aceeaşi voce sugrumată:

— Vino lângă țeava caloriferului şi ascultă-mă bine, răspunde: Cine eşti, cum te cheamă?

Aşteptarea a durat mai mult decât speram, aproape că-mi pierdusem răbdarea, şi a trebuit să bat stăruitor cu unghia, repetat, într-un fel de Morse fără sens, alarmat, ca să mi se acorde încredere şi să fiu receptat ca pe o realitate vie, până ce, slavă zeilor! ființa de dincolo s-a convins că vocea mea nu-i minciună, şi, de cum a apărut la capătul celălalt, i-am simțit respirația precipitată, fierbinte:

— Eu sunt Horaţia!

Şi a fost de parcă m-ar fi pătruns o lumină de fulger, ceva dulce, aromitor, m-a încălzit pe dinăuntru, glasul avea ceva de copil, răspunsul – ceva de şcolăresc, şi a fost necesar să mă-ncleştez de ţeava caloriferului pentru ca, de astă dată, eu să nu cred că halucinez.

— Câţi ani ai, Horaţia?

— Şaisprezece, în decembrie.

— Pentru ce te-au închis?

— Nu ştiu.

„Nu ştiu, nu ştiu!” – la fel aş fi răspuns şi eu, la fel îmi răspundeam singur, de câte ori căutam raţiunea întemniţării mele absurde: „Nu ştiu!“, de fapt: ignoranţă – fruct al erorilor judiciare, şi ignoranţă în dezacord cu ştiinţa care-şi punea peste istorie stigmatul teroarei, şi ignoranţă care-ţi reducea condiţia de om la condiţia de număr, când numerele îşi pierd până şi sâmburele iniţial, iar oamenii-numere nu mai aparţin nici unei umanităţi, dar noi, Horaţia, într-o astfel de zodie ne-am cunoscut şi ne-am iubit! Gândirea lor obtuză nu concepuse asemenea fapt senzaţional, canoanele lor nu-l prevăzuseră ca posibil, antidot miraculos la uciderea lentă la care fusesem osândiţi, şi tocmai de aceea, încă din prima clipă, la început gratuit şi cu vagă naivitate, mai mult pentru consumarea timpului şi spulberarea plictiselii, apoi dintr-o ciudată nevoie de a supravieţui, constatându-ne fiecare dăruit pe viaţă existenţei celuilalt, am luat jocul în serios şi l-am jucat până la capăt. Era straşnic de plăcut să sfidezi patima cu care, foarte metodic, gardienii se străduiau să ne distrugă rezistenţa, şi grozavă satisfacţie să-i derutezi oferindu-le, în schimb, mina unor oameni fericiţi! Peretele dura, fără îndoială, între noi inexpugnabil, universul nostru imediat era, prin forţa împrejurărilor, limitat şi mizer, pe anume plan – al realităţii cotidiene, abjecte, conştiinţa noastră suferea toate avatarurile penitenţei şi ale dramei comune, dar ceea ce niciodată n-aveau să afle cerberii noştri e că nouă ne fusese dat, în compensaţie, visul! Nu doar că ne receptam

reciproc, după lungi confesiuni, cu o fidelitate fără egal, însumând despre celălalt datele esențiale – cine suntem, cum ne cheamă, de unde venim, către ce mergem, sub ce stea ne-am născut, ce pasiuni cultivăm, prin ce ne apropiem sau ne despărțim, şi reuşind astfel să ne prefigurăm ideal unul pe altul, tu – cu frumusețea ta adolescentă, eu – mai convulsiv decât un infern, ci (mai ales) fiindcă visul ne ajuta să evadăm, şi această evadare patetică, la care apelam zilnic, amărâții aceia de gardieni şi anchetatorii aceia, mereu cu ghearele pe noi, n-aveau cum să ne-o interzică! Dacă, de pildă, te invitam, la orele incredibile ale nopții, să rătăceşti cu mine pe străzile oraşului cufundat în somn, sau dincolo de oraş, pe câmpurile instituite în imperii personale, inabordabile mai ales lor, n-o făceam atât pentru a le dovedi că visul nu poate fi întemnițat, cât pentru a ne salva deopotrivă, eu – gândindu-te cu toate binecuvântatele secrete ale făpturii tale, şi tu – cuprinzându-mă în imaginația ta cu toate ale mele, de crepuscul şi oropsire, amândoi, astfel, într-un fel de viciu fantastic, legitim totuşi, de a săvârşi şi desăvârşi unitatea.

— Tu să nu te sperii că, mai ales nopțile, te invit să evadăm.

— Dar eşti tu cu mine, omule!

— Şi nici dacă atât de departe de oraş.

— O, de s-ar putea să fie până la capătul lumii!

— Şi nici dacă uneori te voi opri locului, neclintită, să te privesc drept în ochi şi să nu mă mai satur de ființa ta.

— Atunci nici tu, omule, fiindcă şi eu, de asemeni!

— După cum alteori, desigur, dacă-ți voi cuprinde fața în palme, orbeşte, palpându-ți fiecare unduire a feței, fiecare trăsătură, să ştii că va fi numai ca să am imaginea ta exactă şi oricând, dintre mii, la fel de orbeşte să te pot recunoaşte.

— Atunci şi tu, omule, acelaşi lucru să-l ştii, fiindcă şi eu, de asemeni!

— Iar dacă voi îndrăzni să te sărut, ce vei zice oare?

— Sărută-mă, omule?

Până ce într-o altă zi, după câteva ceasuri de aşteptare şi

panică, neştiind ce se întâmplase cu tine, de nu răspundeai chemărilor mele demente, înnebunit numai la gândul că te-ar fi dus într-un necunoscut unde nici gândul meu n-ar fi putut pătrunde până la urma însă revenind, cu toate că nespus de tulburată şi cu glasul plin de lacrimi:

— Omule, eu voi pleca! M-au chemat la grefă şi mi-au spus că-mi vor da drumul. N-au găsit cu ce lege să mă judece şt m-au scos din cauză. Spune-mi: cunoşti insula de pe lacul Herăstrău?

— O cunosc.

— E acolo un pod care leagă țărmul cu insula, un pod înalt cu vreo zece trepte. Acolo am să te-aştept, an de an, totdeauna de ziua ta de naştere, între patru şi cinci după-amiază, pe una din acele trepte, mereu cu fața către tine – venind, vei veni?

— Te iubesc, Horația!

— Răspunde, omule: vei veni?

Abia după patru ani însă aveam să vin, şi te-am găsit într-adevăr acolo, aşteptându-mă, şi ne-am recunoscut doar din priviri, şi ce simplu a fost apoi, ce simplu!, îți mai aminteşti, Horația?

O! dar mi se pare că era vorba de tine, cea moartă, Horația, şi tu aparții acestui timp care nu cunoaşte întoarcerea din morți, şi zadarnic mă zbat eu să-i forțez legea, amândoi suntem supuşi legilor lui, tu – deja; în proces de pulverizare, eu – aşteptând ora de început a pulverizării proprii, venisem aici pentru, pentru ce venisem?, în niciun caz pentru mine, a!, da, acum ştiu, mi-amintesc.

— Bună ziua, domnule!

Ce personaj prăfuit, domnul acesta, în al cărui birou am dat buzna, şi biroul instalat chiar în corpul bolții de la intrarea în cimitir, pe scări în sus, aproape de clopotniță. Şi personajul pare ca din cărți, să-l pui în ramă şi să te cruceşti, ochelari cu rame de sârmă, țeastă pleşuvă, obrazul uscat, însăşi făptura lui toată – uscată, alterată, stau hainele pe el ca pe un cuier. Şi ce haine simandicoase poartă!, scoase ca de la naftalină, şi ce aere fandosite îşi dă!,

la urma urmei de ce nu şi-ar da?, el e.

— V-am spus: Bună ziua, domnule!

El e cerberul acestei instituții sinistre, nimeni nu pătrunde în veşnicia de-aici fără aprobarea lui, fără să se fi lăsat înscris în registrele lui. Personajul tot asta face şi-acum, scrie şi scrie, meticulos, concentrat, să nu greşească numele, sexul, datele biografice ale nimănui, şi verifică aşezarea fiecăruia în veşnicie pe schema uriaşă cât peretele din spate, către care se şi întoarce mereu, schema perimetrului instituției, pe figuri şi pe rânduri – Figura A, Figura B, şi Rândul 1, Rândul 2, şi-aşa mai departe, şi-aşa mai departe, cu o precizie matematică, pentru ca şi peste veacuri să se ştie în ce dreptunghi de pământ zace țărâna gloriosului X, sau a anonimului Y, şi doar eu aştept, aştept.

— Încă o dată, domnule: Bună ziua!

Şi doar eu aştept – inhibat, derutat, e pentru prima oară când, şi poate am greşit omul, poate altcuiva trebuia să mă adresez, poate nici nu trebuia să vin la cimitir, de ce voi fi venit? Aştept să mi se acorde cât de puțină atenție, la urma urmei pentru asta e pus aici şi primeşte leafă, să acorde atenție solicitatorilor, indiferent ce, o! Doamne, prin ce purgatoriu birocratic sunt nevoit să trec!

— Poftim?! ce-ai spus?

Slavă zeilor: un cuvânt!, personajul s-a milostivit, deşi puțin cam răstit, anapoda şi brutal.

— Vă deranjez, domnule, fără voia mea, domnule, sunt forțat de împrejurări, domnule, altfel vă imaginați, domnule, niciodată nu v-aş fi, domnule, am venit să cumpăr un loc de veci!

Parcă l-ar fi trăsnit cerul în moalele capului, şi capul său a căpătat spontan rigiditatea pietrei, penița i s-a frânt în hârtii, labele i-au rămas paralizate pe masă.

— Ceeeeeee?!

De mirare că mai poate să emită şi asemenea sunete, geamăt şi uimire deopotrivă, ca de fiară înjunghiată, sau ca de acuzat căruia i se anunță sentința capitală. Dement, sigur e dement, oare funcția o fi de vină?, şi ce vină am eu că

el şi-a ales funcția asta?

— Să vă explic, domnule, fiii amabil, domnule, poate că n-am fost suficient de clar.

Dar nu ştiu ce resorturi misterioase, deodată, s-or fi declanşat în el. Gesturile lui, începând să se schițeze alene, au ceva din încetineala unei gânganii mecanice, comandată ocult, şi toate ale lui, ajunse la un punct-limită, capătă fulgerător amploare, ochii i se cască halucinant de albi în orbite, ființa lui ca de limbric se umflă şi se umflă, trăsăturile feței i se modifică a uluire, şi personajul izbucneşte surprinzător în râs, hohote lăbărțate, sălbatice de râs. O fi dispreț?, o fi orgoliu?, o fi satisfacție?, o fi mânie?, să te minunezi, nu alta, şi să-ți iei câmpii, cine să te scape de furia ori batjocura unui atare personaj? Şi se clatină lampa spânzurând sub tavan, şi zbârnâie geamurile să se spargă, şi pe mine însumi hohotele lui mă lipesc de perete, şi dangătul clopotelor cum străbate până aici, probabil anunțându-se venirea vreunui mort, sau lăudându-i-se altuia îngroparea, sau anume sunând, după legi secrete, să-i înăbuşe personajului de-aici râsul?, cine, cum să mai priceapă ceva din toată nebunia asta?

— Dați-mi voie, domnule.

— Ha-ha-ha, hi-hi-hi!

— Domnule, poate că n-am fost suficient de clar.

— Hi-hi-hi, ho-ho-ho!

— Dar vă rog, domnule, lăsați-mă să vă.

— Ho-ho-ho, Ha-ha-ha!

Pe dracu, nu-i chip să-l potoleşti, a zvârlit scaunul cât colo şi s-a ridicat de la masă, că neterminat mai e, Doamne!, şi slab, într-adevăr, ca o prăjină. Vine acum şi se proțăpeşte triumfător înaintea mea, de-aş putea intra în zid şi să dispar, să nu-l mai văd, să mă trezesc (ca dintr-un coşmar) în altă realitate, şi fără conştiința motivului care m-a adus aici. Ah! adevărul despre tine, Horația, tot singură eşti? n-a venit nimeni la priveghi?, şi situația penibilă în care moartea ta m-a aruncat, dar potrivit cărei logici?, de ce tocmai pe mine?, şi el cum râde, şi râde:

— Ca la cârciumă, da?, ca la băcănie, nu?, o litră de țuică, da?, un loc de veci, nu? De ce să te grăbeşti azi, când poți acelaşi lucru să-l cumperi şi mâine? Ho-ho-ho, hi-hi-hi! Ca la piață, da?, după legea cererii şi a ofertei, nu?, o găină grasă, vă rog, un loc de veci, vă rog!, chiar dacă nu găseşti azi, aiurea, lasă că vii mâine la subsemnatul şi te aprovizionez eu, da? Bravo, bravo, bravo! Fiindcă reduceți eternitatea la valoarea nimicului, ca pe brânză, mălai, castraveți, credeți desigur că pentru asta sunt eu pus aici, să vă planific şi locurile de veci, nu? Ha-ha-ha, ho-ho-ho! Şi pentru cine, mă rog?, pentru dumneata?

— Nu, domnule.

— Tânăr, bătrân?, trăieşte, a murit?

— Da, domnule.

— Ce, *da*?

— A, murit, domnule.

— Ce-ți era?, când s-a întâmplat?

— Femeia mea, domnule, azi-noapte, domnule.

— Aşa, femeia dumitale, a murit femeia dumitale! Dar te întreb: înainte de a muri, azi-noapte, o credeai cumva nemuritoare?, dumneata însuți te crezi cumva nemuritor?

— Nu, domnule, nici ea nu s-a crezut, domnule.

— Ha-ha-ha! cu atât mai mult, cu atât mai mult, exact ce-mi închipuiam şi eu. Celebrul silogism: toți oamenii sunt muritori, eu sunt om, deci şi eu, şi tu, şi el, şi ea suntem muritori, hi-hi-hi! nişte bieți muritori, condamnați de la naştere, condamnați prin destin. Şi e un fapt că Moartea ne bate la uşă când ne-aşteptăm mai puțin, de ce nu v-ați gândit şi voi că într-o bună zi Moartea?

— Era tânără, domnule, şi ne iubeam, domnule.

— Ho-ho-ho! *era tânără, domnule, şi ne iubeam domnule!* grozav! Uitați-vă unde se-ascundeau singurii, sau ultimii amanți de pe fața pământului! Şi Moartea care s-a tâmpit la cap, sau care a ajuns să se sperie de iubirea lor. Numai că, stimate, pentru ca măcar acum să afli, iubirea şi tinerețea nu s-au constituit niciodată în paravane contra Morții, nu cunosc iubire sau tinerețe care să fi învins Moartea, vezi

istoria atâtor iubiri tinere îngropate în pământ, voi ce-aţi sperat?

— Constat că sunteţi un spirit avizat, domnule.

— Hi-hi-hi!, *avizat,* mare lucru să fii avizat, când stai cum stau eu, toată ziua, cu nasul în hârţoage despre morţi şi când zeci de morţi îţi defilează cum îmi defilează mie, zilnic, pe sub nas. Voi ce-aţi sperat, ce-aţi aşteptat?

— Am greşit, domnule.

— *Am greşit, am greşit!* de bună seamă că aţi greşit, ha-ha-ha! toţi greşiţi, care vă faceţi din viaţă unicul scop, când (de fapt) adevăratul scop al vieţii este moartea, când (de fapt) noi pentru moarte existăm, şi tot ceea ce înălţăm, sau plantăm, sau realizăm, spre moarte se duce, nimic nu durează, ho-ho-ho! Dar voi vă trăiţi viaţa în sfântă inconştienţă, ignorând moartea, şi habar n-aveţi că Moartea poate să ne fie chiar femeia cu care ne culcăm, sau copilul pe care-l procreăm, sau necunoscuta alături de care călătorim în acelaşi tren, sau doctorul la care apelăm să ne salveze, hi-hi-hi!, ce de chipuri poate să capete Moartea fiecăruia dintre noi! Şi cum ne însoţeşte ea (ceas de ceas) până la capăt, şi câte avertismente nu ne dă, şi cum niciodată nu vom şti din cauza cui vom muri, ha-ha-ha! spune-mi, stimate, fii bun: ţi-ai pus vreodată această întrebare? Ha-ha-ha!, şi ce spaimă citesc acum în ochii dumitale, numai avizându-te că există şi asemenea întrebare, fiindcă nici dumneata nu intuieşti cine-ţi va pricinui moartea. Poate chiar eu, sau poate, cel mai bun prieten, sau poate femeia care (cea dintâi) îţi va tăia calea când vei ieşi din biroul meu şi te vei afla faţă în faţă cu eternitatea, ho-ho-ho!, vezi în ce meandre te atrag, şi cu ce amăgiri te ispitesc?, hi-hi-hi! Ori, cumva, te îndoieşti de spusele mele?, îţi imaginezi, cumva, că? Haide, curaj, înfruntă-te cu mine şi spune-mi că n-am dreptate, de ce nu mă combaţi?

— Nu vă combat, domnule, aveţi dreptate, domnule.

— Sigur că am, câţi ani să-ţi dau?

— Sunt foarte bătrân, domnule.

— Ştii cum e la război?, ai făcut războiul?

— Depinde la ce vă gândiți, domnule, da, l-am făcut.

— Perfect!

— Aş îndrăzni să vă spun, domnule, că l-am făcut pentru încă şapte vieți de-acum înainte, domnule.

— Perfect, perfect! Fiindcă atunci mă vei înțelege mai bine, şi fiindcă lucrul pe care vreau să ți-l comunic acum ilustrează exact raportul dintre viață şi moarte, dintre subiect şi obiect, ha-ha-ha!, e lucrul cel mai grozav pe care mi l-a relevat războiul, sunt convins că şi dumitale ți l-a relevat: să nu ştii niciodată cine, din necunoscut, deține secretul morții tale, cine va fi autorul morții tale!, înțelegi? Tu stai aici – în tranşeea asta, şi el stă dincolo – în tranşeea duşmană, şi între voi – Țara Nimănui, şi zadarnic te chinui să străbați spațiul până la el, să-l vezi la față, să-i măsori liniştea cu care se pregăteşte să te omoare. Fiindcă şi tu te pregăteşti pentru acelaşi lucru, hi-hi-hi!, nici el nu te vede la față, şi doar timpul vă consumă egal pe amândoi, şi amândoi nu sunteți decât doi ucigaşi orbi, o lume de ucigaşi orbi – asta suntem, rar să ne vedem în război victima la față, nici în timp de pace nu ştim care ne va fi victima, sau victimele, dumneata câți oameni ai omorât în război?

„Spre ce margine de abis vrea să mă împingă omul ăsta?“

— Sigur – cu nemiluita!, şi câți ai reuşit să vezi la față?

„Dumnezeule, dar omul ăsta e nebun!“

— Aproape sigur – niciunul! Eu (cel puțin) nici unul, deşi te rog să mă crezi că anume-i căutam prin binoclu, uneori chiar şi riscând să. Dar, acum, ştii ce clar le văd la toți fețele? şi în vis, şi pe trezie le văd, şi ce diferențiate, şi foarte cunoscute? Ha-ha-ha!, de cu ei la masă, cu ei în casă, cu ei la slujbă, cu ei pe cu ei la masă, cu ei în casă, cu ei la slujbă, cu ei pe stradă, şi anume pe aceştia i-aş fi ales, ciudat, să moară de mâna mea. De ce, oare?, de ce?

— Greu de explicat, domnule.

— Cu dumneata se întâmplă la fel?

— Nu-mi amintesc, domnule, subconştientul meu, domnule.

— Subconştientul dumitale, parcă mă interesează pe

mine subconştientul dumitale, ce cauți aici?

— Am venit să cumpăr un loc de veci, domnule.

— Mda!, loc de veci!, dacă am avea şi aici la dispoziție locurile de veci pe care le-aveam la dispoziție în război!, ce de pământ se întindea înaintea noastră în război! Ai observat că prima bucată de pământ care se cucereşte (cu sânge şi cu sudoare, cu lacrimi şi cu înjurături, împinşi înainte cu forța, ori gâdilindu-ni-se orgoliile de cuceritori) pentru morți se cucereşte?, cei dintâi care se bucură de bogățiile pământului cucerit sunt morții?

— Ați observat cu justețe, domnule, aşa este, domnule.

— Şi nici măcar, pentru asta, nu era nevoie să-ți fi reținut locul dinainte, cu atât mai mult să-l fi plătit cu bani gheață, eram toți înscrişi în registre, din oficiu înscrişi, ho-ho-ho!, şi pe gratis, nu?, cu ce câştig al dracului se alegeau buimacii noştri de soldați! Pentru cine spuneai că vrei locul de veci?

— Pentru femeia mea, domnule.

— Sunt convins că era o femeie frumoasă, tinerețea în sine e totdeauna frumoasă.

— Era, domnule, şi pentru mine continuă să fie.

— Evident, evident!, va fi marele ei avantaj, tânără şi frumoasă în veşnicie, pe când dumneata? Presupunând că mai ai ceva ani de trăit, dumneata vei îmbătrâni şi te vei usca, uită-te la mine: cum m-am uscat eu, iar când va fi să treci dincolo, fiindcă într-o bună zi îți va veni şi dumitale rândul, cum veți arăta dincolo, unul lângă altul: moşneagul care vei fi şi juna care a rămas?

— Recunosc, domnule, că nu mi-am pus asemenea întrebare.

— Hi-hi-hi!, uite că eu mi-am pus-o, de mii de ori mi-am pus-o, încă de pe când aveam anii dumitale mi-am pus-o, când mi-a murit şi mie cineva foarte drag, femeia mea din tinerețe, şi totuşi n-am avut curajul să termin atunci, imediat, înțelegi?

— Înțeleg, domnule..

— E înfricoşător, nu-i aşa?

— Oarecum, domnule, şi nespus de trist, domnule.

— Ho-ho-ho! ce paloare s-a aşternut deodată pe obrazul dumitale, şi cu ce groază, iar, te uiți la mine! Ca şi cum te-aş invita să te-ntorci acasă urgent, să înghiți un pahar de otravă şi să te-aşezi să mori alături de iubita dumitale! Te rog să rămâi calm, stimate, n-am asemenea intenție, doar atât: să-ți povestesc o simplă întâmplare, mai ai puterea să mă suporți?

— Vă ascult, domnule.

— Minunat! şi ce-mi place la dumneata e că eşti foarte docil, sau mă-nşel eu?, te grăbeşti, cumva?

— Nu, domnule, la dispoziția dumneavoastră, domnule.

— Mă rog, dar eu voi încerca să fiu cât mai succint, prețuiesc timpul celor vii, numai față de timpul morților mă port altfel.

— Interesant, domnule, timpul morților, domnule.

— Să continui: vin (aşadar) la mine într-o zi, pe la începutul lui aprilie, doi tineri, o fată şi un băiat, şi-mi cer două locuri de veci, alături, pentru ei. Eu de mult am încetat să mă mai mir de trăsnăile şi originalitățile acestei lumi, lume de nebuni, ce să mai vorbim? Hazardul făcuse să am pentru acea zi exact ce mi se ceruse, şi le-am întocmit actul respectiv. Ei au plătit, eu am iscălit. Eu le-am urat viață lungă, ei mi-au mulțumit. Şi-au luat documentul şi au plecat, eu m-am uitat lung pe urma lor şi am izbucnit în râs: ha-ha-ha, hi-hi-hi, ho-ho-ho!, nu mă întrebi de ce râd şi acum ca un smintit?

— Probabil că aveți un motiv foarte serios, domnule.

— Am, vezi bine că am, altfel nu m-aş porni eu pe râs ca smintitul! A treia zi mi-au venit înapoi, de astă dată întinşi alături pe aceeaşi năsălie, i-am recunoscut din prima clipă, ei erau. Mi s-a spus că erau căsătoriți de numai câteva luni, dar şi ajunseseră în conflict cu umanitatea, şi fiecare în conflict cu celălalt, şi fiecare în conflict cu sine, şi au ales soluția pe care au ales-o, n-are importanță. Eu (în schimb) n-aveam ce să-mi reproşez, cu mine nu apucaseră să intre în conflict, le dădusem exact ce-mi ceruseră, şi foarte prompt, şi fără să-i speculez, deşi, cât păreau de grăbiți!, dar nu i-am

speculat. Şi ei înşişi erau de felicitat, se purtaseră loial cu moartea lor, de toate s-au îngrijit, şi vor rămâne veşnic tineri, vreau să spun: spiritele lor – tinere în eternitate! Pe când dumneata?, în comparaţie cu femeia dumitale?, moşneagul care vei fi şi juna care a rămas? A!, dar n-aş vrea să mă crezi ipocrit: iată cine-ţi dă lecţii de devotament în iubire, un hodorogit ca mine, care (trădându-şi iubirea din tinereţe) şi-a trădat propria tinereţe veşnică, hi-hi-hi!, suntem chit, stimate, nu-i aşa?, chit! în fond, ce-a fost: accident, sinucidere?

— Maladie incurabilă, domnule.

— O! o! o!

— Da, domnule.

— Totuna, totuna, şi nu încerca să mă intimidezi, să-mi întorci sufletul pe dos, de faraoni ai auzit?

— Printre picături, domnule.

— Perfect, perfect!, de faraoni şi de alte somităţi împărăteşti, barbari sau creştini, mă rog! Înseamnă că ai auzit şi de piramide, şi de mauzolee, şi de temple, şi de mânăstiri, chiar şi de iniţiative ale oamenilor de rând vei fi auzit, de-a lungul mileniilor, care de toate s-au îngrijit: cripte simandicoase, ori cripte de doi lei. Ai auzit sau nu?

— Conveniţi însă, domnule, că nu-i obligatoriu.

— Ce, anume, nu-i obligatoriu?

— Să ştii neapărat unde urmează să fii îngropat, sau în ce fel de criptă să fii aşezat. Cât mă priveşte, eu.

— Dar cât o priveşte pe femeia dumitale?

— Ea, domnule, atât de mult iubea viaţa şi atât de.

— Vorbe, stimate, vorbe, vorbe bune de ameţit pisica! Fiindcă uite ce risc vă paşte, pe ea de fapt o paşte, să n-aibă unde-şi dormi somnul etern. Şi fiindcă voi habar n-aveţi că sunt zile, aici, când biroul meu se transformă în adevărată bursă neagră, licitaţie neagră, cine dă mai mult, cu o mie, cu două, şi fiecare se bate pentru locul cel mai bun, la vedere, pe aleile principale. Şi câştigătorii îşi caută din timp marmura, cioplitorul, cuvintele pentru epitaf. Dar în acest timp voi, cinicii, visătorii, buimacii, nepăsătorii, staţi şi

mâncați, beți şi faceți dragoste, şi nici nu vă dați seama că timpul, de fapt, în dauna voastră lucrează. Dar când vă treziți din euforie, din nebunie, e prea târziu, mult prea târziu, Moartea v-a şi bătut în geam, şi ce pustiu (deodată) s-a făcut în jurul vostru, de locuri în veşnicie nici nu mai vorbesc, le-au ocupat alții mai prevăzători, ce meserie ai dumneata?

— Sculptor, domnule.

— Poftim?!

— Doar nu-i nimic scandalos în asta, domnule.

— Sculptor, ai spus?, om de artă, adică?!

— Dacă vreți, domnule, om de artă, da.

Şi la fel de brusc, în proces invers, dar inexplicabil, sau poate explicabil prin simpla descoperire a profesiei mele, imbecilul devine pe dată umil, parcă nu-i vine a crede că mă are în fața lui, acelaşi: acelaşi ridiculizat de până acum, el însuşi pare a fi acum altul, şi încântat, şi mieros, slugă plecată vreunui nabab sau cine ştie cărei glorii universale:

— Veniți cu mine!

Mă uit în dreapta, mă uit în stânga, şi în spatele meu mă uit, dar în spatele meu – zidul, şi doar eu singur, nimeni altcineva, pentru ce (atunci) pluralul? Doar dacă fantoma ta, Horația, nu se va fi materializat între timp, deşi eu n-o văd, cu atât mai mult cum s-o vadă el? Nu, altceva trebuie să fie, desigur că.

— Eu, domnule?

— Dumneavoastră, da!

Ce stranie metamorfoză a ipochimenului!, şi aerul său deodată servil, şi privirea lui deodată uluită, şi pronumele de reverență cu care mi s-a adresat, surprinzător ce altul a devenit deodată, neasemeni cu cel de-adineauri, tu, Horația, ce gândeşti?

— Poate că l-a impresionat profesia ta.

— Crezi, într-adevăr?

— Sau şi-o fi închipuind că eşti plin de bani.

— Fireşte, la nevoie o să-l cumpăr şi pe el, ce să fac?

De-ar fi însă aşa, te întreb: de ce să mă invite nu ştiu

unde, afară? Aici ar fi infinit mai simplu, fără martori – „Poftim banii, domnule administrator, să-i bei sănătos!“. „Şi dumitale, domnule sculptor, poftim locul, să-l stăpâneşti sănătos!“ Ce situație idioată, să mituiesc un administrator de cimitir, numai ca să mi se vândă un loc de veci, mama lui de jigodie! Şi numai din cauza ta, Horația, fiindcă nu te-ai îngrijit din timp să-ți rezervi locul de veci, sau să fi murit risipindu-te ca polenul în văzduh, sau ridicându-te nevăzută la cer, să nu mai fie acum nevoie de. Şi-abia ieri, când te-ai întors din oraş, ce departe era Moartea de tine!

— Să ştii că miercuri mergem la teatru.

— Bine, Horația.

— Să nu pretinzi că iar ai de lucru.

Chiar dacă n-aveam de lucru, fiindcă de patru zile nu mai pusesem mâna pe daltă, mă chinuiau însă gânduri nebune, despre moartea ta, despre ratarea mea, şi orice evadare, oriunde, m-ar fi.

— N-o să pretind.

— Sau că iar trebuie să te sacrifici pentru capriciile mele.

— Da?

— Exact, te rog să nu pretinzi nimic.

Cum o să pretind?, niciodată n-am pretins aşa ceva, miercuri ai spus?, bun, am reținut: miercuri! Dar *miercuri* e mâine, draga mea, şi mâine, la ora la care normal am fi urmărit din fotolii spectacolul de teatru, alt spectacol, de fapt cu tine în rol principal. Ba nu – la ora aceea, spectacolul se va fi şi terminat, iar eu. Ah, Dumnezeule!, şi omul acesta care se dichiseşte acum în oglindă, să fie frumos, pentru cine să fie frumos? Maimuțoiul, stafiditul!, de parcă s-ar duce să-şi întâlnească amanta, de ce nu?, orice e posibil, şi chiar cu banii mei: să bea, s-o îmbete, să-i facă declarații, să se culce cu ea, şi el nu va avea remuşcări, de ce să aibă?, afacerile sunt afaceri, şi el îi va povesti de unde a făcut rost de bani, şi vor râde amândoi cu hohote, de ce să-i condamn?

Clopotele astea, cel puțin, de-ar înceta să mai bată! Şi-atunci, în arşița amiezii de-atunci, cum sunau clopotele din satul de la gurile Dunării, şi cum ni se tânguiau

trupurile a jale, şi tu ce linguşitoare erai, Horaţia, şi ce lucire aveau ochii tăi, buzele cum îţi tremurau! Prefirai nisipul printre degete, şi eu – alături, singuri pe toată plaja, când clopotele şi soarele.

— Grozav îmi place să fac dragoste cu tine!

— La ce oră, îndeobşte, Horaţia?

— Oricând: ziua, noaptea, n-am preferinţe.

— Ce-ar fi să strig lumii că eşti un pic nebună?

— Strigă, puţin îmi pasă, eu tot te vreau!

— Bine, aşteaptă, să ne întoarcem acasă.

Obloanele închise, ar fi fost răcoare, şi paturile joase, am fi trecut dintr-un pat în altul, şi aceleaşi clopote răscolindu-ne sângele: Repede, repede, timpul n-aşteaptă!

— Nu, n-aştept, acum, imediat!

Şi niciodată nisipul plajei de la gurile Dunării nu ne-a fost mai ospitalier, şi fierbinte, şi patetic, ca şi valurile mării, în flux-reflux nesfârşit, cum ne doreau lacome, deşi nu reuşeau să ne îmbăieze decât pe jumătate, retrăgându-se apoi geloase pe taina trupurilor noastre, şi cerul, o! cerul acela foarte albastru, foarte albastru, foarte albastru.

— Vă rog, poftiţi!

— Şi locul, domnule?, locul de veci?

— Aveţi răbdare, n-am uitat.

Voi avea, fără îndoială că voi avea, şi oriunde voi fi dus voi avea răbdare, m-am obişnuit cu absurdul care naşte absurd, trăim în cuprinsul absurdului precum într-o sferă ermetic închisă, şi zadarnic ne zbatem, ne opintim în pereţii ei, batem cu pumnii în pereţii ei, furioşi până la demenţă, doar-doar de ne-o auzi cineva, nu ne aude nimeni. Şi poate că el are dreptate, de ce n-ar fi chiar el Moartea mea? Fiindcă, aşa cum vine după mine, eu – coborând ca spre iad, el – ca un paznic de iad, abia de-i aud paşii, abia de-i simt prezenţa, numai umbra i-o văd pe de lături, gata să se încolăcească pe umbra mea, strangulând-o, unde mă duci, omule? Mai sunt una-două-şapte-nouă trepte, nu recunosc drumul, deşi acelaşi drum de calvar trebuie să fie, pe care l-am urcat spre biroul lui, coridor al mizeriei acelor suflete

care s-au lăsat înscrise în registrele lui până azi, şi unde sunt acum acele suflete? Al tău, Horaţia, după ce-l voi înscrie mâine aici, cu toate datele, şi pe Rândul 37, Figura S, în ce blestemat de infern se va refugia după aceea?

Şi ce-ai spune dacă ţi-aş spune că pe Sibylla eu o cunosc cu mult înainte de a-mi fi intrat în casă, atunci când a intrat, profitând de absenţa ta de-acasă, de care sunt convins că avea cunoştinţă, acum mi-amintesc bine, ca de fulger se proiectează acum în memoria mea prima ei apariţie, ştii când a avut loc?, şi unde?, în chiar ziua întâlnirii noastre, de după ieşirea mea din puşcărie, la locul convenit, pe treptele acelui pod ce lega ţărmul cu insula de pe lacul Herăstrău, da!, nu mă înşel, se afla şi ea acolo, pe una din aleile lăturalnice, pe o bancă, singură. Şi nu era simplă întâmplare că se afla şi ea acolo, dacă mă gândesc bine, după cum întâmplare n-au fost nici aparițiile ei de mai târziu, şi totdeauna la alt ceas de răscruce al vieţii mele, al vieţii tale, de ce oare?, de ce? Şi la ce alt ceas de la noapte, sau de mâine, urmează de asemeni să mă aştepte din nou, şi (mai ales) cu ce rol, şi declanşând asupra mea ce altă fatalitate?

— Să ne oprim, domnule sculptor.

— Poftim?

— Să ne oprim, şi să contemplaţi cu mine acest peisaj.

Dar în mine, dintâi, se răsfrâng zgomotele oraşului, avalanşă de zgomote, şi uruitul continuu al oraşului, uruit difuz: careva ţipă, careva cheamă, careva se lamentează, careva cerşeşte, un tramvai se opreşte în staţie, un altul porneşte brusc, şi scrâşnesc fierăraie, şi se cutremură pământul, acum – glasuri de copii râzând, şi glasuri de femei alintând, până şi paşi trecând alene, paşii altcuiva gonind – către cine?, către ce?, apoi o căruţă, apoi un nechezat de cal, şi alte maşini, alte camioane, careva înjură, careva plânge, sau poate că plânge aici un altul?, nevăzut, necunoscut, aici – în perimetrul de cenzuri şi interdicţii al cimitirului, e om viu cel care plânge?, e om mort cel care plânge?, şi deodată aici, înăuntru, ca barate de zidurile groase, estompate de văzduhul funerar, aceleaşi zgomote asurzitoare se sting, se

mistuie în pământ, un univers frenetic sfârşeşte, un altul duios începe, deşi la fel de concentraționare universuri amândouă, lagărele de concentrare ale lui Dumnezeu – şi viața, şi moartea, şi nu mai aud nimic, sunt cuprins tot în liniştea fără cuprins de-aici: – Bună seara, morților!

— Cum vă place?

Aproape că-l şi uitasem, pe însoțitorul sau poate îngerul morții mele, aproape că-l şi uitasem, solemn în hainele sale scoase ca de la naftalină, şi surprinzător de purificat la contactul cu veşnicia, sau dracu să-l ia!

— Nu-i aşa că-i nespus de frumos?

Da, soarele în amurg, acum îl văd şi eu. Şi văpaia lui roşie, o văd, arzând pe turla capelei din fund, undeva ca foarte departe, probabil din cauza asta şi o senzație bizară de nesfârşit, cum capela stă ca un pandant simetric la porțile încă deschise, fiindcă mai e până la ora de adio, iar între porți şi capelă – vasta alee principală, aşternută din belşug cu frunze căzute. Şi copaci de o parte şi alta, copaci dezolanți, şi bănci de o parte şi alta, bănci parcă de priveghi. Deoarece pe fiecare – câte două, sau câte trei, sau câte patru făpturi alături, femei bătrâne, bărbați bătrâni, ciudat cum seamănă între ei! Şi toți într-o neclintire ca de stane de piatră, şi toți în straie cenuşii, de respect pentru cei care vin să se îngroape, sau care au şi fost îngropați. Iar privirile – pierdute în golul dinaintea lor, sau coborâte în propriul lor neant interior. Poate că nici nu se desluşesc unii pe alții, deşi sunt fără îndoială vii, numai câte unul (arar) de-şi întoarce capul spre porți, aşteptând, ce vor fi aşteptând? Nu mai vine nimeni pe ziua de azi, nici Dumnezeu nu mai vine, dacă pe Dumnezeu îl aşteaptă, administratorul trebuie să ştie, desigur.

— Ce-i cu bătrânele şi bătrânii ăştia, aici?

După câte-l cunosc, nu m-ar mira să izbucnească iarăşi, sălbatic, în râs. Nu!, dimpotrivă, e teribil de sobru, şi poate că el însuşi răvăşit, emoționat, asta să fie şi cheia tainei lui?

„Haide, domnule, răspunde o dată!“

— Vin zilnic, domnule sculptor, pe ploaie şi pe vânt, vara

şi iarna, conştiincioşi, funcţionăreşte, obişnuit pe la amiază, că doar după-amiază încep să sosească şi ceilalţi, morţii, şi parte dintre ei stau până se închid porţile, abia atunci se-ndură să plece, altfel cum să-şi dea seama că trăiesc, că lor nu li s-a întâmplat nimic şi continuă să trăiască? Şi unii îşi au banca lor, greu i-ai convinge să şi-o schimbe.

— Aceiaşi, totdeauna?

— Doar aparent aceiaşi, n-aţi observat că par croiţi pe acelaşi tipar? Sau aşa ajungem toţi, să nu ne mai deosebim unii de alţii, când ni se apropie sfârşitul? Deşi, e sigur că se împrospătează şi ei mereu, unii dispar, alţii le iau locul.

— Cerşetori?

— O, nu, domnule sculptor! Sunt printre ei doamne, şi sunt printre ei domni, oameni cu carte, oameni cu stare aleasă. Unii şi-aduc chiar mâncare de-acasă, îi vezi cum la răstimpuri îşi ciugulesc merindele din poală, deşi nici pomenile nu le refuză, când li se oferă, şi li se oferă destul de des. Mai ales ei ar socoti refuzul – nelegiuire, că doar pomenile se fac pentru odihna morţilor, şi mai ales ei ştiu să-i respecte pe morţi.

— Atunci, pentru ce vin?

— Să-şi imagineze propria înmormântare, domnule sculptor, să şi-o imagineze în comparaţie cu toate câte se desfăşoară pe dinaintea lor! Consideră fiecare înmormântare cu un ochi foarte critic, şi în sărăcia ori fastul fiecăreia se văd pe ei, sau cum le-ar plăcea să fie. Se plâng sau se fericesc, în imaginaţie, pe măsura fiecărui spectacol în parte. Şi bineînţeles că-n mod deosebit apreciază cortegiile bogate, cu fanfară militară şi sobor de preoţi, şi maldăre de coroane şi protocol oficial, cu vorbitori cât mai mulţi şi discursuri lacrimogene. Nimic nu le scapă, şi ceasuri întregi (apoi) comentează, comentează, comentează.

— Iertaţi-mă, domnule, dar păreţi a fi în perfectă cunoştinţă de cauză, domnule: de ce?

— Fiindcă odată am avut curiozitatea să fug din zilele mele de rând şi să mă refugiez între ei, m-am chinuit să joc exact jocul lor şi să simt exact ce simt ei. N-o să mă credeţi,

dar trăieşti un timp extraordinar, atemporal, şi eşti copleşit de sentimente fantastice, contradictorii. Domnule sculptor, ce-ar fi să încercați cu mine aceeaşi cxperință?

Sudoare de gheață, sudoare fierbinte, gheare pe inimă, gheare în pântec. Idiotul!, dar eu am văzut Moartea cu ochii, Moartea mea, nu a altcuiva – şi la Kubanka, şi în stepa calmucă, şi când am căzut prizonier, şi când m-au prins după evadarea din lagăr, şi când am evadat a doua oară, şi când n-au reuşit să mă mai prindă, şi iar în război pe frontul de apus, şi după război – la puşcărie, şi mi-a fost dat să cobor în moarte până la gât, şi am văzut cu ochii mei ce este dincolo de moarte, ce nevoie aş mai avea să încerc alături de el aceeaşi experiență? Sau, poate, fiind acum mai bătrân cu douăzeci de ani, altfel să? Ei bine, dacă ăsta-i prețul ca să-i câştig bunăvoința, poftim, s-o încercăm şi pe-asta!

— Credeți că va fi interesant, domnule?

— Vă asigur, domnule sculptor.

— Fără să ne confruntăm cu niciun cortegiu, domnule?

— Cel puțin un cortegiu tot mai vine, domnule sculptor.

— Atât de târziu, domnule?

— Cunosc orarul după care sosesc morții, domnule sculptor!

Bun, atunci, să ne-aşezăm, uite o bancă mai degajată, exact două locuri libere, de-aici cuprindem foarte bine şi largul porților deschise încă, să vedem cei dintâi cortegiul comparativ. Şi cu ce falsă, lugubră politețe ne poftim mental unul pe altul: „Poftiți, domnule administrator, muriți dumneavoastră primul!“, „Ba nu, domnule sculptor, primul dumneavoastră să muriți!“ Mă rog, în sfârşit, haide şi-amândoi deodată, cine ştie dacă nu tocmai acum se şi stabileşte ora, şi locul, şi cauza morții fiecăruia în parte? Acum ce facem, domnule administrator? ce ritual trebuie să îndeplinim? Aha! – palmele țepene pe genunchi, şi trupul țeapăn ca de manechin, şi ochii holbându-se în infinit, ce repede am îmbătrânit, nu-i aşa că nu ne mai deosebim de ceilalți? Lumina amurgului pare acum mai irizată, şi uite un înger dominând peste mormântul din fund, ce mauzoleu

dichisit şi-a clădit personajul de-acolo! Şi frunzele acelui copac, le vedeți? – frunze roşii, frunze galbene, frunze verzi, frunze arămii, încă multe, încă destule, a mea care o fi? Iată una stingheră pe creanga cea mai de sus biata de ea!, până şi boarea serii o face să tremure. Unu, doi, şapte, zece, dacă izbutesc să ajung până la nouăzeci şi nouă, şi nu cade, atunci –, treisprezece, cincisprezece, optsprezece, dar de ce să-mi leg sfârşitul de agonia unei simple frunze? douăzeci şi patru, douăzeci şi şapte, douăzeci şi. Şi tot aşa am stat noi odată, ți-aminteşti, Horația?, într-o toamnă, pe o bancă într-un parc, şi se afla acolo un copac sărăcit de podoabe, şi mai avea doar două frunze, dar de asta tu nu ştii nimic, întâmplarea asta n-am îndrăznit să ți-o povestesc, şi mi-am zis atunci în gând: „Frunza de sus e a ei, frunza de jos e a mea, şi a cui va cădea întâi!“ – a ta a căzut, şi m-am îngrozit, şi mi-a fost silă de prejudecățile, socotelile mele perfide, şi mi-am blestemat clipa când am gândit ce-am gândit, dar o clipă nu mi-a ieşit din minte coincidența teribilă dintre alegerea frunzei şi căderea ei, dintre căderea ei şi căderea ta, şi uite că prevestirea s-a adeverit, şi sunt ani de când evit să trec prin parcul acela, de parcă frunza mea s-ar afla încă acolo şi m-ar aştepta, să cadă şi ea, în sfârşit! Dumnezeule, da!, administratorul are dreptate, pe ceilalți din stânga şi dinaintea mea nu-i văd, bătrânele, bătrânii de pe celelalte bănci, probabil că nici ei nu mă văd, ci doar o senzație de gol am, care se instalează în mine pe neştiute, ca o infuzie, şi nu mai sunt, mă conving tot mai mult că nu mai sunt, cine atunci gândeşte în locul meu?, şi din ce vid se iscă în mine aceste senzații, aceste întrebări?, aşa va fi fost oare şi atunci – la Kubanka, sau în stepa calmucă? Nu! atunci a fost altfel, şi mai târziu, când am căzut prizonier, şi când m-au prins după evadarea din lagăr, şi pe frontul de apus, şi după război – la puşcărie, altfel!, ca-n fața unui fapt împlinit, fără nicio ieşire, Moartea cu toate ghearele înfipte în mine, şi Moartea distrându-se cu ultima mea fâlfâire de suflet. Pe când acum şi aici? Da, acum e ca o alunecare înceată spre abis, ca o aşteptare a confruntării cu un complice la aceeaşi

crimă, de-ar veni mai repede cortegiul promis, oricum ar fi! Şi la ce speculații, oare, de tortură sau încântare, îşi supun imaginația bătrâniii ăştia nerozi, bătrânele astea neroade? Şi numai gândul unei eventuale comparații, cu tortura sau încântarea lor, mă împinge spre.

— Cum vă simțiți, domnule sculptor?

— Excelent, domnule, deocamdată – excelent!

— Nu v-ați lăsat încă pătruns de eveniment, domnule sculptor?

— Încă nu, domnule, să mai aşteptăm.

Fiindcă zăluda, năuca de fată a arhitectului zboară acum, goală, din copac în copac, şi-mi face semne, şi-şi desfăşoară virtuțile trupului în evoluții senzaționale, după cum lumina e pe alocuri mai roşie, pe alocuri mai albă, o clipă – doar sânii, cealaltă clipă – doar unghiul de incidență al coapselor cu, şi-apoi pântecul, şi-apoi pulpele, şi iat-o acum înger pe mormântul din fund, şi iat-o acum lacrimă încremenită deasupra crucii altcuiva, şi din nou mi se oferă, şi din nou mă cheamă, oare vor fi văzând-o şi ceilalți, bătrânele, bătrânii, administratorul şi morții? Cum s-o vadă, când ea?, şi cum să mă las pătruns de evenimentele serii, când ea?

Dar acolo, spre porți, în cadrul porților deschise, se şi întâmplă ceva, o mică agitație, un dangăt de clopot, abia zărită pata neagră a unei maşini mortuare, şi cioclii ivindu-se ca guzganii din cotloanele lor, iată şi mizerabila lor cotiugă hodorogită, şi clopotul sunând a jale, vine, a şi venit!, prada mult aşteptată, măsura presupusei noastre festivități funerare, de fapt – numai închipuita mea festivitate, fiindcă fiecare dintre ceilalți de zeci de ori şi-a consumat-o până acum. Ah!, cerul doar de nu s-ar prăbuşi peste mine, şi pământul de m-ar ține viu deasupra, şi.

— Eh, domnule sculptor, şi-acum tot excelent?

— Dați-mi o țigare, domnule.

— Credeți că se cuvine, domnule sculptor?

Adevărat, nu se cuvine, deşi am trăit odată un timp asemănător, după capitulare, în gara Marinovka, stam pe cadavre ca pe butuci. Doamne! câte leşuri se îngrămădiseră

în magazia aceea, şi fumam tacticoşi ca într-un salon de lume simandicoasă, propriile lor ţigări (ale morţilor) le fumam, de ce n-aş fuma şi acum? Şi ciudat cum agitaţia dinspre porţi se transmite secretă în noi cei de-aici, bătrânele, bătrânii, şi capetele ni se întorc alene spre porţi, într-o reacţie spontană, într-o solidaritate de nelegiuţi fără prea multe compensaţii în viaţa asta de robi. Şi mai am puterea să-i constat pe toţi în această imagine de corp comun şi mi se pare a fi cuprinşi toţi într-o imagine de înecaţi, probabil din cauza luminii deodată cețoase, o ceață sângerie, ce departe e totuşi amurgul definitiv! Şi clopotele, blestematele, la fel vor suna, vor suna, vor suna, când eu, când pe mine, la fel, şi pe-aceleaşi bănci alţi bătrâni!

— Sunteţi destul de calm, domnule sculptor?

— Calm, domnule, foarte calm.

— Perfect, domnule sculptor, tocmai mă temeam că. Şi, vă rog, atenţie mai ales la nuanţe, la insesizabil, la ceea ce, în asemenea situaţii numai subconştiinţa noastră captează, reţine, pentru confruntarea cu sine însăşi, oare n-aţi început să simţiţi că ne aflăm în plin mister, domnule sculptor?

— Mister, domnule, misterul cel mai terifiant!

Şi iată-i acum pe cei doi prăpădiţi de ciocli, înhămaţi la cotiugă, ce deziluzie!, în locul unui car triumfal, drapat în negru şi cu zorzoane aurite, această platformă şleampătă, pe roţi scălămbăiate, de scândură putredă, acoperită cu o simplă zdreanță tărcată în toate culorile, şi de-a lungul o raclă, şi alături capacul, şi în raclă – amarnicul de el, amarnicul care-aş putea fi eu, dar nu sunt eu, e altul: şuviţe blonde, faţă suptă, ce faţă mică are!, cât de puţin mai rămâne dintr-un om!, şi mâinile încrucişate pe piept, unde am mai văzut eu o astfel de verighetă subţire ca firul de păianjen?, şi câteva fire de flori de-a lungul trupului, pe giulgiul alb, şi – dar nu-i cu putinţă, nu, nu, nu!

— Ce e cu dumneavoastră, domnule sculptor?

Nimic, o!, nimic, domnule administrator, deşi e mai pustiitor decât orice blestem, decât orice pedeapsă. Fiindcă pe urma nefericitului din raclă, conducându-l pe ultimul său

drum, o singură făptură, o firavă ființă în doliu, şi – Haide, câine de Dumnezeu, cuțitează-mă până la măruntaie, sau strânge-mă de gât până ce voi înceta să mai fiu, aruncă-mă de viu alături de celălalt, în aceeaşi raclă cu el! Sau poate că mă înşel, poate că mi s-a despicat pe neştiute țeasta în două şi obsesia a țâşnit din mine, de foc, să se întrupeze în această femeie văduvă, din toată lumea, a nimănui? Nu!, fiindcă e de-adevărat ea, Ea, prea binecunoscuta.

— Îl cunoaşteți, domnule sculptor?

Logodnicul tău, Horația!

— Sau pe ea o cunoaşteți, domnule sculptor?

Femeia cu părul de culoarea mierei, Horația!

— Domnule sculptor, comunicați-mi şi mie: ce simțiți, ce gândiți?, cum vă proiectați în destinul acestui om?

Şi clopotele, în răscoală teribilă, cum anunță sosirea omului ei în veşnicia de-aici! Şi cioclii aceia anacronici, – indiferenți, paradoxali, care-şi cunosc totuşi meseria – la pas, la pas, la pas! ori povara omului o fi cu adevărat foarte grea? Şi cu fiecare pas, tot mai mult apropiindu-se, uitați-vă, cum trăsăturile ei se clarifică, superba ei siluetă se conturează, frumusețea ei rebelă înfruntă disprețuitoare Moartea, imperiul Morții. Cel puțin o clipă de şi-ar întoarce privirile spre mine, de ce nu vrei să mă vezi? recunoaşte-mă, Femeie cu părul de culoarea mierei, eu sunt cel de la spital, de-atâtea ori pe coridoarele spitalului, şi de la cârciumă, azi-dimineață, când doctorul-şef, la telefon. Şi doctorul care sigur o iubea, poate că-n numele acestei dragoste fără sens, fără finalitate, i-o fi şi ucis omul. Dumnezeule, ce gând nenorocit poate să mă fulgere!, în ce relație determinantă de orori pot să! Dar acum şi doctorul e condamnat, la ora asta probabil a şi ajuns la Constanța, peste alte două sau şapte ore va fi pe țărmul mării, căutând, furând sau cumpărând anume o lotcă pescărească, şi apoi în larg, pentru un scurt voiaj de agrement, numai de-ar fi lună plină, şi Dumnezeu să-l ierte!, Dumnezeu să-l odihnească, acolo unde va fi să fie, în străfundurile mării! Şi lotca rătăcind, apoi, singură pe valuri, aşteptându-şi alt suflet, care va fi?, oare al meu, oare

al tău, femeie necunoscută? Dar eu sunt viu, şi tu eşti vie, aminteşte-ți doar: apariția ta de azi-dimineață la cârciumă, şi tu rezemată de stâlp, afară, şi goana după tine pe străzi, şi la Bijuteria pentru verighete, şi călătoria cu troleibuzul, şi cealaltă călătorie dincolo de oraş, peste câmpia halucinantă, şi prin pădurea halucinantă, cu morții după noi. Şi ticălosul care continui a fi, nesățiosul care sunt, fiindcă şi acum (de față cu bărbatul tău mort) eu te şi lepăd de veşmintele tale negre, ca de o identitate şi biografie insuportabile, până la piele, să capeți în schimb altele, şi alta să-ți fie, pentru mine, dragostea noastră dementă.

— Vedeți ce simplu e, domnule sculptor?, nespus de simplu! Uneori la fel mă văd şi pe mine, condus la groapă de o singură femeie, de ce atâta paradă pentru un fapt atât de elementar? Acum pot să vă fac părtaşul tainei mele, ca să ştiți că simt şi altceva decât un birocrat învechit: de-aceea întreţin şi eu o femeie, ca să.

— Credeți că-l înmormântează, chiar azi, domnule?

— Nu, domnule sculptor, îl depune doar în capelă.

— Şi e posibil, domnule, să rămână cu el toată noaptea?

— Nu, domnule, sculptor, noaptea se închide capela, eu o închid.

— E frig înăuntru, domnule?

— Da, domnule sculptor, frig, altfel vă imaginați că.

— Şi nu arde nicio lumânare, domnule?

— Niciuna, domnule sculptor, e întuneric beznă, un fel de prolog, dacă-mi îngăduiți, la celălalt întuneric de dincolo.

— Ciudat, domnule, am stat şi eu odată închis într-o biserică, domnule, o noapte întreagă, domnule, la noi în sat, în copilărie, domnule, băieții m-au închis, erau convinşi că voi muri de frică, dar n-am murit, domnule, credeți că mi-a fost frică?

— Bănuiesc că nu, domnule sculptor.

— Ba mi-a fost, domnule, fiindcă eram închis, înțelegeți? Biserica a fost prima mea închisoare, şi prin ea – Dumnezeu; prima mea închisoare!, şi după Dumnezeu: închisoarea-închisoare, adică a vieții, şi cea creată de

oameni, împotriva oamenilor, în care am fost şi eu cândva aruncat, pe nedrept aruncat, domnule, poate că vă voi povesti odată, cum a fost, de ce întârzie atât?

Dar a ieşit, frumoasă şi real de tristă mai e, Doamne! Şovăie pe peronul de sus al capelei, apoi (o clipă mai târziu) se clatină coborând treptele, a ajuns la nivelul pământului şi iar şovăie, să se întoarcă lângă el?, să iasă cât mai grabnic de-aici? E ca prinsă între frica patologică de moarte, de moartea statornică în acest imperiu, şi dorința de a fugi chiar şi fictiv spre mirajul libertății. Cunosc această damnație, nu poate fi a ei alta decât damnația mea, semen (cum sunt) al ei întru egală nenorocire, ce totuşi aş putea face pentru tine, decât să? Cel puțin acest mister dintre noi de-aş putea să-l elucidez, granițeledintre noi să le spulber. A pornit, se îndreaptă spre porți, ea însăşi cu sine, în afara oricărei legități, de neconceput altfel, şi pare (cum merge ca beată de-a lungul aleii, pe mijlocul ei, singură, înfăşurată în ironia acestui fascinant soare în amurg) pare asemeni. Nu!, mai bine frânge-te, gând!, sfâşie-te, ştiut şi neştiut!, arzi, omule, în tine însuți precum!, doar să nu mai semene cu nimeni, Ea, Femeia cu părul de culoarea mierei, nicicum altfel numită, sau altfel gândită, sau altfel râvnită. Şi bătrânele, bătrânii (ca la un semn) cum se ridică şi pornesc pe urmele ei, într-un fel de acoladă, protectoare, sau consolatoare. Da, pentru azi e de ajuns, deşi lamentabil cortegiu, păcat! Până unde, însă, o veți conduce?, şi de ce numai voi?, eu însumi de ce nu? Şi iată-mă, inconştient, pe urmele ei, spre.

— Domnule sculptor, unde vă duceți?

Zadarnic însă, nici de şansa asta nu mă pot bucura, să ies adică o dată cu ea din cimitir, şi să se împlinească astfel, ce să se împlinească? Dar înapoi în cerc, băiete-gânganie, înapoi! Şi numai din cauza ta, Horația, tu ai desenat acest cerc invizibil în jurul meu, din care niciodată. Fiindcă tu – pe veci osândită să te răsfrângi în mine, şi eu – pe veci răsfrânt în moartea ta, ultima mea sentință – tu!, şi ultima mea închisoare – tu! Gata, Ea nu mai este, s-a mistuit dincolo de

porți. Încotro, Femeie cu părul de culoarea mierei?, spre ce culcuş, în brațele cui?, şi eu – pe unde va fi, când va fi, din nou, pentru totdeauna?

— Bine, domnule administrator, de acord cu dumneavoastră, vă stau acum la dispoziție, duceți-mă unde vreți să mă duceți!

Ce uşor mă las dus de voia altora, totdeauna m-am lăsat dus de voia altora, şi fiecare a vrut din mine ce a vrut. M-au vrut născut – eu m-am născut, m-au vrut carne de tun – eu am devenit carne de tun, m-au vrut mască – eu m-am preschimbat în mască. Şi am râs, am plâns pe textul dictat de ei, am mimat, am jucat pe ritmul impus de ei, niciodată n-am fost eu cel adevărat egal cu mine, iar când voi reuşi să fiu cu adevărat eu, atunci va va fi prea târziu, nimeni n-o să-mi acorde vreun credit, însăşi datele mele native se vor fi epuizat de mult, propriul meu orgoliu, de asemeni, prea târziu pentru toate, prea, dacă asta nu va fi totuna cu propria mea moarte, nu?

— Am şi ajuns, domnule sculptor!

Unde am ajuns, când am ajuns, ce rol să mai joc?

Nu, de astă dată – nu!, sunt solicitat numai ca specialist, opinia mea e menită să cultive sau să dărâme un mit – asigurarea odihnei veşnice, dacă se poate spune că e mai dulce odihna veşnică. Într-un cavou imperial decât într-o silnică groapă comună, asigurarea odihnei veşnice, deci, a domnului administrator, într-o viziune strict personală. Bine!, voi face-o şi pe-asta, doar n-o să-l dezamăgesc tocmai eu, am încă nevoie de el şi n-o să-l dezamăgesc tocmai eu. De ce, de pildă, să încep să colecționez toate elucubrațiile înscrise pe cruci, pe lespezi, dovedindu-i că şi propriu-i epitaf, conceput poate chiar de el, sau de cine ştie ce nefericit poet amator, e la fel de rizibil ca şi multe altele de-aici ori de-aiurea? Fiecare e liber să-şi aştearnă pentru eternitate cum crede de cuviință, cel puțin de-atâta libertate să se bucure omul, singura şi ultima lui libertate, dacă.

— Ei, domnule sculptor, cum vă place?

Haide, minte-l, amăgeşte-l, inventează ceva!

— Nu-i aşa că-i adevărată operă de artă?

— Da, domnule, copleşitoare, impresionantă, domnule!

De fapt, pretinsa lui operă de artă e lugubră, monstruoasă, mutilarea însăşi a ideii de frumos funerar. Şi nu (în primul rând) fiiindcă-i ceasul cel mai neprielnic pentru mine să constat estetic un cavou, m-aş dovedi acum incapabil chiar şi față în față cu cea mai recentă şi senzațională descoperire arheologică, să zicem – cavoul lui Gingis-han, sau numai gorganul în care s-ar constata cu certitudine că acolo zac osemintele lui. Ci (pur şi simplu) fiindcă tot edificiul e clădit pe negarea brutală a seninătății, într-un baroc mai obositor decât moartea, şi strangulată orice fantezie, interzise orice armonie şi echilibru. O fi comod să putrezeşti într-un loc ales dinainte, şi încărcat de simboluri hiperbolice dintre cele mai neinspirate, dar să convii că te poți apăra de ochiul dumnezeirii vârându-te ca un şobolan sub mormanul ăsta de piatră şi beznă, între pereții ăştia mâzgăliți cu alegorii lubrice, mi se pare cumplit, şi (de ce n-aş fi sincer?) dezonorant pentru însăşi echitatea mea profesională, pentru ceea ce aş fi gândit, în timp, dacă mi s-ar fi lăsat timp, în legătură cu tine, Horația. Vreau să spun – în legătură cu, deşi acum nici focul, şi nici.

— Domnule sculptor, ați observat ce tinere sunt vecinele mele de eternitate, şi ce frumoase!

Da, le descopăr şi eu: de o parte – o copilă în crinolină albă, din secolul trecut, parcă speriată, sau uşor uimită, ca-n fața unui mister cu neputință de dezlegat, dacă desenatorul nu i-o fi surprins ciudata privire chiar în clipa dintâi a întâmpinării ei cu Moartea, iar de cealaltă parte – o adolescentă a timpului nostru, fotografie de ocazie, parcă pe o plajă, sau pe un munte, capul dat pe spate, hohot de râs dezlănțuit, gura plină, să muşte, să poseadă, surprinsă de aparatul ocazional poate chiar cu o clipă înainte de posesiunea cui va fi fost, sau (dacă nu cumva) o clipă după aceea, şi chiar în clipa de după aceea – Moartea, care, ignorantă, nepăsătoare.

— Ei, domnule sculptor, acum ce mai ziceți?

Vasăzică pentru ele s-a dichisit atâta, înainte de a veni încoace, ştiind că vine încoace, domnul administrator?

— Sunt frumoase, domnule, foarte frumoase – amândouă!

Are în ochi o sclipire stranie, ca-n transă, efect subit al unor imaginate droguri erotice, şi-şi linge buzele pofticios, cum îmbrăţişează cu privirea fostele chipuri ale unor biete urme de ţarină, din ţărâna ce-l aşteaptă şi pe el.

— Cât îl vezi de necuprins, cimitirul, luni întregi l-am bătut în lung şi-n lat, până ce să găsesc acest loc, anume acest loc, o să vă explic de ce, şi sunt convins că mă veţi înţelege bine. Dar, după ce l-am găsit, a trebuit să mai aştept câţiva ani, mai exact, – patru ani, pentru ca locul să se pună în vânzare, şi ce pramatie de proprietar!, speculant ordinar, m-a adus la sapă de lemn, mi-a luat pâinea de la gură, cerându-mi cât mi-a cerut. N-am avut ce face, eu acest loc ţineam să-l am, şi l-am avut, mama lui de pezevenghi, pe unde şi-o odihni acum oasele!, iertaţi-mă de cuvinte, şi fetele astea, mai ales, să mă ierte! Şi ce fericit am fost când m-am văzut cu hârtia la mână, imediat m-am pus pe treabă, şi iar mi-am luat pâinea de la gură, asta-i altceva, eu am hotărât aşa, ca să zidesc ce-am zidit, eu am fost cu ideea, şi pentru criptă, şi pentru marmură, şi pentru epitaf, ce de zile şi nopţi mi-am chinuit mintea până să găsesc soluţii la toate! Şi adeseori mă abat pe-aici, ziua, sunt ceasurile mele cele mai pline, şi plivesc iarba, şi ud florile, şi chiar mă aşez culcat înăuntru, cum va fi când voi fi, şi teribil aş vrea în ceasul acela să cobor pe nesimţite dincolo, definitiv în moarte, pentru că totuşi (de ce n-aş recunoaşte?) mă cuprinde uneori groaza să nu mă prăbuşesc la mama dracului, şi să n-am actele la mine. Şi femeia mea să nu afle unde, şi să fiu îngropat altundeva decât, sau să fiu aruncat pe cine ştie ce masă de disecţie, şi toate speranţele mele să se ducă pe apa Sâmbetei, ce năpăstuit mi s-ar părea că sunt de soartă!, şi ce amarnică mi-ar fi atunci eternitatea! Spuneţi-mi, domnule sculptor: nu vă interesează să aflaţi de ce am ales anume acest loc, între aceste două frumuseţi?

— Desigur, domnule, de ce nu?, mă simt chiar foarte

onorat.

Numai de n-ar veni prea repede noaptea, omul ăsta e nebun, toți morții sunt nebuni, şi mi-e frică să rămân de viu prizonierul lor, pe unde (oare) s-ar putea evada de-aici?

— Fiindcă, stimate domnule sculptor, eu cred în viața de apoi, dar în alt fel de viață de apoi decât o concep unii sau unele religii. De-aici nu se pleacă nicăieri, de sub pământ, asta-i convingerea mea: eternitatea nu cunoaşte stări imposibile, stări intermediare, nici paradis, nici infern, de fapt aici, sub pământ, ne petrecem tot veacul. E adevărat că devenim altceva, dar în substanțialitate rămânem aceiaşi – suflete, spirite, genii, spune-le cum vrei, efemerul devine în sfârşit permanență, singura permanență care ne reprezintă cu fidelitate, pe care n-o poate ataca nicio descompunere sau pulverizare. Şi tot sub-pământul e populat cu suflete, şi niciunul nu le apare celorlalte necunoscut, şi toate sufletele reuşesc (pentru prima oară) să comunice între ele. Alienarea, necomunicarea le sunt noțiuni străine, se realizează astfel un alt fel de limbaj, nu al sunetelor, nu al semnelor, mi-e greu deocamdată să-i descifrez, de-aici, de deasupra, enigmele, structura, sau, cumva, mi se interzice. Să vi le dezvălui? Nu ştiu, atât ştiu, după zeci de nopți de observație, pândindu-le celor de sub pământ jocul, sabatul, conclavurile, cum stau ascuns, aşezat în cripta mea, şi mimându-mi propria moarte, atât ştiu, fiindcă i-am văzut, i-am auzit, morții au un fel deosebit de a se desfăta, de a-şi umple eternitatea cu spectacole inedite, iubindu-se, acuplându-se, consumând plăceri pe care nicio imaginație vie nu le poate recepta, sau inventa, acum înțelegeți? Va veni şi vremea eternității mele, şi ce plăcut îi va fi sufletului meu, căutând spre stânga, ori căutând spre dreapta, să se afle în vecinătatea veşnică a acestei fecioare în crinolină, sau a cesteilalte moderne, şi ceea ce nici unui bărbat în viață nu i-a fost dat să cunoască – sufletul meu, da, va cunoaşte!, şi sufletului meu îi va fi dat să se împreune cu ale lor pe rând, de câte ori va voi, şi de altceva să nu mai aibă nevoie în vecii vecilor! Fiindcă toți vom fi acolo, sub pământ, în stare pură,

şi prin recâştigarea acestei stări pure vom fi absolviți de orice vinovăție, de orice păcat, de orice osândă, şi astfel pentru prima oară, şi în eternitate, Dumnezeu va fi învins, ignorat, desființat, ha-ha-ha!, abia aştept să-l văd redus la nimic. Pot şti, domnule sculptor, ce gândiți?

Parcă mai poți gândi, ce să gândesc?, a venit noaptea, şi e în mine o baltă de spaime, şi de peste tot mi se pare că morții, morții.

— Vă invidiez, domnule, v-ați pregătit, pentru o fericire fantastică, domnule, şi m-ați convins, domnule, vă asigur că aveți în mine un adept fanatic, domnule, foarte curând îmi voi căuta şi eu locul.

— Acum, domnule sculptor, v-aş ruga să mă lăsați singur.

— Şi femeia mea, domnule?, locul ei de veci?

— Duceți-vă, domnule sculptor, mă-ngrijesc eu de toate, n-am uitat, şi mâine, când veți aduce-o aici.

— Vă întreb, domnule: n-ar fi posibil s-o îngrop la noapte?

— Ba-i posibil, domnule sculptor, câtă vreme eu sunt cel mai mare aici, orice e posibil.

— Credeți cumva că glumesc, domnule?

— Nici eu nu glumesc, domnule sculptor, ba găsesc ideea foarte originală, cum puține idei, pe lumea asta.

— Aş vrea totuşi să vă explic, domnule: sunt singur, şi încă o noapte singur cu ea, mă înțelegeți, domnule?

— Perfect, domnule sculptor, aduceți-o şi gata!

— Dar groparii, domnule, când să sape groapa?

— La noapte, domnule sculptor, va fi timp suficient.

— Cel puțin să vă plătesc, domnule, şi lor să le plătesc, nu?

— La noapte, domnule sculptor, vă rog!

— Dar veți fi şi dumneavoastră aici, domnule, da?

— Voi fi, domnule sculptor, sigur, sigur, sigur, numai plecați odată, vreau să rămân singur, vă rog!

Atunci, du-te dracului cu fecioarele tale putrezite, rămâi şi culcă-te cu ele cât vei pofti! Eu nu mă vreau prizonierul nimănui de sub pământ, deşi – uite că, de pretutindeni, pe urmele mele, spaima, ca o fantasmă cu mii de capete,

spaima, şi ochii spaimei, şi şuierele spaimei, printre copacii desfrunziți, spaima, printre statuile de marmură, spaima, Dumnezeule, ce dor mi-e de tine, Horația, chiar şi moartă cum eşti!...

CAPITOLUL ŞAPTE

FAPTUL, ÎNSĂ CĂ MERG ACUM către tine, conştiința acestui fapt, mai ales părăsit cum sunt, de Dumnezeu, de geniul meu personal şi definitiv ratat, nu mă sustrage nicicum tenebrelor, furiei lor nemiloase, târăsc tenebrele după mine ca pe o a doua existență, şi tenebrele există în mine ca un alt univers obsedant, arbitrar, de altfel totdeauna am.

— Fie-vă milă, domnule, mi-e foame, domnule!

am avut senzația că imediat dincolo de pielea conturului meu fizic începe conturul unei alt personaj, niciodată abordabil, niciodată egal cu mine, cel real, personaj de

— Eu sunt liberă, domnule, poate vă trebuiesc, domnule!

de umbre şi indefinit, personajul acesta al doilea din mine, care-mi comandă gesturile, vorbirea, care-mi modifică rațiunea potrivit legilor sale secrete, marele necunoscut din mine. Inamicul meu nr. 1, Domnul meu Diavol, şi autorul tuturor crimelor, dezastrelor pe care le-am savârşit în această viață, fără să ştiu că de fapt el le-a săvârşit, zadarnic, însă, niciun

— Miluiți-mă, domnule, măcar de-o pâine, domnule!

niciun judecător nu va pune preț pe declarația mea, cu atât mai mult nu-şi va pierde vremea să constate că ăsta-i adevărul, despre mine, despre marele necunoscut din mine, ca să mă absolve, să mă scutească de remuşcări, şi cel puțin de m-ar asigura cineva că, mort eu, va muri şi acela o dată cu mine, acest personaj de umbre şi indefinit, nu! el e veşnic, precum veşnic, precum veşnic,

— Încercați-mă domnule, n-o să regretați, domnule!

precum veşnic e şi Răul, singurul Dumnezeu-despot al acestei lumi, restul se cheamă desperare, ignoranță, refuz al Cunoaşterii, fiindcă nimic din ceea ce este Necunoaştere nu se lasă cunoscut, nicio zare nu ni se oferă, şi mi-e silă, şi mi-e groază, şi ratarea asta mă umple de venin, cultivă în mine o ură cumplită împotriva tuturor care au reuşit ceva în această viață, împotriva întregii omeniri, şi m-am săturat de cuvinte, de pedagogie, ceea ce este nu este cu adevărat decât o convenție, un joc abil de

— Şi eu mă dau, domnule, pe o friptură, domnule!

de sinistre tautologi învelite în poleială, caut filosofia care să mă împace cu condiția mea tragică, să mă protejeze contra condiției mele tragice, n-o găsesc, ha-ha-ha!, nimeni nu va găsi-o vreodată, la un pol se află Creația, la celălalt pol – Distrugerea, şi între Afirmație şi Negație, milioane de ani – Eu, repetând de miliarde şi miliarde de ori acelaşi destin uman, fără altă finalitate, lipsit de orice şansă, şi după mine – acelaşi Eu repetat, de încă alte miliarde de ori repetat, mereu sub alte chipuri, mereu cu alte nume, şi la fiecare început de veac nou,

— Uitați-vă numai, domnule!

Început de veac nou,

— Ce țâțe frumoase am, domnule!

Început de veac nou

— Vă rog, domnule! uitați-vă domnule!

şi la fiecare început de veac nou voi striga, în numele întregii umanități ultragiate, ratate, blestemate – voi striga: „Vai ce veac de aur începe, oameni!, nu vă pierdeți speranța!“ dar iarăşi voi fi învins, şi iarăşi mă voi izbi de Necunoaştere ca de un zid, şi inutilă – orice zbatere, orice chemare, de nicăieri niciun semn, niciun răspuns, şi din nou, în numele restului de omenire, câtă va mai fi, câtă va mai crede, mă voi ridica să țip extaziat: „Vai ce veac de aur, oameni!“ – şi aşa mai departe, până la ultima suflare, până la sfârşitul veacurilor: „Nu vă pierdeți speranța, nu vă pierdeți speranța!“, fiindcă odată şi odată tot va veni Sfârşitul,

Distrugerea, Negaţia, doar că despre.

— Şi eu am ţâţe frumoase, domnule!

— Ba eu, domnule, puneţi mâna, domnule!

— Şi pe-ale mele, domnule!

— Ba pe-ale mele, domnule!

— Şi pe-ale mele, domnule, ba pe-ale mele, domnule!, şi pe-ale mele, domnule!, ba pe-ale mele, domnule!, şi pe-ale mele, domnule!, ba pe-ale mele, domnule!, şi pe-ale!

— Pentru Dumnezeu, stimate femei bune, potoliţi-vă!

— Şi pe-ale mele, domnule, ba pe-ale mele, domnule!

— Of, lua-v-ar dracu să vă ia de curve nefericite, na-vă, na-vă, na-vă!, câţi bani poftiţi, numai duceţi-vă, şi săturaţi-vă, şi căutaţi-vă fripturile în altă parte, cu cine are chef de aşa ceva, şi lăsaţi-mă în pace, vă rog, vă rog, vă rog!

doar că despre chipul, gândirea mea de-atunci, de la sfârşitul lumii, nu ştiu nimic, n-am nicio idee: cum voi arăta, ce voi mai spera!, şi laolaltă cu mine toţi ceilalţi rataţi care vor mai fi, ultimele celule de suferinţă umană, ultime forme ale dezagregării umane: cum vor arăta, ce vor mai spera!, dacă nu cumva tocmai atunci, în sfârşit: Cunoaşterea, pe care atâta amar de vreme am jinduit-o, şi în faţa ei – delirul, un delir universal, ha-ha-ha!, şi-n plin delir universal – coborârea lentă, inconştientă, spre neantul definitiv.

— Putem începe, domnule?

— Depinde, oameni buni.

— Să credem că glumiţi, domnule?

— Nu, nu, oameni buni!, depinde ce vreţi să începeţi, orice început se află sub semnul tainei, şi sunt taine.

— Groapa, domnule!, ni s-a spus că dumneavoastră.

— Cine v-a spus?

— Administratorul cimitirului, domnule, şeful nostru şi-al morţilor de-aici, domnule.

— Ce v-a spus?

— Că pe locul ăsta va trebui să săpăm o groapă, domnule, pentru dumneavoastră, domnule, putem s-o săpăm?

— Pentru mine!!!, aşa a zis: pentru mine!!!

— Exact, domnule, de ce vă speriaţi de-un simplu cuvânt?

Probabil voia să spună că dumneavoastră o să ne plătiți, domnule, şi, oricum ar fi, ce vină avem noi?

— Adevărat, nicio vină.

— V-ați hotărât, domnule?

— Desigur, oameni buni, săpați, începeți să săpați!

— O ultimă lămurire, domnule: cât să fie de lungă?

— Pe măsura mea, oameni buni. Femeia ce va fi îngropată, la noapte, aici, a fost cam de înălțimea mea.

— Cu aproximație, domnule?

— Cu exactitate, oameni buni.

— Atunci v-ar deranja, domnule, dacă v-ați întinde pe banca asta, pentru un minut, domnule, să vă luăm măsura?

— Măsura!, ce ciudat: măsura!

— Da, domnule, aşa se obişnuieşte când persoana cealaltă, înțelegeți, nu? şi de ce iar vă?

— Bine, bine, poftiți!, stau bine?

— E perfect, domnule, aveți 1 metru 70 fix, domnule!

Dar pentru asta ar trebui să mă întorc imediat la cimitir, amărâții ăia de gropari ar putea să sape cine ştie ce hidoşenie de groapă, strâmbă, lăbărțată, ei habar n-au ce gingaşă eşti tu, Horația: trup de aer, spirit elevat! Şi scândurile între care te vei cuprinde, care te vor zdrobi pe îndelete, şi pământul care te va înhăța, din a cărui strânsoare nu vei putea fugi, cât o fi oare ceasul? ceasul meu a stat, şi nici nu ştiu când a căzut noaptea, şi nicio stea pe cer, de ce n-o fi apărut luna plină?, în calendar se preciza că noaptea asta vom avea lună plină, să nu fie încă ora?

— Săpați, oameni buni, săpați!

Oricum, sper să nu. Fie prea târziu ca să trec pe la, şi să-ți comand sicriul, sper să nu fi închis, asemenea magazine ar trebui să fie obligate la program special, niciodată nu se ştie când omul are nevoie de obiectele acelea ale lor. Uitați-vă (de exemplu) eu: mi-a trăsnit prin cap să-mi îngrop femeia chiar în noaptea asta, cine să-mi interzică?, şi de ce mi-ar interzice s-o îngroape pe Horația la noapte? Până şi zăpăucul de administrator a găsit ideea foarte originală, şi nu-mi închipui că de dragul ochilor mei frumoşi a găsit-o foarte

originală, mai degrabă pentru că s-or fi înregistrat prea mulți morți, azi, în oraşul nostru, şi trebuie orânduială în toate, sau poate, dimpotrivă, pentru că, aşteptându-mă pe mine să i-o aduc pe Horația, îi prilejuiesc astfel un colocviu mai prelungit, mai fecund cu amantele eternități lui?

— E perfect, domnule, aveți 1 metru 70 fix, domnule!

Şi cum merg acum către tine, de-a lungul acestui oraş feroce, turmentat, manechinul din vitrina asta seamănă cu Sibylla, femeia care se coafează dincolo seamănă cu Sibylla, toate femeile care mi-ațin calea şi mă solicită seamănă cu Sibylla, de ce niciuna cu tine? Aş vrea să-mi impun o stare de calm, chiar aparent, şi cel puțin deocamdată netorpilat de vreo primejdie, singura soluție pentru a mă afla în contact cu existența ta arbitrară, pentru a păstra nealterată în mine imaginea ta reală, dar încă de pe-acum am presimțirea primejdiei care mă pândeşte undeva în umbră, să se năpustească asupra mea, să ma răpună, şi numele primejdiei l-aud sunând în mine o dată cu verdictul deja gândit, pecetluit, contra mea, şi numele primejdiei de moarte este Sibylla, de ce? Dovadă că Domnul-Diavol lucrează metodic, nu-şi dezminte virtuțile, şi prezicerea lui de azi-noapte trebuie să se împlinească, se va împlini, cum să mai fie (atunci) cu putință salvarea?, şi unde să m-ascund, ca să nu dau ochi cu Sibylla cea vie, târfa?

— Săpați, oameni buni, săpați!

A dori să înfrunți moartea, căutând măsura nepieirii – în marmură, în cuvinte, în sunete, în culori, dacă o astfel de măsură poate fi egală pentru toți, perfect! Dar nu cumva, în realitate, am epuizat numărul tuturor măsurilor posibile, şi nu cumva (tocmai din cauza asta înregistrând fenomenul conştient, inconştient, pe date concrete, ori intuitiv) am şi pătruns, fără echivoc, într-un timp al degringoladei demente, pe care nu-l mai poate controla şi stăpâni nimeni, căruia nimeni nu-i mai poate afla măsura exactă a nepieirii, când noile coordonate ale scurgerii noastre duc chiar spre catastrofa universală? Şi presupunând că mă înşel, presupunând că nu ne apropiem de niciun sfârşit şi că ar fi

nedrept să nu mai sper într-o supraviețuire, presupunând că însăşi fatalitatea noastră va fi capabilă să nască din sine premizele altei condiții umane – eu, fiindcă numai destinul meu mă interesează acum, vă întreb: Voi ajunge eu, oare, acel timp al altei naşteri?, şi îmi va fi, oare dat mie să mă integrez spațiului infinit, – cu o conştiință premergătoare viitorului şi necunoscutului, ca să nu pier de tot?, şi-mi vor fi, oare, suficiente uneltele mele de azi, ca să exprim în marmură, în oțel, în piatră, marile taine ale cauzalității omenirii, dincolo de altă fatalitate la fel de ucigaşă?, sau dimpotrivă, Horația, totul se sfârşeşte aici, o dată cu pieirea ta, în crima care pe-amândoi?

— Măsura!, ce ciudat: măsura!

Ah, de-aş descoperi mai repede odiosul ăla de magazin, cu obiectele lui sinistre, să-l comand, sau să cumpăr unul de-a gata, şi să se termine, m-am săturat să tot rătăcesc pe străzi în neştire, încolțit de fantasme, obsedat de Sibylla. Şi prin ce cârciumă se va fi desfrânând acum Sibylla cea vie, târfa?, şi prin ce pat străin se va fi desfătând acum fata arhitectului?, şi prin ce bezne îşi va fi plimbând acum Femeia cu părul de culoarea mierei melancoliile negre?, spuneți-mi!

— Săpați, oameni buni, săpați!

Şi oamenii aceia, groparii, cum sapă – năduşiți, înfierbântați, turmentați de frenezia abisului pe care fiecare groapă proaspătă îl închipuie, de m-aş întoarce la cimitir, să le duc ceva de băut, să-şi astâmpere şi ei setea, şi sila, şi nepăsarea, şi-apoi să mă aşez alături de ei, să beau eu însumi pe îndelete şi să-i asist – holbat, transfigurat, de parcă mie cu adevărat mi-ar săpa groapa.

— Uşurel, oameni buni!, vă rog: uşurel!

— Dar ne grăbim, domnule, avem comenzi cu duiumul, domnule, ce ştiți dumneavoastră!?

— Adevărat, nu ştiu nimic.

— Am mai putea trage câte o duşcă, domnule, din?

— Vă rog, oameni buni, vă rog!

— Dacă ne îngăduiți, domnule, nu vă supărați: femeia care, mă înțelegeți, nu?, era frumoasă?

— Grea întrebare, oameni buni.

— De ce, domnule?

— Tare mi-e teamă c-am şi început s-o uit, oameni buni, şi nu-i bine, oameni buni, nu-i bine!

— Atunci duceți-vă acasă, domnule, şi luați-i masca. Am auzit că sunteți sculptor, şi cine altcineva decât dumneavoastră?

— Chiar aşa o să fac, oameni buni! Vă mulțumesc pentru sugestie, şi la bună vedere, oameni buni! Pe la miezul nopții voi fi din nou aici, cu ea, cu Horația, şi o să!

Dar cum merg acum către tine, de-a lungul acestui bulevard agitat, scăldat în neon, printre oamenii aceştia necunoscuți, indiferenți, pe asfaltul ăsta negru, dur, uite că mereu dinaintea mea e groapa, şi casmalele care continuă să muşte din asfalt, şi hăul ce se întrevede încă de pe-acum ochilor mei, Dumnezeule!, de nu m-aş prăvăli de viu în groapa săpată de fapt pentru.

— Vă interesează ceva, domnule?

— Nu mai speram să vă găsesc, de-un ceas alerg spre magazinul dumneavoastră cu sufletul la gură, mulțumesc zeilor că v-am găsit, da, mă interesează.

— Unul de-a gata, domnule, sau, poate, o comandă specială?

— Acesta.

— E pentru o femeie, domnule, femeie foarte tânără, domnule, sunteți convins că exact acesta vă interesează?

— Acesta.

— Cum doriți, domnule, deşi noi v-am propune, domnule.

— Acesta.

— Mă rog, domnule, nouă ne este totuna, domnule, toate sunt de vânzare, domnule, voiam doar să vă atragem atenția şi asupra altora mai împodobite, mai.

— Vreau să ştiu dacă mi-l puteți trimite acasă, chiar noaptea asta, până la miezul nopții.

— Noapta asta, domnule?

— Da.

— O să fie cam greu, domnule, oamenii noştri, domnule.

— Plătesc.

— Fireşte, Domnule, fireşte, vă-nțeleg foarte bine, domnule, şi bănuiesc că aveți motive foarte temeinice.

— După cum, de asemeni, vreau să ştiu dacă-mi puteți asigura, tot pe la miezul nopții, şi un car mortuar, dintre cele mai banale, fără podoabe, o simplă birjă, dacă altceva n-aveți la îndemână, vreau să spun o birjă care să suporte obiectul ăsta şi pe ea, evident, nu țin lă niciun fel de pompă funebră.

— Dar, domnule, obişnuit folosim maşini, domnule!, trăim un timp care nu îngăduie, nouă (cel puțin) nu ne îngăduie să.

— Iar eu am de făcut un drum foarte lung de-acasă până la cimitir, un drum egal cu durata a şapte ani, şi numai o birjă înceată, bătrânească, dacă e posibil.

— Vă înțeleg, domnule, dar obişnuit, domnule.

— E posibil, sau nu?

— Se vede că sunteți un desperat, domnule, sau, poate, un anacronic în toate, domnule, sau poate că.

— Vă întreb: e posibil, sau nu?

— O să vă coste şi mai mult, domnule.

— Plătesc oricât, sunt dispus să-mi dau şi cămaşa de pe mine, lucrurile din casă, numai să.

— Adresa dumneavoastră, vă rog, domnule!

Prin urmare, acesta va fi: confecționat în serie, şi dat cu aur de doi lei, şi cu un giulgiu prăfuit de-atâta aşteptare.

— Poftiți, notați-vă adresa din Buletin, ca să nu vă imaginați că fac glume idioate, şi poftiți şi banii, puteți să-i luați pe toți, eu nu mai am nevoie de nimic.

Şi e suficient să mă uit la acest obiect sinistru.

— E perfect, domnule, vom face cum ați hotărât, domnule, la miezul nopții oamenii noştri.

— Vă mulțumesc!

Şi cum merg acum către tine, de-a lungul acestui bulevard agitat, scăldat în neon, printre oamenii aceştia necunoscuți, indiferenți, pe asfaltul ăsta negru, dur, uite că mereu dinaintea mea – groapa, o!, cum se cască pe îndelete,

centimetru cu centimetru, dinaintea mea – groapa, şi casmalele care continuă să muşte din asfalt, şi hăul ce se întrevede încă de pe-acum ochilor mei, Dumnezeule!, de nu m-aş prăvăli de viu în groapa săpată de fapt pentru tine, mai ales că măsura mea, nu!, fiindcă e doar ficțiunea gropii tale, şi ca orice ficțiune.

— Vino lângă mine, omule, şi uită-te în oglindă!

Dar acum oglinda se află pe fundul gropii, albă, orbitoare.

— Vezi ce mult semănăm unul cu altul, omule?

Chipul tău însă e mort, pe când chipul meu e viu.

— Se spune că amanții care conviețuiesc îndelung, omule, şi se iubesc fără seamăn.

Bănuiesc ce vrei să spui.

— Ajung să semene foarte mult unul cu altul, devin Unul în Una, şi Una în Unul, definitiv, sfântă dualitate în unitate, o fi adevărat, omule?, la fel crezi şi tu?

Fireşte, fireşte, doar că-n oglinda asta de pe fundul gropii tale nu mai e loc şi pentru chipul meu, şi nici nu vreau să mă cuprind în oglinda asta alături de tine, moartă, nu vreau să mă identific cu tine, moartă, şi ca orice ficțiune – groapa dinaintea mea.

Dar ce caută copiii ăştia aici?, alt loc de zbenguială, de râs nu şi-au găsit? Cu toate că – de unde copii, noaptea, la cimitir?, în preajma gropii tale, mai ales? Fără îndoială că *altundeva* i-am văzut pe copiii ăştia jucându-se, *altcândva* i-am auzit râzând, sigur în după-amiaza aceea de august, în război, da, mi-amintesc bine – ultimul meu august de război, în Moldova! Se adunaseră acolo să se joace de-a războiul, de-a v-ați ascunselea, cu viii şi cu morții, cu propriile lor umbre, pe după pietre funerare, printre tufişurile mormintelor, erau morminte vechi de sute de ani, cu pietrele surpate, inscripțiile mâncate de ploi, şi pe toate le năpădise iarba, valuri de iarbă înaltă cât omul, ce miresme răspândea iarba acelui cimitir, din alt mileniu! şi băieții se jucau de-a v-ați ascunselea cu viii şi cu morții. Şi tot aşa se săpase acolo o groapă, şi groapa aştepta, pe cine aştepta? părea la fel de veche ca timpul, dar sigur că aştepta suflet de mort

proaspăt, şi ce căutam eu acolo?, de ce alt loc de refugiu nu aflasem decât acolo, în cimitir? Şi un băiat i-a făcut vânt altuia până în adâncul gropii, apoi altuia, şi altuia, şi lui însuşi un al cincelea i-a făcut vânt, şi cestălalt, de asemeni, s-a aruncat în groapă peste ei, şi nimeni nu s-a înfricoşat de tainele jocului, copiii îi dădeau Morții cu tifla, puțin le păsa lor de război şi de mârşăviile Morții. Ah, Doamne, de mi-ai da înapoi anii de-atunci!, pe-atunci nici eu nu mă înfricoşam de moarte, ce tânăr eram!, şi ce de grozăvii, eram în stare să săvârşesc, ce de nelegiuiri!, să-ți povestesc, să nu-ți povestesc? Fiindcă nu de băieți e vorba, de altcineva e vorba, de o fetiță e vorba, şi fetița aceea, groapa aceea, fetița aceea, groapa aceea, fetița aceea.

— Dar spune o dată, nu ezita!

Pe ea am descoperit-o mai târziu, după ce rătăcisem în neştire prin cimitir, neaflându-mi locul, deşi căutându-mi totuşi locul, sau omul, sau Dumnezeul care să mă împace cu mine însumi, cu destinul meu de soldat. Şi uram războiul acela, şi-mi uram viața, şi (după câte văzusem până atunci în trei ani de război) aş fi vrut să mor, dar de bună voie n-aş fi vrut să mor, socoteam idiot să mă sinucid, dar teribil aş fi vrut să mă împuşte cineva pe la spate, să nu-l aud, să nu-l simt, să nu mi se spună cine-mi va fi ucigaşul, ar fi fost simplu, echitabil, şi gata! Şi gândul ăsta mă încălzea ca o beție, când (în chiar clipa, aceea) am descoperit-o pe ea, fetița despre care-ți vorbesc, pierdută într-un val de iarbă, dormea, o năpădise pasămite arşița după-amiezii şi dormea. Dormea cu mâinile adunate sub creştet, câteva şuvițe de păr gălbui lipite de tâmpla umedă, şi trupul răsucit uşor pe o parte, doar cu un picior destins de sub genunchiul celuilalt, şi n-avea pe ea decât o zdreanță de rochiță de stambă, prinsă în doi nasturi, nici pantalonaşi pe ea n-avea, astfel că se desfoia ochilor mei aproape goală, cu atât mai năucitoare în puritatea ei. Sânii abia de-şi vesteau rotunjimea, iar la încheietura coapselor abia de se bănuia puful puberin, şi am rămas înmărmurit dinaintea ei, la asemenea miracol nu m-aşteptam, şi cu o ureche pândeam zvonurile cimitirului,

ascunzişurile în care dispăruseră băieții, cu cealaltă îi măsurăm ei respirația egală, cu privirile vii mă bucuram de farmecele ei fecioreşti, cu privirile ascunse îi cercetam tainele trupului mic. Nu cred să fi avut mai mult de treisprezece-paisprezece ani, şi ea nici prin vis nu mă bănuia acolo, înarmat până-n dinți cum eram, bestie de războinic ce eram, şi nu mai ştiu cum, deodată, a început să crească în mine, să-ți povestesc, să nu-ți povestesc?

— La dispoziția dumneavoastră, domnule!

— O coajă de pâine prăjită, te rog!

— Domnule, v-aduc respectuos la cunoştință că vă aflați într-un restaurant clasa întâi.

— Vreau o simplă coajă de pâine prăjită, se poate?

— Nu se poate, domnule nu servim coji de pâine prăjită.

— Aş vrea să mă înțelegeți bine, stimate *ober* ce eşti!, mi s-a făcut stomacul scovergă, n-am mâncat nimic toată ziua, doar patru coniacuri am băut şi două cafele turceşti, mai am şi două sticle de whisky în buzunar, dar cum să beau whisky pe un stomac scovergă?, spune şi dumneata! De dimineață tot umblu şi umblu, mai întâi la primărie, pentru actul de deces, apoi la Bijuteria pentru un fir de verighetă, şi-apoi la pădure cu troleibuzul pe urmele, în sfârşit e vorba de, şi-acum vin de la cimitir, mi-a murit femeia, femeia vieții mele, Horația o cheamă, am fost la cimitir să-i cumpăr locul de veci, de-ai şti însă peste ce administrator am dat!, ce tip anapoda, ce tip grobian! La ora asta îi sapă groapa, nu administratorului, precizez, femeii mele îi sapă groapa, mă rog!, treaba lui, ideea lui, fiiindcă administratorul a fost cu ideea s-o îngrop la noapte, şi cum era să mă împotrivesc ideilor lui demente, altfel nu-mi vindea, înțelegi? Ciudat însă că nu mi-e foame de loc, atât vreau: o simplă.

— Vă înțeleg, domnule, dar aici.

— O simplă coajă de pâine prăjită, atât!

— Ah, domnule! fireşte, fireşte, suntem gata să vă dăm şi pâine prăjită, dar mai luați şi ceva pe deasupra, e absolut necesar, e legea oricărui restaurant clasa întâi, domnule, de lux, domnule! Pentru care vă şi propun specialitatea casei:

un *Filet de sandre à la bonne femme,* sau poate doriți nişte *Queues d'écrevisses sauce Rémoulade,* sau poate.

— Vreau o coajă de pâine, pricepi?

— Sau poate un *Mixed grill de la maison,* sau poate nişte *Rognons blancs et riz garni,* sau dacă preferați.

— Vreau o coajă de pâine prăjită, pricepi?

— La care vă servim un *Riesling blanc* de Târnave, sau un *Cabernet Sauvignon,* puterea ursului, sau poate.

— Vreau o coajă de pâine prăjită, pricepi?

— Ah, domnule!, dar ați reuşit să mă exasperați.

— Vreau o simplă coajă de.

— Ieşiți afară, domnule!

— Pâine prăjită, pâine prăjită, pâine pră, pâine, pâi.

— Ieşiți afară, ieşiți afa, ieşiți, ie!

Dar eu nu vreau decât o simplă coajă de pâine prăjită, de ce să mă dea afară pentru, o dorință atât de elementară? Om al anomaliilor ce sunt!, şi gâtuit de anomalii la această oră când, milioane de-aş avea, nici pe un milion de lei nu-i nimeni care să-mi vândă o coajă de pâine prăjită, şi-atunci? de unde, ce depozit de pâine prăjită să devastez?, pe cine să jefuiesc, să ucid? Dacă voi muri de foame – voi să răspundeți de moartea mea!, şi dacă mă voi îmbăta ca un porc, bând whisky în halul ăsta, pe voi să cadă toată vina!, lingăilor, îmbuibaților, birocraților de cârciumi clasa întâi!

— Săpați, oameni buni, săpați!

— E perfect, domnule, aveți 1 metru 70 fix, domnule!

— Săpați, oameni buni, săpați!

Şi groapa fictivă dinaintea mea, şi groapa reală de la cimitir dinaintea mea, una după alta, una peste alta, şi turbarea din mine, şi tăcerea din cimitir, şi băieții care se jucau de-a v-ați ascunselea, şi fetița care dormea pe jumătate goală printre buruienile înalte, şi voi groparilor, cioclilor, scârbelor, ăştia din noaptea asta, care săpați groapa Horației, de ce vă beliți aşa ochii la mine, hî?

— Poate vă îndurați de noi, domnule, şi ne zvârliți şi nouă sticla aia de whisky.

Fiindcă m-a apucat aşa, deodată, jalea şi beau de unul

singur, în plină stradă, whisky, ca să crape toți dracii de necaz şi să moară curvele de necaz, că nu le dau şi lor.

— Îndurați-vă, domnule, şi zvârliți-ne şi nouă sticla aia de.

— Aha! ați năduşit, vi s-au uscat gâtlejurile, da?

— E-al dracului de greu, domnule, să tot sapi fără.

— Beţivilor, şi ce-mi pasă mie?

— Măcar de-o duşcă, domnule, să ne răcorim şi noi, domnule, vine Moartea peste noi, domnule, dumneavoastră n-o simțiți?

— Vine, vine, ei şi?

— Să prindem şi noi puteri, domnule, îndurați-vă, domnule! şi o să vedeți ce groapă frumoasă vă săpăm.

— Parcă mie mi-o săpați, zevzecilor, mie?

— E ca şi cum, domnule.

Da, da, e ca şi cum ar fi propria mea groapă, de care nu-i chip să scap, care se holbează mereu dinaintea mea la un pas, necontenit la un pas, şi cu fiecare pas al meu pe trotuar – ea mereu dinainte, şi mereu mai adâncă, lucrează frumos băieții, ce linie, ce netezime!, presupun că se va dormi perfect într-o asemenea groapă. Să fiu totuşi atent, să nu-mi facă vânt cineva înăuntru, şi-apoi pământul buluc peste mine, bulgării de pământ. În val peste mine, şi eu îngropat de viu sub. Ah!, de-aş putea să urlu: „Oameni buni, stimați oameni buni!, vă rog nu mai săpați, nu mai săpați!, şi luați groapa asta dinaintea mea, astupați groapa asta dinaintea mea!, fiindcă a încetat să mai fie ficțiune, e reală, foarte reală!“ Horația – chiar nu ți-am povestit întâmplarea de-atunci, despre copila de-atunci?

— Nu cred, nu mi-amintesc, poate mi-ai povestit.

— Din timpul războiului, ultimul meu august de război, în Moldova, înainte de armistițiu, şi înainte de întoarcerea armelor contra.

— Multe mi-ai povestit tu din timpul războiului.

— Multe?

— Da.

— Atunci şi pe-asta, nu?

— Aminteşti-mi-o, e posibil să fi uitat.

— La început a fost întâmplarea cu un biet condamnat la moarte, primul condamnat la moarte la a cărui execuție asistam, fetița a apărut ceva mai târziu, după ce s-a consumat execuția şi când m-am refugiat în cimitir, căutând.

— Nu, asta – nu, despre niciun condamnat la moarte, nu!

— Da, sigur, nici n-aveam cum să-ți povestesc, e o întâmplare cumplită, ignobilă, mi-ar fi trebuit un curaj la fel de cumplit, inuman, ca să ți-o fi putut povesti, sau, cel puțin, să. Deşi – de câte ori n-am simțit nevoia să mă eliberez mărturisind-o cuiva, oricui!, dar nicidecum ție, mai ales ție.

— De ce?

— Simplu: din laşitate, de frica ororii tale, față de ceea ce ai fi descoperit că am făptuit, şi iată că acum nu mă mai opreşte nimic, eşti moartă, n-o să mai înregistrezi nimic, şi de cine, de ce să se mai teamă conştiința mea?

— De sine însăşi.

— *De sine însăşi?* Da, sigur, numai că niciodată nu mi-am lăsat conştiința singură cu sine. De îndată ce între Ea şi Sine m-aş fi aflat eu – obiect fără valoare, cum să fi sperat atunci într-un minim câştig de cauză? Şi riscând să fiu zdrobit de violența cu care amândouă s-ar fi năpustit asupra mea, şi avizat asupra acestei finalități cum să le mai fi lăsat dreptul să mă judece şi să mă condamne? De altfel – ce încredere să mai am într-o conştiință care se uzează, se sclerozează, ba (de sute de ori) şi văzându-se pe prețul unei simple plăceri, sau al unei gloriole efemere, numai ca să tacă?, să fugă de orice răspundere?

— E ceva nou pentru mine.

— Află cel puțin acum şi acceptă-mă cum sunt.

— Sună ca o capitulare fără condiții.

— Altceva nici nu mai pretind de la conştiința mea, halal de asemenea conştiință!, şi chiar dacă.

— Ei bine, cu atât mai bine, povesteşte!

O!, dar femeiuşca asta care coboară treptele cârciumii parcă dansând, parcă plutind, pare destul de pură,

iluminată, vag aer de adolescentă pudică, bizară întru totul, ce tandru m-aş purta cu ea, şi cât de patetic m-aş oferi al ei, dacă soarta mi-ar oferi-o mie, dacă moartea ta, Horaţia, nu mi-ar sta împotrivă! Doar că e beată, îngrozitor de beată şi hăndrălăii ăştia care şi-o dispută pe trotuar ca pe o pradă ieftină, ca pe o nenorocită a nimănui, cum şi-o smulg unul altuia, cum şi-o aruncă unul altuia, joc de marionete nebune, joc de fiare dezlănţuite, să mă vâr oare şi eu în joc?, s-ar putea tocmai eu s-o câştig? Este exact tipul de femeiuşcă de care aş avea nevoie noaptea asta, care m-ar sătura de şaptezeci şi şapte de ori până în zori, bezmetică, inconştientă, şi vicioasă, lăsându-se la rându-i să fie viciată în fel şi chip, până azi n-am avut nicio adolescentă beată, nicio curviştină atât de pură, duioasă, bizară, iluminată, şi-abia mâine dimineaţă i-aş spune cine sunt, cum mă cheamă, cărei femei moarte aparţin. Fiindcă de tine tot n-aş uita, Horaţia, şi fiindcă groapă pentru amintiri nu există, Horaţia, pentru amintirea ta, pentru amintirea fetiţei din război. Aşteaptă, îţi voi povesti, să se termine mai întâi lamentabila piesă de-aici: „Hei, taxi!“ Careva dintre ei strigă: — „Hei, taxi!“, deşi ea ar vrea să scape de laţul lor animalic, presimţind parcă osânda la care pe rând o vor supune, şi deodată refugiu în braţele mele: — „Cu tine vreau să mă culc!”, ea spuse: — „M-auzi?, cu tine vreau să mă culc, nu cu ei!“, mie-mi spune, şi gura îi duhneşte a vin prost, şi miroase toată a parfum prost, şi are adâncituri vinete sub ochi, o muşcătură sângerândă pe urechea stângă, urme de gheare în deschizătura decolteului, şi-i bănui sânii rumeni, rotunzi, umiliţi de poftele ăstora, supuşi de bunăvoie destrăbălării lor, Dumnezeule, ce a făcut Dumnezeu din tine, atât de infantă, atât de inocentă! Şi Inefabila a încetat deodată să mai fie miracol spiritului meu, ispită trupului meu, soluţie desperării mele: — „Curvă, curvă!“, dar nu eu, ceilalţi, proxeneţii, îi scuipă în obraz aceste cuvinte, în plină stradă, în auzul mulţimii: — „Curvă, curvă!“, şi-abia acum o recunosc, cum lumina lămpilor o loveşte din plin: e fata arhitectului, vecina de peste drum de casa noastră, neofita

de azi-noapte, zăluda după care eu însumi, centaur, am gonit azi-dimineață până sub botul maşinii. Eh!, gata şi piesa de teatru, au aruncat-o în maşina trasă lângă trotuar, s-au dus, nici iluzia ei nu mi-a mai rămas.

Şi iată-mă singur, singur în coşmar ca într-o colivie de fier, şi coşmarul devenind ultima mea penitență, oare ce o fi făcând, la ceasul ăsta, copila aceea din război? A trecut de-atunci aproape un sfert de veac, trebuie să fie acum femeie în toată firea, cu bărbat, cu copii, oare ce o fi făcând?

— Ei bine, cu atât mai bine, povesteşte!

Şi iarăşi dinaintea mea, de-adevărat, groapa, înaintând o dată cu mine groapa, o fi aceeaşi groapă de-atunci, din război?

— Tot ce se poate.

— Da, aceeaşi trebuie să fie, deşi n-am cum o recunoaşte, parcă poți recunoaşte o groapă în comparație cu alte gropi?, şi prin ce se aseamănă, prin ce se deosebesc două gropi una de alta?, mai ales că pe-aceea de-atunci eu nici n-am văzut-o, am refuzat s-o văd, alții au fost mai.

— Curioşi?

— Exact: mai curioşi, mai curajoşi decât mine, dacă nu cumva atât de mult îi înrăise războiul, încât. Mă rog, fapt e că eu n-am avut curajul nici în față să stau, în rândul dintâi al celor invitați să asiste la execuție, m-am ascuns undeva înapoi, în spatele adunăturii de soldați, mi-era greață, mi-era lehamite, şi încă înainte de a-l aduce pe nefericitul acela de om, într-o căruță l-au adus, păzit de patru gealați, mi-a venit să vărs.

— De ce?

— Fireşte: de ce? Doar şi războiul acela era tot o execuție, o execuție legalizată, ăsta-i jocul, şi regula jocului e universal acceptată, conştient, inconştient, n-are importanță. Toți eram în acelaşi timp şi victime şi ucigaşi, fiecare îşi avea lozul cel mare în buzunar, încă de-acasă îl avea tras, şi pe loz scria Viață, nu scria Moarte, scria: *Scapi nu vei muri,* fără virgulă între cuvinte, după *Scapi* („Scapi, nu vei muri!“), sau după *nu* („Scapi nu, vei muri!”), ca şi-n

profeţiile Pytiei, ar fi trebuit să fii liber să pui virgula unde-ţi convine, dar nu erai liber, şi Altcineva punea virgula, Dumnezeul tău o punea? Dumnezeul inamicului o punea? De fapt, care cum s-a nimerit, unora – *Unul,* altora – *Celălalt,* şi uite aşa s-a murit în acel război, sub patronajul absurdului divin, toţi respectând instinctiv regula jocului, şi jocul s-a jucat până la capăt, deşi.

Dar mă doare capul şi mi-e foame, mi-e silă şi mor de somn, dacă nu m-ar duce picioarele, mecanic, mai departe, spre casă, m-aş trânti chiar aici, lângă zid, şi-aş dormi, aş dormi, aş.

— De ce te-ai oprit? continuă!

— Şi totuşi era vorba de o execuţie, şi era prima execuţie la care asistam, iar când l-au adus pe nefericitul acela de om.

— Îl cunoşteai?

— Nu, atunci aveam să-l văd pentru prima şi ultima oară! Făcea parte din alt regiment, tot din divizia noastră, fireşte, dar alt regiment, şi nici numele n-am vrut să i-l reţin, m-aş fi împiedicat de numele lui, toată viaţa, ca de un strigoi. Atât ştiu, atât ni se comunicase: tot ofiţer era şi el, sublocotenent, tot un pluton de infanterie comanda şi el, ca şi mine, şi oamenii lui (într-o bună zi) n-au mai ieşit la atac, simplu: n-au vrut să mai iasă la atac, oricât el însuşi (înnebunit) îi împinsese din spate, oricât (şi pe el) mai-marii lui îl ameninţaseră că-l împuşcă, şi nu se poate spune că soldaţii lui n-auzeau cum îl ameninţă cu împuşcarea, că doar ameninţările se urlau prin megafoane, prin telefoane, în gura mare, zadarnic, însă, nimic de făcut, ai fi zis că asta şi aşteaptă soldaţii: să vadă cum îl împuşcă! Aproape că-mi vine să râd, cu hohote să râd, şi numai fiindcă, după atâta timp, groaza, de-atunci s-a alterat, sau s-a transformat în altceva, nu ştiu. De-ai şti, însă, până la urmă, la ce forme de demenţă, soldaţii.

— Te-ascult, dragul meu!

— Adevărul e că de şapte zile stăteam împotmoliţi pe loc, toată divizia, şi reluam zilnic atacul, mereu mai sălbatici,

mereu mai înverşunaţi, dar abia de reuşeam, pe sectoare, să câştigăm câte zece metri, o sută de metri de pământ. Ori ne da înapoi inamicul, ori eram nevoiţi să ne îngropăm iar la pământ. Dar nimeni n-a ţinut seama de asta, de situaţia întregului front, şi parcă a fost un blestem, numai asupra lui avea să cadă năpasta.

— Poate că n-a fost decât o eroare, cum adeseori se.

— Nu, nicio eroare. Dimpotrivă, socoteala cea mai simplă: ălor mari le trebuia un vinovat, şi l-au aflat în persoana acelui nefericit de om. Le trebuia o justificare pentru propria lor incapacitate de stat-majorişti, şi au aflat-o decretându-l pe el incapabil şi fricos. Le trebuia un exemplu de reconsiderare a virtuţilor războinice ale diviziei, şi au aflat-o în sentinţa de condamnare la moarte, convinşi că fac, astfel, să dispară dintre ei un Belzebut autoritar peste voinţa soldaţilor. Doar că atunci când s-au dus să-l ridice din tranşee, au dat peste un biet băieţaş care plângea cu hohote, de neputinţă, de desperare, şi pe care propriii lui soldaţi îl disprețuiau de moarte. Iar la judecată, foarte pe grabă de altfel, nefericitul atât a fost în stare să strige tribunalului: — „Dar de ce? nu înţeleg nimic, de ce?“ Să-ţi mai spun că anunţarea sentinţei (ce voce de stentor avea acel Pillat al războiului!) a fost salutată cu aplauze furtunoase de plebea adusă acolo, ca la teatru?

— Nicio surpriză.

— Da, nicio surpriză: procesul de isterizare colectivă evolua vertiginos! Pe asta şi contau mai-marii noştri, sublimul şi grotescul să-şi dea mâna, pentru ca să rămână ei cu mâinile curate, şi toată suflarea diviziei să priceapă că până atunci se aflase ca sub vraja unui diavol, dar că din clipa aceea se puteau socoti eliberaţi, şi de-a doua zi.

— Prin omorârea lui?

— Vezi bine! şi de-a doua zi era de sperat că vor intra în frontul inamicului ca-n brânză, şi punctul maxim al isterizării gloatei avea să fie atins la locul execuţiei, cât a durat spectacolul ăla împuţit. Doammne!, la ce expresie de decadenţă poate să ajungă o umanitate imbecilizată, dar mai

erau ei oameni?, soldaţii, ofiţerii aduşi acolo?, ce erau? Tot într-un urlet au ţinut-o, şi tot în huiduieli l-au ţinut, din clipa când a apărut şi până l-au, de-ai fi crezut că el e singura cauză a războiului, din cauza lui nu se termină odată războiul, ce greu trecea timpul, timpul meu, timpul tuturor, mai ales al aceluia – ce greu!

— Şi tu?, tu ce făceai în acest timp?

— Vărsăm, cred că şi maţele din mine le-am vărsat, şi mi-era groază de groaza mea, groază de laşitatea mea, dar mă complăceam în acea stare de prostraţie, de refuz a toate câte se petreceau acolo. Cred că procurorul, sau cine dracu o fi fost, va fi citit actul de acuzare şi sentinţa, va fi bolmojit şi nişte cuvinte ameţite, despre patrie, despre rege, îi va fi rupt epoleţii de pe umeri şi i-o fi legat ochii cu panglica neagră, dar eu n-am văzut, n-am auzit nimic.

— Chiar nimic?, nimic?

— Da, nimic! Urletele gloatei sfâşiau carnea de pe mine, bucăţi-bucăţi, şi-atunci am avut senzaţia că de fapt *eu* sunt condamnat la moarte, pe *mine* mă vor lega la stâlp şi ucide, o clipă am şi fost ispitit să-mi fac loc până-n faţă, să văd cum arăt la faţă în calitatea *mea* nouă de osândit la moarte.

— Ai reuşit?

— Nu! Fiindcă iar m-a apucat groaza că ar putea fi adevărat, şi m-am consolat cu realitatea mea de vierme, de nemernic, am preferat să tac, înţelegi?, şi am continuat să vărs, şi noroc că n-a băgat nimeni de seamă, altfel cine ştie.

— S-a terminat repede?

— Dacă te referi la clipa morţii lui, da: destul de repede, plutonul de execuţie era format din jandarmi tot unul şi unul, zdrahoni zdraveni şi bine hrăniţi, care însă n-apucaseră să mai omoare pe nimeni până atunci, abia fuseseră aduşi în spatele frontului şi anume, aveau şi ei în sfârşit ocazia să-şi dovedească meseria, şi-au dovedit-o din plin, o salvă a fost de ajuns, şi-abia în clipa aceea au încetat urletele, huiduielile gloatei. Ciudat!, s-a lăsat deodată, peste toate, o tăcere ca de început de lume, apoi i-a apucat pe toţi, deodată, nebunia fugii de-acolo, ca apucaţi de stihii, se

treziseră (slavă Domnului!) din hipnoză, mai ales procurorul, doctorul, jandarmii, şi au luat-o la fugă înapoi, chiar şi groparii cu ce grabă au răsturnat pământul peste el, până şi brazdele de iarbă au uitat să le-aşeze deasupra, frumos, cum primiseră ordin, ca să nu se cunoască nicicum locul crimei, ştii? – pentru adevărul istoric, pentru judecata istoriei!, şi pustiul s-a aşternut, deodată, peste toate, şi doar eu singur am rămas în inima acelui pustiu, ca un.

— Erai, în sfârşit, liber!

— Liber, liber! Dar eu de-atâtea ori fusesem frustrat de libertate, până atunci, şi atât de adânc refulasem libertatea în mine, până atunci, încât ajunsesem să nu mai ştiu ce înseamnă a fi liber, în funcție de care constrângere anume?, înrobit de ce legi arbitrare anume?, sau înrobit cărei tiranii anume? Şi, mai ales în raport cu moartea acelui om, cum aş mai fi putut fi liber?, şi până când să?

— E soarta noastră eternă.

— Dacă îți imaginezi că asta mă poate scuti de întrebări.

— E totuşi o explicație, nu?

— Care, însă, mie nu mi-a fost niciodată suficientă.

— Dar aşa se explică şi nebunia ta de mai târziu.

— Constat că intuieşti perfect ce s-a petrecut cu mine.

— Fiindcă mi-ai vorbit de o groapă care continuă să-ți chinuie conştiința, pe care o vezi mereu dinaintea ta, deşi pe-aceea, de la locul execuției, n-ai văzut-o cu adevărat, bănuiesc că-i vorba de cu totul altă groapă, nu?

— Da, altă groapă.

— Şi mi-ai vorbit de o fetiță, care-i legătura dintre?

— Există una.

— Te-ascult, omule!

— Să amânăm pe mâine, după înmormântarea ta.

— Nu, tu ai început.

— Să amânăm pe mâine, te rog!

— Crezi că-ți va fi mai uşor mâine? Ştii doar. Bine că eu nu înregistrez nimic, eu sunt moartă, la fel de moartă – mâine, şi peste ani, şi veacuri de-a rândul, moartă. Pe când tu eşti viu, şi nu vei rezista atât, până la sfârşitul vieții, fără

să te eliberezi de taine, şi vei muri în chinuri, cu conştiința grea de păcate, şi-ți va fi eternitatea – iad, şi dacă te vrei cu adevărat absolvit, numai eu totuşi te pot absolvi, eu sunt acum Justiția ta divină, Ziua ta de Apoi, şi mai degrabă poți spera în clemența mea decât în clemența Judecătorilor de Apoi, de ce să mai amânăm pe mâine?

— E totuşi greu, Horația.

— Nu-ți trebuie decât efortul primului cuvânt.

— Şi dacă te rog să-mi îngădui această aşteptare de o noapte?, o singură noapte, înțelegi?

— Nu, omule.

— Horația!?

— Nu, am spus: acum, imediat!

— Fie, atunci! Şi niciun alt judecător – lumesc, ceresc, să nu mai îndrăznească! şi iartă-mă, Doamne, pentru!

Şi totuşi nu, scumpa mea, dimpotrivă! Fiindcă nu am curajul necesar să vorbesc chiar şi față de tine, moartă. Vorbindu-ți ție, moartă, e ca şi cum aş vorbi şi m-aş dezvălui lumii întregi. N-aş câştiga nimic, nu m-aş elibera de nimic. Groaza şi amintirea acelei fapte, cu fetița de-atunci, tot ar continua să mă mistuie, remuşcările – cu atât mai mult. Aşa că mai bine o să cobor de bunăvoie în mine şi o să scufund totul în mine, pe vecie. E singura închisoare ce-mi priește, această închisoare a vieții lăuntrice, numai din ziduri de jur împrejur, printr-al cărei cuprins nu viermuiesc decât gânduri şi e beznă fără sfârşit, şi ard ca într-o gheenă fără sfârşit, niciun ochi de Dumnezeu nu mi-o răzbate, nicio ureche de procuror nu-i descifrează înțelesul, deşi există un înțeles, ochiul lui Dumnezeu ar avea ce să vadă, urechea procurorului ar avea ce să descifreze. Fiindcă eu vă pot zâmbi oricât, ție şi Dumnezeului-procuror, vă pot minți oricât, vă pot spune tâmpenii cu nemiluita, şi anecdote cu nemiluita, dar niciodată nu-i veți cunoaşte la față pe cel ce sunt cu adevărat, fața mea pe dinăuntru, singura care mă reprezintă, singura prin care mă detaşez de voi. Şi astfel sunt pătruns de propria mea singurătate ca de un haos în convulsii, de altă singurătate nici nu am nevoie, chiar şi de

aceea în care ai figura şi tu, Horaţia, cu compasiunea şi consolările tale mincinoase, Horaţia! Altfel ce-am deveni, dacă ni s-ar refuza şi această unică şansă de evadare în noi, această *altera pars* a absolutului din noi?, în ecuaţia *existenţă-suferinţă* ne suntem singuri – şi necunoscută, şi soluţie: necunoscută în permanent delir, soluţie în însăşi moartea pe care o purtăm în noi fără să ştim.

— Dacă tu socoteşti aşa!

Da, cred că la fel eram şi atunci, în după-amiaza aceea de după spectacolul executării acelui nefericit de om, nu mai fericit decât el continuând să mă bucur de viaţă, nu mai puţin vinovat decât cei care-şi descărcaseră (direct, indirect) gloanţele în el. Şi cel dintâi lucru de care am fost în stare, instinctiv, sau atras într-acolo ca de o raţiune fascinantă a confruntării, a fost să mă apropii de mormântul lui, să constat şi să mă întreb cum poţi *fi* încă viu pentru ai tăi de acasă şi, în acelaşi timp, totuşi mort, aici, pentru cei care ţi-au asistat moartea? cum e posibil ca o imagine să se calchieze pe negaţia ei? Şi nu ştiu ce gând barbar m-a împins din spate să îngenunchez lângă acel mormânt şi, înnebunit, să încep a scurma cu ghearele ţărâna într-o parte, să mi-l dezvălui pe acel om mai repede, să-l văd, să mă conving – a fost, adică, de-adevărat împuşcat acolo un om, sau n-a fost împuşcată decât obsesia mea? eram *eu* cel ucis, ori era altul? Şi tocmai bine când mă aflam pe terminate, s-a pornit deodată, de pe dâmbul înalt, de deasupra, să latre la mine un câine. De ce mai totdeauna, în asemenea împrejurări, apare numaidecât un dulău de nu ştiu unde, să jelească a pustiu, să vestească lumii că se pângăresc morminte?, sau poate că nu era decât Diavolul în persoană, care nu îngăduia nicicum să i se smulgă sufletul celui osândit la iadul veşnic? Şi m-a bântuit deodată frica, nu-i bine să te pui rău cu Domnul-Diavol, şi am luat-o la goană spre nicăieri, urmărit de duhuri, hăulit de lătratul câinelui-diavol.

Am uitat să vă spun că divizia fusese între timp înlocuită, retrasă undeva înapoi pentru refacerea morală, anume ca

să-şi guste plăcerea acelei condamnări la moarte şi, prin ea, să-şi recâştige forţa de atac. Astfel că goneam acum printr-o zonă din spatele frontului şi, pentru prima oară, m-a încolţit gândul dezertării, să mă tot duc, desperat, până ce mi-aş fi aflat gaura de şoarece în care să m-ascund şi-n care să stau ascuns până la sfârşitul războiului. Dar m-am temut că tot în plasa jandarmilor o să cad şi de aceeaşi soartă o să am parte, şi nu ştiu când m-am trezit în acel cimitir vechi de sute de ani, cu pietrele funerare afundate în pământ, cu iarba crescută de-a valma când am dat peste acei băieţi hârjonindu-se în groapa proaspăt săpată şi copiii s-au speriat văzându-mă, nu eram de-al lor, sau şi-or fi imaginat că tocmai eu eram cel ce urma să fie îngropat de viu în groapa de curând săpată?, şi s-au risipit înfricoşaţi care pe unde.

Pe ea, fetiţa, am descoperit-o mai târziu, după ce rătăcisem în neştire prin cimitir, neaflându-mi locul, deşi căutându-mi totuşi locul, sau omul, sau Dumnezeul care să mă împace cu mine însumi, cu destinul meu de soldat. Şi uram războiul acela, şi-mi uram viaţa, şi (după câte văzusem până atunci în trei ani de război) aş fi vrut să mor, dar de bună voie n-aş fi vrut să mor, socoteam idiot să mă sinucid, dar teribil aş fi vrut să mă împuşte cineva pe la spate, să nu-l aud, să nu-l simt, să nu mi se spună cine-mi va fi ucigaşul, ar fi fost simplu, şi echitabil, şi gata. Şi gândul ăsta mă încălzea ca o beţie, când (în chiar clipa aceea) am descoperit-o pe ea, fetiţa despre care-ţi vorbesc, pierdută într-un val de iarbă, dormea, o năpădise pasămite arşiţa după-amiezii şi dormea. Dormea cu mâinile adunate sub creştet, câteva şuviţe de păr gălbui lipite de tâmpla umedă, şi trupul răsucit uşor pe o parte, doar un picior destins de sub genunchiul celuilalt, şi n-avea pe ea decât o zdreanţă de rochiţă de stambă, prinsă în doi nasturi, nici pantalonaşi pe ea n-avea, astfel că se desfoia ochilor mei aproape goală, cu atât mai năucitoare în puritatea ei. Sânii abia de-şi vesteau rotunjimea, iar la încheietura coapselor abia de se bănuia puful puberin, şi am rămas înmărmurit dinaintea ei, la

asemenea miracol nu m-aşteptam, şi cu o ureche pândeam zvonurile cimitirului, ascunzişurile în care dispăruseră băieții, cu cealaltă îi măsuram ei respirația egală, cu privirile vii mă bucuram de farmecele ei fecioreşti, cu privirile ascunse îi cercetam tainele trupului mic. Nu cred să fi avut mai mult de treisprezece-paisprezece ani, şi ea nici prin vis nu mă bănuia acolo, înarmat până-n dinți cum eram, şi bestie de războinic ce eram, şi nu mai ştiu cum, deodată, a început să crească în mine, să-ți povestesc, să nu-ți povestesc?

— Dar spune odată, de ce şovăi atât?

Ah!, numai de n-ar fi nălucă acea siluetă delicată în doliu, cu evidență în doliu, care s-a desprins deodată, uşor, din mulțimea celor ce aşteaptă în stația de troleibuz, pas obosit, agonie prelungă, şi care se detaşează, acum foarte distinct pe sub bolta magazinelor lipite unul de altul, cu vitrinele luminate excesiv, cum să n-o recunosc? Ea este, şi dacă Ea este, Femeia cu părul de culoarea mierei, înseamnă că Dumnezeu anume, sau Destinul, sau Diavolul, mă înțelegi? Şi chiar dacă nu este Ea, ci doar proiecția halucinatorie a celei statornic aşezate de câtva timp în mine, oare nu tot aşa pe tine însăți, Horația, lipsindu-mi uneori, şi atât de dureros dorindu-te, reuşeam totuşi să te reîntregesc din infinitele particule de lumină difuzate total în conştiința mea şi să te am vie dinainte? Dar Ea este, Femeia cu părul de culoarea mierei, o recunosc după vibrația tăcerii sale fantastice, amestec incandescent de real şi ireal, numai veşmintele negre interzicându-mi-o pe cea de-adevărat adorată în tăcere, de nu s-ar pierde prea repede în diluția timpului duşman, sau a spațiului lacom. O!, nu!, fiindcă de prea multe ori, azi, ne-a fost dat să ni se încrucişeze drumurile, ştiut, neştiut, pentru ca undeva, ascunsă, pecetluită în voluptăți de taină, să nu credem că ni se pregăteşte, dimpotrivă, şi.

— Iertați-mă, scumpă doamnă, dacă vi se pare că insist, dar capăt tot mai mult convingerea că suntem predestinați unul altuia, ciudat cum de nu mă recunoaşteți, da, exact, la

acelaşi spital în care, ba a fost şi o noapte când, şi azi-dimineaţă la cârciumă, acolo unde şi doctorul, doctorul care, apoi la Bijuteria pentru verighetele morţilor noştri, şi mai apoi în troleibuz, şi din troleibuz de-a lungul câmpului halucinant, până-n adâncul pădurii halucinante, unde amândoi, pe maldărul frunzelor căzute, faceţi un efort şi legaţi faptele unul de altul, fiindcă nu întâmplător!

Da, trebuie să mă opresc fiindcă Ea însăşi s-a oprit, şi la pândă – eu, şi în derută – Ea, se află acum la limita luminii, dincolo de care întunericul compact. Şi Ea are un fel de clătinare, parcă şovăind să meargă mai departe, s-a întors către mine, şi ne găsim acum faţă în faţă, or fi oare între noi mai mult de trei-patru sute de metri?, şi m-o fi văzut oare? Pare ca oarbă, pare de marmură neagră, să nu fie totuşi aievea?, să fie doar aceeaşi dulce himeră după care de-atâtea ceasuri?, şi de ce eu însumi pietrificat?, şi de ce nici măcar în stare s-o chem?: — Nu te teme, vino înapoi!, şi cunoaşte-mă cine sunt, recunoaşte-mă şi tu!, orice soartă te-ar ispiti într-acolo, refuză-ţi soarta şi preferă noaptea ce ţi-o ofer eu!, nu!, te rog, crede-mă, ţi-o făgăduiesc, nu va fi o noapte de dezmăţ, nici la tine acasă, nici la mine – cu atât mai mult, ci afară din oraş, în câmpia largă, rezemaţi de trunchiul vreunui copac din câmpia largă, sau totuna cu iarba, cu frunzele căzute, aceleaşi din vis, e noapte încă fierbinte şi, la nevoie, te voi încălzi cu răsuflarea mea, vom tăcea îndelung şi-ţi voi respecta opţiunea, nu sunt atât de fiară pe cât m-arată gândurile, desperarea, ce duios voi fi, te vei convinge, tu, preaiubită creaţie a clarviziunii mele!, şi-aşa vom aştepta dimineaţa, şi-n zori ne vom zâmbi cu recunoştinţă: — „Tu, femeie, cum te cheamă?“ — „Dar tu, omule cine eşti?“, apoi ne vom îngropa morţii (pe bărbatul tău, pe Horaţia mea) şi-abia după aceea, după aceea, după.

Dar a dispărut, a înghiţit-o bezna, şi totul se preschimbă în jale, totul devine ţipăt, carnea mea ţipă după carnea ei, şi trupul i-l presimt hohotind în plâns numai la presimţirea trupului străin, urmăritor, să se fi temut oare tocmai de mine, recunoscându-mă? şi preferând în schimb pe-oricare

altul, necunoscut?, numai fiindcă amândoi veneam din aceeaşi sursă a suferinţei?, numai fiindcă (ajunşi la capătul lucrurilor) tot în suferinţă ne-am fi prăbuşit? Dumnezeule!, cum s-a trezit iar fiara din mine, şi cum iar gonesc acum pe urmele ei, fiindcă descompunerea morală nu-i altceva decât uzura înceată a raţiunii, şi dacă raţiunea cedează în cele din urmă instinctelor (oricât de puţin feroce) e pentru că numai prin instincte ne mai putem asigura o salvare aparentă. Ah!, nefericitul de mine: Caută-ţi, nefericitule, justificarea, acum, la ceasul prăpădului final!, deşi ar trebui să te întrebi şi la ce sacrificii te supui justificându-te, fiindcă (altfel) cine să te mai apere?, şi împotriva cărei conştiinţe proprii să te mai apere, când ultimul tău mit e carnea de femeie?, chiar dacă această femeie?

— Tu, unde eşti?, răspunde!

Şi paşii Ei cum răsună prin beznă, paşii acestei zeităţi vânate sălbatic de un faun pervers. E sigur că (de-aş ajunge-o din urmă) aş despuia-o şi aş poseda-o în plin pustiu al străzii, sau în gangul pe care l-ar străbate, sau în umbra scărilor pe care le-ar urca. Şi uite că n-o mai descopăr decât după sunetul surd al pantofilor pe asfalt, sunet de teamă nebună, sunet de goană nebuna, egale cu propria mea goană şi teamă, nebune, şi de-adevărat străbate acum un gang, şi de-adevărat urcă acum nişte trepte, de cine însă fuge atât de înfricoşată?, de Ea însăşi fuge?, de mine?, de cine fuge? Şi (ca după expierea infinitului) iată-mă sucombat, deodată, într-o tăcere de moarte, paşii Ei pieriţi, presupusa Ei fiinţă – mistuită în ziduri, cine însă plânge dincolo de aceste ziduri?, sau mă înşel eu?, a fost de-adevărat Ea – Femeia cu părul de culoarea mierei?, sau n-a fost decât?

— Redaţi-mi-o, ziduri!, şi tu, tăcere!, şi tu, întunericule!, redaţi-mi-o pe-aceea care.

Şi totuşi de-a lungul acestui palier, de la etaj, a trecut Ea, şi dincolo de una din aceste uşi anonime, deopotrivă, s-a zăvorât acum Ea, o adulmec şi-mi simt inima prinsă în gheare, mi-o închipui şi sunt tot o văpaie, în ce mister însă a

pătruns?, dincolo de care uşă?, asta cu nr. 17, ori asta cu nr. 19?, astălaltă fără număr, ori astălaltă deasupra căreia atârnă o fâşie subțire de crep negru, semn că aici a decedat cineva?

— Tu, ascultă, nu te teme, eu sunt, Eu!

Ciudat, însă! – nicio sonerie în dreptul uşii, niciun nume înscris pe albul peretelui, ca o sentință proprie, parcă, a refuzului oricărei comunicări cu lumea, deşi (la fel de ciudat lucru) apăs într-o doară pe clanța uşii şi uşa se deschide, se deschide. Cerule, ce-am ajuns: intrus în vieți străine, spărgător de case – noaptea, dar puțin îmi pasă, fie ce-o fi, băiete!, şi iată-mă într-un hol strâmt, neaerisit, îmbâcsit cu mobilă străveche, aici să fi trăit Ea cu acela?, aici să-şi consume Ea de-acum înainte singurătatea?, dinaintea acestei oglinzi să fi dezbrăcat-o în frenezie el?, şi lungită pe această canapea să-şi retrăiască Ea dorul şi pierzania în brațele lui ipotetice de altădată?

— Hei, nu-i nimeni în casa asta?, femeie a exasperării mele, unde te-ai ascuns?

Nimeni!, ci doar o nesfârşită linişte moartă, şi în fotolii parcă s-ar odihni fantome, şi alte fantome instalate parcă la masă, şi pe mijlocul mesei, de-adevărat, între patru lumânări aprinse, o fotografie îmbrăcată în crep negru, fotografia unui bărbat, acesta să-i fi fost omul?, acest om fără vârstă, cu trăsături şterse, insignifiant? Şi oare Ea însăşi, nopți de-a rândul, toată, în ființa amorfă a acestuia să se fi cuprins fericită, satisfăcută?, şi niciun altul, de-acum înainte, oricât de mai bărbat ar fi, să nu-l poată înlocui definitiv, fiindcă? Şi cu ce sunet a jale sună această pendulă, pentru cine mai sună?, şi cum s-o pot concepe în calitatea Ei de femeie, de amantă, de sclavă a aceluia care va fi fost?, cum să pot admite aşa ceva ca pe o permanență, chiar şi iluzorie? Ştiu că n-am niciun drept, nici să sper, nici să, ei şi! tocmai pentru că mi-e gura de iască, sufletul – o rană vie.

Când iat-o, ivindu-se dintre perdele, de necrezut, de neacceptat, împotriva tuturor instinctelor mele trufaşe!

— L-ați cunoscut pe soțul meu, domnule?

Isuse!, dar nu e Ea – Femeia cu părul de culoarea mierei.

— L-am depus azi la capelă, domnule, după-amiază.

Dar nu e Ea, Isuse!, – Femeia cu părul de culoarea mierei.

— Mi-ar fi fost peste puteri să-mi petrec noaptea cu el în casă, singură, fiindcă sunt o femeie singură, domnule!

O!, ce farsă idioată a putut să-mi joace destinul, scornindu-mi-o din necunoscut pe această văduvă uscată ca o scândură, nu m-aş culca cu ea chiar de-ar fi să nu mai fie femei pe fața pământului, şi ce de morți (într-o singură zi) în blocul ăsta, dacă! Şi de ce tocmai pe femeia asta – mie, Isuse? Fiindcă nu e Ea – Femeia cu părul de culoarea mierei, nu!

— Să vă ofer un coniac, domnule?

— Dar, doamnă, vă rog să mă iertați, cum să vă explic? am săvârşit o mare eroare, nu pe dumneavoastră vă căutam, pe altcineva, tot în doliu, căutam, vă doresc o noapte bună, doamnă!

Şi totuşi Ea pe-aici, pe undeva, trebuie să fie, dincolo de una din aceste uşi a dispărut, deasupra cărei alte uşi mai atârnă semne de doliu?, deşi n-o cred capabilă să-şi etaleze doliul ca pe o virtute, sau ca pe o umilință, aşteptând compasiunea lumii, regretele ei gratuite. Şi-atunci, la care dintre uşi să mai bat?

— Femeie cu părul de culoarea mierei, auzi-mă!, şi deschide, şi deschide-te, primeşte-mă, eu sunt!

Zadarnic însă, de niciunde vreun semn, ci doar uşile ca de cripte ferecate, şi doar hăul ce se cască între laturile blocului spre curtea lui interioară, pe patrulaterul acestui palier, şi doar. Ce o mai făcând fetița de-atunci, din ultimul meu august de război?, şi ce vei mai fi făcând tu, Horația, dragostea mea?, şi doar beția golului ce se cască la picioarele mele, pe buza acestei gropi proaspăt săpate, aici, pentru tine, şi doar.

— Parcă mie mi-o săpați, zevzecilor?, mie?

— E ca şi cum, domnule.

Da, da, e ca şi cum ar fi propria mea groapă, de care nu-i

chip să scap, care se holbează mereu dinaintea mea la un pas, necontenit la un pas, şi cu fiecare pas al meu împiedicat orbeşte de-a lungul acestui palier – groapa mereu dinainte, şi mereu mai adâncă, ispitându-mă, lucrează frumos băieții, ce linie, ce netezime!, presupun că se va dormi perfect într-o asemenea groapă, ce obosiți trebuie să fie oamenii până la urmă dacă acceptă, cu atâta resemnare, să-şi doarmă somnul veşnic în pământ! Şi tu, Horația, ştii?, la fel ți-l vei dormi şi tu, ți-am cumpărat un, foarte frumos, nuc masiv, dat cu aur, mă rog, ai să-l vezi când îl vor aduce. Să fiu totuşi atent, să nu-mi facă vânt cineva înăuntru, să nu mă năucească beția, vertijul adâncului, de-aş putea să urlu: „Oameni buni, stimați oameni buni!, vă rog nu mai săpați, nu mai săpați!, şi luați groapa asta dinaintea mea, astupați groapa asta dinaintea mea!“ Şi s-a stins ultima lumină de pe palier, acum orbecăi prin beznă ca printr-o baltă otrăvită, şi de ce (la urma urmei) nu m-aş prăvăli în hăul curții interioare, să se termine odată?, şi pe cine să mai caut?, pe Femeia cu părul de culoarea mierei?, şi de ce s-o mai caut?

— Dar auzi-mă odată, femeie, şi deschide, şi deschide-te şi primeşte-mă, eu sunt, Aşteptatul, Doritul, Unul tău!

Ei bine, m-am hotărât, fie ce-o fi, voi lua uşile pe rând, la oricâte măscări m-aş expune din partea celor pe care i-aş deranja, ce-mi pasă, doar să dau peste Ea, fiindcă Ea trebuie să existe pe-aici, pe undeva, – „şi chiar dacă nu există, Dumnezeu anume va inventa-o pentru ca să-mi răsplătească sârguința căutării!“, şi tu iartă-mă, Horația, pentru nenorocirea în care mă zbat fără ieşire, fiindcă, dacă ai observat bine – eu nu de amenințarea neantului tău fug, nu de moartea ta mă lepăd, nu!, ci de presiunea propriului meu neant, a propriei mele morți, care încă de azi-noapte mă asaltează, mă împing spre ultima fundătură a destinului, mi-au redus sensul existenței la acest continuu delir sexual, şi cum să-mi înving moartea altfel decât?, şi parcă mai merită viața mea alt preț decât? Să fim serioşi, iubito!, opera mea?, dar e cea mai mare minciună necesară prin care am reuşit să rezist, ție am curajul să ți-o mărturisesc: niciodată

ca-n noaptea asta nu mi-a fost mai silă de marmură şi de piatră, de daltă şi de mâinile mele, vrei să-ți spun că, numai amintindu-mi compromisurile, laşitățile, ororile de care am fost în stare, trudind cu bunăştiință şi cu voluptate la opera asta, mă socotesc la fel de vinovat ca un ucigaş de rând? Cu atât mai odios cu cât pe tine însăți, ca geniu personal, şi în mai toate sculpturile prezentă, te-am luat aliată? Cum să fac să le piară urma?, eu însumi să?, şi dacă ar fi posibil să iau totul de la capăt, ce altfel atunci? Dar sunt prea bătrân, prea obosit, şi de unde alt Dumnezeu care să-mi?, perfect, m-am înjosit destul, şi.

— Hei, nu-i nimeni în casa asta? femeie a exasperării mele, unde te-ai ascuns?

Şi bezna asta prin care bâjbâi, ca pe fundul unei bălți otrăvite, şi uşile astea ca de temniță (ale unei temnițe pe care singur mi-am ales-o) la care zadarnic sun, ca să mă audă, să vină cineva, şi timpul agonizează în mine o dată cu propria mea conştiință devastată de spaime, la ce uşă să mai bat? La asta, dincolo de care se aude cineva cântând?, ori la astălaltă – cineva râzând?, ori la? Dar e absurd, nu mi-o pot imagina jubilând, exultând, dansând, râzând, cântând – după ce, chiar azi, pe bărbatul ei. Şi totuşi (de necrezut) ceva îmi spune că şi Ea mă aşteaptă, îmi pândeşte apropierea, să-i sosesc mai repede, în furie, egală cu furia Ei, şi fără niciun cuvânt, fiindcă şi Ea (n-ai observat?) tot de amenințarea neantului personal a gonit spre casă, şi pe Ea delirul.

Şi ce voință secretă, deodată, a făcut să se aprindă lumina pe palier?, şi ce privire atentă, de dincolo, prin ochiul magic al acestei uşi, mă cercetează?, cine-i această bătrână stafidită, temătoare, zgripțuroaică, abia strecurându-şi capul prin deschizătura uşii, parcă ar fi cerberul de la uşa?

— Vă deranjez, bună seara!, caut o doamnă în doliu.

„Da' nu-mi tot scotoci sufletul atâta, e-acasă ori nu?, poate să mă primească ori nu?“

— Fiți binevenit, domnule!

Ciudat, fireşte! parcă aş fi emis o parolă dezlegătoare de

enigme, şi deferența subliniată cu care sunt introdus în vestiar, şi zâmbetul onctuos al personajului-cerber:

— Poftiți, domnule!, fiți binevenit, domnule!

Şi alt lucru ciudat: ochii bătrânei mi-aduc aminte de Sibylla, şi vocea bătrânei seamănă cu vocea Sibyllei, parcă nu ştiu ce prefacere absurdă ar fi avut loc şi Sibylla cea tânără, târfa, a căpătat deodată această înfățişare de zgripțuroaică bătrână., troală, zăludă, cu funcție de cerber, cu funcție de vrăjitoare, prea multe lucruri ciudate pentru o noapte atât de banală!

— Sper că vă este cunoscut noul tarif, domnule: cinci sute!

Dar ce dracu se întâmplă aici, de-i obligatoriu să-mi plătesc intrarea şi mai ales cu o taxă atât de pipărată?, în ce iad ori paradis artificial (de mitomani, cocainomani, mâncăi de opiu, de haşiş, de marijuana), mi-a fost dat să pătrund, nevoit fără doar şi poate să-i suport rigorile, plăcerile, dezasperările până la capăt, ca într-un catharsis dubios, de scurtă durată? Să fi căzut oare, prin voia hazardului, în capcana cine ştie cărei secte, sau organizații oculte – de spiritism, de teosofie, de inochentism, de nonconformism față de religia ori legile etice ale țării? Sau să nu fie decât una din acele conspirative case de perdiție, despre care tot mai mult se vorbeşte pe şoptite în oraş, cu neputință de dibuit de către responsabilii moralei oficiale, tocmai fiindcă sunt patronate de inteligențe diabolice, şi-n lăuntrul cărora necunoscuți, necunoscute (minore, minori, femei nesăturate, hodorogi rafinați), în perechi aritmetice, se cuplează mai totdeauna prin tragere la sorți („Doamnelor, domnişoarelor, acest vas e de argint pur, v-aşteaptă să faceți jocurile, vă rog!, nu se admite nicio ezitare, nicio dezertare, scoateți-vă pantalonaşii – cu decență, doamnelor!, cu sfială, domnişoarelor! – şi aruncați-i în joc, păstrați-vă calmul, domnilor!, alegeți numai la semnul meu!, perfect, jocurile sunt făcute, şi ce vor hotărî zeii – unu, doi, trei, gata!“) pentru ca apoi, după consumarea primei acuplări, nimeni să nu mai țină seama de zei, jocul să se termine în adevărată

devălmăşie, singura raţiune constituind-o opţiunea la desfrâu, la paroxismul cel mai?

— N-a început încă.

(„Deci, tot despre aşa ceva e vorba!“)

— Sunteţi ultimul pe care-l mai aşteptam.

(„Vă mulţumesc de cinstea ce mi-o acordaţi!“)

— Acesta-i tichetul dumneavoastră.

(„Precis că sunt confundat cu un altul, obişnuit de-al casei, dar care, din cauze necunoscute.”)

— Poftiţi să vă conduc!

(„Unde să mă conduci, zgripţuroaică Sibylla, prezicătoare de moarte, unde?“)

Şi de ce n-o iau razna înapoi, când e limpede că iar am comis o eroare, poate cea mai gravă eroare, de neiertat, cu consecinţe de neprevăzut, derutante, nimicitoare, şi care? Mă las dimpotrivă condus (ce multe pardesie şi pălării de bărbaţi în cuiere!) prin ceaţa violacee a vestiarului, spre holul pe care abia de-l bănuiesc vast, înecat în aceeaşi lumină scăzută, pâcloasă, cu zone totuşi de umbră compactă spre margini, şi (deşi dirijat) orbecăi printre obiecte fără contur, mă împiedic de alte obiecte nevăzute, şi mă izbesc deodată de ceva ca un perete, ce naiba să fie?

— Fiţi atent, domnule, lăsaţi-vă condus de mine!

Dar eu şi-acum văd stele verzi, durerea mă săgetează ca un cuţit, spre ce osândă sunt oare condus cu atâta delicateţe? Şi strâng totuşi inconştient, convulsiv, tichetul ce mi-a fost înmânat, precis că bătrâna vrăjitoare m-a confundat cu un altul, obişnuit de-al casei, dar care, şi numai obsesiile mele putrede îi conferă bătrânei rol de Sibyllă! Şi la ce paştele mă-si bucurie, sau destrăbălare, sau câştig aberant îmi va fi dând dreptul acest tichet de metal, în care simt conturat un număr?, ce număr, însă? Şi curiozitatea nebună de a şti ce număr mi-a rezervat destinul acestei nopţi absurde, de l-aş putea descifra mai repede, pipăindu-i conturul, ăsta parcă e 3, 3 să fie oare?, şi ăstălalt – 7, da, da – 7, ce oroare sau revelaţie se vor fi aflând ascunse în acest enigmatic 37? Şi dacă omul pe care de fapt îl

înlocuiesc şi-o fi găsit moartea tocmai datorită acestui 37 al tenebrelor, fugind de el, ca să nu scape de el oriunde va fi fugit? Şi dacă propria mea fugă de neant m-a adus exact în ghearele neantului, păzit de această scovergă de Sibyllă, de-aici nemaifiind cu putință niciun fel de?

— Vă rog, domnule, acesta-i locul dumneavoastră, luați loc!

(„Şi-n barca lui Caron, la fel, fiecare cu locul lui?“)

— Aşa, domnule, foarte bine, şi priviți numai înainte!

(„Şi peste apa Styxului, la fel, tot înainte voi privi?”)

— Fiindcă, domnule, acolo se leagă şi se dezleagă totul!

(„Dar mai merită să vă faceți speranțe, voi care intrați?“)

— Şi-acum vă urez succes, domnule!

La ce mama mă-ti succes, lighioană de coşmar?, şi ce lume de paranoici, de schizofrenici, de scandaloase, netrebnice existențe e asta în care am fost plantat şi, poate, condamnat fără să ştiu? Da, fotoliul e confortabil, aş spune chiar că mă simt excelent, oasele mele istovite după atâta umblătură, cu moartea ta în suflet, Horația, din fața propriei mele morți, nici că visau mai nimerit loc de odihnă. Şi ochii mei (oricât de miopi) se obişnuiesc destul de repede cu universul din jur, universul lucrurilor, universul uman, fiindcă nu sunt de fel sigur, alte zeci de forme de bărbați, exclusiv bărbați, stau ca şi mine în fotolii joase, ca la teatru, bărbați în totalitate țepeni, bărbați parcă morți, şi zău că părem a ne afla instalați într-un fel de aşezare subpământeană a morții, ce infern (sau paradis) să fie ăsta, în care morții să ocupe fotolii comode, în rânduri desăvârşit aliniate, ca la teatru, aşteptând pietrificați?, şi aşteptând – ce? Ei da, acolo, înaintea noastră, se deosebeşte un fel de estradă, oare pe estrada aceea (sau ce o fi) ne va apărea Dumnezeu?, ori juriul Judecății de Apoi?, ori însuşi?

Nu!, fiindcă şi această lumină apoasă, violacee, se stinge brusc, urmează domnia de câteva clipe, lungi cât infinitul, a unui întuneric satanic, dureros, întuneric material ca un zid deschis din toate părțile, în care par a fi zidit pe nesimțite, laolaltă cu ceilalți nefericiți semeni ai mei. Şi la fel de brusc

izbucneşte de undeva, probabil din culisele estradei, bubuitul de tam-tam, paşi în ritm sacadat, al unei melodii tribale, care-mi biciuie carnea, îmi arde sângele, pe toți ne biciuie şi ne arde. Percep prezența celorlalți bărbați din preajma mea tot prin aţâţarea şuierată, în spasme de nestăpânit, a valului de excitație colectivă, numai prin sugestie deocamdată, a spectacolului ce se pregăteşte. Zadarnic însă încerc să-mi verific luciditatea, constat îngrozit că nu mai sunt posesorul nici unei raţiuni obiective, e ca un blestem care trece din trup în trup şi ne supune până la preschimbarea noastră în mici bestii ahtiate, înfometate de viciu, fiindcă altfel cum să explici?, ce să explici?: timpul haotic pe care-l aud hohotind în mine?, teribila ruptură a toate câte (până de curând) constituiau echilibrul meu fiziologic, statornic?, sau senzația de vid în care „a fi“ a devenit o imposibilitate?, conştiința eşecului lamentabil pe care pretinsa mea existență superioară îl înregistrează acum? Ei bine, dacă altă voință acționează acum asupra noastră, de sub al cărei spirit autarh nicicum nu ne putem elibera, şi dacă jocurile au fost făcute, cum au fost făcute, potrivit prezicerii Sibyllei şi sub autoritatea zeilor doritori de victime, ei bine, să aşteptăm, să aşteptăm, cel puțin pentru. E (oricum) o curiozitate legitimă, nu?, şi poate că până la urmă şi glandelor noastre, atât de mult solicitate, nu?, va cădea oare negru?, va cădea roşu?, ce secret deține, oare, acel tichet pe care bătrâna-cerber mi l-a?

Şi ca de fulger, în conul de lumină orbitoare țâşnită din tavan, desenat perfect pe chiar mijlocul estradei, de fapt o sofa rotundă, de catifea sângerie, cu atât mai frenetice (lumina, albă, sofaua sângerie) în comparație cu bezna deasă din jur, în locul Dumnezeului mult aşteptat, sau a juriului Judecății de Apoi, sau (poate) a unui implacabil călău chemat să ne ghilotineze pe rând, fără nicio judecată, incredibil ivită acolo ca dintr-un mister imanent, criminal de reală, tulburătoare, în însăşi inima conului de lumină orbitoare – o prea delicată femeie în doliu!

Isuse!, dar asta e. Nu!, nu este, nu poate să fie Aceea,

Femeia cu părul de culoarea mierei. Mă înşală numai statura ei recunoscută, măsurată cu imaginaţia până la milimetru, şi mă înşală silueta ei subţire, adolescentină, pe care veşmintele negre, cu atât mai mult. Şi dacă totuşi e Ea, Femeia cu părul de culoarea mierei? Cel puţin de i-aş vedea faţa, dar faţa îi stă ascunsă sub o voaletă deasă, neutrală, ca şi părul, adunat sub taina de nepătruns a aceleiaşi voalete, şi cum să fie Ea? doar azi după-amiază şi-a depus bărbatul mort la capela din cimitir, nu se poate coborî (cu atâta detaşare inumană) până la treapta cea mai de jos a cruzimii, şi n-am auzit eu adineauri, trecând pe dinaintea uşilor de pe palier, dincolo de o uşă, pe cineva plângând? Acolo se şi află de-adevărat Ea, continuând să plângă, dăruită cu devotament memoriei acelui bărbat mort al Ei, şi nu poate fi în acelaşi timp aceasta de aici, pângăritoarea de morţi, devastatoarea nervilor noştri, plătită să ne isterizeze şi să ne satisfacă fictiv, prin sugestie. Ah! de-aş avea curajul să sfidez regia acestei mascarade pentru impotenţi şi să dau buzna într-acolo, până la Ea, să-i smulg obrăzarul negru de pe faţă şi să mă conving dacă e Ea sau nu. Deşi – nu, nu, nu, de o mie de ori nu!, nu poate să fie Ea, Femeia cu părul de culoarea mierei, Dumnezeu ar fi atunci un monstru, Diavolul care mă patronează ar fi atunci un monstru, lumea mea toată (dinăuntru) s-ar popula numai cu monştri, şi ce mi-ar rămâne atunci decât?

Bun, s-avem deci răbdare, uite lumina cum scade treptat, din albul orbitor până la reflexele sângerii ale sofalei rotunde, şi auzi muzica scăzând pe îndelete, de la ritmul iniţial îndrăcit până la această melopee de *negro-spirituel,* şi iat-o pe Ea dialogând mut cu lumina, cu sunetele muzicii, şi gesturi aproape insesizabile, într-o lentă, voluptoasă desprindere din realitate spre ireal, vălul (cel dintâi) fiind uşor lăsat pe spate şi alunecând undeva nevăzut. Fiindcă atenţia mea întreagă e concentrată acum pe trăsăturile feţei atât de bine cunoscute – de la spital, din pragul cârciumii, de la Bijuteria, din troleibuz (mai ales), cum să n-o recunosc pe deplin, când atât de aproape mi-a fost, şi îndrăznesc a spune

că ipotetic am şi avut-o? Să fie Ea, să nu fie Ea? Straniu lucru – parcă un vânt hain mi-a spulberat-o din minte şi nu mai reuşesc să mi-o amintesc, într-un fel pare a nu fi Ea, şi dacă totuşi, de-adevărat, e Ea?

Mi se întâmplă uneori a nu regăsi pe chipul cuiva (al femeilor, îndeosebi) chipul despre care mi se spune (sau ştiu bine) că mi-a aparţinut cândva, iar alteori (dimpotrivă) mi se întâmplă, foarte treaz fiind, pe care un chip cu desăvârşire străin, să caut (convins că nu mă înşel) chipul vreunuia pe care odinioară. La fel şi acum: să fie Ea?, să nu fie Ea? Şi această incertitudine, mai ales în perspectiva sfârşitului pe care-l presimt, la ce câştig îmi va da dreptul acest misterios număr 37, incertitudinea deci, mă doare şi mă intrigă, îmi pune conştiinţa la grele încercări, cum să aflu însă, şi repede, înainte de final, ce tragic final mi s-a rezervat?

O, cerule!, dar Ea nu oficiază acum. Doar actul desnudării, de bunăvoie, cinică, indiferentă – faţă de ochii noştri pofticioşi, animalizaţi, oare muzica să fie de vină?, de vină să fie Altceva, Altcineva? Fiindcă acum Ea îşi mimează chiar propria dăruire – Cuiva nevăzut, şi nu-i un ins oarecare, arbitrar, ocazional, ci Unul egal cu singurul Dumnezeu tânăr, bărbat în floare, amant fără seamăn, pe care şi-l doreşte, în ceasurile ei cele mai patetice, orice femeie înnebunită de dor şi plăcere, totdeauna bărbatul pe care-l iubeşte peste poate şi pe care nu l-ar înlocui cu niciun altul, oricât de altfel ar fi. Acum Femeia, îşi descheie, rând pe rând, nasturii bluzei, nasturi negri, şi tocmai din această cauză – senzaţia imaterialităţii, senzaţia (pentru haita asta de câini din care fac şi eu parte) că Altcineva o dezbracă, şi Ea se lasă, nu se lasă, cochetând, întârziind cu cel puţin o clipă mai mult clipa acceptării. Bluza e zvârlită undeva dincolo de suprafaţa sofalei, şi (dintr-o dată) în lumina ce uneşte sângeriul din sofa cu sângeriul de sus, ca într-o revărsare de lumină alcoolică, i-apar umerii goi, dauriţi parcă de o spuzeală fierbinte, şi i-apare lujerul gâtului înalt, i-apare mai ales (deasupra marginii brodate a cămăşii) acea dulce adâncitură dintre sâni, în a cărei cupă melancolică,

sursă încă de patimi ale nebănuitului, eşti ispitit să-ți îngropi gura şi să nu te mai saturi, fiindcă acolo se conectează toate triumfurile şi agoniile cărnii, parfum şi sudoare, linişte şi nelinişte, beție şi năucire, într-o biologie generatoare de. Şi e atât de perfect desenată mişcarea dinăuntru, a refuzului simțurilor (mai întâi), a aderării lor spontane la act (apoi), încât invizibilul amant devine vizibil, gura păgână ce-şi înfige dinții la punctul de întâlnire a gâtului cu lobul urechii pare o gură vie, mâinile lacome care-i rup de pe umeri bretelele (deodată amândouă, şi de-adevărat rupte) ale cămăşii, eliberând sânii în văzul lumii (această lume de viermi; care şi-a plătit spectacolul pe câte cinci sute de lei), mâinile, presupusele mâini, sunt foarte certe, atât de certe încât fac să străbată în noi, în adâncul nostru turbat, până şi nervozitatea animalică, iradiantă, cu care trupul Femeii e supus definitiv. Şi dacă veşmântul negru al Femeii nu-i doar un costum convențional, pentru monologul mutual ce se oferă direct ochilor noştri hipnotizați, ca să ne bage în draci şi să ne epuizeze înainte de a mai apuca, fugind de-aici, să cerşim pentru asta vreuna din păsările de noapte ale oraşului, ca să ne satisfacem totuşi în vreun fel, şi dacă Femeia e fără echivoc în doliu (cu ce orgoliu nemăsurat se lasă în continuare jocului, cu ce dispreț față de străinii ce o asistă!), şi dacă mi se va confirma că Ea nu-i alta decât Femeia cu părul de culoarea mierei, atunci devine cu atât mai sigur că închipuitul ei amant de acum e însuşi mortul care, singur, la aceeaşi oră, în capela rece a cimitirului, sau poate (ce posibilă răsturnare cumplită de roluri în subconştiința Ei!) celălalt mort, doctorul, care, la aceeaşi oră, coborând spre abisul Mării Negre, tot la Ea gândind şi pe Ea dorind-o, căruia (de fapt) dintre aceşti doi morți îi cedează Ea? Acum i-a căzut şi fusta, şi-a lepădat cămaşa, şi-a scos ciorapii, a aruncat de pe Ea şi ultimul petec dantelat, toate cu o grabă nebună, de-ai crede că mortul personal (sau cine o fi preafericitul închipuit) nu mai are răbdare, nici Ea nu mai are răbdare, şi trupul gol se convulsionează ca într-o ultimă, decentă, abia pâlpâită

rezistență. Apoi cedează, cedează, cedează, deşi nu abdicând prea de tot, fiindcă acum amantul (viu sau mort) e solicitat să-şi dovedească potența, şi Femeia e gata să răspundă (cu egală fervoare) acestei de pe urmă.

Când, la fel de brusc precum la început, alba lumină orbitoare țâşneşte iar din tavan, pentru doar o miime de clipă însă, ca într-o nouă jerbă de fulgere şi trăsnete la un loc, în carne, în sânge, într-un hohot de alămuri şi tamburine ale muzicii tribale de la început, pe noi înşine orbindu-ne, asurzindu-ne, despicându-ne în şoapte, aproape că n-o mai văd, atât de albă Ea însăşi, atât de îndepărtată, pulverizată parcă în neant, şi-abia de o mai pot recompune mental, torturat de aceleaşi întrebări: „A fost Ea, n-a fost Ea?" – şi gata, peste toate – întunericul absolut.

— Numărul 37, câştigător!

Glasul vine de pe undeva din întuneric, glas ascuțit de scapet, desigur posesor al unei biografii senzaționale, decăzut din splendorile lui de crai înveterat de altădată, patron acum peste.

— Tichetul 37, felicitări!

S-a stârnit deodată o mare viermuiala, scheletele din fotolii au căpătat viață, ce dracu' vrea să-i anunțe ăsta tichetului 37?, ce a câştigat, pentru ce-l felicită! Isuse, dar eu sunt numărul 37!, şi, dacă nu mă înşel, agitația scheletelor din fotolii se datorează numai curiozității de a.

— Numărul 37, să se pregătească!

Şi iarăşi s-a aprins lumina, de astă dată o lumină spălăcită, galbenă, cu atât mai palide apar chipurile semenilor mei de paradis artificial, ba unora le citesc în ochi furia contra sorților care i-au ocolit, invidia față de fericitul câştigător („Care eşti, domnule, acela?"), şi de jur împrejur.

— Grăbiți-vă, domnule 37, femeia v-aşteaptă!

Speram să fi dispărut în misterioasa Ei existență particulară, o dată cu căderea peste noi a întunericului absolut, dar n-a dispărut, uite-o *tot acolo* prăbuşită pe sofaua sângerie, adunată colac în Ea însăşi, despuiată, fireşte, şi de jur împrejurul sofalei s-a tras pe nevăzute un

paravan, cu laturile abia înredeschise, prin care o zăresc pe Ea, redusă acum la semnificaţia unui simplu obiect de produs plăceri, şi paravanul e punctat (la distanţe egale) de mici orificii cât ochiul de om, şi-acum îmi devine limpede ce-ar urma să se petreacă în final: Numărul 37 s-ar strecura spre Femeia frântă pe sofa, paravanul s-ar închide perfect, şi-n timp ce Numărul şi Femeia, în lumina cea mai crudă, privirile câinilor ăstora s-ar înfige în acele orificii cât ochiul de om, şi astfel.

— Hei, 37, s-aude ori nu s-aude? poftiţi!

Poate nu e Ea, Femeia cu părul de culoarea mierei, cum s-o recunosc?, cine să-mi confirme dacă? Poate-i o simplă profesionistă, ori una culeasă de pe stradă, amatoare, şi-atunci de ce nu? O astfel de experienţă (cu paravan, cu public) n-am mai încercat niciodată, parcă ştie cineva cine sunt, cum mă cheamă, din ce zonă a suprastructurii am coborât în viermuiala asta de oameni descompuşi? Doar asta şi căutam, soluţia unei epuizări imediate a instinctelor, cu indiferent ce femeie, de meserie sau nu, şi-atunci de ce nu? Dar dacă, dimpotrivă, e Ea, Femeia cu părul de culoarea mierei?, în ce oroare m-ai aruncat, Doamne!, şi ce dilemă fără dezlegare, fiindcă (sigur) o altă şansă n-o să mi se mai ofere, are şi destinul o logică a lui, cum o să accepte destinul sfruntarea mea fără să nu mi-o refuze de-acum pe totdeauna? Şi totuşi – nu!, de prea multe ori au hotărât zeii, sau mai-marii mei, sau sorţii – împotriva mea, de astă dată voi hotărî eu, fie că este sau nu este Femeia cu părul de culoarea mierei – eu nu convin să mă depravez în această noapte, ar egala cu moartea mea, posedarea acestei femei (oricine ar fi) s-ar preschimba în propriul meu neant, prea repede am coborât în iraţional, şi prea mulţi demoni îmi populează iraţionalul, trebuie să am puterea să rezist presimţirilor şi blestemului, oricât de crud ar fi adevărul despre această viaţă (sau tocmai fiindcă e atât de crud!) tot îmi rămâne şansa Artei, nu-mi pot învinge destinul decât prin Artă, dar fără depravări, fără umilinţe, şi fără concesii, fără vânzări, şi nici tichetul nu-l cedez nimănui, îl păstrez ca

semn, ca simbol, şi – „Adio, Femeie cu (sau fără) părul de culoarea mierei, adio!“ şi noi să ne întoarcem la singurătatea noastră, Horaţia!

— Şi totuşi, domnule, n-aţi câştigat nimic refuzând-o.

(„Ce vrei, bătrână Sibylla, de la mine?“)

— Zadarnic aţi încercat să vă forţaţi destinul, domnule.

(„Ochii Sibyllei, glasul Sibyllei, de ce?“)

— Moartea dumneavoastră tot a fost hotărâtă, domnule.

(„A mea?, moartea mea?, spune, Sibylla!“)

— Da, domnule, şi încă pentru foarte curând.

— Ia mai du-te dracului de nebună, deschide-mi să plec!

— Luaţi totuşi aminte, domnule: în noaptea în care veţi privi drept în ochi discul de aur al Lunii pline, Moartea o să v-aştepte pe pragul casei, Femeia mi-a spus!

— Dumneata eşti în toate minţile, măicuţă?

— De-aceea vă şi avertizez, domnule: nu priviţi prea de grabă Luna plină drept în ochi!

Bun, perfect, de-acum înainte o să merg cu capul tot în pământ, până şi ideea de Lună o să mi-o smulg din minte, dar vă întreb: am participat eu cu adevărat la un asemenea spectacol, sau numai imaginaţia mea bolnavă? Şi uite că se poate merge pe străzi pustiit de orice gânduri, ca o teribilă raţiune mutilată, unde-i însă Luna?, de ce nu apare mai repede Luna? Şi vei fi înţeles desigur, Horaţia, că pe fetiţa aceea, din ultimul meu august de război, am violat-o, da, trebuia să ţi-o mărturisesc! Dacă-i adevărat că-n noaptea în care pentru prima oară, voi privi Luna drept în ochi, pe pragul casei o să m-aştepte Moartea, atunci e posibil să fie chiar noaptea asta, şi n-aş putea să plec pe lumea cealaltă cu conştinţa prea împovărată de, şi-n măsura în care. Dar să mai zăbovesc câteva clipe, să nu intru imediat în casă, tocmai pentru a înfrunta cerul, pentru a sfrunta zeii, fiindcă numai zeii puteau să inventeze pe seama mea toată aventura asta dementă, şi zeii să afle că nu dau două parale pe hotărârea lor.

— Hei, doamnelor, domnilor, spuneţi-mi, vă rog: a apărut cumva Luna pe cer?

Deşi e limpede că nu, fiindcă pe treptele casei nu m-aşteaptă încă nimeni. Şi fetița a rămas să zacă leşinată în iarbă, eu m-am ridicat să-mi scutur genunchii de țărână, dintr-o parte se uitau la mine, îngroziți, băieții care mai înainte se hârjoniseră în groapa ce aştepta mort proaspăt, şi de cealaltă parte se uitau la mine, înghețați de dispreț, câțiva camarazi de-ai acelui ofițer executat, îl dezgropaseră de-acolo de sub deal şi-l aduseseră să-l îngroape omeneşte în cimitir, la loc de verdeață, la loc de odihnă, şi toți fuseseră martori câtă vreme eu, pe fetița aceea, până şi mortul (de asemeni) fusese obligat să mă asiste, şi mulțumescu-ți, Doamne, că m-ai eliberat de păcatul ăsta, şi iartă-mă, Doamne, pentru.

Şi după cum vezi, Horația, m-am întors, cam târziu, dar m-am întors. Bună seara, dragostea mea!, ce mai faci? Da, asta-i ultima noastră noapte împreună, pe la miezul nopții vor veni oamenii aceia cu, şi-apoi. Da, fireşte, să deschid ferestrele, să intre aer. Ce frumoasă eşti, dragostea mea, ce frumoasă! Numai Luna de n-ar apărea deodată pe cer şi de n-ar dori cu orice preț să pătrundă în odaie, până la mine, să mă înfăşoare în, şi să, discul de aur al Lunii pline. Poftim?, ce am eu cu Luna? Ce să am?, nimic, draga mea, nimic!...

EPILOG

NUMAI BLESTEMATA DE LUNĂ avea ce-avea cu el, şi nu simplă ostilitate fără obiect, uşor de ignorat, ci ură de moarte, sentință semnată, sentință anunțată prin oracol, şi asta de numai câteva ceasuri, de când zgripțuroaica aia bătrână ținuse numaidecât să-i prezică ce i-a prezis.

Reveni şi se opri în mijlocul odăii, încremenit.

Poate ea, sau altcineva, sau Nu-ştiu-cine asmuțise Luna, ca pe o cățea turbată, pe urmele lui, şi cățeaua uite că-l încolțise, îl vârâse într-un fel de fundătură, unde să mai fugă?, şi pereții fundăturii – ca de sticlă, escaladează-i dacă poți, şi ieşirea fundăturii – gâtuită, cât să se strecoare prin ea o umbră, cum să evadeze? Era condamnat să-şi petreacă restul vieții, până la adânci bătrâneți, în această fundătură, niciodată liber să mai contemple cerul, niciodată accesibil altui univers decât bezna, ce tribunal suprem să-l grațieze? Deşi, firește, ar fi putut şi să evadeze de-aici, elementar, strecurându-se afară ca o umbră. Dar atunci ar fi trebuit să dea ochii cu Luna, să privească turbata de cățea drept în ochi, cățeaua care tocmai asta şi aştepta, pentru ca să se împlinească oracolul şi chiar în clipa aceea, fulgerător, Moartea să se repeadă asupra lui.

„Luați totuşi aminte, domnule: în noaptea în care veți privi drept în ochi discul de aur al Lunii pline, Moartea o să v-aştepte pe pragul casei. Femeia mi-a spus!“

„Care femeie? Şi de unde să dețină femeia aceea secretul morții mele, cauza şi ora morții mele?“

Zări, deodată, fruntea Horaţiei brobonită de sudoare, de-ai fi crezut că Horaţia e vie şi bântuită de o febră mare, sau istovită ca de un mare efort fizic, pe o zi de arşiţă grea. Dar îşi recăpătă repede cumpătul, Horaţia nu putea fi decât moartă, şi-şi explică brobonirea frunţii prin alterarea latentă a organismului, celule încă în proces evident de modificare, n-avea de ce să se înspăimânte. Aşa că scoase foarte calm batista din buzunar şi o despături, se-apropie de pat şi se aplecă asupra femeii iubite, îi tamponă uşor, de câteva ori, fruntea, şi totul păru ca altădată, când Horaţia cu adevărat era bolnavă, gestul lui de-acum se compunea din aceeaşi tandreţe şi gingăşie de amant, purtându-se faţă de ea ca-n viaţă, doar ea ar mai fi urmat să zică „Mulţumesc!“, dar Horaţia nu zise nimic, ci alte sunete sunară în el cu vocea ei:

— Te-ai întors, omule?

Uneori o găsea dormind, şi mişcările lui (atunci) împrumutau ceva din moliciunea întunericului odăii, nici cu gândul să nu-i tulbure somnul. Renunţa să mai întârzie ca de obicei în atelier, muncit de ale sale, tocmai pentru că-şi cunoştea patima de a lucra noaptea şi, mai ales, ce forme imposibile căpăta această patimă pentru odihna ei. Se dezbrăca, în consecinţă, neauzit şi se vâra în pat pe nesimţite, foarte atent la reacţiile ei eventuale, să n-o trezească, şi izolat pe locul său ca într-un refuz conştient. Mai totdeauna însă unde misterioase o şi avizau că el există alături, parcă reconstituit din însăşi aşteptarea ei plină de dor, şi mâna Horaţiei pornea orbeşte să-l caute, să se convingă. Astfel că, descoperindu-l, se strângea toată lângă pieptul lui şi ofta fericită:

— Te-ai întors, omule?

Ce să-i răspundă? Că, de astă dată, pentru altceva s-a întors?

„Oamenii aceia vor veni pe la miezul nopţii, sper că – patronul magazinului se va ţine de cuvânt. Doar l-am plătit cu bani grei, şi am avut sentimentul că-l amuză ideea mea. Tu să nu te sperii de lucrurile ciudate ce se vor petrece cu tine, voi fi alături de tine până la capăt!“

Alteori, dimpotrivă, oricât de târziu, o găsea aşteptându-l. Fie cocoloşită în fotoliu, cu pledul peste piciore, cu şalul pe umeri, afară ploua ploaie rece de toamnă, nopțile acestea (îndeosebi) şi le-amintea el, ori ghemuită în fundul patului, cu genunchii la gură, citind, scriind, lui scriindu-i, dar aruncând totul de pe ea, de cum îl vedea intrând, el se întâmpla să fie ud până la piele, de cât rătăcise în legea lui pe străzi, şi ea-l dezbrăca, i-aducea halatul, apoi se repezea să fiarbă ceaiul, de cele mai multe ori – o cană cu vin, îl obliga să bea ceaiul, vinul, fierbinte, şi ea însăşi înflorea în prezența lui, roabă la picioarele lui, n-avea ochi decât pentru el, minunea şi stăpânul ei absolut.

— Ce mai e nou prin oraş?

El izbucnea în râs şi-i ciufulea părul, stăruind apoi îndelung cu palma deodată nervoasă pe ceafa ei care tresărea înfiorată, şi i se uita adânc în ochi, dorind-o:

— Eşti grozavă, Horația! Dacă asta-i tot ce te interesează.

Dar acum Horația era moartă, jocul ispitelor reciproce nici imaginația nu-l mai admitea, şi, stârnite din abisul memoriei, cuvintele ei sunau acum cu o gravitate amară, exprimând exact starea de a nu mai concepe lumea decât prin intermediul lui

— Ce mai e nou prin oraş?

De aceea nici nu se mai angajă mental în dialogul cu ea, el însuşi nu-şi mai îndura singurătatea, era necesar s-o umple cu ceva, desigur că-n felul acesta va reuşi. Să uite şi de sentința Lunii, cel puțin pentru un timp, începu să vorbească cu glas tare:

— Nimic deosebit, Horația, aparținem aceluiaşi sistem planetar! şi se aşează alături de pat, pe taburetul îmbrăcat în catifea roşie. Pământul continuă să se rotească în jurul soarelui, soarele nu dă încă semne de plictiseală. Ne supralicitează în schimb ştiința, computerele au cam început să concureze inteligența umană. Se pare că omul nu-şi mai suportă condiția originară, speră să iasă din ea asaltând tăriile cosmice. Învinse câteva legi milenare, alte legi ale Necunoscutului cosmic îl captivează. Aventura s-a

dovedit senzaţională, iar succesul derutant. Să se oprească aici, ori să îndrăznească şi mai mult? Tot creierele electronice sunt chemate să dea răspunsul exact, şi mi-e teamă că răspunsul o să rămână în posesia marilor iniţiaţi. Deocamdată însă, până ce plebea se va sătura aşteptând, ici şi colo se mai organizează câte un război. E plăcerea de totdeauna a negustorilor de arme să ţină pas cu progresul, consumându-le mai întâi pe cele mucegăite prin depozite. Şi cum toate ale acestei lumi stau sub semnul tainei, civilizaţia simte nevoia să se asigure că nu va pieri de tot. Drept care îşi îngroapă, la zeci de metri adâncime, în tuburi ermetice, special confecţionate, câte o firimitură din marile ei cuceriri. Poţi să ştii dacă Necunoscutul cosmic nu se va porni într-o bună zi contra Pământului, sau dacă Pământul însuşi nu va plesni într-o bună zi de prea activa (sau reactiva) lui opulenţă? Altfel, socotită la bani mărunţi, viaţa e foarte frumoasă, iar noi trăim în pace şi fericiţi. Ba chiar aş zice că ziarele noastre înregistrează un plus de frenezie sublimă, ca replică evidentă la tot ce, aiurea, e desperare şi absurd. Mă întorc la tine, Horaţia, dintr-un oraş care nu înţelege să se trădeze pe sine, existenţa lui cotidiană e plină mai ales de asemenea miracole. Şi de ce tocmai acum să spun adio vieţii, şi potrivit cărei blestemate raţiuni? Numai fiindcă o vrăjitoare bătrână, furioasă, nebună, a implântat în mine spaima? Şi cine mă opreşte să-i desfid prezicerea, destinul însuşi să-l înfrunt, şi cerul, şi iadul, şi pe Dumnezeu, şi pe Domnul-Diavol, deopotrivă, să-i înfrunt dacă zăluda se întâmplă a fi chiar creatura lor?

— De ce nu, omule? Eu aşa te-am cunoscut.

Se ridică enervat şi aruncă taburetul într-o parte, îşi eliberă gâtul din strânsoarea cravatei şi porni să măsoare odaia, de-a lungul patului, de la uşa ce da spre atelier până la peretele din fund, cu atât mai enervat cu cât avea senzaţia că privirea Horaţiei, din adâncul pesemne nu mort de tot, îl urmăreşte vie, concentrată definitiv asupra lui. Cel puţin de l-ar fi solicitat vreun eveniment al nopţii, strada cu surprizele ei oricât de anapoda: cineva care să râdă excitant,

altcineva care să-l poftească la dragoste. Nimic, însă – doar el şi această subconştiinţă frecventată de halucinaţii, torpilată de spaime, într-o noapte fără somn. Îşi aprinse o ţigare şi trase din ea mai lacom ca niciodată.

„Şi totuşi n-aţi câştigat nimic, domnule! Moartea dumneavoastră tot a fost hotărâtă, domnule!"

„Dar cu ce drept? Şi pentru ce atât de curând?" Se adresase mai degrabă ferestrei, acea fereastră larg deschisă, cu perdelele date în lături, care constituia pragul dintre existenţa lui şi neant. Constată însă că ţipătul întrebării se sublimează pe încetul în contrariul său, ca într-un proces de aşezare a durerii, în straturi groase de drojdie, pe fundul propriei sale structuri organice. Astfel că, departe de a se înfricoşa de acel prag, se simţi dimpotrivă atras într-acolo cu o fascinaţie rece, penetrantă, pe care n-avea cum s-o refuze.

Da, s-ar putea!

S-ar putea (de pildă) să-şi provoace numaidecât destinul, îl minţise ori nu-l minţise scoverga aia de vrăjitoare-oracol? Ce idiot, de-a trebuit (de s-a lăsat ispitit) să treacă prin infernul casei ăleia de pierzanie! Cel puţin n-ar fi aflat că atât de repede Moartea, şi-acum nu s-ar fi dat de ceasul morţii, înspăimântându-se că Luna. Desigur că vinovată nu era decât Femeia cu părul de culoarea mierei, sau obsesia ei atât de profund proiectată în el, sau prostituata care va fi fost. Dar cum să descopere vreodată dacă a fost sau n-a fost Ea cu adevărat? Şi-atunci, pe cine să dea vina? Era convins că prin oricare labirint s-ar fi rătăcit, oricâte ocoluri ar fi făcut, bătrâna-cerber (cerbera cui?) tot i-ar fi ieşit în cale: „Fiţi binevenit, domnule! Aveţi numărul 37, domnule!" – şi-acelaşi avertisment, până la urmă, i s-ar fi dat.

— Parcă te lăudai că eşti gata să-ţi provoci destinul!

Cum se potriveau pe situaţia dată, smulse fără voie din subconştient, cuvintele de odinioară ale Horaţiei, pe vremea aceea ca un reproş la neputinţele lui în faţa marmurei implacabile, noaptea asta de coşmar, însă – tot în faţa unui implacabil, poate cel mai dureros.

Da! Să se ducă, adică, până-n dreptul ferestrei şi să se

înfrunte cu Luna, să-şi desfacă fiinţa ca pe o cruce, cu braţele amândouă aruncate spre văzduh, şi să sfideze cerul: „Haide, blestemato, răsari dintre nori şi fulgeră-mă cu!“ A!, ce-ar mai fi hohotit, înregistrând că totul n-a fost de fapt decât o simplă mascaradă, şi pe bătrâna-cerber cum ar fi scuipat-o în obraz: „Mincinoaso! Mincinoaso!“, şi n-ar mai fi şovăit să se culce, în public, între paravane, cu domnişoara *Strip-tease,* indiferent cine ar fi fost ea, şi cum tot într-o destrăbălare ar fi ţinut-o până la sfârşitul vieţii, vicios până-n măduva oaselor, să calce în picioare toate principiile universal-acceptate, orice ordine, orice morală, prestabilite, disprețul față de toți şi sila de toate să devină singura lui disciplină interioară.

— Crezi că doar m-am lăudat şi n-am curajul să?

Din trei paşi ajunse la fereastră şi zvârli ţigara în golul străzii. Se încleşta apoi, exasperat, de canaturile ferestrei şi căută spre cerul încărcat de nori uriaşi, în continuă mişcare.

— Haide, blestemato, ție mă adresez! Răsari dintre nori şi fulgeră-mă cu privirea ta de gheață! Vreau să mi se confirme imediat oracolul bătrânei, că tu eşti cauza morții mele. Uite-mă, am venit la întâlnire! Sper că vei lăsa între noi timpul necesar socotelilor ultime: eu să mă îngrozesc, tu să-ți consumi satisfacția, eu să mă umilesc cerşindu-ți îndurare, tu jucându-te cu agonia mea. De ce nu răsari?

Aşteptă îndelung, şi-i tremurau buzele, un fel de convulsie îi străbătu corpul, ca şi cum ceva în ascunzişurile lui ar fi izbucnit în plâns, n-o auzi decât pe Horația întrebând:

— Omule, a răsărit cumva Luna? Poate ieşim, pentru un ceas – două, să ne plimbăm prin pădure. Amână lucrul pe mâine, te rog! Tu doar ştii cât de mult îmi place să mă plimb, numai cu tine să mă plimb, pe Lună plină.

Se întoarse către ea copleşit, extenuat.

— Nu, Horația, n-a răsărit. Şi eu tot Luna o căutam, aveam atâta nevoie de ea. Voi continua să trăiesc, sau voi muri, numai în funcție de apariția ei pe cer. Dar n-a apărut, şi nu ştiu ce o să mă fac, în ce altă fenomenologie (sau alt oracol, care să-l anuleze pe cel dintâi) să-mi aflu

certitudinile, speranța. Tu ce gândeşti?

Răspunsul însă trebuia căutat în altă parte decât în obiectul întins pe pat, dinaintea lui, şi nu se ruşină de impietatea pe care o săvârşea considerând, cum considera acum, trupul mort al Horației. „Fiindcă, oricât de tragic ne-ar lovi dispariția cuiva, ce devine un trup mort, al oricui ar fi, decât un obiect de absolută inutilitate, de care abia aştepți să te lepezi, să-l înlături din lumea ta vizibilă?“ Şi n-ar fi început să-l deranjeze prezența moartei acolo, dacă n-ar fi căpătat deodată convingerea că ea se constituie ca sursă a propriei sale distrugeri. „Cine mi-a spus ieri că însuşi destinul tău, Horația, ar fi fost altul, dacă nu ți-ai fi împletit viața cu viața mea? Dar dacă adevărul are față şi revers, fața privind această determinantă a raportării vieții tale la mine, de ce reversul adevărului să privească şi determinarea finalității mele în raport de tine?” Ciudat e că, detaşându-se astfel de toate implicațiile reale sau ipotetice în moartea Horației şi reuşind, dimpotrivă, să răstoarne lucrurile în favoarea lui, simțea nu doar că se despovărează de orice răspundere față de soarta ei, ci (mai mult) că-şi recâştigă, prin obiectivare, puterea de a-şi examina, foarte lucid şansele şi de a le controla, pentru ca s-o cultive numai pe aceea care l-ar fi salvat. „Relația cu tine e acum o etapă depăşită, experiența s-a terminat cum s-a terminat, zeii au hotărât ca tu să pierzi, de ce e nevoie să mă tragi şi pe mine în moarte? Lasă-mă, de-acum înainte, să dispun de viața mea cum voi crede de cuviință”. Nu se mulțumi cu atât, se temea că Horația nu-i înregistrează gândurile aşa cum i le transmitea el. Rămase tot întors către ea, lipit de marginea ferestrei. Îl stăpânea acum o stare de importanță solemnă, Horația încetase să mai fie obiectul inutil cu care nu se putea comunica, el avea lucruri foarte importante de comunicat, şi ea trebuia să ia numaidecât cunoştință de aceste lucruri foarte importante. Continuă să-şi țină privirile ațintite asupra ei, moarta însăşi păru că-l ascultă atentă, el începu să vorbească:

— La drept vorbind, dragă Horația, ajunseseşi să mă

oboseşti. Dragostea mea faţă de tine se subţia de la o zi la alta, căpătând până la urmă caracterul unei simple obişnuinţe. Cum de nu ţi-ai dat seama că, de la un timp deveniseşi pentru mine o simplă comoditate conjugală? Mi-erai necesară atâta vreme cât crizele mele din faţa materiei impenetrabile, căreia nicicum nu izbuteam să-i smulg misterul, trebuiau să se rezolve, cel puţin pentru un ceas – două, în agonia acuplării. Era o beţie căutată, impusă, a gratuitului, a acelei autoînşelări conştiente prin care sperăm, desperaţi, că e posibil să ni se releve şi altceva decât cenuşiul cotidian. Aminteşte-ţi ce tristeţe iremediabilă mă copleşea imediat după, şi cum tu însăţi, intrigată, zadarnic mă voiai părtaş extazului tău! De-aici şi contradicţia dintre noi doi, tu – continuând să rămâi prizoniera condiţiei tale femeieşti, eu – fugind pe străzi în plinul nopţii, sau refugiindu-mă tot în atelier, cu conştiinţa parcă încărcată de trădare faţă de piatra ori marmura pe care din nou le invocam să mi se deschidă. Să-ţi spun că, mai ales în ceasurile acelea, te uram şi-ţi doream moartea, fiindcă trupul tău fermecător nu-mi oferea decât minciuna clipei fugare, pe când eu, în realitate, aveam nevoie de adevărul zăvorât în sânul materiei cu care tu niciodată n-ai acceptat să te confunzi?

Asemeni însă unui perete ce se despică pe neaşteptate în două, trecutul însuşi cunoscu această operaţie magică, şi-n aceeaşi clipă, într-un val de lumină orbitoare, apăru ea vie, ca halucinată, implorându-l de-aievea: „Zideşte-mă pe mine!“

Asta se petrecuse într-o vară foarte fierbinte, undeva în munţii Dobrogei, într-un sat uitat de Dumnezeu, după ce singur îşi tăiase piatra la carieră, pe măsura fantasmelor ce-i bântuiau mintea, şi se-apucase să lucreze cu o frenezie nepotolită, afară, sub cerul liber, în timp ce ea (pregătindu-i merindea) îl pândea în ascuns, din casă, cum se bate cu rezistenţa pietrei şi cu propriul său înger. Asta se petrecuse tocmai într-una din asemenea nopţi, când el era convins că Horaţia doarme, dar el n-avea somn, torturat de furii şi

limite cu neputință de învins. Imaginase un fel de univers ovoidal, convulsionat, din piatră compactă, dură, cu formele exterioare colțuroase, aşa cum le prelucrase natura, în schimb – făcând corp comun cu întregul, ca zămislindu-se din bezna primordială, dar fără să se poată smulge din ea, prizonieră pe veci a propriei sale fatalități, gândise în cuprinsul acelui univers ovoidal o făptură omenească – simbol. Numai că eşuase, piatra nu răspunsese ideilor lui, însăşi patima lui inițială (de zile şi nopți neîntrerupte) secătuise, constata îngrozit, ca sub teroarea unui blestem, că făptura gândită de el se refuză a fi creată, şi totul sfârşi în revoltă, într-o nevoie cumplită de răzbunare. Cineva, cândva, biciuise apele mării ca să le îmblânzească, să le supună voinței sale. El se repezi înnebunit asupra pietrei ce contura abia bănuita făptură omenească şi o mutilă, astfel că până la urmă, în locul unei creații vii, reuşi să smulgă din pântecul universului prim un cadavru ciopârțit. Opera de distrugere odată desăvârşită, şi conştiința lui funcționând ca după săvârşirea unei crime, el încercă (după obicei) să-şi înece amarul în băutură, şi (pe măsură ce bea) şarpele îndoielii de sine, al îndoielii de toate, îl deplasa încet şi sigur spre marginea prăpastiei, undeva în el vag figurându-se chiar soluția sinuciderii. Când, răsucindu-se într-o doară, să-şi mai contemple o dată dezastrul, o văzu pe Horația goală, dreaptă, în picioare, în chiar golul convulsionat al acelui univers fără om, şi implorându-l: „Zideşte-mă pe mine!“ Dacă n-ar fi ştiut-o în viața lui, urmându-l pretutindeni ca o roabă, şi foarte certă, alături, în casa pe care le-o pusese la dispoziție un fost coleg de şcoală, ar fi crezut-o una din acele plăsmuiri ale complicatei, insuportabilei noastre vieți lăuntrice, care, nu de puține ori, izbutesc să treacă granița dintre ireal şi real, pentru ca să ne chinuie cu obsedanta lor existență. Dar făptura ivită surprinzător în cavitatea pietrei masive, semănând acum mai degrabă cu o criptă, nu era de fel plăsmuire, oricât lumina Lunii, răsfrântă de undeva de peste munți, îi înfăşură trupul gol într-un fel de veşmânt difuz, şi din care

cauză liniile conturului aproape că se topeau, făcându-se una cu piatra. De-aici şi-n el, care o privea năuc, senzaţia că s-a petrecut între timp o minune, piatra adunându-se din sfărâmăturile crimei la loc, în forme pline, durabile, atât de integrată viziunii sale incandescente, încât nu i-ar mai fi trebuit decât efortul de a o zidi până la mijloc şi ar fi fost perfect. „De ce şovăi? Zideşte-mă!“ strigase ea, împătimată.

Acum însă, când acuzaţiile declarate mai înainte erau contrazise de această explozie revelatorie a amintirii, silit să-şi recunoască necinstea şi laşitatea, avu totuşi puterea să-şi reconstituie mai ales mişcările de-atunci ale gândirii, ca pe o compensaţie la starea de umilinţă în care se găsea faţă de aceeaşi femeie, de astă dată – moartă.

— Ei bine, pe Dumnezeu, să nu-ţi închipui că nu m-a ispitit ideea de a te zidi de vie! Sigur că raţiunea opţiunii tale pentru sacrificiu mi-ar fi rămas necunoscută, dar eu m-aş fi salvat. Şi nu fiindcă, repetând mitul binecunoscut, cel puţin această lucrare, cu tine zidită în structura ei, m-ar fi impus lumii – nemuritor. Ci fiindcă, din noaptea aceea, sigur, în toate pietrele te-aş fi căutat pe tine. Eliberat de tine, fizic, cu atât mai uşor mi-ar fi fost să te descopăr în idealitatea de taină a materiei. Pentru că truda asta a mea, de când mă ştiu, n-a fost altceva decât tocmai căutarea acestei stranii idealităţi. De ce n-am făcut-o?

S-o facă acum, cu ea – moartă?

Dar piatra ar fi fost bucuroasă s-o îmbrăţişeze. Şi s-o aibă veşnic în ea pe cea vie, pe când acum, dimpotrivă, oferindu-i-o pe Horaţia moartă, aceeaşi piatră, care şi-acum îşi aştepta jertfa vie, s-ar fi zguduit de oroare. Şi amintindu-şi de soluţia la care a recurs până la urmă, în noaptea de-atunci, smulgându-şi furios femeia dintre pietre şi pângărind-o sub el, chiar acolo, în iarba sălbatică şi fierbinte, se simţi năclăit de jale şi scârbă. Dacă refuzul de a-i primi atunci jertfa a fost o eroare, în eroarea de-atunci să fi stat înscrisă şi hotărârea ca morţii Horaţiei să-i urmeze numaidecât moartea lui?

— Dar e absurd, după ce legi privirea Lunii pline poate să

cauzeze o moarte de om? Nici în minţile descompuse de spaime, de demenţe, nu se justifică asemenea oracol arbitrar. Şi ca să-ţi dovedesc că pot sfida Moartea, că bătrâna a mințit, îmi reiau imediat lucrul. Oamenii aceia n-au decât să vină, să te ia şi să te conducă ei la groapă, eu rămân aici şi sunt hotărât să nu crăp înainte de a termina ce am de terminat. Asta-i, draga mea, legea după care înţeleg să mă conduc de-acum înainte, toată viaţa, şi nu-ţi cer să mă ierţi, fiecare cu infernul său, eu l-am ales pe acesta!

Nimic mai firesc, deci, decât mâna şi frenezia care se declanşară în el deolaltă, elemente specioase şi perfect îngemânate ale stării paroxistice la care ajunsese, forţând parcă nişte supape secrete, acea frenezie şi mânie de totdeauna, dinaintea actului creaţiei, care aveau să-l consume pe toată durata lucrului, cât rezista obişnuit, şi care-l aruncau fie spre limita cea mai de sus a delirului, fie spre limita cea mai de jos a lucidităţii abstracte. Acumularea până aici fusese lentă, explozia trebuia să se producă oricum, n-ar fi avut nevoie de alt excitant. Şi totuşi, aproape instinctiv, scoase din buzunar a doua sticlă de whisky, virgină, şi bău din ea pe nerăsuflate. Deşi tot îl mai chinuia viziunea cojilor de pâine pe care i le cerşise imbecilului aceluia de chelner, prima senzaţie fu de saţietate şi de potolire a unei însetări bolnave. Trecu pe lângă Horaţia indiferent, abia înregistrându-i prezenţa cu o privire fugară, vag temându-se (ocult temându-se) că moarta l-ar putea, nu-ştiu-cum, întoarce din drum, implorându-l să n-o părăsească. Dar, odată depăşit pragul atelierului, se simţi la largul său, ca eliberat dintr-o închisoare ipotetică. Oprit locului şi plin deodată de el însuşi, stăpânit de un nemăsurat orgoliu, îşi petrecu ochii peste toate câte se adunaseră acolo în ultima vreme: bronzuri şi marmure, pietre şi teracote, câteva păsări de oţel cu aripile frânte şi două jocuri de ape în sticlă, câteva încercări de a fugi din inteligibil spre nişte forme încă tulburi (care-şi aşteptau definirea esenţializată) şi chiar vreo cinci-şase ornamente în lemn de un geometrism pur – fiecare smulsă dintr-un anume

mister al materiei, dar devenind la rându-i alt conţinut de mistere, create deopotrivă sub semnul mâniei şi al freneziei, pentru ca fiecare (la rându-i) să păstreze pentru sine, într-un tot invulnerabil, frenezia sau mânia iniţială, el însuşi cuprins în toate, nevăzut, neştiut, fatal însă, aşa cum fatal se cuprinde şi sâmburele prim în sânul celulei divine. Conştiinţa acestei unităţi dintre sine şi operă se acorda în egală măsură cu conştiinţa unităţii dintre imposibil şi posibil, întrucât mai ales acum, la acest examen al confruntării sale cu Moartea, pe care trebuia să-l câştige numaidecât, avea dinainte dovezile că, şi fără sacrificiul Horaţiei, el era stăpân pe tainele materiei şi că materia anume i se dă pe de-a-ntregul, ştiindu-l feroce şi monstruos de statornic în dragostea lui de a preschimba imposibilul în posibil, inexprimabilul în exprimabil, de a se măsură pe sine în însăşi măsura cu care Dumnezeu s-a vrut peren în creaţia lui, mai puternic decât Dumnezeu, unic, peste viaţă, peste moarte.

Prea exacerbatul său orgoliu însă făcu să se piardă (în schimb) chiar clipa de început, acea clipă de miracol a primei lovituri de daltă, când piatra acceptă să se dezlege dintr-ale sale, cedând. Astfel că, mai apoi, în faţa pietrei pe care o părăsise de cinci zile, din ziua în care fusese prevenit asupra morţii inevitabile a Horaţiei, se trezi sterp de orice impuls interior. Deşi, cel puţin atunci, ideea dura încă sub fruntea lui foarte conturat, de o claritate aproape sticloasă: o cariatidă nefecioară, pândită din toate părţile de demoni lacomi, apăsată şi pe creştet de bolta unui cer oropsitor, în timp ce femeia se chinuia să-şi apere, cu mâinile încleştate pe pântec, sâmburele de viaţă pentru care cedase Nu-ştiu-cui, nevăzut. Dar privirea lui devenise deodată opacă, dincolo de coaja pietrei (spre miezul ei) nicicum nu putea pătrunde, iar braţele îi atârnau pe lângă trup ca paralizate. Dacă panica s-ar fi dovedit firească şi trecătoare, desigur că n-ar fi gândit să forţeze timpul, biciuindu-l, ar fi aşteptat. Doar i se mai întâmplase, uneori chiar pauze foarte lungi, desperate, necesare însă pentru o nouă acumulare de

furii, şi de fiece dată se uluia el însuşi de tainele ce i se relevau, surprinzător, după aceea. Numai că biciuit, de astă dată, el era, timpul se răzbuna, biciuindu-l şi deruta se prelungea ca o durere fizică tot mai amarnică, undeva în adânc, şi niciun remediu care să-i potolească durerea, de-ai fi crezut că ideea despre acei duşmani ai femeii-cariatide, refuzându-se materializării, sau condamnați să nu se materializeze vreodată în piatră, se întorceau chiar împotriva celui ce-i gândise. „De neînțeles cum, adesea, neputințele din mine devin propriile mele gorgone, iar eu victima lor!“ – şi începu să se roage, fără glas, gâtuit de emoție, zguduit de hohotele unui plâns lăuntric: „Dumnezeule al meu, salvează-mă! Ajută-mă să învinge această clipă nenorocită, sunt convins că restul va merge de la sine, mă dăruiesc ție, cu jurământ, pe toată viața!“ Dar, nici după asta, nu se produse vreun semn de minune, Dumnezeu nu se grăbi să-l ajute, iar piatra continua să-l sfideze.

Afară, pe stradă, se auziră duruind roțile unui vehicul şi, contrapunctat, copitele tropotind ale unor cai obosiți. Era prea devreme ca să fi sosit carul mortuar, de altfel zgomotul se şi depărta, stingându-se. Dar asta fu de ajuns, readucându-l în ordinea lucrurilor curente, să-l rupă definitiv de cealaltă ordine, a harului şi-aşa refuzat.

Din nefericire pentru el, pentru speranța că până la urmă se va regăsi în spiritul vechii patimi creatoare, nu află altă soluție imediată, cel puțin pentru moment compensatorie, decât tot în sticla de whisky. Ca de obicei, obicei devenit de fapt viciu (şi conştiință a eficienței acestui viciu), băutura ar fi avut menirea să disimuleze desperarea neputinței şi să amâne pentru un timp confruntarea cu adevărul despre eşecurile repetate. Avea nevoie de această stare de amnezie generală, oricât bruma de luciditate îl avertiza să se teamă („Ce uşor te poate pierde o amnezie generală, amneziile sunt populate de monştri, de demoni, şi ce teribilă, de neîndurat e trezirea la realitate, cum mai ales în trezia de după aceea şi monştrii, şi demonii capătă consistență, semnificație, fiindcă amnezia nu te scuteşte de consecințele traumatizării în acest

mod a memoriei, şi cine-şi suportă oare, fără chinuri, memoria încărcată de monştri, de demoni?!“) – dar el tocmai de o astfel de amnezie avea nevoie, indiferent de riscuri şi consecințe, ca să uite că Dumnezeul personal l-a trădat şi că trădarea asta s-ar putea să fie însăşi cauza morții lui.

Se aşează la aceeaşi masă joasă, țărănească, rotundă, pe trei picioare, la care băuse şi noaptea trecută. Arăta foarte obosit, galben de tristețe şi oropsit, ferecat în singurătatea lui ca într-o celulă strâmtă de închisoare. Furia inițială contra refuzului materiei, contra propriului său pustiu, se preschimbase acum într-un fel de resemnare, şi nepăsare, şi plictiseală – toate însă duioase, toate amare, şi el nici nu-şi dădu seama când jalea dinlăuntru se adună într-o biată boabă de lacrimă, care se scurse încet pe obraz, apoi în altele care o urmară, unica lumină de care ființa lui scufundată în bezne mai avu parte. Rigiditatea trupului impuse şi mâinii o mişcare aproape mecanică, îşi turnă cam vreo trei degete de whisky, şi peste whisky aruncă două cuburi mici de gheață, şi numai sorbi, cu oarecare sfioşenie, gest comandat mai mult de vechiul instinct al băutorului familiarizat cu asemenea licoare, şi care (deopotrivă) ştie s-o respecte, potrivit căruia plăcerea adevărată se realizează şi se prelungeşte prin sorbire, nu prin lăcomie vulgară de beţiv, doar aşa țesuturile încep să ardă şi să menţină în timp acea ardere molcomă, dulce, născătoare de reverii sau de iluzii spumoase, prin mijlocirea cărora te împaci cu universul, cu umanitatea, şi eşti fericit, şi n-ai seamăn pe lume, şi gloria ți-e asigurată, până şi moartea cu câte surâsuri nu s-ar accepta, aşa ar trebui să se şi moară, legiferat pe plan mondial: „Beți în ceasul suprem whisky!, şi dați muribunzilor obligatoriu whisky!, şi euforizați-i, euforizați-vă!, şi-atunci ratările, moartea!“ Sorbi din nou, cu o minimă convingere inconştientă că şi-a găsit în sfârşit salvarea, şi simți într-adevăr în carne, în sânge, o infuzie lentă de flăcări mici şi subțiri ca nişte şerpi, mai întâi reci, mai apoi fierbinți, şi nu-l mai durea nimic – nici carnea, nici cugetele, nici abisul, nici conştiința, şi nu mai avea

conştiința realității în care se afla, nici a primejdiei ce-l amenința, din pricina cui a ratat, sau cine l-a condamnat la moarte, şi parcă plutea ca-n vis, un vis de geometrii fantastice, de necuprins într-o gândire comună, şi zadarnic îşi căuta un punct de sprijin, o infimă certitudine, peste toate plutea un fel de ceață roşie.

Privirea din adânc însă izbuti să destrame, să sfâşie pânzele succesive de ceață roşie ce-l despărțeau de lumea exterioară lui, fizică, şi undeva, ca foarte departe, la capătul acelui coridor clar – obscur, despicat vag printre cețuri, îl descoperi pe Celălalt. Sta rezemat de canatul uşii ce da spre dormitor, cu un aer detaşat de siguranță, foarte pătruns de sarcina sa de paznic al sufletului Horației, şi mai subțire parcă în hainele sale negre, de un negru compact, neverosimil, dar care împrumuta şi mai multă distincție feței sale aproape albe, surâsului impenetrabil şi trufaş, tâmplelor argintii. Pe omul nostru, totuşi, neaşteptata prezență acolo a Celuilalt nu-l suprinse, era evident că mai devreme sau mai târziu tot aveau să se descopere unul pe altul, existența personajului făcea corp comun cu propria sa existență reală, ca două jumătăți ale aceluiaşi întreg (separate, dar comunicând ocult, identice ca fizionomie, dar fiecare funcționând pe alte date), pentru care îl şi abordă cu firească familiaritate:

— Ce mai faci, Domnule? Nu te-ai plictisit să m-aştepți aici, singur, toată ziua?

Surâsul de pe buzele Celuilalt se destinse a ironie:

— Dacă-ți imaginezi că mi-am pierdut vremea, stând!

Omul tresări, pendulând între teamă şi curiozitate:

— Ştiu cât de insidios eşti în toate faptele dumitale, şi-n numele cărui drept inadmisibil te afli aici. Sper totuşi că n-ai profitat de absența mea de-acasă şi de starea Horației, moartă, ca să-mi umbli prin sertare, să afli ce-am fost şi ce-am gândit o viață de om.

— Fii liniştit, nu!

— Fiindcă am şi eu, vezi bine, ca oricare altul, secretele mele. Dacă te interesează: adevărul întreg despre mine,

documente a destule compromisuri şi laşităţi. Pe care, însă, te-asigur că.

— După cum şi eu te-asigur încă o dată: nu!

Eliberat ca de sub semnul unei false ameninţări, şi parcă ruşinându-se de propriul său gând, omul îşi petrecu, iluminat, privirea peste panorama atelierului înecat în ceaţă roşie, dincolo de care abia de se deosebeau formele de piatră şi oţel, marmură şi bronz, ghips şi teracotă ale trudnicei sale creaţii.

— Atunci, poate, m-ai căutat în măsura lucrărilor ăstora, terminate, neterminate?

— Nu, nu! continuă să surâdă, calm, Celălalt.

— Dar mi-ai promis azi-noapte, aminteşte-ţi, că vom discuta despre ele. Şi sunt convins că te-ai izbit de ele toată ziua, să-ţi repet că ţin foarte mult la opinia dumitale?

— Am avut treburi mai importante, prietene.

— Şi ce anume, Domnule, dacă mi-e îngăduit?

— M-am bătut cu sufletul Horaţiei!

Pumnul omului se încleştă aprig pe muchia mesei, şi paharele, sticla se clătinară zăngănind, trupul însuşi cunoscu o răscolire bezmetică până-n măruntaie, cu toate simţurile puse în alertă, privirea căuta holbată spre Celălalt, încărcată de spaime:

— Ce vrei să spui?!

— Exact ce-ai auzit: m-am bătut cu sufletul Horaţiei!

Brusc, spaima lui îşi pierdu sensul dintâi, interogativ, şi sună mai degrabă ca o confirmare a maximei uluiri:

— Dumneata cu Horaţia!

— Da.

— Te-ai bătut!

— Da.

— Va-ţi bătut de-adevărat?

— Da. Şi încă o luptă care a durat toată ziua. Sălbatică, şi de o parte şi de alta. Obosind, firește, şi unul şi celălalt. Convenind, atunci, amândoi, pentru câte un timp de odihnă. Şi iar luptându-ne. Şi necedând niciunul, nici altul. Fantastică, această Horaţia a dumitale! Deşi, până la urmă,

tot eu am învins, nici nu stă în legea noastră altfel, cu atât sunt mai mulțumit. Poți să mă feliciți, o merit din plin.

Constatarea omului, însă, părea la fel de obiectivă şi rece.

— Aşadar, ai învins!

— Da.

— Şi eşti mulțumit!

— Da, şi repet: poți să mă feliciți, o merit din plin.

— O! şopti însă, copleşit, omul, şi şoapta lui străbătu prin ceața odăii ca un geamăt. Dar fă-mă să înțeleg: de ce?

Neclintit locului, şi mai imperturbabil în situația sa de stăpân sigur al sufletului Horației, de parcă dormitorul devenise pe neaşteptate însăşi anticamera infernului, din care nu i-o mai putea smulge nimeni, şi mai plin de sine după succesul repurtat, Celălalt putea acum să explice totul, chiar emoționat că i se oferă asemenea ocazie:

— Fiindcă furia ei contra mea, care mă chinuiam s-o obişnuiesc cu noua ei condiție metafizică, rezistența ei la această nouă condiție, logica ei inacceptabilă pentru logica noastră m-au scos din sărite. Am fost nevoit, evident, să apelez la argumentele cele mai dure, ca s-o conving despre zădărnicia întoarcerii ei în vechea carapace umană.

— Ciudat! exclamă omul.

— A dorit ea aşa ceva?!

— Da, şi cu o furie nebună.

— Se găsea, cumva, într-o stare de moarte clinică?

— Nu. În privința asta să nu-ți faci probleme, conştiința dumitale n-are de ce suferi. Horația a fost definitiv moartă încă din clipa înregistrării de către dumneata a decesului. Dar sufletul ei îşi refuza cu încăpățânare eliberarea.

— Deşi despărțit de corpul dinainte?

— Există un prim ceas de derută, când sufletul se trezeşte deodată pe buza neantului, şi un alt ceas (relativ, bineînțeles) de acomodare cu universul inedit în care trebuie să pătrundă. Deşi în stare de eliberare absolută, accepți însă totul ca pe o nouă sentință (pentru simplul motiv că libertatea cealaltă n-are gustul pe care i-l cunoaşteți voi), sau, dimpotrivă, şocul te striveşte şi te laşi înghițit de neant.

Sunt însă şi suflete care dau înapoi, înfricoşate, căutând încă o dată pământul ferm al vieții anterioare.

— Şi sufletul Horației face parte dintre acestea?

— Mi s-a dovedit că da.

— Trebuie să fi avut motive serioase, teribile, ca să-ndrăznească să se bată cu unul ca dumneata.

— Unul singur îi era de ajuns.

Patima şi speranța înflori pe fața omului, deolaltă.

— Dumnezeule, nu cumva eu?!

— Oarecum.

— Din cauza dragostei ce mi-o purta? Sau ştiind bine că însăşi dragostea mea?

— Uite că nu-ți pot oferi această consolare.

— Spune-mi! strigă omul, exasperat.

Şi Celălalt lăsă câteva clipe să treacă, prelungindu-i nerăbdarea ca pe o agonie. Surâsul de ironie superioară şi cinism îi pierise de pe față, fața lui (deşi mereu halucinant de albă) înghețată însă, acum, şi dură, se făcea astfel părtaşă la însăşi suferința femeii pe care o îngenunchease fără milă, parcă osândind-o, potrivit legilor lumii de dincolo, la o nouă moarte.

— Spune-mi! stărui omul.

— E un adevăr cumplit, prietene! Şi tare mă tem că n-o să.

— Dar ce-ți pasă dumitale? Eu îl suport.

— Nici nu-ți închipui ce consecințe sunt de suportat, ia aminte!

— Spune-mi! imploră totuşi omul.

Şi Celălalt spuse, cu vocea lui la fel de albă, fără culoare:

— Din cauza poverilor cu care este nevoită să pornească la drum, în veşnicie, pentru o veşnicie întreagă, pe seama dumitale!

Impulsul dintâi de răzvrătire, mai puțin contra destinului tragic al sufletului Horației, în aceasta a doua lui existență, cât împotriva propriei lui conştiințe, supusă deodată atacurilor violente ale sentimentului vinovăției, şi inutilă fiind orice putință de apărare (cum să te aperi de monştrii şi demonii care năvălesc, asupra ta neştiut, în stare de veghe,

ori mai ales în stare de amnezie, ca să te-acuze şi să te distrugă?), impulsul dintâi, deci, de răzvrătire, dădu repede înapoi, epuizat încă înainte de a se naşte, şi omul se simți cu atât mai obosit, şi tulbure, şi negat până şi-n drepturile sale elementare, stupefiat de ceea ce i se releva, prins în țesătura anxietății ca într-un păienjeniş ucigaş:

— Dar ce rol joc eu în toată povestea asta? Nu înțeleg.

— Am să-ți explic, conveni Celălalt.

— E vorba, într-adevăr, de mine?

— Da. Horația pretindea că greul cel mai neîndurător, dincolo, nu-i va fi nici tinerețea atât de repede sacrificată, nici dorul după o dragoste care (în ultimă instanță) ar fi putut-o salva de infern. Ci limita la care ai ajuns în creația dumitale, neputințele dumitale de a sparge această limită. Desigur, datorită mai întâi morții ei prea devreme, după cum, de asemeni, şi propriilor sale suficiențe, pentru a se gândi pe sine ca geniu fidel şi permanent al operei dumitale. Cerea, în concluzie, un nou timp, suplimentar, convinsă că a învățat din această primă moarte ce influență să desfăşoare asupra dumitale, pentru ca şi dumneata să poți relua, au alți sorți de reuşită, totul de la capăt. Dar, şi te rog să mă crezi pe cuvânt, nu stă în puterea mea să atribui sufletelor rebele timpul suplimentar pe care-l solicită, n-am nici dreptul să judec în ce măsură o moarte e dreaptă sau nu e dreaptă, cu atât mai mult să mă las impresionat de furia şi rezistența unui suflet ca al Horației dumitale. Datoria mea, dimpotrivă, şi câteodată cu mijloace nu dintre cele mai elegante, e să potolesc orice revoltă şi să conduc sufletul respectiv acolo unde trebuie condus. Acum ai înțeles, am fost destul de clar?

Numai gândul omului, însă, răspunse:

„Cumplit de clar!“

— Cel puțin recunoaşte că dumneata ai vrut, şi această explicație, şi acest adevăr, şi aceste consecințe.

„Evident, evident!“

— Dar dacă-ți slujeşte la ceva simpatia mea.

„Mai du-te-n mama iadului cu simpatia ta cu tot, la ce

să-mi slujească simpatia ta?“

— Imaginează-ți că uneori sufăr şi eu de suferința oamenilor şi în orice caz, dumneata mi-eşti mult mai.

„Ha-ha-ha, bestie, bestie, bestie!“

— N-ar trebui să te uiți aşa la mine, de ce te uiți aşa la mine?

Privirea omului, într-adevăr, necontenit ațintită asupra Celuilalt, se tot încărcase cu neguri şi arăta grea de lacrimi ca o rană deschisă. Iar trăsăturile feței i se înăspriseră până la abrutizare, ceva de neconceput, invizibil, părea că-i strânge gâtul ca un laț, să-l sufoce. Omul reuşi anevoie, smucindu-se înverşunat, să scape de strânsoarea acelui laț invizibil, dar deznădejdea lui tot izbucni ca un țipăt:

— Vino, să bei cu mine, te rog!

Celălalt, însă, clătină capul indiferent, şi zâmbi:

— Nu, mulțumesc! Dar o să-ți țin de urât.

Se desprinse alene, parcă prelins ca un abur, de lângă canatul uşii dormitorului şi porni către el, nefiresc de înalt, incredibil de ponderat, sugestie mai degrabă (prin negrul veşmintelor lui) a unei vedenii de coşmar, decât a unui personaj real. Dar fără îndoială că era real, şi ceața roşie din preajma lui era la fel de foarte reală, mai ales că venea o dată cu el, deasă, inexpugnabilă, ca un perete despărțitor între omul ce-l aştepta şi odaia în care continua să se afle, moartă, Horația. Astfel că până la urmă, după ce individul se aşează pe acelaşi scaun din noaptea trecută, cu ceața roşie de jur împrejur ca paravan, singura zonă luminoasă, accesibilă cuvintelor, respirației, în cuprinsul căreia încă se putea trăi şi comunica, era cercul strâns al mesei țărăneşti, pe trei picioare, cu paharele şi sticla de whisky deasupra.

— Cel puțin lasă-mă să-ți torn şi dumitale, chiar dacă eşti hotărât să nu bei.

— Poftim, mi-e totuna!

— Dumneata, care vii din altă lume, trebuie să ştii că nu poate fi fapt mai trist în viața asta, a noastră, şi-aşa lamentabilă, insuportabilă, decât un om care să bea singur!

— Acum nu mai eşti singur, cum te simți?

— Perfect, Domnule, mai mult ca perfect, şi-ți mulțumesc că ai acceptat să mă asişti.

— Onoarea e şi-a mea, oricum.

— Îmi place că impui între noi doi un anume stil. Uşor echivoc, uşor diplomatic.

— Să trecem peste asta, e stilul meu de totdeauna.

— Dar eu, Domnule, simt nevoia să ciocnesc cu cineva, oricine, deşi aş fi preferat pe cineva de-aceeaşi speță cu mine. Te superi, tocmai de aceea, dacă-ți torn puțin whisky?

— De ce nu? Cu plăcere!

— Whisky, Domnule, whisky! Aminteşte-ți că azi-noapte te-ai scandalizat pentru a te fi cinstit cu o poşircă de vin ordinar, şi-acum rămâi de lemn când îți ofer whisky?

— Am auzit, whisky!

— E licoarea cea mai grozavă din toată galaxia, Domnule! Incomparabilă, inegalabilă, dumnezeiască, Domnule! Sau, cumva, te deranjează la auz cuvântul „dumnezeiesc”?

— O nu! Cunosc cuvinte mai deranjante decât ăsta.

— Mda! Îți admir abilitatea şi delicatețea de a nu mă pocni peste bot pentru insinuările mele idioate. Ai putea crede că sunt beat, te-asigur că nu sunt beat, şi dacă totuşi continui să beau.

— Te rog ciocneşte, şi bea, nu te sfii!

— Ştiu că obişnuit nu se ciocneşte, moartea interzice actul ăsta ca pe o profanare. Actul capătă valoare şi sens numai în afara morții, fiindcă dăinuie în noi o lume de simboluri obscure, ancestrale, pe care sigur nu ni le vom explica niciodată. Ciudat cum altădată asemenea acte, sau gesturi, era de ajuns doar să le cuget, ca să mă şi umple de spaime. Dar uite că față de profanarea gândită acum sunt îngrozitor de rece, de neutru, şi sunt pustiu de orice senzații, de orice conştiință a erorilor, dumneata ce spui?

— Parcă mai are vreo importanță?!

— Da, da, firește, niciun fel de importanță!

Turnă şi Celuilalt, după vechea rețetă: un deget whisky, două cuburi de gheață, şi ciocni. Rămase însă cu paharul său ridicat până-n dreptul gurii, abia atingând buza

paharului, abia subliniind surâsul de silă şi oropsire, cu privirea pierdută în gol.

— Aşadar, asta e tot!

— Ce anume?

— Infernul vostru, pedeapsa voastră.

— Dacă mai ai nevoie şi de alte amănunte.

— Nu, am înțeles perfect. Infernul – populat numai de conştiințe mutilate, suferinde, iar eternitatea – numai o stare de remuşcări fără alean, fără soluție.

— Exact.

— Şi-atunci legendele despre focul veşnic în care ar urma să ardem, legendele despre celelalte pedepse?

— Rațiuni ale religiilor omenirii, dar pe care nu eu am să ți le justific.

— Cel puțin, în fantezia lor, infernul ăsta al lor devenea pitoresc. Oricât de lugubru, înfricoşător, oferea totuşi imaginea unei geografii spectaculoase. Bolgia unu, bolgia doi, categoria de păcate a cincea, categoria de păcate a şaptea, să tot exulți căutând şi alegând bolgia care să te reprezinte.

— Adevărul, însă, e mult mai simplu.

— Diabolic de simplu, Domnule! Dar numai ca peisaj, ca formulă. Fiindcă nu-mi pot imagina univers mai tragic decât neantul pe care mi l-ai descris ca singurul adevărat, şi-n care oamenii sunt aruncați, conştiințe peste conştiințe, fiecare conştiință sfâşiindu-se, biciuindu-se pe sine, nemaiîncăpând în sine şi condamnată să rămână veşnic în sine, şi toate torturate de memoria unor crime, sau fărădelegi, sau trădări, sau neputințe, sau micimi, sau iluzii sterpe, şi tortura să existe în ele însele, în aceste conştiințe şi-n memoria lor, şi toată demonstrația asta, supravegheată de voi, de Dumnezeul care v-a inventat, să se petreacă într-un univers alb, din afara materiei, materia având margini şi finalitate, infernul vostru constituindu-se în infinit şi fără finalitate, vrei să spui că adevărul ăsta e mai simplu, convine mai mult fanteziei noastre?

— Am sentimentul că te-am prins în capcană, prietene.

— Răspunde-mi la întrebare!

— Fiindcă apărând, cum o aperi, cauza generală, te chinui, de fapt, să te aperi pe dumneata însuți.

— Răspunde-mi la întrebare!

— Fără să ştii însă că vine un timp, mai devreme sau mai târziu, când nu te mai poate apăra nimeni.

— Te conjur să-mi răspunzi: răspunde!

— Cu altă întrebare însă, prietene: de cine, de ce ți-e frică?

Mâna omului căzu moale pe masă, degajând într-o parte paharul cu whisky, ca definitiv inutil. Domnul-Diavol avea dreptate: pe fața lui se întipărise deodată o paloare de moarte, pecete a fricii şi a unui îngheț inexplicabil, care-l împresura din toate părțile. Cuvintele, aparent nefondate, ale Celuilalt nu făcuseră decât să întărească o stare de fapt, cauzată brusc de însăşi dislocarea brutală ce se produsese în aşezarea lui lăuntrică, şi-aşa fragilă după necontenitele seisme la care fusese supusă. Ca eliberate dintre falii, existențe de fum până atunci prizoniere în propria lui existență biologică, începură să iasă la iveală, una după alta, în chiar ordinea întemnițării lor „toate fantasmele amintirii: fetița învățătorului, înecata, şi amanta lui dintâi, sinucigaşa de pe peronul gării din Chişinău, şi cealaltă amantă, colega de facultate, ucisă de doctori, deolaltă cu pruncul ei nenăscut, şi soldatul din tranşeele foamei, trimis după hrană în linia inamică şi asasinat, şi sumedenia celorlalți soldați, cu voie sau fără voie – tot asasinați, şi apoi se ivi bătrâna omorâtă sub roțile camionului, cu doar câteva ceasuri mai devreme, şi pe urma tuturor, încheind convoiul, însăşi copila din cimitirul ultimului august de război, violata, şi, mai ales pe aceasta înregistrând-o holbat, ceva urlă atunci în el, zguduitor: „Dumnezeule, înseamnă că şi copila asta a murit! Dar când a murit, şi datorită cui? Eu numai am profitat de ea, siluind-o, şi dacă într-adevăr a murit, indiferent când, indiferent datorită cui, de ce tot eu să mă fac vinovat de moartea ei?“ Lucrul cel mai straniu însă era altul – şi anume că duhurile acestor foste făpturi, aparținând odinioară biografiei lui, detaşate acum din

aşezarea lui lăuntrică, trecură nepăsătoare pe lângă Celălalt, care le urmări zâmbind trecerea fără zgomot, fără urmă, şi ocupară, fiecare, câte un soclu, câte un postament, pătrunzând şi pierzându-se pe de-a-ntregul în însăşi materia acelor pietre şi bronzuri, marmure şi oţeluri existând real pe soclurile şi postamentele din atelier. Ceaţa roşie se dăduse ca vrăjită înapoi, lăsând loc săvârşirii acestui act de osmoză şi precizare a adevăratelor identităţi. Fiindcă abia atunci, ca într-o revelaţie cutremurătoare, în acea clipă de teribilă cuprindere a duhurilor în materie, pe chipul şi asemănarea lor, omul descoperi că-n realitate figurile, siluetele, simbolurile şi ideile muncite de el în piatră şi marmură, teracotă şi ghips, nu erau altceva decât reprezentări fidele ale morţilor înşişi, pe care de-o viaţă îi purta în inconştient (până şi reprezentarea bătrânei provinciale fusese presimţită), că raţiunea lui creatoare (dură, calculată) nu lucrase în realitate decât pe temeiul convulsiilor din subconştient, că toată suferinţa lui de a se exprima în piatră nu fusese altceva decât nevoia de a elucida o vinovăţie, efortul unei purificări.

Dar dacă acesta era adevărul, crud şi amar, la ce-i mai trebuie atâţia ani Horaţia? Nu cumva abia acum, după moarte, mai ales că tot asupra lui se arunca vina principală şi a acestei morţi, Horaţia îi va deveni cu adevărat necesară? Prin moartea ei, socotită ca sursă unică, să se realizeze în sfârşit pe sine?

Cercul de ceaţă se strânse din nou la loc, şi toate apărură din nou foarte clare. Sub autoritatea întrebării Celuilalt, omul îşi regăsi astfel din nou calmul, avu chiar puterea să soarbă din paharul de whisky.

— Nu neg că, la viaţa mea, am săvârşit destule crime. Desigur, şi alte mârşăvii, acte de laşitate, compromisuri cu duiumul. Cred că marea mea nenorocire a constat în acordul perfect dintre conştiinţă şi instincte. Vreau să spun: în subordonarea nemijlocită a conştiinţei mele – instinctelor! La orice tentativă a conştiinţei de a se judeca şi pedepsi, instinctele (dimpotrivă) îşi impuneau dreptul de a decide în

locul ei, de a fi satisfăcute imediat. De aci – uşurința cu care mi-am considerat întotdeauna faptele, oricât de grave ar fi fost, şi excluderea oricărui sentiment al răspunderii față de victimele mele, față de mine însumi. Apelând de fiecare dată la altă afirmare a instinctelor, faptele vechi erau implicit împinse cât mai la fund, în bolgiile din mine, să zacă acolo neştiute, necunoscute altora, să nu se ridice niciodată împotriva mea.

— Ştiu, şi-n bună măsură ți-a reuşit.

— Până ieri, când mi-au demonstrat că totuşi sunt vii, şi sunt dornice de răzbunare, şi sunt capabile să macine până la pierzare chiar şi cea mai insensibilă sau feroce dintre conştiințe. Speranța mea însă că le-aş putea iar domestici, cum de-atâtea ori le-am mai domesticit până acum, s-a izbit, paradoxal, chiar de rezistența instinctelor, mai precis – de imposibilitatea de a le satisface iarăşi printr-o altă nelegiuire. Şi să nu-ți închipui c-am ezitat să caut, cu orice risc, o soluție: toată ziua de ieri am umblat, dement, pe urmele unei Femei cu părul de culoarea mierei, fie ce-ar fi fost, să dau cu ea de pământ, să se termine odată! Dar am eşuat, pentru prima dată când instinctele nu mi-au mai dat ascultare, şi n-ai decât să mă disprețuieşti: conştiința mea, sunt convins, a ajuns să fie saturată de propriile sale fărădelegi, nimic n-o mai poate neutraliza sau absolvi de răspundere.

— Asta să fie şi cauza fricii?

— Nu. Fiindcă doar le-ai văzut, duhurile victimelor mele, cum s-au eliberat eliberându-mă (temnița lor distrusă înseamnă distrugerea propriei mele temnițe) şi cum s-au introdus în pietrele care de fapt le reprezintă. În bună măsură deci, mi-am răscumpărat păcatele şi, osândit la infern doar pentru atât, nu-mi imaginez infernul chiar atât de insuportabil.

— Atunci?

— Horația a avut dreptate: am ratat! Şi dumnezeul în care credeam s-a lepădat de mine, şi sunt plin de neputințe ca o baltă infectă plină de vietăți moarte, şi mă zbat între limite

ca o fiară oarbă între ziduri de întuneric. Doar ai văzut bine, adineauri, când am încercat să lucrez, cum mă uitam la piatră ca la neînceputul începutului, şi de nicăieri niciun semn că piatra va accepta să mă slujească. Singur mi-ai spus că Horaţia era gata să se mai sacrifice o dată pentru mine, dar dumneata i-ai interzis, de ce? Fiindcă, nimeni nu-mi poate refuza o ultimă şansă, e dreptul meu, şi stă în puterea dumitale să mi-o acorzi, cu ce umilinţă să te implor să mi-o acorzi? Aş îndura orice caznă a eternităţii, şi-n cele mai cumplite chinuri, şi pentru toate crimele pe care hotărât le-am săvârşit, dar nu pentru crima de a-mi fi ratat opera. Te implor: acordă-mi această ultimă şansă!

— Concret: ce propui?

— Sunt destul de lucid ca să-mi dau seama că Horaţia nu mai poate fi întoarsă din morţi, e definitiv moartă şi învinsă pentru veşnicie. Nici să cobor în infern, s-o smulg tenebrelor şi marilor maeştri care mi-au sortit-o o dată şi pe care n-aş avea cum să-i îmblânzesc. Dispariţia ei din viaţa mea este egală cu însăşi epuizarea surselor mele de creaţie, viaţa mea pe mai departe devine, astfel, fără sens. Nu mi-ar rămâne decât să mă sinucid, dar recunosc că n-am curajul să mă sinucid. De-aceea şi apelez la şansa ce stă în puterea dumitale, te implor cu umilinţă să mi-o acorzi!

— Mă rog, prietene, am înţeles: ce propui?

— Să-mi vând sufletul!

Era convins că personajul va jubila, cine s-ar fi aşteptat la o atât de surprinzătoare ofertă? El însuşi era uluit de uşurinţa cu care o declarase, ca pe soluţia unei desperări ajunsă la paroxism. De-acum însă îi era totuna, înapoi nu putea să mai dea, Domnul-Diavol n-avea decât să exulte. Dar pe faţa Celuilalt nu se clinti nicio fibră, ci numai în colţul buzelor se ivi un rictus amar.

— Bănuiesc preţul pe care mi l-ai cere în schimb, nimic mai simplu să încheiem târgul. Dar, pentru circumstanţele în care ne aflăm şi discutăm, preţul este inimaginabil de mare.

— Chiar dacă m-aş mulţumi cu foarte puţin?

— Oricât de puțin, răspunsul ar fi acelaşi.

— Nu ți-aş cere decât accesul la o singură, ultimă lucrare. Cea mai strălucită însă a mea, peste toate câte le-am realizat până acum. Pentru care să mi se dea asigurări că va dăinui peste veacuri, cel puțin prin ea să mă accepte posteritatea. Nu pot intui cu ce măsuri ne va judeca timpul viitorului, omenirea cunoaşte prefaceri atât de profunde, răsturnări atât de tragice, şi valorile au intrat în derută, şi judecățile de valoare se află în conflict de la o epocă la alta, şi mi-e teamă, şi mi-e teribil de teamă, semnează că mă vei apăra de această judecată a viitorului!

— E prea târziu, prietene!

— Dar nu sunt atât de bătrân pe cât arăt, cunoşti şi dumneata destule cazuri celebre, ale altora, în care târgul cu voi s-a încheiat la vârste mult mai înaintate decât a mea. Ba eu, dimpotrivă, mă simt încă tânăr şi capabil să iau totul de la capăt cu forțe neînchipuit de proaspete. Mă simt deodată invadat, stăpânit de foarte multe idei. Şi resimt în mine o furie, aş zice sălbatică, demențială, care n-aşteaptă decât să fie eliberată ca să se exprime, ajută-mă să pun în valoare această furie şi aceste forțe.

— Repet, prietene: e prea târziu, jocurile au fost făcute. Cu dumneata nu se mai poate face nimic, ai pierdut.

— Asta înseamnă?

— Exact: pierdut pentru eternitate!

Nici nu era de sperat altă reacție, omul înhață paharul de pe masă şi-l dădu peste cap. Îşi umplu altul, îl goli şi pe acesta. Pe obrazul deodată negru, ca reflectând întunecimile propriului adânc, doar privirea (dureros de albă) ațintea pustiul dinaintea lui.

— Înțeleg ce vrei să spui.

— Oricât ți s-ar părea de absurd, soarta dumitale s-a hotărât chiar acolo unde-ți căutai salvarea. N-aveai de unde şti însă că Femeia cu părul de culoarea mierei, în realitate, este aliata noastră. Bătrâna cerberă Sibylla, cu atât mai mult.

— Acum înțeleg tot.

— La începutul acestei nopți, aşadar, acolo, în casa aceea de paradis artificial, împotriva dumitale s-a dat o sentință de moarte. Sper că-ți aminteşti cine a dat-o şi-n ce termeni ți-a fost comunicată. Faptul că dumneata ai renunțat la ultima plăcere pământeană, prin mijlocirea numărului 37, nu schimbă cu nimic situația. Până la capătul celălalt al nopții, fireşte că după înmormântarea Horației, această sentință trebuie să se execute.

— Atât de repede?

— Şi-n privința asta, hotărârea e definitivă.

— Cu ce nepăsare poți să vorbeşti!

— Aceeaşi nepăsare ți-o propun şi dumitale, inutil să te revolți sau să te bați cu mine.

— Dacă voi reuşi să mă stăpânesc.

— Te-avertizez totuşi că lucrul cel mai important, acum, nu e să te revolți sau să te bați cu mine. Ci să faci ordine printre lucrările care te vor reprezenta după moarte, prin care timpul te va judeca şi te va accepta sau nu. E sigur că moartea dumitale nu va trece neobservată, dar înregistrarea ei la rubrica faptelor diverse, sau la rubrica faptelor ieşite din comun, care să zguduie chiar şi pentru o clipă omenirea, depinde numai de valorile pe care le laşi ori nu le laşi pe urma dumitale. Imaginează-ți că, imediat după anunțarea morții dumitale, vor năvăli aici şi specialişti, şi exegeți, şi biografi, şi conservatori de muzee, într-un cuvânt: toți necroforii artei! De ce să-ți trieze ei opera: ce intră în istorie, ce merge la pivniță, când acelaşi lucru îl poți face dumneata, mult mai bine decât ei şi, în orice caz, cu alt discernământ?

— E atât de greu!

— Ştiu că e greu, până şi eu sunt cutremurat de sensul operației la care te oblig.

— E ca şi cum aş muri de două ori, Domnule!

— Dar, prietene, gândeşte-te cât de mult ți se uşurează conştiința, şi cum posteritatea însăşi te vă aprecia altfel! Asemenea acte schimbă total judecata opiniei publice, şi totdeauna pozitiv. Oricât de profunde şi tragice prefaceri va cunoaşte omenirea, la o notă minimă de romantism nu va

renunța. Poate că asta va constitui şi salvarea ei din orice criză, spuma ei de poezie prin care va rezista oricărei tehnocrații absurde. Mi-ai mărturisit că n-ai curajul să te sinucizi, cel puțin acest curaj trebuie să-l ai!

— Şi după asta?

— Horația nu va mai porni atât de împovărată în eternitate, iar dumneata îți vei îndura mult mai uşor infernul personal. Şi astfel marile spirite, care sunteți, vă veți întâlni din nou. Te-anunț, în concluzie, că timpul trece şi nu în favoarea dumitale.

Groaza, însă, şi nu groaza de moartea fizică, răvăşea ființa omului ca o fiară flămândă. Fiindcă în privirea lui nu jucau, arzând, decât imagini ale distrugerii propriei sale creații.

— Eu, cu mâinile mele?!

— Da! Şi ridică-te odată, e timpul să-ncepem!

Omul însă, mai întâi, supse până la fund tot ce mai rămăsese pe fundul sticlei de whisky. Descleştă apoi, uşor, cu o lene plină de silă, degetele crispate pe sticlă, şi sticla căzu de-a dreptul pe podea, făcându-se țăndări. În aceeaşi clipă, ca vrăjite, valurile de ceață roşie se dădură în lături, stingându-se în pereți, privirea lui, la fel de brusc foarte clară, pătrunzătoare şi lucidă, cuprinse întreaga panoramă a atelierului trudei sale de atâția ani. Se-apropie neşovăit de primul postament ce-i ieşi în cale şi rămase trăsnit de monstruozitatea în piatră, instalată deasupra, de parcă atunci ar fi văzut-o întâia oară şi, oricum, stăpânit de un puternic sentiment al depersonalizării, considerând-o ca pe a cuiva străin. Supusă astfel acestui acerb examen critic, sub semnul (mai ales) amenințător al judecății postume, lucrarea se constată nu numai că nu rezistă, dar că-l şi umple de greață şi oroare. Gestul brutal cu care o zvârli cât colo de pe soclu, fără nicio remuşcare, fu dimpotrivă însoțit de o plăcere exaltantă şi de o imensă recunoştință față de personajul care-l inspirase la asemenea acțiune de curățire.

Faptul, apoi, se desfăşură mult mai uşor, ca după declanşarea unor misterioase resorturi intime, exaltarea lui obiectivă conjugându-se perfect cu voința tutelară a

Celuilalt, care-l urma îndeaproape, lipit de el, totuna cu el. Astfel că era suficient, ajuns dinaintea altui ghips ori teracote, să-i audă lângă ureche şoapta şuierată: „Distruge-o!“, pentru ca lucrarea respectivă să şi fie trimisă în neant. Ciudat e că omul se pornise cu atâta gratuită mânie contra propriei sale opere, încât nu mai avea puterea să descifreze ce-i ură şi venin în şoapta Celuilalt, sau osândă justificată, el se executa mecanic, fără scrupul, ca orice unealtă comandată de raţiuni obscure. Cel mai lesne se spărgeau lucrările de ghips, deşi (totuşi) cu insesizabile sunete de jale. Chiar şi teracotele se arătau a fi foarte fragile, inconsistente, de parcă focul ideii ce le concepuse, ca şi focul cuptorului în care îşi împliniseră forma, n-avusese nimic sfânt în el, nu le oferise nimic din duritatea cu care ar fi trebuit să înfrunte timpul.

Mai anevoie se termina jocul acesta de-a moartea, executarea verdictelor de moarte, cu acele lucrări masive din marmură, piatră, lemn sau oţel. Dar atunci, sub presiunea aceloraşi îndemnuri otrăvitoare: „Distruge-le!“, omul apela la ciocane şi dălţi, la topoare şi la acele maşini care până-n ajun îl ajutaseră să creeze lumea, pe care însă, de astă dată, pe deplin conştient, le transforma el însuşi în maşini de tortură şi asasinat.

Doar faţă de una anume, o marmură albă ca lumina, prefigurând-o pe Horaţia vie, omul se clătină şi dădu înapoi, avu de-aievea imaginea ei vie durând peste milenii şi se îngrozi de fapta lui egală cu o nouă crimă, citi pe buzele şi-n ochii marmurei dispreţul fără margini, şi braţul gata să lovească paralizã, omul se întoarse către Celălalt, palid, dintru început nu-i suportă privirea, se temea să îndrăznească, şi-i tremurau buzele, abia de reuşi, milogindu-se:

— Nu! Pe aceasta, nu! Te rog!

— Distruge-o! porunci însă, ca de gheaţă, Celălalt.

— Dar e dreptul meu să hotărăsc ce să distrug, ce să nu distrug. Şi ceva, de pe urma mea, tot trebuie să rămână.

— Distruge-o, îţi spun!

Şi acesta fu semnul pentru dezlănțuirea răzvrătirii, pentru întoarcerea mâniei contra Domnului-Diavol. Un pumn formidabil, direct sub bărbie, îl aruncă pe acesta până-n perete, unde şi căzu ca de cârpă la podea şi unde rămase să zacă în nesimțire, de-ai fi crezut că nu se va mai ridica din nesimțirea lui în veci. Dar aparențele se dovediră înşelătoare, jalnicul personaj renăscu imediat şi triumfător, ca din sine însuşi. Nu arăta a fi fost prea vătămat de lovitură, cu atât mai mult – dispus de împăcare. Ba vădea în liniştea cu care se apropia o atât de evidentă necruțare, încât te-ar fi putut despica în şapte numai cu privirea. Omul totuşi nu se pierdu cu firea şi porni să-l întâmpine la atac. Se aflau acum chiar pe mijlocul atelierului, într-un spațiu destul de larg pentru a-şi asigura libertatea de mişcare. Se pândeau fără cuvânt, fiecare atent la intențiile adversarului şi deopotrivă aşteptând clipa bună pentru a lovi. Şi de schița vreunul un cât de infim gest, celălalt reacționa fulgerător să-l pareze. Până la urmă, însă, tot Domnul-Diavol se dezvălui mai viclean, răsucindu-l aşa fel pe bietul om şi năucindu-l, până ce-l aduse cu fața chiar către marmura de la care se pornise disputa. Omul se întâmplă să fie, tocmai în clipa aceea, înarmat cu un ciocan uriaş. De dincolo de soclu, rânjea la el nepoftitul oaspete. Omul – cântări în mână puterea de zdrobire a ciocanului şi calculă, mental, mişcarea următoare. Dar, fie că orbit de strălucirea Horației, nemuritoare în acea marmură albă, fie că-n calculul mental se furişase un fals, în locul personajului pe care de fapt îl țintea, ciocanul izbi în plin marmura. Se auzi cu adevărat un geamăt prelung, ca al cuiva care-şi dă ultima suflare, şi însuşi omul gemu de moarte, văzând marmura cum se prăvale la pământ, mutilată.

Din clipa aceea de cotitură pentru deznodământul fatal, bruma lui de rațiune cedă instinctelor dezlănțuite. Nicio forță din lume nu l-ar mai fi putut cenzura, cu atât mai mult autorul moral al acestei crime trebuia pedepsit. Injecții de furie şi cruzime, ochii săi îl descoperiră pe Celălalt ghemuit după un postament. Refuză gândul unei lupte loiale, se

repezi asupra lui înnebunit de dorul răzbunării. Lovea şi era lovit, l-auzea pe Celălalt urlând de durere, dar nici urletul lui nu suna mai omeneşte, ciocanele şi topoarele se încrucişau scoţând scântei şi lacrimi, sfâşiind carnea, sfâşiind cugetele, amândoi sângerau deopotrivă. Din nefericire, sau tocmai pentru a se împlini legea, victime sigure ale acestor mişcări bezmetice, de om beat şi desperat, de diavol duşman şi tâlhar, victime nemiloaselor arme de luptă, căzură mai ales lucrările care scăpaseră primului val de deznădejde autocritică. Şi astfel, tot datorită acestui om nefericit, dezacordului său cu demonul personal, îşi aflară pentru a doua oară moartea, refuzate oricărei memorii a artei – şi fetiţa învăţătorului, înecata, şi sinucigaşa de la Chişinău, prima amantă, şi amanta din facultate, în braţe cu pruncul ei de abur, nenăscut, ucişi la cererea lui, şi toată suita de soldaţi asasinaţi în război, şi copila siluită în război, şi bătrâna provincială împinsă de el, din eroare, sub roţile camionului, în ajun, chiar şi Horaţia – în toate variantele şi spectaculoasele ei simboluri – ucisă a doua oară, ucisă de zeci de ori în toate.

Străbătu într-un timp, ca ireală, alarma repetată a soneriei de-afară, de la intrare, dar n-o luă nimeni în seamă, ucigaşii erau ocupaţi să-şi ducă opera la capăt. Iar când istoviţi amândoi, peste poate, exasperaţi de imposibilitatea de a se răpune unul pe altul, şi resemnaţi, cel dintâi – omul, trezindu-se ca dintr-o grozavă pierdere a cunoştinţei, conştient însă deodată de realitatea dezastrului la care el însuşi participase, acea privelişte lugubră de cadavre în piatră, oţel, marmură, lemn, ghips, teracotă – ciopârţite, decapitate, desfigurate, respinse oricărui drept la istorie, şi zadarnice, inutile, demne doar să le înghită focul, şi doar focul să le determine un destin mai prielnic permanenţei, omul, deci, îngrozit de fapta lui şi descompus de suferinţă, atât mai avu puterea să întrebe:

— Nimic? Chiar nimic nu rămâne?

— Nimic, prietene! răspunse Celălalt.

Şi omul se prăbuşi peste masă, în hohote de plâns.

Aşa-l găsi bătrânul, enervat de cât sunase şi bătuse fără să-i răspundă nimeni, cu atât mai intrigat de zgomotele şi surpările ce-i parveniseră din interiorul casei, lucru de neînțeles pentru ora târzie a nopții şi mai ales pentru o casă unde fusese trimis expres, ca să ridice o moartă, motiv ca să verifice încă o dată, la lumina felinarului, adresa, nu se înşelase, adresa era exactă, şi numai după ce se potolise totul, zgomotele, surpările, peste ele aşternându-se o tăcere şi mai greu de îndurat, încercând într-o doară uşa de la intrare şi constatând că-i deschisă, el îndrăzni să pătrundă înăuntru, mai degrabă strecurându-se hoţeşte înăuntru şi nu fără teama că se va trezi în fața unei mari nenorociri. Imaginația lui, însă, lansându-se pe cu totul alte coordonate – neamuri, în conflict, devorate de patimi ale moştenirii, sau membri ai familiei, în dezechilibru activ, sălbăticiți de ireparabila pierdere suferită, sau alt soi de oameni, în desfrâu alcoolic, tocmai fiindcă nu s-ar fi putut apăra altfel de spectrul morții şi al singurătății – primi, față de bizara înfățişare ce i se oferea, un şoc teribil. Nici omul singur, prăbuşit peste masă, plângând în hohote, nici acea puzderie de leşuri în piatră şi marmură (ciudat, semănând cu leşuri adevărate de oameni!), nici senzația de interferență în atmosfera atelierului, reală, a unei atmosfere imposibile, dinafara realității, difuzând în toate o stare de frică şi nelinişte, care părea că te obligă s-o respiri, s-o primeşti în sânge, în nervi, nu intrau în sfera inteligenței bătrânului, şi pentru prima dată în viața lui (peste situațiile abjecte, fantastice, în câte-l pusese meseria lui!), viața îl împingea spre un pustiu atât de dezolant, ca un cimitir răscolit de apocalips, să participe el însuşi la o aventură pe care o presimțea tragică.

— Nu vă supărați, domnule: ce-i cu grozăvia asta, aici?

E adevărat că omul se străduia să iasă din tenebre, la suprafață, înotând printre ele ca printre valuri materiale de o implacabilă rezistență, şi această nouă luptă îl solicita mult mai atroce, glasul străin (oricât de vag înregistrat) considerând totuşi argumentul pentru o realitate foarte

certă de care avea absolută nevoie, şi chiar reuşi să-şi înalțe capul, dar numai pentru o clipă, fiindcă în clipa următoare ceva ca o ghioagă nevăzută (din senin, sau aparținând propriilor sale tenebre) îl izbi drept în moalele capului, şi capul căzu, cu un zgomot sec, din nou pe marginea mesei.

— Ei, Doamne-Doamne, în ce hal v-a adus pârdalnica asta de viață! Parcă-i puțin lucru să vă moară femeia şi, după câte mă duce mintea, o dată cu ea – tot ce-ați visat, tot ce-ați trudit, poate şi ce-ați mai fi visat să trudiți de-acum încolo?! Cam bănuiesc eu cu ce Diavol afurisit ați avut de-a face, şi v-ați războit cu el, de v-ați nimicit singur toată munca de o viață. Nu ştiu dacă asta o să v-aline cu ceva, dar şi eu, bunule domn, când a fost de mi s-a prăpădit femeia, şi nu eram dintre cei aleşi ca dumneavoastră, după câte v-arată ce-ați distrus, ce să mai vorbim?! De-aceea şi zic, domnule, haideți şi vă recăpătați firea, nu-i creştineşte sa vă lepădați de moarta dumneavoastră, legile trebuiesc împlinite până la capăt, eu pentru asta am şi fost trimis aici, chiar nu vreți s-o conduceți pe doamna la groapă?

Se pare că întrebarea îl trezi de-a binelea, capul său se ridică fără efort, şi-n ciuda privirii încă năuce, iscoditoare, căutând prin colțuri, pe după postamente, printre urmele dezastrului parcă anume pe cineva, şi neaflând pe nimeni, întâmplarea totuşi (consumată mai devreme) se clarifică, justificarea întâmplării, consecințele întâmplării, şi (de necrezut) mai ales față de consecințele întâmplării nu manifestă vreun regret, ba, dimpotrivă, considera priveliştea dinaintea lui cu evidentă autoritate, ca unul dezlegat de orice orgolii şi vanități, sau ca un *alter-ego* dominându-şi cu autoritate egalul şi ridicându-l, astfel, până la semnificația secretă a actului său ultim, singura confuzie (deocamdată) determinând-o prezența acelui bătrân acolo, necunoscut, intrat pe unde şi pentru ce, uriaş, dar gârbov, cu barba lui ruginie crescută alandala, cu pălăria lui pleoştită, fără culoare, în mantaua lui cauciucată de ploaie, lungă până la pământ, şi cu privirea fixă, intensă, cercetându-l pe după ochelarii cu rame de sârmă, pufăind mai mult automat

dintr-o pipă stinsă, anacronic întru totul, deşi (după primele semne) foarte om şi foarte al acelei nopți.

— Eu sunt căruțaşul, domnule, sau dacă vreți şi vă plac preciziunile – cioclul, domnule! Am tot sunat şi bătut, câtă vreme dumneavoastră vă luptați aici cu duhurile şi făceați prăpădul pe care l-ați făcut. Dacă am văzut că nu-mi răspunde nimeni, am apăsat într-o doară pe clanță, am constatat că de fapt uşa era deschisă şi am intrat. Mai am un tovarăş cu mine, de-aceeaşi meserie, fireşte, dar neînchipuit de fricos, păcătos, suflet de şoarece, domnule, de când îl ştiu. Nu l-am putut convinge să vină cu mine, după ce ni s-a dat comanda, să vă-ngropăm (adică) femeia la miezul nopții, că doar suntem la cheremul clientului, nu-i aşa?, decât îmbătându-l ca pe un porc, domnule. Acum grohăie tolănit în leagănul trăsurii, afară, în ploaie, pentru că am uitat să vă informez, domnule, a început să plouă, şi nu-i mai tristă înmormântare ca înmormântarea pe ploaie, şi trebuie să ne grăbim, domnule. Mi-ați îngădui, rogu-vă, s-o văd şi eu pe doamna?

Ar fi fost idiot să i se opună, doar n-avea să facă din Horația-moartă proprietara lui pe viață, şi cum s-o interzică dreptului acestora de a i-o lua, de pulverizarea timpului, mai ales, cum s-o apere? Îl văzu pe bătrân cum îşi scoate pălăria boțită de pe cap şi-şi vâră pipa în buzunar, îndreptându-se şleampăt spre dormitor şi oprindu-se nemişcat, pe pragul uşii, închinându-se alandala şi mormăind ceva a „Dumnezeu s-o ierte!“, contemplând-o pe Horația îndelung, cu un aer de nesfârşită uimire, şi nesăturându-se parcă, şovăind să revină şi încă neclintit pe pragul uşii, ca într-o adorație.

— Frumoasă mai e, Doamne!, şi mare păcat ți-ai făcut, Doamne, că atât de tânără i-ai luat zilele! Doar pentru atât, orice motive ai fi avut, şi n-ai mai merita de la omul acesta, care i-a fost domn şi stăpân, nicio laudă şi închinare. Şi te mai plângi când oamenii se ridică împotriva dumitale, sau îl caută pe Diavol şi se vând lui! Dar cum altfel, când dumneata hotărăşti ca asemenea frumusețe să putrezească

atât de timpuriu în pământ? Şi cine-ți dă dumitale dreptul, Doamne, să nu laşi omul a se realiza pe sine, prin ceva, în această viață?

Sigur că-n altă stare de spirit, lamentația bătrânului i s-ar fi sucit şi răsucit prin suflet ca un cuțit printr-o rană deschisă. Va fi fost, fără îndoială, sufletul lui şi-aşa plin de răni, şi biciuit, şi tumefiat, dar uite că tocmai acum, din cauze necunoscute, ajunsese insensibil şi sterp de orice reacții. Până şi obsesia morții proprii, care lucrase cu-atâta vehemență asupra lui, mai înainte, şi-l împinsese la acea destrăbălată autodistrugere, îşi tocise mult din acuitatea inițială, preschimbându-se (inexplicabil) în contrariul ei, care uneori căpăta chiar forme de beatitudine şi fascinație. Cu atât mai detaşat se socotea, deci, de moartea Horației, şi tot mai convins că rolul său în această ultimă parte a ceremoniei funerare este exclusiv convențional şi obiectiv. Astfel că-n clipa în care bătrânul reveni alături şi-i puse mâna pe umăr, scuturându-l uşor, cu compasiune şi oarecum patern, el era deja pregătit – şi să suporte mut fluența verbală a bătrânului cioclu, şi să acționeze sub voința lui ca un mecanism orb. Trimisul magazinului putea să fie foarte bine şi trimisul iadului, nu?

— Haideți, domnule, şi mă veți ajuta să aducem sicriul!

La vederea căruței funerare, însă, oricât de compactă bezna nopții – distinctă totuşi în ploaia măruntă de toamnă, construcție antediluviană şi grotescă, mai mult o platformă mizeră, acoperită cu un fel de coviltir de sticlă, strâmt, atât cât să încapă sub el doar acel sinistru obiect de lemn, şi pe leagănul din față continuând să doarmă, beat, celălalt bătrân cioclu, şi calul slab ca o stafie, aiurit el însuşi de sarcina ce-i fusese menită, împotriva obiceiului – noaptea, prin oraşul înecat în ploaie, la primul contact vizual, deci, cu toate aceste accesorii primordiale ale ceremoniei ce avea să şi înceapă, ireversibil, omul avu o clătinare şi schiță chiar gestul de a fugi, de a se recuza oricărei obligații, dar lanțuri neştiute îl înhățară imediat şi-l aduseră înapoi.

— Prindeți temeinic, domnule, şi dați-i drumul spre casă

repede, intrați înăuntru. N-are importanță cu ce parte intrăm întâi: cu partea dinspre cap, cu partea dinspre picioare. La urmă are importanță, e lege, şi legea trebuie respectată, de ieşit, totdeauna, se iese cu picioarele înainte, din casă, din biserică, de oriunde. Fiindcă şi-acolo, în veşnicie, tot pe picioare se păşeşte, indiferent la ce pedeapsă ori bucurie eşti osândit. Şi cum vă închipuiți că ar putea un suflet de om să-şi îndure, cu capul în jos, toată veşnicia?

Cum venea de-a-ndaratelea, se împiedică, mai întâi de pragul atelierului, apoi de pietre, nevoit să treacă printre leşurile de piatră, chiar şi căzu o dată, şi sicriul păru că vine peste el, răsturnat, să-l acopere, noroc de bătrân care ducea greul şi era mai îndemânatic, ajunseră în sfârşit în dormitor şi-l aşezară de-a lungul patului, aproape, şi pentru prima dată, acolo, aplecat deasupra sicriului, trăi fascinația neantului propriu.

— Aş avea nevoie de un pui de pernă, domnule!

Gândise şi el, noaptea trecută, la necesitatea acestui lucru, dar se luase cu alte treburi şi uitase. Deschise garderoba şi căută într-unul din sertarele de jos, unde, obişnuit, Horația păstra lenjeria de pat, găsi ce i se ceruse: un pui de pernă, amețitor de alb, nefolosit încă, evident şi acesta pregătit din timp, deolaltă cu celelalte câte le socotise Horația de trebuință pentru somnul ei în eternitate. Mai dificilă, apoi, se dovedi aşezarea moartei, după lege, cu picioarele spre ieşire, operație ce-l obliga, cum el o cuprinsese de subsuori, să calce de-a dreptul prin pat, şi nu atât mişcarea asta declanşă în el alt vertij, alt contact, cu neantul, cât încremenirea de o clipă din fața oglinzii, prins cum era între oglinzile garderobei şi oglinda din perete într-o succesiune de imagini infinite, şi parcă absorbit din realitatea foarte concretă a odăii spre irealitatea tulbure a infinitului, fascinația operând încă o dată asupra lui ca o ispită şi ca o chemare, la care nu era cu putință să nu răspunzi. Cel puțin dacă la capătul de neatins al acelui adânc s-ar fi aflat vreo ființă, vreo părere de ființă a oricui, nu!, ci doar un gol fără sfârşit, şi-n acel gol – un joc de văpăi

lacome, orbitoare, şi mereu această atracție feroce, această fascinație nebună, până la pierderea cunoştinței.

— Verighetă, domnule! Doamnei dumneavoastră îi lipseşte verigheta de pe deget, domnule, şi nu poate (credeți-mă!) să treacă nelogodită dincolo.

El însă avu o crispare, ba-l încercă şi un vag sentiment de gelozie, amintindu-şi că nu pe sine se ştie cuprins în simbolul acelei verighete, subțire ca firul de păianjen, logodnic de fapt fiindu-i, după cum s-a întâmplat să se lege perechea lor, un om străin, omul Femeii cu părul de culoarea mierei. Şi din nou instinctele erau gata să-l înrobească, oferiridu-i ca tentație şansa posibilă cândva, a reîntâlnirii cu strania Femeie-Morgana, cel puțin o singură dată s-o aibă; ea să se răscumpere într-un fel, iar el să se răzbune. Ar fi trebuit, în acest caz, să-şi forțeze destinul şi să amâne, cu consecințe imprevizibile, ceea ce era hotărât să nu accepte a fi amânat. Astfel că până la urmă se reculese, izbuti să-şi domine instinctele şi superstiția, îi puse Horației verigheta pe deget. Se împlineau douăzeci şi patru de ore de când n-o mai atinsese, chiar şi pentru o clipă inefabilă, fugară, şi se înfioră. Mâna, între timp, se răcise, se depersonalizase, devenise obiect. El totuşi, îngenuncheat, se aplecă asupra ei şi-i sărută mâna îndelung. Căută în senzația de rece, de ceară cel puțin unda iluzorie a senzației de odinioară, când Horația era vie, zadarnic, şi se dădu înapoi îngrozit.

— Ştiți ce mai trebuie, domnule? Bani de trecere! Credeți, nu credeți, dar să ştiți că dincolo se trece peste o apă, şi apa aceea e ca o vamă, se plăteşte, domnule. Datoria dumneavoastră e să-i dați doamnei bani de trecere!

Se grăbi să se caute prin buzunare şi strecură între mâinile Horației, adunate pe piept, câteva monede. Pe neaşteptate, şi fără vreun temei real, îl trecu un fior de spaimă. Privirea lui sta concentrată asupra bătrânului, care stingea lumânările şi le aşeza pe lângă trup, în sicriu. Apoi îl văzu scoțând florile din vaza de pe noptieră şi presărându-le deasupra, cu mare grijă, ca nu cumva s-o doară povara lor.

Părându-i-se, apoi, că o şuviță de păr i-ar fi căzut Horației peste obraz, bătrânul o netezi la loc, cu aceeaşi pioasă tandrețe. S-ar fi zis că nu mai era nimic de făcut, cel mult de invocat un Dumnezeu în care nu credea, sau de spus o rugăciune de a cărei eficiență nu era convins. El însă nu era hotărât să plece, şi de astă dată bătrânul îl urmărea atent. El tot cerceta odaia, spiritualitatea odăii, parcă în captarea unui gând, pe neaşteptate neliniştit, străbătut de acel fior de spaimă, şi nu atât fiindcă sosise clipa când Horația trebuia să-şi ia rămas bun de la toate ale neînsemnatei sale vieți, consumată în acea casă, alta era cauza.

— Ați uitat ceva, domnule?

Da, şi-amintea, caietele trebuiau să fie alături, în atelier, printre miile de nimicuri ale mesei de concepție, şi erau, le găsi imediat, patru maculatoare groase, îndesate cu literă măruntă, uneori nervoasă, alteori calmă, şi cerneluri de tot felul, creioane colorate, pasteluri, tuşuri, cărbune, cum se nimerise, însemnări fulger, confesiuni pe îndelete, şi schițe lucrate cu migală, şi explozii ale spiritului exaltat, le frunzări într-o doară, pagini întregi de mărturii şi documente a atâtor compromisuri şi laşități, a atâtor revelații senzaționale şi trădări, cioclii ceilalți (ai istoriei) ar fi avut cu ce-şi îndestula curiozitatea, lăcomia de secrete, şi de ce nu?, dacă el ar fi avut curajul să stea față-n față cu timpul, poate că şi lucrările acelea, distruse acum, dar considerate prin mărturisirile lui de credință, i-ar fi apărut în altă lumină, era prea târziu, nu se mai putea repara nimic, niciun Dumnezeu sau Diavol n-ar fi reînsufleți pietrele moarte, şi existența caietelor îl durea, adevărul cuprins în ele îşi merita aceeaşi soartă ca şi pietrele, să le ardă?, nu mai era timp, să le sfâşie în bucăți?, tot amatorii de scandal ar fi câştigat, rămase cu ochii pironiți pe o pagină dedicată Horației, vag şi-amintea că scrisese multe pagini dedicate Horației, şi greu de imaginat că Horația avea cunoştință de ele, Horația ştia să-i respecte hârtiile intime, se hotărî, le puse alături de ea, în sicriu.

— Să mergem, domnule!

Dar era rândul lui, acum, să-şi ia rămas bun, deşi doar de la lucruri ar fi urmat să-şi ia rămas bun, şi lucrurile nu mai prezentau pentru el niciun fel de însemnătate. Ca să le aibă pe unele, mai deosebite, fusese nevoit să flămânzească, până şi pe Horaţia o obligase să-şi sacrifice destule bucurii elementare. În alt context al biografiei lui biologice, spirituale, fiecare lucru de-aici ar fi devenit tabu, s-ar fi sanctificat prin finalitatea operei lui. Şi iată cum, printr-o simplă schimbare de destin, erau reduse toate la valoarea pulberei. Cine ştie?!, poate în afară de acel fotoliu în care, noaptea trecută, i s-a spus că şezuse şi se odihnise Moartea. Desigur, şedea încă şi se odihnea, aşteptându-l. Şi la gândul că atât ar lăsa la vedere, scris: „În acest fotoliu a şezut şi s-a odihnit Moartea mea, vă rog, când va fi să-l scoateţi la licitaţie, preţuiţi-l cum se cuvine!“ – izbucni în plâns.

— Domnule bun, eu vă înţeleg, vă e încă anevoie pentru noaptea asta, să amânăm pe mâine după-amiază, nu-i niciun necaz. Hotărâţi-vă numai, şi eu mă reped până la cimitir, să-i spun administratorului că.

Mişcarea bruscă, însă, de refuz a umilinţei sub privirile unui amărât de cioclu, de repulsie faţă de unica lui clipă de slăbiciune, dacă nu chiar de regăsire în cuprinsul aceleiaşi fascinaţii care-şi trimitea, la răstimpuri egale, impulsurile asupra lui, mişcarea bruscă, deci, cu care-şi încleştă mâinile pe sicriu, gata să iasă din casă, frânse fraza bătrânului la jumătate. Numai după ce şi bătrânul apucă de celălalt capăt al sicriului, constată ce grea se făcuse deodată Horaţia. Sau un anume Domn avusese dreptate, susţinând că Horaţia porneşte în eternitate împovărată mai ales de păcatele lui? Nu i se lăsă timp să se mai judece, fiindcă, abia coborât în stradă, îl plesni drept în faţă hohotul de râs al unei femei. Sta căzută la rădăcina felinarului, cu braţele adunate pe după stâlp, beată, fără îndoială, şi deşănţată în toate ale sale, indiferentă la ploaia care ploua, la mizeria în care se lăfăia, râzând cu hohote isterice şi arătând spre micul convoi funerar ca spre un spectacol comic, sau de halucinaţie reală.

— Mergeţi, domnule, şi daţi-o-n mama ei de nebună!

Dar şovăi, după ce împinseră sicriul sub clopotul de sticlă al platformei, şi se apropie de ea, şi o recunoscu: era fata arhitectului de peste drum, fantastica lui ispită din ajun, infanta după care, centaur, gonise o dimineaţă întreagă prin labirintul obsesiilor lui. Râdea încă, fără sens, parcă înfricoşată, convinsă poate că întâmplarea la care asistase aparţinea tot coşmarului din care va fi evadat, ori poate nu în toate minţile, după câte suplicii va fi îndurat din partea hoardei cu care, pe înnoptate, ieşise de la restaurant. Pervertită până-n măduva oaselor, şi totuşi duioasă în nenorocirea condiţiei la care fusese adusă, osândită să guste mult prea devreme (şi până la fund) cupa cu otrăvuri dulci ale vieţii, şi totuşi purificată prin inconştienţa cu care-şi accepta starea de abjecţie umană. Ce simplu ar fi fost: s-o ia în braţe şi s-o ducă la el în dormitor, fata să doarmă la adăpost şi să rămână a lui, să constituie nevoia lui de a se întoarce acasă, certitudinea că va avea pe cine găsi viu acasă! De ce devotat pe veşnicie unei singure femei, rob unei patimi care se dovedise nefastă? Şi de ce, adică, victime amândoi ale aceluiaşi blestem, cum sunt de-adevărat, el şi fata zăludă, nu s-ar mântui unul pe altul? Chiar dacă ar fi să trăiască elementar, anonim, doar pentru plăcerea de a exista?

— Da' lăsaţi-o dracului de târfă, domnule, că se trezeşte ea până la urmă, de la sine! Şi chiar dacă nu, tot vine până la urmă unul, să se miluiască de ea şi s-o trezească la el în pat. Ascultaţi-mă pe mine, domnule: nu-i asta soluţia, haideţi!

Bătrânul avea dreptate: nu asta era soluţia, nici cea mai rea, nici cea mai bună, alta era, şi el o cunoştea foarte bine! Urcă în leagănul căruţei, pe locul liber dintre cei doi tâlhari de ciocli, unul îndemnându-şi gloaba la drum, celălalt continuând să zacă în somnul său inconştient. Faptul că uitase lumina aprinsă, casa vraişte, nu-l mai interesă. Cel puţin o haină de ploaie să-şi fi luat, dar, pentru călătoria în care pleca, nici asta nu mai însemna nimic. De altfel nu-i era frig, şi nici foame, şi nici sete, şi nici somn, se trezi golit de orice simţuri, ca lemnul, ca pământul, indiferent la toate.

Doar abstract, şi definitiv înstrăinat de sine, mai înregistra câte un țipăt al gândirii în panică, repede redus, însă, la o biată pâlpâire agonică, şi-n cele din urmă stins.

— Mi s-a spus, domnule, că drumul ăsta până la cimitir l-ați dori cât mai lung, pe durata a şapte ani de-aici înapoi şi, dacă am înțeles bine, prin aceleaşi locuri pe unde veți fi rătăcit ori poposit cu doamna. Eu n-aş avea nimic contra, de-aceea sunt plătit, să fac pe placul clientului, numai că timpul, domnule, ce facem cu timpul?, şi cu gloaba asta, mai ales?

Schiță un gest a lehamite, sau a totuna, parcă mult trecut ar mai fi putut încăpea în puținul timp ce-i mai rămăsese până la capăt?! Esențialul doar fusese retrăit pe durata ultimelor douăzeci şi patru de ore, şi chiar dacă se va mai fi ascunzând ceva prin ungherele de beznă ale străfundului, prin catacombele lui, tot n-ar mai fi ajutat la nimic, salvarea nu în eliberarea de trecut trebuia căutată, şi nici Horația (adusă din nou în planul principal al atenției) n-ar mai fi avut ce câştiga, ba, dimpotrivă, tocmai aşa puteau pătrunde mai uşor, amândoi, în miracol.

— Nu sunteți prea vorbăreț, domnule!

Fiindcă-şi pierduse capacitatea de a articula cuvinte, ceva se dereglase în mecanica articulării cuvintelor, dacă nu cumva însăşi dispariția subiectului de comunicat determinase şi paralizia funcției ca atare, cum să-i explice acest lucru bătrânului? Şi dacă-şi propuse totuşi să forțeze legea care acționa acut asupra lui, după ce gândi o frază foarte clară: „Bătrâne, să ştii că eu voi muri în noaptea asta!“ – constată îngrozit că la granița dintre gând şi vorbire dau buluc nişte sunete imposibile: „Bai-Zo-Li-Xap-Rad-Que-U-Pto-E-Mu-I-Ce-Tso-VankVank-Vank-Vank-Vank-Vank!“ ceea ce nu răspundea nici măcar anagramei aceleiaşi fraze, să fi fost ăsta semnul de început al sfârşitului?

— Ei, a dracului muiere, cum se zgâieşte la noi!

Şi, astfel, datorită bătrânului, îi fu dat s-o mai vadă o dată pe Femeia cu părul de culoarea mierei. Căruța ajunsese la o

răscruce, nevoită să oprească din cauza ochiului de semafor automat, în chiar dreptul casei de pierzare pe care o frecventase, câteva ceasuri mai devreme, şi-n care se pronunțase contra lui sentința de condamnare la moarte. Femeia se afla în cadrul uneia din ferestrele de la etaj, singura luminată şi deschisă, cu brațele sprijinite pe tocul ferestrei, cu umerii înfăşurați într-un şal roşu-violent. Părul l-avea acum desfoiat, şuvițe-şuvițe, în dezordine peste umeri, şi cum lumina răsfrântă dinăuntru o cuprindea în plin, arăta şi mai strălucitor, el însuşi suficient ca să personalizeze frenezia Femeii şi misterele doar imaginatului ei trup. Până şi obrazul primea ceva din efluviile luminii, desenându-se foarte conturat în frumusețea lui stranie, rece, şi totuşi de o atracție voluptoasă, pe care nici umbra de tristețe şi resesemnare din privire, de pe buze, n-o diminua. Ei, mai ales, ar fi vrut să-i spună, adio, la ea, mai ales, dacă zeii s-ar fi îndurat de soarta lui, şi ea, împărtăşind această îndurare, doar un semn de dăruire să fi făcut, la ea s-ar fi întors, părăsind-o pe Horația, părăsind orice altă speranță sau promisiune, nu i-ar mai fi trebuit nicio nemurire, în afară de moartea în brațele ei.

— Oricum, domnule, să-i mulțumim, şi să-i dea cerul înmiit, că ne-a mai luminat şi nouă noaptea!

Dar în aceeaşi clipă, ca fulgerat, auzi un glas:

— Ei, omule, opreşte! Şi-aşa nu poți ajunge *acolo* fără mine!

Se încleştă, în clipa următoare, sălbatic, pe mâna bătrânului, strunind calul în loc.

— Domnule bun, ce s-a întâmplat?

Iar el, cuprins pe neaşteptate ca de văpăi, înălțându-şi privirea spre fereastra de sus, n-o mai văzu în cadrul ferestrei pe Femeia cu părul de culoarea mierei. Femeia se mistuise undeva în necunoscut, ci pe Sibylla o văzu, şi nu Sibylla cea bătrână, vrăjitoarea, cerbera era, ci Sibylla cea tânără, de totdeauna, îi recunoscu şi glasul, îi recunoscu şi fața, ea era, nicio îndoială, şi el nu slăbi hățurile din mână, oricât dură coborârea ei în stradă, ca somnambulă, de-a

dreptul pe lângă ziduri, plutind, şi cu atât mai neîndoielnică apăru fastuoasa ei făptură, când el o simți vie alături, şi deşi n-avea alt veşmânt decât un văl străveziu, uşor ca spuma, pe ea n-o atingea ploaia, n-o durea frigul toamnei, ba el o simțea fierbinte, încolăcită pe după brațul lui, topită parcă toată în el.

— Eşti cel dintâi om de pe pământ, şi singurul, pentru care am hotărât să mă rup din temeiurile mele. Te iubesc dinainte ca tu să fi fost şi, dacă vrei să afli adevărul, eu ți-eram sortită. Cineva s-a dovedit însă mai tare, şi când a fost să alegi între Horația şi mine, tu ai ales-o pe Horația. De-aici a şi început ura mea de moarte, restul vieții n-am făcut decât să-ți pregătesc pieirea. Şi nu una oarecare, banală, fără a lovi mai ales în voi amândoi, deodată. Dar acum mi-e milă de tine, dovadă că pot fi şi eu generoasă. N-are importanță că-n acest chip mă pierd pe mine însămi, sunt foarte conştientă de sacrificiul meu. Chiar dacă temeiurile lumii mele îmi stau împotrivă, eu sunt gata să-ți acord şansa pe care ți-a refuzat-o Celălalt. Mai mult, să ți-o dau înapoi şi pe Horația! Acum înțelegi de ce mă aflu aici?

Desprinse mâinile omului de pe hățuri, se adresă căruțaşului:

— Dă-i bice, bătrâne! Poate-i mai prindem din urmă!

Şi bicele bătrânului, şapte la număr, şfichiuiră văzduhul asurzitor, țipând de plăcere, şi gloaba de cal scofâlcit se dublă, se triplă, se multiplică, zeci de capete de cai focoşi, mânioşi, aparținând aceluiaşi trup, spintecau dezlănțuiți timpul, şi roțile ferecate în fier, ale căruței, făcură să sară scântei din caldarâm, şi o vreme urmară cursul străzilor, mai spațioase decât aievea, şi ploaia deveni roşie, ceața deveni roşie, şi rarii trecători pe străzi – inşi fără somn, ori paseri de noapte, ori hoți şi ucigaşi la pândă – se trăgeau înfricoşați înapoi, lăsându-se înghițiți de beznă, bezna roşie ca focul negru fiindu-le mai prielnică decât vederea acelui echipaj ca de pe altă lume.

— Sufletul Horației se află acum pe drum, spre apele Styxului, în tovărăşia celorlalte două: al doctorului care a

avut-o în grijă şi al omului Femeii cu părul de culoarea mierei. Sper să-i prindem din urmă, şi-atunci Horaţia va fi a ta! Dar tu ştii că-n mine se cuprind toate femeile pe care le-ai iubit, cele moarte şi cele vii, chiar şi Femeia cu părul de culoarea mierei se cuprinde? Ca să-ţi fie limpede, iată preţul pe care ţi-l cer: de ne reuşeşte aventura, să ştii că Horaţia nu-ţi va mai fi nicicum femeie. Femeie eu îţi voi fi, ea – doar geniu şi alean! Primeşti?

El doar îşi înclină capul, beat de fericirea mincinoasă ce i se făgăduia. Şi echipajul, atunci, o porni bezmetic de-a dreptul prin zidurile caselor, despicându-le în două, şi era ciudat să vezi cum, de-a lungul acelui drum către Styx, oamenii pământului continuau să doarmă în paturile lor, să se iubească ori să se sfâşie în paturile lor, şi numai câţiva, inexplicabil, poate fiind prea de tot singuri, sau zăvorâţi în celule de puşcărie, sau asemeni lui, cu laţul autodistrugerii de gât, se zbătură să se-agaţe de hamurile cailor, sau de laturile căruţei, dar caii îi zdrobiră sub copite, roţile îi făcură pulbere, şi, odată străbătut oraşul, se deschise dinaintea lor o câmpie fără capăt, roşie, roşie, roşie, că ţi se ardea carnea, şi sângele, şi cugetele de-atâta roşu.

— Iar dacă au apucat să treacă dincolo, cu atât mai bine: vei coborî cu mine în infern! Luntraşul de pe Styx mi-este bărbat şi sclav, îi vin atât de rar în ospeţie încât nu-mi refuză niciodată vreun capriciu. El ştie bine că, la întoarcere, îşi ia tributul şi, oricât de bătrân ar fi, îl vei vedea, eu cunosc toate tainele artei de a iubi. Oare nu-ţi cer prea mult, dorind să-ţi fiu pe viaţă, în locul Horaţiei, singura femeie? Şi chiar poate să-ţi fie de ajuns, om cum eşti, numai o Horaţia de abur, nemuritoare numai în pietre?

El o privi lung, ceva era tulbure, o Sibylla cuprinzându-le pe toate pe câte le iubise el, moarte, vii, ar fi cuprins-o pe Horaţia, de ce Horaţia, la rându-i, să nu le cuprindă şi ea pe toate, rămânând totuşi unica?, logic, firеşte, dar prea complicat, sau Sibylla complica lucrurile anume?, i-ar fi trebuit o sabie, ca să taie acest nod gordian al prezicerilor viitorului, cine să-i dea sabia? Şi la orizont se ivi pata

Styxului, neagră, şi caii se împiedicară în legături nevăzute, spumegând de spaimă, şi-abia atunci se trezi din beţie şi celălalt însoţitor al lor, şi amândoi deodată voiră să se-arunce din goana căruţei în gol, fiindcă echipajul acum gonea, de-a lungul unui drum îngust cât propriile sale laturi, suspendat peste abis, şi numai privirea de gheaţă a Sibyllei îi încremeni locului, şi Sibylla înhăţă hăţurile, biciuind caii fără milă, făcând să se apropie tot mai mult apa, iar când ajunseră la marginea apei, oropsiţi, luntraşul, tocmai lega la mal barca, întors de dincolo.

— Ah, ticălos, bătrân! Mi-ai luat-o înainte, şi va trebui să-ţi dau tributul!

Cu ce ochi răi, neiertători, se uita la el luntraşul!, şi faţa luntraşului era boţită, năclăită într-o barbă ruginie, şi era îmbrăcat într-o manta cauciucată de ploaie, neagră, lungă până la pământ, încă era pământ, şi pe cap avea o pălărie pocită, mâncată de vitregiile mileniilor, şi purta ochelari cu rame de sârmă, şi tot pufăia dintr-o pipă de lemn, rudimentară, şi dacă n-ar fi ştiut-o pe Sibylla alături, cât dură trecerea, dintr-o singură lovitură de vâslă l-ar fi aruncat în apă, şi apa era păstoasă, clocotind ca smoala în fierbere, şi când, în sfârşit, ajunseră la tărâmul celălalt, tărâm ferm, oricum, o auzi pe Sibylla adresându-se necuprinsului:

— Hei, zeilor-magisteri, pregătiţi-vă! Eu sunt, Sibylla, şi vă aduc oaspete un om viu!

Era un tărâm altfel, numai roci colţuroase şi praf neaderent, mersul lor era mai mult plutire. Şi parcă timpul vibra material, în scurgerea lui plină ca de vaiete ale unor fiinţe nevăzute. Şi clipa consumându-se, până să dea loc altei clipe, turna jalea în trupuri ca pe un continuu venin lichid. Şi zadarnic căutai un simplu element de care să te sprijini, cum din toate părţile te pândeau primejdii ascunse, pretutindeni se întindea pustiul alb. Dar nu la nesfârşire albul, ci pe zone mici, rotunde, pe rază de doar câţiva paşi, fiindcă, la fiecare pas mai departe, erai nevoit să te opinteşti într-un fel de întuneric compact, dincolo de care nu puteai

şti ce te-aşteaptă. Şi prima surpriză îi fu oferită prin imaginea unei cavități, cât un căuş de albie, în care se adunau, şi nu se mai terminau, picături de sânge.

— Acolo se-adună sângele făpturilor pe care le-ai ucis, cu voie, fără voie. Vezi cele două umbre care stau de pază? Sunt sufletele mamei şi tatălui tău. Şi vezi acele umbre de jur împrejur, mai departe, care stau gata să se-arunce asupra sângelui? Sunt sufletele victimelor tale. Dacă li s-ar îngădui să soarbă din acel sânge, ar căpăta puterea să urle adevărul despre tine, şi urletele li s-ar auzi până la marginea infernului. În orice caz, până la marii magisteri cu care va urma să te înfrunți şi cărora va trebui să le-o ceri pe Horația. Dar mama şi tatăl tău veghează, îți propun să nu le distragi atenția. N-ar fi spre binele tău, să mergem!

Nu prea departe, însă, într-un fel de crater uriaş, paznic fiind chiar Domnul-Diavol binecunoscut, ardea un foc ciudat, numai din flăcări negre, gemând. Şi ochii lui, holbați de groază, deosebiră printre flăcări, zvârcolindu-se în mare suferință şi topindu-se anevoie, trupuri decapitate din piatră, şi capete desfigurate din marmură, şi geometrii amputate din ghips, din teracotă, şi păsări sfârtecate din sticlă şi oțel.

— Sunt chiar lucrările tale, distruse de tine însuți acum un ceas. După cum vezi au şi ajuns aici, să pregătească materia pentru viitoarea operă nepieritoare, a cui va fi hotărât să fie. Depinde numai de tine, să fii tu acela. Curând vei sta față-n față cu zeii infernului tău personal, eşti gata să dai ochii cu ei, sau ți-ai pierdut orice speranță?

Oricât de greu i-ar fi fost, se abandonă totuşi voinței neînduplecate a Sibyllei, care-l trase după sine spre cercul ultimei sale penitențe. Îi recunoştea după portretele din istorie, din albume, din enciclopedii, după monumentele ce li se ridicase prin piețe publice. Orbite goale, însă, fără nicio sclipire de viață omenească în ele. Conclav de judecători întruchipând însăşi legea, mai inabordabili chiar şi decât ai Judecății de Apoi. Cel puțin un semn, al oricui, de bunăvoință, care să-i dea curaj. Nimic, şi muțenia lor suna

ca o nouă sentință.

— Dar spune-le ceva, omule nefericit, apără-te! Şi îmblânzeşte-i, cerşeşte-le mila, omule! Cum îți închipui că le-o poți smulge pe Horația dacă tu taci, dacă nu te chinui să-i convingi că ai şi tu dreptul la o parte din nemurirea lor?

Fireşte, fireşte, s-ar fi mulțumit cu oricât, prețul minim pe care şi voise să-şi vândă sufletul. Doar că nimeni n-avea nevoie de sufletul lui, şi era târziu pentru orice altă convenție, şi cuvintele, mai ales, cuvintele nu se legau nicicum, cuvintele-blestem, cuvintele-lacrimi, cuvintele-târfe, gândirea măcina în gol, şi zeii aceia, magisteri, nu se arătau dispuşi să-i acorde indulgența lor, şi până la urmă se risipiră în negrul incandescent al iadului, se risipi şi vedenia nenăscutei Sibylla, şi doar o bolboroseală de sunete bolnave îi gâlgâia în gâtlej, sufocându-l, şi cu ultima răsuflare, ca un horcăit, reuşi totuşi să mai articuleze:

— N-o să fiu iertat niciodată, Horația!

— Ați spus ceva, domnule?

Se afla chiar pe marginea gropii deschise, în care o şi coborâseră pe Horația, dar el nu mai avea conştiința realității obiective, şi întunericul nopții devenise ucigaş de dur, ca o carcasă penitenciară, pusă în mişcare nevăzut, să-l strivească. Prezențele celorlalți, câți vor fi fost, care vor fi fost, numai le bănuia, totuna însă cu întunericul duşman, scorniri ale întunericului însuşi, prin ploaia care cădea nemiloasă peste morți, peste vii. Iar când alunecă spre adâncul abisului deschis, de la picioarele lui, nu datorită unei erori alunecă, sau împins de demonul şi-acolo de față, ci orbit de aceeaşi fascinație a efemerului, care n-o admitea pe Horația singură în eternitate. Atât mai apucă să audă pe cineva de sus, ce bine că se nimerise a fi chiar bătrânul căruțaş:

— Hei, domnule, unde v-ați dus? Unde sunteți, domnule?

Fiindcă în clipa următoare, şi ultima în care ar mai fi putut să comunice omenirii ce vede, ce simte, cei de sus, printre ei şi bătrânul, se porniră să răstoarne peste el pământul în valuri, cu mâinile, cu lopețile, cu o nemăsurată

plăcere inconştientă...

Bucureşti
Noiembrie 1967
Decembrie 1969

SFÂRŞIT

Lei 8

Colecția
«Romanul de dragoste»
52

În colecția
«ROMANUL DE DRAGOSTE»
au apărut:

30	Anișoara Odeanu	Anotimpul pierdut
31	George Sand	Mauprat
32	I.S. Turgheniev	Prima iubire • Fum
33—34	Boleslaw Prus	Păpușa
35	Daphne du Maurier	Rebecca
36	Petru Popescu	Prins
37	Jožo Nižnánsky	Fîntîna dragostei
38	Émile Zola	O pagină de dragoste
39	Zaharia Stancu	Pădurea nebună
40	Stefan Zweig	Suflete zbuciumate
41	Claude Anet	Mayerling
42	Charlotte Brontë	Jane Eyre
43	Alexandre Dumas	O aventură de dragoste • Herminie
44	Jane Austen	Elinor și Marianne
45	George Călinescu	Cartea nunții
46	Henriette Yvonne Stahl	Pontiful
47	A.I. Kuprin	Duelul
48	Honoré de Balzac	Béatrix
49	Jan Otčenášek	Romeo, Julieta și întunericul
50	John Galsworthy	În așteptare
51	John Galsworthy	Pustietate în floare